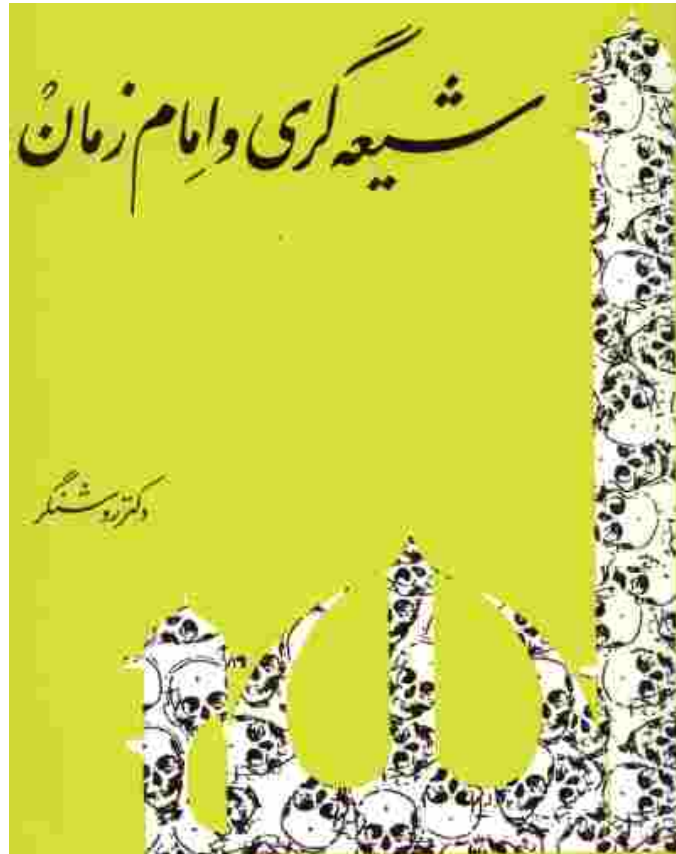

<http://www.kavehroom.com/>

■ شیعه‌گری و امام زمان
■ دکتر مسعود انصاری (روشنگر)

■ چاپ اول و دوم، ۱۳۷۳ نشر یارس
■ چاپ سوم ۱۳۷۸
■ نشر نیما

Nima GmbH

نشر نیما

Verlag & Buchhandlung
Lindenallee 75
45127 Essen
Germany
Tel.: 0049-201-20 868
Fax: 0049-201-20 869

فهرست گفتارها

صفحه

عنوان

۷	پیش‌گفتار
۹	بخش اول - شیعه‌گری
۱۱	فصل اول - تاریخچه، تحول و سیر تکامل شیعه‌گری
۱۱	مفهوم واژه شیعه
۱۳	تاریخچه پیدایش شیعه‌گری
۱۴	اسلام پس از درگذشت محمد بن عبدالله
۱۹	دحیه کلبی
۲۳	ریشه‌های پیدایش شیعه‌گری
۲۳	۱ - سقیفه بنی‌ساعده
۲۷	غدیر خم
۳۲	۲ - جنگ صفین
۴۵	معجزه‌های علی بن ابیطالب
۴۶	محل خاک‌سپاری علی بن ابیطالب
۵۴	حسن بن علی
۵۶	۳ - حسین بن علی
۷۲	محل خاک‌سپاری سر و بدن حسین بن علی
۸۳	فصل دوم - خلافت عباسیان و اثر آن در رشد شیعه‌گری
۸۹	فصل سوم - شیعه امامیه
۱۰۳	فصل چهارم - شیعه دوازده امامی
۱۲۵	فصل پنجم - اختلافات مذاهب شیعه‌گری و تسنن
۱۲۶	قرآن
۱۲۶	اصول دین
۱۲۶	حدیث
۱۲۶	اصول فقه
۱۳۱	خمس و زکات

۱۳۶	ازدواج متعه (صیغه)
۱۳۹	تقیه
۱۴۸	تأویل (تفسیر)
۱۵۱	اجتهاد
۱۵۳	مرجع تقلید
۱۵۴	آداب نماز، روزه و حج
۱۵۶	دعا
۱۵۶	زیارت ائمه
۱۵۷	روضه‌خوانی
۱۵۷	قربانی کردن حیوانات، صدقه و سفره انداختن
۱۵۸	جان‌شینی پیامبر
۱۵۹	بخش دوم - امام زمان
۱۶۱	فصل ششم - امام زمان در شیمه‌گری
۱۶۱	بازشکافی روانی مهدویت
۱۶۵	ریشه‌های مهدی‌گری در مذهب شیعه
۱۶۹	افسانه «نرگس» مادر امام زمان
۱۷۸	زایش مهدی قائم (امام زمان)
۱۹۱	فصل هفتم - سرگذشت راستین امام حسن عسکری
۲۰۱	فصل هشتم - علائم ظهور امام زمان
۲۱۱	فصل نهم - دجال و الاغش
۲۱۷	فصل دهم - ظهور مهدی قائم (امام زمان)
۲۲۵	فصل یازدهم - اقدامات مهدی قائم پس از رسیدن به قدرت
۲۳۵	فصل دوازدهم - مرگ امام مهدی قائم و پایان سلطنت او
۲۳۹	فریبوست
۲۶۵	فهرست بنمایه‌های زبانهای فارسی و عربی
۲۷۱	فهرست بنمایه‌های سایر زبانها
۲۷۳	فهرست راهنما

فهرست تصاویر و نمودارها

<u>صفحه</u>	<u>عنوان</u>
۴۱	علی بن ابطالب
۶۷	مجروح کردن کودکان در مراسم عزاداری حسین بن علی بوسیله والدین
۷۹	ترابری استخوانهای مردگان به کربلا
۱۰۲	مراسم اجرای حکم دادگاه شرع در زمان قاجاریه
۱۵۰	سلسله مراتب مذهبی در شیعه گری
۱۵۵	مراسم تعزیه خوانی در زمان قاجاریه در قزوین
۱۸۵	خودآزاری با وارد کردن ضرب و جرح در مراسم عزاداری حسین
۲۰۸	نموداری از آثار خرافات زدگی (وارد کردن ضرب و جرح به بدن در مراسم عزاداری حسین)

پیش‌گفتار

نا توانی بشر در برابر دشواریها و ناکامیهای زندگی پیوسته او را به آفرینش نیروهای غیبی و مرموزی که برای کامیاب ساختن او دارای بزرگترین توان ممکن باشند، رهنمون شده است. بشر با آفرینش چنین نیرو و یا وجودی، خود را در پناه معجزه‌های پنداری آن جای میدهد و حتی هوشمندیهای مغزی و شایستگی‌های بدنی و نیز فرصت‌های سازنده زندگی خود را از او ناشی می‌بیند و با آرامش بیشتری به‌دست و پنجه نرم کردن با دشواریهای زندگی می‌پردازد.

در دوره‌هایی که بشر در زینه‌های ابتدائی‌تر زندگی میکرد، این عوامل آرامش‌دهنده و فرج‌جوگر را با دست خود میساخت و آنها را پرستش میکرد و از آنها معجزه میطلبید. ولی در دوره‌های پیشرفته‌تر، بشر در گیر و دار فروماندگی در گرداب پریشانپها و آذرنگ‌های زندگی و جستجو برای کشف نیروهای برتری که بتوانند هادی او برای زندگی آسوده‌تری بشوند، قربانی ترفندهای هموعان خود شد. بدین شرح که گروهی از افراد فرصت‌طلب و ریاکار از کرانه‌های تاریکی سر بدر آوردند، خود را نماینده نیروهایی که افراد بشر برای رهائی از درماندگی و دسترسی به آرامش در جستجوی آنها بودند، شناختگری کردند و با فرا خواندن آنها به پیروی از فرآورده‌های متافیزیکی دروغین خود، نیروی خرد و درایت آنها را در جهت تحقق هدفهای خود افسون و اسیر نمودند.

نمونه بارز فرنود بالا را در تئوری شیعه‌گری و مهدویت (امام زمان) به‌روشنی میتوان مشاهده کرد. بدیهی است که هدف نویسنده از نوشتن این کتاب، برداشتن نقاب از چهره پر سالوس و ریای ملایان و آخوندهای شیعه‌گری نیست، زیرا برخی از رادمردان فرهنگ و ادب ایران، در گذشته گامهایی در این جهت برداشته‌اند. از دگر سو مدّت

پانزده سال حکومت ملایان در ایران؛ سرشت سالوس پیشه، واپسگرا و خائن آنها را برای تمام چینه‌های اجتماعی در ایران رو باز کرده است، بلکه هدف این پژوهش، بازشکافی تئوری شیعه‌گری و افسانه «امام‌زمان» و یا بعبارت دیگر، بُن‌کاوی دست‌آویز متافیزیکی ملایان در ستمدینی‌ها و جنایاتی است که بعنوان دین و مذهب نسبت به مردم و کشور ما مرتکب شده‌اند.

این پژوهش به‌گونه آشکار تئوری شیعه‌گری، افسانه امام‌زمان‌سازی، رویدادهای راستین تاریخ اسلام را که بوسیله آخوندهای شیعه‌گری دگردیسی شده و خرافاتی را که درتار و بود نهاد شیعه‌گری و امام‌زمان‌سازی بکار رفته، بر پایه صدها بنمایه توانگری که بوسیله تاریخ‌نویسان نامدار عرب و غیر عرب نگارش شده، ژرف‌یابی کرده و نشان می‌دهد که چگونه ملایان و آخوندهای شیعه‌گری بمنظور تأمین منافع فردی و طبقاتی خود، ملت هوشمند و خردسرشت ایران، بنیانگذار تمدن جهانی را با مشت‌تئوریهای دروغین و ناب‌خردانه افسون و آنها را به ژرفای واپسگرایی و فروافتادگی واژگون کرده‌اند.

«سنت آگوستین» می‌گوید: "Credo ut intelligam" یعنی در دنیا اصول و موازینی وجود دارند که نخست باید آنها را پذیرش کرد و سپس آنها را فهمید. ولی بدبختی آنجاست که هنگامی که ما اصول و احکام متافیزیکی را بدون سنجش پذیرش می‌کنیم، آنها در مغزهای ما سنگی میشوند و ما هیچگاه در صدد فهم آنها بر نمی‌آئیم و عمری را در خواب افسونمایه‌ای که دکانداران صنایع مذهبی بر ما چیره کرده‌اند، بسر می‌آوریم. در این حالت بجای اینکه رهروی یک زندگی پویا و پیشروی خردگرایانه برای ایجاد بهروزی و بهزیستی خود و اجتماع خود باشیم، عمر خویش را گیاهوارانه در گذشت زمان سپری می‌سازیم و تنها به‌موجود بودن جسم خود در فضا و مکان روزگار بسنده می‌کنیم.

امید آنکه این پژوهش ما را از شیوه «نخست پذیرفتن و هیچگاه نفهمیدن» به‌روش «نخست فهمیدن و سپس پذیرفتن» رهنمون شده و ما بجای تنها «وجود داشتن» آهنگ «زندگی کردن» آغاز کنیم. باشد که این فراگشت خردمندانه، آغازنده‌ای برای رهائی ما از افسون‌ها و ستمدینی‌های دکانداران مذهبی و گام پویایی برای آزادی هوش و خرد و رواتمان از خرافات واپسگرایانه و آبسکیورتیسم مذهبی بشمار رود و فروغ موهبت‌های انسانی ما بر تاریکی خرافات‌گرایی‌هایمان پرنوافکن و پیروز شود.

دکتر روشنگر

^۱ Obscurantism باز داشتن افراد بشر از آگاهی به‌واقعیات و جلوگیری از رشد و تجلی نیروهای سازنده

مغزی آنها.

بخش اول

شیعه‌گری

هیچ عمل نیکی نزد خداوند بهتر و لوایش زیادتر از دادن پول به امام نیست. یک درهم که به امام برسد، بهتر از دو میلیون درهمی است که در راه خیر دیگر صرف شود. من در حالیکه ثروتم از تمام اهالی مدینه بیشتر است، باز هم از شما پول میگیرم، زیرا هدفم اینست که شما پاکیزه شوید.

امام جعفر صادق

محمد بن یعقوب کلینی، اصول کافی، جلد دوم، صفحه‌های ۸۹-۴۸۸

فصل اول

تاریخچه، تحول و سیر تکامل شیعه‌گری

هر اندازه که انسان کمتر از حقایق آگاهی داشته باشد، بیشتر پذیرای خرافات خواهد بود.

Arnold H. Glasco

مفهوم واژه شیعه

واژه «شیعه» در زبان تازی معنی «پیرو» میدهد و در صدر اسلام بین تازیها تنها بهمین مفهوم بکار میرفت. چنانکه آیه ۸۳ سوره صافات میگوید: «... وَاتَّبَعُوا مِنْ شِعْيِهِمْ لِأَتْرَهِيبَهُمْ...» یعنی «... بین افرادی که او را پیروی میکردند، ابراهیم بود...»

همچنین آیه ۱۵ سوره قصص میگوید: «... وَدَخَلَ الْمَدِينَةَ عَلَى حِينٍ غَفْلَةٍ مِنْ أَهْلِهَا فَوَجَدَ فِيهَا رِجُلَيْنِ يَمْتَنِلَانِ مِنْهُنَّ مِنَ شِعْيِهِمْ وَهَذَا مِنْ عَدُوِّهِ فَاسْتَفْتَاهُ الَّذِي مِنْ شِعْيِهِمْ عَلَى الَّذِي مِنْ عَدُوِّهِ...» یعنی «روزی موسی بدون آگاهی اهالی مصر به شهر در آمد و دید آنجا دو مرد با یکدیگر مشغول جنگ هستند، یکی از شیعیان وی (بنی اسرائیل) و دیگری از شیعیان دشمن او (فرعونیان)»

بطوریکه از متون دو آیه یاد شده بالا بر میآید، در قرآن و در زبان تازی واژه «شیعه»

معنی «پیرو» می‌دهد. هنگامی که در زمان خلافت علی بن ابیطالب، مسلمانان تجزیه شدند و هر یک راه مذهبی ویژه‌ای را در چارچوب قرآن برای خود برگزیدند، آنهایی را که به علی بن ابیطالب گرویدند، «شیعیان علی» یعنی پیروان او نامیدند. دکتر طه حسین در کتاب علی و فرزندانش مینویسد: «شیعه علی همانهایی هستند که با او بیعت کردند و پیرو عقیده اش شدند و در رکابش جنگ کردند. اطلاق لفظ شیعه به یاران علی اختصاص نداشت، بلکه معاویه نیز دارای شیعه‌ای بود که از مردم شام و سایر افرادی که پیرو او بودند و خون عثمان را مطالبه می‌کردند، تشکیل شده بود.»^۱

در ابتدا شیعیان علی و شیعیان معاویه در برابر یکدیگر قرار گرفته و با هم دشمنی می‌ورزیدند، ولی پس از جنگ صفین که معاویه در نتیجه داوری نماینده علی (ابوموسی اشعری) و نماینده خودش (عمرو عاص) به خلافت رسید و قدرت را در دست گرفت، واژه «شیعه» تنها به پیروان علی و بزرگی یافت و در ضمن مفهوم مخالفت با خوارج را پیدا کرد. دلایل گفته شده در بالا نشان می‌دهد که واژه «شیعه» در زمان علی مفهوم «مذهب» نداشت و آفرینش مفهوم «مذهب» برای «شیعه» از فرآورده‌های سیاسی ملایان شیعه‌گری است که این کار را نیز مانند سایر بدعت‌هایی که در اسلام بوجود آوردند، بمنظور رونق دکان دینداری خود انجام دادند. بدین ترتیب شیعه در اصل با یک ایدئولوژی سیاسی و در شکل یک حزب سیاسی در نتیجه نارضائی‌های اجتماعی مسلمانان از حکومت تازه بنیاد یافته اهل تسنن بوجود آمد و هدفش مبارزه با حکومت امویها بود، ولی بعدها به یک فرقه مذهبی تبدیل شد و به شکل یکی از مذاهب دین اسلام در آمد.

باید توجه داشت که بعضی از مذاهب و ادیان در اصل از آنچه که در زبان انگلیسی **cult** نامیده میشود، بوجود آمدند. واژه **cult** معنی تجزیه طلبی‌های مذهبی با اعتقاد بیش از اندازه به یک رهبر مذهبی و پیروی از اصول و نوآوریهای ویژه در دین معینی را میدهد. برای مثال، مسیحیت خود در آغاز جنبه **cult** داشت و یک گروه تندروی مذهبی کلیمی، از موسویت جدائی‌گزیدند و به ایجاد **cult** مسیحیت دست زدند. سپس بتدریج مسیحیت گسترش یافت و خود به شکل دین مستقلی در آمد و آنگاه گروههای دیگری از مسیحیت اصلی جدا و منشعب شدند و خود مذاهب تازه دیگری بوجود آوردند. مانند «کاتولیک‌ها»، «پروتستانها»، «کواکرزها»، «مورمونها»، «متودیسیت‌ها»، «انگلیکان‌ها»، و دهها فرقه دیگر که همه از درون مسیحیت به شکل مذاهب تازه‌ای یا به عرصه وجود گذاشتند. ولی

^۱ دکتر طه حسین، علی و فرزندانش، ترجمه محمد علی شیرازی (۱۳۴۸)، صفحه‌های ۹۸-۱۹۷.

شیعه‌گری در ابتدا حتی شکل گروه مذهبی **cult** را نیز نداشت، بلکه تنها دارای جنبه حزبی و سیاسی بود و بعدها در چرخش گردونه‌های رویدادهای تاریخی، شکل و فرمایش مذهبی به‌خود گرفت.

تاریخچه پیدایش شیعه‌گری

چون مذهب شیعه‌گری پس از درگذشت محمد بن عبدالله با به‌عرصه وجود گذاشت، شایسته است یش از اینکه به‌شرح تاریخچه پیدایش شیعه‌گری پردازیم، نخست به‌شرایط و اوضاع و احوال دنیای اسلام پس از درگذشت محمد بن عبدالله، اشاره ای زود گذر داشته باشیم.

اسلام پس از درگذشت محمد بن عبدالله

من یک جنایتکار باشرف هستم، زیرا هر چه کردم با افتخار بود نه با نفرت.

وليام شكسپير، اتلپ

هنگامی که محمد بن عبدالله پس از مدت سیزده سال رسالت و ده سال پیامبرشاهی در مدینه درگذشت، چون جانشینی برای خود تعیین نکرده بود، فرقه‌ها و مذاهب زیادی ظهور کردند و هر یک خود را جانشین شایسته محمد دانستند و به‌پیروی از روشی که محمد در زمان پیامبرشاهی خود بکار برده بود، در برابر یکدیگر صف آرایی کردند و برای کسب جاه و قدرت، بیرحمانه به‌خونریزی و نابود کردن یکدیگر پرداختند. از همین روست که روانشاد علی دشتی مینویسد: «اگر نیک بنگریم تاریخ اسلام جز تاریخ رسیدن به‌قدرت نیست. اسلام و انگیزه آن تلاش مستمری است که ریاست طلبان در راه وصول به‌امارت و سلطنت بکار بسته اند و دیانت اسلام وسیله بوده است، نه هدف.»^۱

به‌شرحی که در گفتار بعدی به‌تفصیل خواهیم دید، مسلمانان پس از درگذشت محمد، برای دستیابی به جانشینی او در «سقیفه بنی ساعده» گرد آمدند و ابوبکر را که دوران کوتاه خلافتش نشان داد، او برآستی بیش از سایر یاران محمد شایستگی جانشینی او را داشت، به خلافت برگزیدند. ابوبکر مدت دو سال خلافت کرد و در هنگام مرگ، بطور مستقیم وصیت کرد که «عمر بن خطاب» به جانشینی او خلیفه مسلمانان گردد. عمر نیز مدت ده سال خلافت کرد و بدین ترتیب رویهمرفته ابوبکر و عمر مدت دوازده سال

خلافت کردند.

ابوبکر در دوره کوتاه خلافت خود با سرکوب کردن خونین شورشهای مردم، اسلام را نگهداری کرد. عمر در دیکتاتوری از ابوبکر نیز گامی فراتر نهاد و هر کسی را که به اسلام و آیات و احکام آن تردید میکرد، با آزار و شکنجه سرکوب مینمود. بدیهی است که عمر پیش از مرگ محمد، او را به جنون و هذیان‌گوئی متهم و در پیامبری او شک کرده بود. به گونه‌ای که در هنگام صلح «حدیبیه» اظهار داشت: «وما شککت فی نبوة محمد قط کشکی یوم الحدیبه» مفهوم گفته عمر آنست که: «شک در نبوت محمد و رویدادهای صلح حدیبیه کامل‌کننده یکدیگر هستند.»^۱ دلیل گفته عمر آن بود که هنگامی که «سهیل بن عمر» نماینده قریش، درخواست کرد که عنوان «محمد پیامبر خدا» از صلحنامه زدوده شود، اگرچه علی بن ابیطالب که نویسنده صلحنامه بود، با این امر مخالفت کرد و سوگند خورد که عنوان «پیامبر» را از نام محمد حذف نخواهد کرد، ولی محمد صلحنامه را از دست علی گرفت و خود واژه «پیامبر» را از آن زدود و تنها به ذکر «محمد بن عبدالله» بسنده کرد. گذشته از آن محمد بر خلافت نظر و عقیده یاران و پیروانش مزایای زیادی در صلح حدیبیه به قریش دهش کرد و از اینرو عمر به این اندیشه افتاد که اگر براستی محمد پیامبر خداست و حرف و عمل او از هودگی بهره میبرد، چرا باید به کفار و مشرکان تا آن اندازه مزیت بدهد! با این وجود، هنگامی که عمر به مقام خلافت تکیه زد، دست کم برای نگهداری قدرت شخصی خود نیز که شده بود، مخالفان اسلام را ستمگرانه نابود کرد و حتی تفسیر قرآن را غیرمجاز و مجادله در باره احکام و متون قرآن را کفر برشمرد.^۲

هنگامی که عمر با ضربات کارد دوسر ابولؤلؤ فیروز ایرانی از پا درآمد، کسی را برای جانشینی خود برنگزید، بلکه نام شش نفر را که پس از خود شایسته مقام خلافت میدانست ذکر کرد تا آنها از بین خود یک نفر را برای خلافت مسلمانان برگزینند. این شش نفر عبارت بودند از: «علی بن ابیطالب»، «عثمان بن عفان»، «سعد بن ابی وقاص»، «عبدالرحمان بن عوف»، «زبیر بن عوام» و «طلحه بن عبیدالله». پسر عمر به نام «عبیدالله بن عمر» نیز در شورای مذکور بود، ولی عمر او را از حق برگزیده شدن به خلافت محروم کرد. عمر به مسلمانان گفت، به این شش نفر سه روز فرصت دهید، جانشینی برای من

^۱ ابوجعفر محمد بن جریر طبری، تاریخ طبری یا تاریخ الزمّل والملوک، جلد سوم، صفحه ۱۱۲۲؛ نعمت‌الله فاضلی، تاریخ سیاسی اسلام تهران: انتشارات پیروز، ۱۳۴۹، صفحه ۱۲۳.

^۲ نیج الفصاحه، ترجمه ابوالقاسم پاینده (تهران: انتشارات جاویدان، ۲۵۳۵)، صفحه‌های ۸۶ و ۲۸۷ (مقدمه مترجم).

برگزینند. اگر به این کار توفیق پیدا کردند که جانشین بر گزیده آنها، مقام خلافت را در دست خواهد گرفت، ولی اگر آنها نتوانستند بین خود به توافق برسند، همه آنها را بکشید.

پیش از اینکه به ادامه بحث پردازیم، باید به چگونگی فرمانی که عمر برای گزینش جانشین خود صادر کرد، اندکی اندیشه‌گری نمود. زیرا ماهیت چنین فرمان نابخردانه‌ای نشان می‌دهد که در فرهنگ تازیها و چگونگی اندیشه‌گری آنها، حتی در میان افراد و شخصیت‌های برگزیده و دانای آنها، روشهای خردمندانه انسانی و منطقی وجود ندارد و همه امور و مشکلات آنها باید از راه غیر انسانی و با خشونت و خونریزی حل و انجام شود. نتیجه نوشته‌های اسلام‌شناسان و پژوهشگران شهیر تاریخ اسلام و بویژه نویسندگان عرب آشکارا نشان می‌دهد که هدف محمد در ایجاد دین اسلام، کسب قدرت و مال و منال بود، نه یک دین راستین آسمانی و یا بالا بردن ارزشهای اخلاقی انسانی بشر. محمد برای پیشبرد این هدف، اعراب را با دو انگیزه بسوی خود جلب کرد: یکی غارت و چپاول اموال مردم زیر پوشش شرعی «غنائم جنگی» و دیگری تصاحب زنان شکست خورده‌گان در جنگها. محمد با اختراع آیه ۲۴ سوره نساء آشکارا از قول «الله» پیروانش را به گونه شرعی مجاز کرد تا زنهای افرادی را که در جنگها مغلوب آنها میشدند، در اختیار بگیرند و خود نیز زنان زیبای دشمنان شکست خورده و یا کشته شده اش را بیدرنگ به زنان حرمسرایش اضافه می‌کرد که از آن جمله اند: «صفیه»، «ریحانه» و «جویریة». (به فصل ششم کتاب کوروش بزرگ و محمد بن عبدالله، نگارش نویسنده همین کتاب مراجعه فرمائید.)

در قرآن آیات زیادی وجود دارد که اعراب را برای کسب غنائم جنگی به نبرد با غیر مسلمانان انگیزش میکند. این آیات عبارتند از: آیه ۶۷ سوره انفال و آیات شماره ۱۵، ۱۶، ۱۹، ۲۰ و ۲۱ سوره فتح. آیه ۶۷ سوره انفال میگوید: «پس اکنون هر چه از غنیمت بیابید بخورید، حلال و گوارای شما باشد...» کم و بیش تمام تاریخ‌نویسان و به‌ویژه «برتراند

^۱گوستاویوبون، تمدن اسلام و عرب، ترجمه محمد تقی فخر داعی، صفحه‌های ۹۰-۹۱، دشتی، بیست و سه سال، صفحه‌های ۲۷۲، ۲۷۹-۲۷۸، بهرام چوبینه، نشیخ و سیاست در ایران، جلد دوم، (۱۳۶۱)، صفحه ۴۳۱؛ سالنامه اسلام، جلد دوم (میلان: ۱۹۱۲)، صفحه ۹۱۵، فقره ۱۵۳؛ احمد بن یحیی البلاذری، فتوح البلدان، بخش مربوط به ایران، ترجمه دکتر آذرتاش آذرنوش (تهران: انتشارات بنیاد فرهنگ ایران، ۱۳۴۶)، صفحه ۱۵۵.

Bertrand Russell, *A History of Western Philosophy: A Narrative History of the World* (London: Oxford University Press, 1976), p. 367.

راسل،^۶ «بارتولد»،^۷ «گلدزبر،»^۸ و «فیلیپ حتی»^۹ به گونه ای روشن نوشته اند که هدف اصلی اعراب مسلمان از جنگ با غیر مسلمانان بدست آوردن غنائم جنگی بوده است. تفسیر شریف لاهیجی^{۱۰} و تاریخ طبری^{۱۱} همچنین نوشته اند، در برخی از جنگها مانند جنگ بدر، محمد دستور کشتن اسیران را صادر کرد، ولی لشکریانش آنچنان شور و آز غنائم جنگی و تصاحب اموال اسیران را داشتند که بر خلاف دستور پیامبر، آنها را با گرفتن اموالشان آزاد کردند. متن آیه ۱۵۲ سوره آل عمران در این باره خطاب به سربازان محمد در جنگ احد که در سال سوم هجری قمری روی داد، میگوید: «خدا به وعده‌ای که با شما کرده بود وفا کرد. هنگامی که به‌اذن خدا بر دشمن غالب شدید و کافران را به خاک هلاکت افکندید و خدا غنیمتی را که هوای آنها در سر داشتید به شما نشان داد، در کار جنگ سستی کردید و در امر غنیمت به‌منازعه و اختلاف پرداختید و نافرمانی پیامبر کردید. بعضی خواستار دنیا شدید و برخی خواستار آخرت. سپس خدا نیز شما را از پیشرفت و غلبه باز داشت تا شما را بیازماید و خدا از تقصیر شما که نافرمانی پیامبر خود کردید در گذشت...»

تاریخ طبری^{۱۲} و تفسیر شریف لاهیجی^{۱۳} نیز نوشته اند، یکی از علانم مهم شکست مسلمانان در جنگ احد این بود که آنها سنگرهای خود را ترک کردند و برای کسب غنائم جنگی شتاب کردند. تاریخ طبری^{۱۴} مینویسد، در جنگ «جبل الرّمات» نیز مسلمانان برای

^۶ Russell, A History of Western Philosophy, p. 367.

^۷ بارتولد، ترکستان‌نامه، جلد اول، ترجمه کریم کشاورز (تهران: انتشارات بنیاد فرهنگ ایران، ۱۳۵۲)، صفحه ۴۰۶.

^۸ گلدزبر، درسهایی در باره اسلام، ترجمه علینقی منزوی (تهران: انتشارات کمانگر، ۱۳۵۸)، صفحه‌های ۱۲۰ و ۲۹۸.

^۹ فیلیپ حتی، تاریخ عرب، جلد اول، ترجمه ابوالقاسم پاینده (تهران: انتشارات حقیقت، ۱۳۴۹)، صفحه‌های ۱۸۵-۸۶.

^{۱۰} تفسیر شریف لاهیجی با تصحیح و مقدمه محمد ابراهیم آیتس، جلد اول (تهران: انتشارات علمی، ۱۳۴۰)، صفحه ۴۰۰.

^{۱۱} تاریخ طبری، جلد سوم، صفحه‌های ۹۴-۹۰.

^{۱۲} همان کتاب، ۱۰۲۰ و ۱۰۹۵.

^{۱۳} تفسیر شریف لاهیجی، جلد اول، صفحه ۴۰۰.

^{۱۴} تاریخ طبری، جلد سوم، صفحه‌های ۱۲۱۴ و ۱۲۱۶.

کسب غنائم جنگی، سنگرهای خود را ترک کردند و سبب شکست مسلمانان شدند. کسب غنائم جنگی برای اعراب تا آن اندازه مهم بود که آنها در برخی از جنگها مانند جنگ «حنین» در برابر محمد می ایستادند و بدون رعایت احترام، در باره تقسیم غنائم با وی بحث و جدال میکردند.

کتاب جامع عباسی نگارش شیخ بهاء‌الدین عاملی که دربردارنده اصول و احکام کامل فقه شیعه‌گری است و در بالای روی جلد کتاب تأکید شده است که کتاب مذکور، «با نظریه مبارک مرجع تقلید شیعیان جهان آیت الله العظمی آقای سید شهاب‌الدین نجفی مرعشی نوشته و چاپ شده است» مینویسد: «اسیران غیربالغ در جنگها و زنان اسیران بمحض اسیر شدن ملک آنانی میشوند که آنها را گرفته باشند...»^{۱۵}

باید توجه داشت که اگر راه محمد، روش دین خواهی و معنویت بود پیروان او میبایستی همان راه را ادامه میدادند. اگر رسالت محمد جنبه های الهی، معنوی و حتی اخلاقی میداشت و هدف او برامتی از شاد و هدایت مردم به نیک اندیشی و راست کرداری میبود، نه جاه طلبی و قدرت خواهی و غارت و چپاول اموال مردم و تصاحب زندهای آنها، پس از درگذشت او اینهمه انشعاب و توطئه و دسیسه و کشتار و خونریزی بین پیروانش بدید نمی آمد و اسلام راه راستین خود را می پیمود. دلیل این گفتار آنست که بر خلاف داستانسرانیهای غیر واقعی ملایان در باره وضع مالی محمد و خاندانش، همه این افراد از ثروتمند ترین مردم زمان خود بودند. آخوند ها در بالای منبرها موعظه میکنند که اقمه در فقر و تنگدستی بسر میبردند و پیوسته روزه دار بودند و برای رهایی از درد گرسنگی به شکم خود سنگ می بستند. در حالیکه تمام نویسندگان مشهور و معتبر عرب، آنها و حتی وابستگانشان را از ثروتمندان بزرگ بشمار آورده اند. محمد خود از زمینداران و ثروتمندان بزرگ بود. علاوه بر «فدک» که دهکده و نخلستانی بسیار بزرگ و حاصلخیز و آباد با کشتزارهای سبز و خرم بود که آنرا در جنگ خیبر از کلیمی ها گرفته بود و در چند کیلومتری مدینه قرار داشت، املاک و زمینهای شخصی محمد عبارت بودند از: ۱- برقه، ۲- دلال، ۳- اعواف، ۴- صافیه، ۵- منیب، ۶- حسناء، ۷- وطیح، ۸- شربه ابراهیم، ۹- سالم. تمام املاک شخصی محمد پس از مرگش بیدرنگ بوسیله جانشینش ابوبکر ضبط و مصادره شد.^{۱۶}

^{۱۵} شیخ بهاء‌الدین عاملی، جامع عباسی (تهران: انتشارات فراغان، ۱۳۱۹ هجری قمری)، صفحه ۱۶۱.

^{۱۶} ابو عبیدالله قاسم بن سلام، الاموال (قاهره: ۱۳۵۴ قمری)، صفحه ۱۷ و قام‌الوفاء صفحه های ۱۵۳ و ۳۶.

دلیل بسیار ساده‌دیگر برای اثبات جاه‌طلبی و پولدوستی محمد و افراد خانواده‌اش حیل و تزویر ملایان شیعه‌گری در نسبت دادن فقر و تنگدستی به محمد و افراد خاندانش، آیه ۱۰۳ سوره توبه، آیه های ۱ و ۴۱ سوره انفال است. زیرا آیه سوره ۱۰۳ سوره توبه آشکارا به محمد دستور میدهد، در هنگام سخن گفتن با مردم از آنها صدقه بگیرد تا نفس آنها را پاک گرداند. آیه ۱ سوره انفال میگوید، انفال (غنایمی که بدون جنگ بدست مسلمانان می افتد و کلیه اموال عمومی از قبیل زمینهای بدون مالک، معادن، فرازکوهها، کف رودخانه‌ها و میراث افرادی که وارث ندارند و آنچه که بدون رنج مردم حاصل میشود) مخصوص خدا و رسول است. بدون تردید، اگر محمد شور پولدوستی و آرزوی ثروت اندوزی در سر نداشت، چنین آیه هائی را از قول «الله» وارد قرآن نمیکرد.

از نظر زینبارگی نیز محمد شگفت نویسندهگان و تاریخ نویسان را بر انگیزته است. «ابن عباس» گفته است: «بالاترین مقام مسلمانان در دنیا (یعنی محمد بن عبدالله) از لحاظ شور جنسی نسبت به زنان نیز بالاترین مقام را بین مسلمانان دارا بوده است.»^{۱۷} به گونه‌ای که میدانیم، هنگامی که اعراب از محمد خواستار معجزه شدند، او قرآن را بعنوان معجزه نبوت خود به مردم ارائه کرد. ولی، به باور نویسنده این کتاب، معجزه راستین محمد آن بود که با ۱۷ آیه که از قول «الله» ساختگی اش در باره رابطه‌اش با زنان بطور اعم و با همسرانش بطور اخص، نازل کرد، با وجود تمصب استخوان سوزی که اعراب نسبت به زن دارند، همه زنان عرب را برای خود حلال دانست و ازدواج همسرانش را با دیگران پس از مرگ خود نه تنها حرام کرد، بلکه آنها گناهی بزرگ بشمار آورد. (به آیات شماره ۵۰ و ۵۳ سوره احزاب و فصل هشتم کتاب کورش بزرگ و محمد بن عبدالله، نگارش این نویسنده مراجعه فرمائید.)

کتاب فقه جامع عباسی^{۱۸} که به گونه‌ای که در بالا گفته شد، یگانه فقه کامل شیعه‌گری است که به تأیید آیت الله نجفی مرعشی رسیده، در سی و سه مورد محمد را از رعایت اصول و احکام قرآن و اسلام استثناء کرده است. برخی از آن موارد سی و سه گانه به شرح زیر میباشند:

۱- نکاح با زنان یهودی و مسیحی برای محمد پیامبر جانش و برای غیر او مجاز نبوده

^{۱۷} Montgomery Watt, *Muhammad at Medina* (Oxford: University of Oxford Press, 1956), pp. 395-99.

^{۱۸} شیخ بهاءالدین عاملی، جامع عباسی، صفحه‌های ۸۹-۱۸۷.

است.

- ۲- زنانی را که محمد به آنها نگاه میکرده و آنانرا میخواست بر شوهرانشان حرام میشده و واجب بوده است که شوهران زنان مذکور آنها را طلاق گویند.
- ۳- پیامبر اسلام مجاز بوده است، بیش از چهار زن عقدی اختیار کند.
- ۴- وطنی بدون پرداخت مهر بر پیامبر اسلام حلال بوده است. (باید توجه داشت که واژه «وطنی» در اصل مطلب کتاب ذکر شده و این واژه معنی دخول آلت تناسلی مرد در آلت تناسلی زن را میدهد، نه عمل ازدواج و یا نکاح).
- ۵- زنان محمد بر دیگران حرام شده بودند.
- ۶- برای محمد حلال بوده است که آنچه را که میخواست از غنائم جنگی که لشگریانش بدست میآورده‌اند برای خود اختیار کند، مانند کنیزان خوش‌شکل و چاروای نیکو و جامه خوب و غیر آن. (واژه «خوش‌شکل» در اصل کتاب مشخص شده و مربوط به نویسنده این کتاب نیست).
- ۷- برای محمد گرفتن نان و آب از دست گرسنگان و تشنگان حلال و برای غیر او حرام بوده است.

دحیه کلبی

چون سخن از زبیرگی محمد بن عبدالله بعیان آمد، بی‌مناسبت نیست به رابطه او با جوان بسیار زیبایی که «دحیه بن خلیفه کلبی» نامیده شده نیز نظری بیفکنیم. نخست رابطه «دحیه کلبی» را با محمد بن عبدالله بدون کم و بیش از گفتار تاریخ‌نویسان مشهور عرب نقل میکنیم و سپس به بازشکافی رابطه راستین محمد با «دحیه کلبی» می‌پردازیم. نویسنده این کتاب آگاهی دارد که روانشاد دکتر محمد معین، نویسنده شش جلد فرهنگ معین و نیز پژوهشگر والا ارجی که فرهنگ دهخدا زیر نظر او تنظیم و چاپ شد، کتاب جامعی در باره «دحیه کلبی» نگارش کرده بود که به‌علل نامعلومی هیچگاه چاپ و منتشر نشد.

تاریخ‌نویسان شهیر عرب نوشته‌اند، «دحیه کلبی» به اندازه‌ای زیبا چهره بود که در بین اعراب آن زمان ضرب‌المثل شده بود.^{۱۱} برخی اوقات جبرئیل به شکل «دحیه کلبی»

^{۱۱} ابن حجر عسقلانی، الاصابه فی تیسیر الصحابه، جلد اول (قاهره: ۱۳۵۲ میلادی)، صفحه ۴۹۷۳ ابن‌الایمر، النهایه فی غریب‌الحديث والایثر، جلد دوم (قاهره: ۱۳۱۱ میلادی)، صفحه ۱۰۷، جلد سوم، صفحه ۴۲۴۷ بیس، عمدة القاری، جلد اول (استانبول: ۱۳۰۸ میلادی)، صفحه ۹۳.

بر محمد بن عبدالله ظاهر میشده است.^{۲۰} همچنین اصحاب پیامبر مشاهده کرده اند که «دحیه کلبی» در حضور محمد صحبت میکرد، ولی پیامبر به خواب رفته بوده است.^{۲۱} علامه محمد باقر مجلسی در بحارالانوار نوشته است، محمد بن عبدالله دستور داده بود، زمانی که «دحیه کلبی» نزد او بوده، کسی به حضورش وارد نشود.^{۲۲} «دحیه کلبی» خواهری داشته است به نام «شراف» که محمد بن عبدالله او را خواستگاری کرد، ولی وی پیش از ازدواج با محمد در گذشت.^{۲۳} «دحیه» پس از جنگ احد و یا جنگ خندق اسلام آورد و محمد او را در سال ۶ و یا ۷ هجری قمری به نمایندگی از سوی خود نزد قیصر روم شرقی «هرقل» فرستاد که او را به دین اسلام دعوت کند.^{۲۴} «دحیه کلبی» تا زمان خلافت معاویه زنده بود و در سال ۴۵ هجری در زمان خلافت معاویه در دمشق در گذشت.^{۲۵}

«ابن هشام» مینویسد، روزی در سال پنجم هجری که محمد با طایفه یهودی «بنی قریظه» جنگ میکرد، هنگام ظهر برای نماز وارد مسجد شد و مشاهده کرد که جبرئیل در آنجا حضور دارد. جبرئیل به محمد گفت: «شما جنگ را ترک کرده و برای برگزاری نماز به مسجد آمده‌اید، درحالیکه فرشتگان هنوز سلاحهایشان را زمین نگذاشته اند. خدا دستور میدهد به میدان جنگ باز گردید و کار طایفه «بنی قریظه» را یکسره کنید و من نیز خود به میدان جنگ میروم.^{۲۶}

محمد بمحض شنیدن این موضوع به لشگریانش دستور داد از برگزاری نماز خودداری کنند و برای یکسره کردن کار یهودیان «بنی قریظه» به میدان جنگ باز گردند. هنگامی که محمد به میدان جنگ بازگشت، از یکی از سربازانش پرسش کرد، آیا کسی پیش از او وارد میدان جنگ شده است؟ او پاسخ داد، تنها «دحیه کلبی» را مشاهده کرده که با

^{۲۰}الواقدی، کتاب المغازی، ترجمه دکتر محمود مهدوی دامغانی (برلن: ۱۹۸۸)، ۱ این حجره عسقلانی، الاصابه فی تمييز الصحابه، صفحه ۱۰۳، ابن کثیر، فضائل القرآن، (بیروت: ۷۷۱ قمری)، صفحه های ۷ و ۸.

^{۲۱}حاج شیخ عباس قمی، سفینه البحار، جلد اول (تهران: ۱۳۵۵)، صفحه ۱۴۳.

^{۲۲}ملا محمد باقر مجلسی، بحارالانوار فی اخبار الائمة الاطهار، جلد هشتم، (تهران: ۱۱۱۰ قمری)، صفحه ۲۰، جلد ۳۷، صفحه ۳۲۶.

^{۲۳}بلادری، فتوح البلدان، جلد اول، صفحه ۴۶۰ عسقلانی، الاصابه فی تمييز الصحابه، جلد اول، صفحه ۱۳۷۸.

^{۲۴}بلادری، فتوح البلدان، جلد اول، صفحه ۵۳۶.

^{۲۵}دکتر محمود رامیار، تاریخ قرآن (تهران: انتشارات امیرکبیر، ۱۳۶۹)، صفحه ۶۳، نقل از ابن عساکر تهذیب، جلد اول، صفحه ۲۶۸.

^{۲۶}ابن هشام، سیرت رسول الله، جلد سوم، ترجمه قاضی ابرقوه، تحقیق دکتر اصغر مهدوی (تهران: ۱۳۶۰)، صفحه ۲۴۵.

یک استر سفید رنگ به میدان جنگ رفته است. محمد اظهار داشت، او جبرئیل بوده که برای ناتوان کردن طایفه «بنی قریظه» به آنجا رفته است.^{۲۷}

علامه مجلسی در جلد سیزدهم بحارالانوار (مهدی موعود)، مینویسد، در کتاب انوار مضمیه از امام زین‌العابدین روایت شده است که امام مهدی قائم پس از ظهور زیر درخت تناوری می‌نشیند. در آنجا جبرئیل به شکل مردی از قبیله کلب می‌آید و میگوید: «ای بنده خدا برای چه اینجا نشسته‌ای؟» قائم میگوید: «منتظرم شب فرا رسد و هنگام شب به‌مگه بروم، زیرا نمی‌خواهم در این گرما به‌مگه عزیمت کنم.» در آن هنگام جبرئیل می‌خندد و امام مهدی قائم از خنده او می‌فهمد که وی جبرئیل است. شیخ علی دوانی مترجم کتاب مهدی موعود در زیرنویس مینویسد، شاید مقصود از «مردی از قبیله کلب»، دحیه کلبی، یکی از اصحاب رسول اکرم بوده که جبرئیل به صورت او بر حضرت وارد می‌شده است.^{۲۸}

فریدالدین عطار نیشابوری نیز در دیوان قصائد و ترجیعات و غزلیات^{۲۹} بیتی دارد که میگوید:

ز بس کامد همی جبریل نژدت شده چون دحیه الکلب قریشی

باز نمود نویسنده

این بود چکیده ای از نوشته های تاریخ نویسان شهیر و معتبر عرب در باره «دحیه کلبی». ولی آنچه مسلم است، وجود «دحیه کلبی» جوان بسیار زیبایی که به قول تاریخ‌نویسان عرب، زیبایی چهره اش زیانزد همگان بوده، لکنه سیاهی بر شخصیت محمد نشانده که پیرایش ناپذیر می‌باشد. فرودهای باز نمود مذکور به شرح زیر است:

۱- اگر در نظر بگیریم که «دحیه کلبی» در حدود شصت و پنج سال عمر کرده باشد، با توجه به اینکه او در سال ۴۵ هجری وفات یافته، بنابراین در دهه اول هجری باید جوانی بیست ساله بوده باشد. آیا محمد در دهه اول هجری چه انگیزه‌ای داشته که با «دحیه کلبی» بیست ساله که از نظر زیبایی چهره بین اعراب زیانزد بوده تا آن اندازه آمیزش

^{۲۷} همان کتاب، همان صفحه.

^{۲۸} مجلسی، بحارالانوار، جلد سیزدهم، مهدی موعود، ترجمه علی دوانی، (تهران: دارالکتاب الاسلامیه، بدون تاریخ)، صفحه ۱۰۹۷.

^{۲۹} فریدالدین عطار نیشابوری، دیوان قصائد و ترجیعات و غزلیات با تصحیح و مقابله و مقدمه سعید نفیسی (تهران: کتابخانه سنائی، بدون تاریخ)، صفحه ۸۹.

داشته که به گونه‌ای که در پیش از قول نویسندگان مربوط نقل شد، اصحاب محمد مشاهده کرده اند که «دحیه» در حضور محمد سخن می‌گفته و وی به خواب رفته بوده است؟

۲- چرا به گفته علامه مجلسی، محمد دستور داده است، هنگامی که «دحیه» بیست ساله در نزد او بوده، کسی بر وی وارد نشود؟ آیا محمد با «دحیه» چه سر و سری داشته که میبایستی خصوصی و محرمانه انجام بگیرد؟

۳- با توجه به اینکه به گفته «احمد یحیی البلاذری»، «دحیه پس از جنگهای اُحُد و خندق اسلام آورده و جنگ اُحُد در سال سوم هجری و جنگ خندق در سال پنجم هجری روی داده است، آیا محمد با یک جوان زیباروی بیست ساله غیر مسلمان در آن سالها چه روابط و یا سر و سری داشته است؟

۴- آیا میتوان باور کرد که جبرئیل فرشته به شکل یک جوان غیر مسلمان (کافر) بر محمد بن عبدالله، پیامبر اسلام ظاهر میشده است؟

۵- آیا بین هزاران افرادی که در دهه اول هجری اسلام آورده و پیرو محمد شده بودند، چه حکمتی وجود داشته که جبرئیل به شکل یکی دیگر از اصحاب ویژه محمد به او ظاهر نمیشده و تنها در پوست «دحیه کلبی» زیبا چهره خانه کرده بوده است؟

این نویسنده بیخسته فکر میکند پاسخ همه پرسشهای مذکور را باید در آزادی محمد از نظر روابط جنسی جستجو کرد. محمد نه تنها از نظر جنسی انسانی آزاده و گشاده مغز بود، بلکه الله قهار و جبارش نیز بر پایه حکم آیه شماره ۵۰ سوره احزاب به محمد بن عبدالله پیامبر عزیز و محبوبش آزادی داده بود، هر زنی از زنان جهان را که بخواهد بدون هیچگونه تشریفات و برای سایر مؤمنان و مسلمانان در نظر گرفته شده بود، در اختیار بگیرد. شاید هم در شبی که وی در سفر معراج در آسمانها با الله دیدار میکرد، الله او به گونه سری و محرمانه آزادی پیامبر عزیزش را در روابط جنسی با زنان به جنس مذکر نیز گسترش داده باشد، منتها به وی گوشزد کرده که این موضوع بین خود او، الله و دحیه محرمانه بماند و راه و روش کار را نیز به او نمایانده است. بدین شرح که هر زمانی که مردم او را با دحیه مشاهده کردند، به آنها بگویند که وی جبرئیل، فرشته الله بوده که به شکل «دحیه» در آمده بوده است.

شاید هم موضوع بالاتر از اینها باشد. زیرا هنگامی که آیه ۲۲۳ سوره بقره تماس جنسی مرد با زن را از راه غیر عادی ممکن (ولی البته مکروه میشمارد)، روح الله خمینی در

مسئله شماره ۴۵۳ توضیح المسائل^{۲۱}، وطی در دُبر زن حائض را مجاز می‌شمارد و آیت الله دستغیب شیرازی فرزندان نابالغ غیر مسلمان را «وُلدان مُخَلَّدون» و نجس می‌داند، مسائلی مانند رابطه محمد با «دحیه کلبی» را باید تقیه ریاکارانه و نشانه عقب افتادگی مغزی و کهنه پرستی علما و ملایان تقیه‌کاری که اکنون در کرسی قدرت دولتی، به موعظه‌های فریبکارانه مذهبی ادامه می‌دهند دانست.^{۲۲} برآستی، در زندگی پیامبران خدا چه رموز و اسرار بیچیده و روابط غامضی وجود دارد که عقل ما بندگان عادی خدا را به آنها رساتی نیست!

ریشه‌های پیدایش شیعه‌گری

معنی مذهب را هیچکس بهتر از آنهایی که به‌خرد و درایت خود پشت کرده‌اند، نمی‌فهمد.
ولتر

پایه و منشاء ایجاد شیعه‌گری را سه عامل تشکیل می‌دهد: ۱- گزینش «ابوبکر بن ابی قحافه» به‌جانشینی محمد بن عبدالله، در «سقیفه بنی ساعده»، ۲- جنگ صفین در پایان خلافت علی بن ابیطالب در سال (۴۰ هجری قمری / ۶۶۱ میلادی) و ۳- قیام حسین بن علی بر ضد «یزید بن معاویه» خلیفه اموی در سال ۶۰ قمری / ۶۸۰ میلادی). بنا بر این با توجه به اهمیت ویژه‌ای که هر یک از این رویدادها در ایجاد تاریخ شیعه‌گری دارند، شایسته است که هر یک از آنها را مورد بحثی پژوهشی قرار دهیم.

۱ - سقیفه بنی ساعده

بنا به‌نوشته تاریخ طبری،^{۲۳} هنگامی که محمد از حجة الوداع مراجعت کرد، آثار بیماری جانکاهی در او پدیدار شد، به‌گونه‌ای که راه رفتن برایش مشکل گردید. با توجه به اینکه تا زمانی که محمد بن عبدالله زنده بود، نه وصیت‌نامه‌ای برای خود تنظیم کرد و نه کسی را برای جانشینی خود تعیین نمود. از اینرو در نخستین روز درگذشتش و در هنگامی که هنوز مراسم به‌خاک سپاری او پایان نیافته بود، ابوبکر و عمر بن الخطاب و بزرگان و

^{۲۱} روح‌الله خمینی، رساله توضیح المسائل (تهران: بازار بین‌الحرین، تجارتخانه حسین مصدقی).

^{۲۲} سید عبدالحسین دستغیب شیرازی، سرای دیگر، تفسیر سوره شریفه واقعه (انتشارات صبا: ۱۳۶۱)، صفحه‌های ۹۸-۹۷.

^{۲۳} طبری، تاریخ طبری، جلد چهارم، ترجمه ابوالقاسم پاینده (تهران: انتشارات اساطیر، ۱۳۶۳ خورشیدی)،

اشراف و ثروتمندان و شیوخ و رؤسای قبائل عرب و انصار و مهاجران مبارزات و کشمکشهای شدیدی را در «سقیفه بنی ساعده» برای تصاحب مقام محمد آغاز کردند. مهاجران میگفتند چون ما سرزمین خود را ترک کردیم و با محمد به مدینه آمدیم و محمد از خود ما بوده است، از اینرو ما از دیگران بیشتر سزاوار جانشینی محمد هستیم. انصار میگفتند، اگر ما محمد را به مدینه راه نمیدادیم و با او یاری و همراهی نمیکردیم، اسلام پیشرفتی نمیکرد. در این گیرودار، ابو بکر حدیثی را از محمد نقل کرد که حاکی بود، فرمانروای مسلمانان باید از قریش باشد. انصار که این حدیث را شنیدند، از ادعای خود مبنی بر جانشینی محمد چشم پوشیدند، ولی بین مهاجران برای جانشینی محمد اختلاف بالا گرفت.^{۳۳}

«سقیفه بنی ساعده» مکانی بود که مسلمانان برای انتخاب جانشین محمد در زیر آن جمع شدند. برای شرح دقیق، درست و کامل ماجرای «سقیفه بنی ساعده»، قسمت‌هایی از این رویداد مهم تاریخ اسلام را از جلد چهارم تاریخ طبری نقل میکنیم.

«عبدالله بن عبدالرحمان انصاری» میگوید: «وقتی پیامبر در گذشت، انصار در «سقیفه بنی ساعده» فراهم آمدند و گفتند پس از محمد باید این کار را به «سعد بن عباد» رئیس طایفه «الخزرج» واگذار کنیم و سعد را که بیمار بود به آنجا آوردند. عمر از این جریان آگاه شد و به سوی خانه پیامبر که ابوبکر و علی مشغول کار کفن و دفن او بودند رفت.^{۳۴} پس از آن همه آنها در «سقیفه بنی ساعده» برای تعیین تکلیف جانشینی پیامبر گرد آمدند. «علی بر خاست و از حق و فضیلت و سوابق ابوبکر سخن آورد و پیش رفت و با او بیعت کرد و مردم به علی گفتند: «صواب کردی و نکو کردی.»^{۳۵} ابوسفیان که با خلافت ابوبکر مخالف بود، رو به علی کرد و گفت: «ای ابوالحسن، دست پیش آرتا با تو بیعت کنم.»^{۳۶} اما علی دست پیش نبرد و او را سرزنش کرد و گفت: «از

^{۳۳} جرجی زیدان، تاریخ تمدن اسلام، جلد اول، ترجمه و نگارش علی جواهر کلام (تهران: انتشارات امیر کبیر، ۱۳۳۳)، صفحه ۵۱.

^{۳۴} طبری، تاریخ طبری، صفحه ۱۳۴۳.

^{۳۵} همان کتاب، صفحه ۱۳۳۶.

^{۳۶} همان کتاب، صفحه ۱۳۳۶.

این کار جزفتنه منظوری نداری، به خدا برای اسلام جز بدی نمیخواهی، ما را به نصیحت تو حاجت نیست.»^{۳۷}

دلیل اینکه علی بن ابیطالب برای کسب کرسی خلافت زیاد پافشاری نمی‌کرد، آن بود که میدانست در بین مسلمانان پایگاه قابل توجهی ندارد. علی بسیاری از سران قبائل را ستمگرانه کشته بود و از اینرو مردم نسبت به او تمایلی نداشتند. اینهمه روضه‌هایی که آخوند ها در ذکر مناقب و عدل و انصاف علی سر میدهند، همه از ساختهای بی پایه خودشان است که آنها را برای شکوفا نگه داشتن پیشه دینداری خود صنعتگری نموده اند.

گروهی از شیوخ و سران قبائل عرب، تا سالها در برابر علی می ایستادند و او را قاتل پدران، برادران و شوهران و خویشان خویش میخواندند و کینه نهفته خود را نسبت به اعمال ستمگرانه او آشکار میکردند. باید در نظر داشت، هنگامی که «عبدالرحمان بن ملجم مرادی»، کمر قتل علی را بست، زن زیبایی به نام «قُطَّامَه» را ملاقات کرد و فریفته او شد. «قُطَّامَه» که پدر و برادرش در جنگ نهروان بوسیله علی بن ابیطالب کشته شده بودند و از قصد «ابن ملجم» آگاهی نداشت، به‌وی پیشنهاد کرد، به شرطی تسلیم او خواهد شد که وی علی را مقتول سازد. تمایل این زن برای کشته شدن علی، نشانه کوچکی از افراد زیادی است که اعضای خانواده آنها بوسیله علی نابود شده بود و از اینرو نسبت به‌وی نظر نیکی نداشتند.

تاریخ یعقوبی^{۳۸} و فرق الشیعه^{۳۹} هر دو مینویسند، شمار افرادی که طرفدار خلافت علی و آماده بیعت با او برای خلافت بودند، از بین ۷ تا ۱۰ نفر تجاوز نمی‌کرد. هنگامی که محمد بن عبدالله در گذشت و اعراب مجبور شدند، جانشینی برای او برگزینند، فرصت یافتند تا کینه‌های ژرف خود را نسبت به علی بن ابیطالب آشکار سازند. گذشته از آن، علی جوانی بود که بر خلاف ابوبکر، از سیاست و خلافت و کشورداری آگاهی و تجربه‌ای نداشت و از محبوبیت اعراب و نفوذ بین آنها بی بهره بود.

نگاهی به شرح زندگی علی بن ابیطالب نشان میدهد که اگر چه او از روح سلحشوری و

^{۳۷} همان کتاب، همان صفحه.

^{۳۸} احمد بن ابی یعقوب، تاریخ یعقوبی، جلد اول، محمد ابراهیم آیتی (تهران: بنگاه ترجمه و نشر کتاب، ۱۳۱۲)، صفحه‌های ۵۲۴ و ۵۶.

^{۳۹} ترویختی، فرق الشیعه، ترجمه ابو محمد حسن بن موسی - محمد جواد مشکور (تهران: بنیاد فرهنگ ایران، ۱۳۵۳).

جنگ آوری قابل توجه و شایان تمجیدی برخوردار بود، ولی از نظر کارآئی مغزی و ذهنی، اگر از سطح عادی و متوسط اعراب آن زمان پائین تر نبود، ولی هوش و درایت او از این فراز نیز بالاتر نمی‌رفت. برای اینکه بهتر بتوانیم به سطح کارآئی مغزی و فرهنگ اعراب در آن زمان پی ببریم، بی‌مناسبت نیست به‌رویدادی که «ثمامه بن اشرس» در این باره ذکر کرده توجه کنیم. «ثمامه بن اشرس» می‌گوید، زمانی از بازار بغداد می‌گذشتم، مردی را دیدم که سایر افراد دور او جمع شده بودند. با خود فکر کردم که جمع شدن مردم در این نقطه بدون سبب نیست. از اینرو از شتر خود پائین آمدم و در کنار سایر افراد حاضر در آن محل در صدد جستجوی علت گرد آمدن آنها در آن نقطه برآمدم. سپس مشاهده کردم، مردی که یکی از چشمانش چرکین و چشم دیگرش دارای دانه ای بود، قصد فروش سورمه ای را به مردم داشت و می‌گفت، این سورمه همه بیماریهای چشم را درمان می‌کند. به‌وی گفتم:

«اگر سورمه ات چنین معجزه ای دارد، چرا برای درمان چشمان خود از آن استفاده

نمی‌کنی؟» پاسخ داد:

«ای نفهم، تو باید بدانی که چشمان من در مصر دچار این بیماری شده، نه در

اینجا.»

پیش از اینکه من فرصت پاسخگویی پیدا کنم، افرادی که در آنجا گرد آمده بودند، به‌ظرفداری از مرد سورمه فروش به‌من حمله کردند و من به‌زحمت توانستم خود را از ضربات آنها نجات دهم.^{۱۰}

حال باید توجه داشت که اگر چه علی بن ابیطالب، مردی شجاع و دلاور بود، ولی از نظر کارآئی مغزی انسان قابل توجهی بشمر نمی‌رفت. از دگر سو، ابوبکر یار نزدیک محمد، مردی با تجربه و جهان‌نیده بود و محمد در بستر مرگ او را برای برگزاری نماز بجای خود به مسجد فرستاده بود و همین دلیل کافی است ثابت کند که محمد به‌گونه غیر مستقیم برای جانشینی خود به ابوبکر تمایل داشت، نه به‌علی. بنابراین ابوبکر از همه نامزدهای جانشینی محمد برای خلافت مسلمانان شایسته تر به‌نظر می‌رسید. به‌همین مناسبت نخستین کسی که با ابوبکر برای جانشینی محمد بیعت کرد، «عمر بن الخطاب» بود.

^{۱۰} بی‌الحسن علی بن‌الحسین بن‌علی‌المسعودی، مروج‌الذهب و معادن‌الجواهر، جلد دوم (بیروت: ۱۹۶۵ میلادی).

بدین ترتیب، درحالی‌که علی با هر سه خلیفه پیش از خود (ابوبکر، عمر و عثمان) از روی میل و رضا و نه با تقیه بیعت کرده است، با این وجود پیروان شیعه‌گری عقیده دارند که محمد بن عبدالله در روز «غدیر خم» علی را به‌جانشینی خود گزینش کرده است. از اینرو، شایسته است که شرح کوتاهی از «غدیر خم» به‌خامه در آوریم.

غدیر خم

نویسندگان شیعه‌گری نوشته اند، هنگامی که محمد مراسم حجّه الوداع را در مکه انجام میداد، جبرئیل نزد او آمد و اظهار داشت، خداوند دستور میدهد، علی بن ابیطالب را به‌جانشینی خود برگزینی. از اینرو، محمد در راه برگشت به‌مدینه، در روز ۱۸ ذی الحجّه سال دهم هجری در «غدیر خم» که گودال بزرگی است بین مکه و مدینه، به پیروانش دستور داد، در آن محل توقف کنند. پس از اینکه همراهانش که بین ۷۰/۰۰۰ تا ۱۲۰/۰۰۰ نفر بودند، در آن محل متوقف شدند، محمد دستور داد جهازهای شترها را روی یکدیگر قرار دهند و سپس خود بالای آن رفت و به‌علی دستور داد، نزد او بایستد. آنگاه دست علی را بالا برد و گفت: «من کنت مولاه فهذا علی مولاه. اللهم والیا والاه و عادماً عاداه..» یعنی «هر کسی که مرا مولای خود میدانند، از این پس علی را مولای خود خواهد دانست. خداوند! هر کسی که او را دوست دارد، تو هم او را دوست بدار و هر کسی که با او دشمنی ورزد، تو هم دشمن او باش. آنهایی را که به‌او یاری میدهند، یاری کن و آنهایی را که با او مخالفت کنند، مأیوس و نا امید ساز.»

پیش از اینکه به‌ادامه گفتار پردازیم، باید به‌این نکته اشاره کنیم که گویا صنعتگران هنر امام‌زمان‌سازی در افسانه‌سرایهای خود فراموش کرده اند که متون قرآن آشکارا گفته است، الله پیش از آفریدن انسان، سرنوشت او را تعیین می‌سازد و انسان را در تغییر سرنوشتی که الله از پیش برایش مقرر ساخته هیچ اختیاری نیست. زیرا، فقهای داستان‌سرا در نوشته‌ی بالا، با کمال شگفتی، الله را کارگزار اراده و احساسات محمد بشمار آورده و آمرانه به‌او فرمان میدهند: «چنین و چنان کن.»^{۱۱}

بدیهی است که نویسندگان غیر شیعه، داستان مذکور را ساخته و پرداخته‌ی ملایان ایرانی و یونانیها میدانند و عقیده دارند به‌دلائلی که به‌تفصیل شرح دادیم، محمد هیچگاه

^{۱۱} به فصل دوم بحث (نقدیر و سرنوشت)، کتاب بازنشاسی قرآن، نگارش دکتر روشنگر مراجعه فرمایید.

در عمر خود سخنی از جانشینی علی بر زبان نیاورده است. دائرة المعارف مذهب و اخلاق مینویسد، بر خلاف تمام احادیثی که پیروان شیعه‌گری در باره برگزیدن علی بوسیله محمد برای جانشینی‌اش نقل میکنند، هیچ دلیل و نشانه‌ای وجود ندارد، نشان دهد که محمد در روز «غدیر خم» علی را به جانشینی خود برگزیده باشد.⁴²

ملایان شیعه‌گری همچنین می‌گویند، پس از اینکه محمد بن عبدالله، به شرح بالا علی بن ابیطالب را به جانشینی خود شناختگری کرد، عمر بن الخطاب نزد او آمد و بعنوان شادباش به او گفت: «هنیئاً لک یا من ابیطالب اصبحت مولای مولى كل مؤمن و مؤمنة.» یعنی «گوارا باد بر تو ای فرزند ابیطالب مولای من و مولای هر زن و مرد مؤمن و مؤمنه.» اگر این فرض درست باشد، ملاهای شیعه‌گری باید به چند نکته پاسخ گویند. اول اینکه، چرا به گونه ای که در پیش گفتیم، عمر در اجتماع «سقیفه بنی ساعده»، نخستین کسی بود که با ابوبکر برای جانشینی محمد بیعت کرد. دوم اینکه، چرا عمر به شرکت کنندگان در اجتماع مذکور اظهار نداشت که محمد در حضور او علی را برای جانشینی خود تعیین کرده و حتی وی بدین سبب به او شادباش گفته است. سوم اینکه، چرا علی در اجتماع «سقیفه بنی ساعده» به عمر نگفته است: «مگر تو یادت رفته است که محمد در حضور تو مرا به جانشینی خود گزینش کرد و حتی تو بدان سبب به من شادباش گفتی، پس چرا با ابوبکر بیعت کردی و در باره مشاهدات خود در روز غدیر خم به آنهایی که در این جلسه حضور دارند، چیزی نمی‌گویی؟» چهارم اینکه، کسی که اندکی با فروزه‌های اخلاقی و روانی عمر که مردی خودخواه، پُرمش، خشن و جاه طلب بود و در ضمن ارزش و احترام ویژه‌ای بین مسلمانان داشت و حتی خود محمد نیز از او حساب میبرد آشنا باشد، نمیتواند باور کند که عمر به علی گفته باشد: «تواز این پس مولای من هستی.»

بهر حال، رویداد «سقیفه بنی ساعده» فرود آشکار و غیر قابل انکاری در رد ادعای یوح و بی پایه ملایان و شیعیان در گزینش علی بن ابیطالب از طرف محمد برای خلافت و جانشینی اوست.

چگونه میتوان باور کرد که خداوند بوسیله جبرئیل به محمد وحی کرده که علی را برای جانشینی خود برگزیند، ولی بزرگان قریش و اصحاب محمد جرأت کرده باشند، وصیت و یا دستور او را که مبتنی بر فرمان خدا بوده، نادیده بگیرند و برای گزینش جانشین دیگری

⁴² *Encyclopedia of Religion and Ethics*, vol. xi, ed. James Hastings (New York: Charles Scribner's Sons, 1921), p. 453.

غیر از آنکه محمد تعیین کرده بود، در سقیفه بنی ساعده جمع آیند! و مهمتر اینکه اگر محمد، علی را برای جانشینی خود گزینش کرده بود، آیا ممکن بود که علی به آسانی از حقی که محمد به او داده بود بگذرد و با سه خلیفه پیش از خود برای امر خلافت بیعت کند! در تمام نوشته های تاریخ نویسان عرب، هیچ موردی وجود ندارد که نشان دهد، علی بن ابیطالب خلفای پیش از خود (ابوبکر، عمر و عثمان) را - که شیعیان آنها را غاصب خلافت میدانند - بمناسبت ربایش خلافت از او لعنت کرده باشد. همچنین، در حالیکه علی خود در رویداد غدیر خم حضور داشته، هیچ موردی نمیتوان یافت که علی به رویداد غدیر خم اشاره کرده و گفته باشد که محمد در روز غدیر خم او را به جانشینی خود برگزیده، ولی حق مقام خلافت را از او ربوده اند. دائرةالمعارف مذهب و اخلاق مینویسد، اگر چه قتل عثمان فرصتی برای علی بوجود آورد تا خلافت را کسب کند، علی حتی در این زمان میلی به خلافت نداشت و سر انجام بر اثر فشار دوستان و پیروانش مجبور به پذیرش مقام خلافت شد. بنابر این ادعای پیروان شیعه گری مبنی بر اینکه خلافت از علی ربایش شده است، درست نیست.^{۴۳}

ابن هشام در کتاب سیرت محمد^{۴۴} و تاریخ طبری^{۴۵} هر دو نوشته اند، علی در روز آخر بیماری پیامبر از خانه او بیرون آمد، مردم دور او را گرفتند و از حال محمد جويا شدند، علی گفت: «شکر خدا را که حالش خوبست.» «عباس بن عبدالمطلب» او را به کناری کشید و گفت، من محمد را رفتی می بینم، زیرا تمام آثاری را که بنی عبدالمطلب در هنگام مرگ بر چهره داشتند، در صورت او مشاهده میکنم. دوباره نزد او برو و از او پرسش کن، پس از او جانشینش چه کسی خواهد بود؟ علی پاسخ داد: «من هرگز چنین پرسشی از او نخواهم کرد. زیرا اگر جانشینی خود را از ما دریغ کند، هیچکس دیگر به ما روی نخواهد آورد.» نکته جالب دیگر در این بحث آنست که علی خود در نهج البلاغه، در «خطبه ششقیه» هیچ سخنی از «امامت» به میان نیاورده، بلکه از «خلافت» حرف میزند و میگوید: «سوگند به خدا که پسر <ابی قحافه> (ابوبکر) خلافت را مانند پیراهن پوشید و

^{۴۳} Ibid., p. 454.

^{۴۴} نقل از علی دشتی، بیست و سه سال، صفحه ۲۷۹.

^{۴۵} طبری، تاریخ طبری، جلد چهارم، صفحه های ۲۱-۱۳۲۰؛ دشتی، بیست و سه سال، صفحه ۲۷۹.

حال آنکه میدانست، من برای خلافت مانند قطب وسط آسیا هستم ... پس منم خردمندی را در صبر کردن دیدم...»^{۴۲}

گذشته از فرموده‌های استوار و غیر قابل تردیدی که در ردّ ادعای ملّایان و پیروان شیعه‌گری در باره اینکه محمد، علی را برای خلافت به‌جانشینی خود تعیین کرده است آوردیم، موارد زیر نیز نه تنها بدون پایه و اساس بودن چنین ادعائی را ثابت میکند، بلکه نشان میدهد که «امامت» علی بعنوان امام اول شیعیان، یک ترفند ساختگی تاریخی است که هیچ واقعیّتی در آن وجود ندارد:

الف - اگر محمد، علی را بعنوان امام و جانشین خود برگزیده بود، چرا مسلمانان پس از مرگ محمد، بیدرنگ برای تعیین جانشین او در «سقیفه بنی ساعده» به‌شوری نشستند؟

ب - اگر محمد در روز رویداد غدیر خم، در حضور بین ۷۰/۰۰۰ تا ۱۲۰/۰۰۰ نفر علی را به‌جانشینی خود برگزیده بود، ما نمی‌گوئیم یکی از این ۷۰/۰۰۰ تا ۱۲۰/۰۰۰ نفر، بلکه دست کم یک نفر از هفت و یا ده نفر پیروان علی که برای رسانیدن او به‌خلافت تلاش میکردند، میبایستی به‌موضوع تعیین جانشینی او از جانب محمد، اشاره کرده باشد. در حالیکه هیچیک از افراد حاضر در اجتماع مذکور، هیچ سخنی از این موضوع بر زبان نیاورد. ارزش این دلیل بویژه از این نظر اهمیت دارد که بین رویداد «غدیر خم» و اجتماع «سقیفه بنی ساعده» تنها سه ماه فاصله بوده است.

پ - نفوذ اجتماعی ابوبکر که بوسیله محمد لقب «صدیق» گرفته بود، بر خلاف جوانی و بی‌باکی مغزی و ناپختگی سیاسی علی، تا آن اندازه بود که حتی خود محمد نیز، برخی اوقات پشت سر ابوبکر نماز می‌گذاشت.

ت - علی با میل و رغبت با ابوبکر، عمر و عثمان بیعت کرد و به‌خلافت آنها تن در داد.

ث - پس از اینکه ابوبکر در اجتماع «سقیفه بنی ساعده» به‌خلافت گزینش یافت، سه روز پی در پی از مردم خواست، اگر از بیعت خود با او ناراضی هستند، میتوانند آنرا بر هم زنند. ولی علی در مسجد برخاست و اظهار داشت: «ما هیچگاه بیعت خود را با توفسخ نخواهیم کرد، زیرا رسول خدا ترا در کار دین و امامت بر ما در نماز مقدم داشت. پس

^{۴۲} نهج البلاغه، ترجمه و شرح فیض الاسلام، ۶ جلد (بدون تاریخ) صفحه ۴۲.

کیست که بتواند ترا از اداره امور دنیای ما باز دارد.^{۱۶}

ج - اگر علی از طرف محمد به امامت منصوب و تعیین شده بود، چرا مقام «امامت» را با «خلافت» تعویض کرد و پس از عثمان، خلافت را پذیرا شد و مدت پنج سال و نیم تا قبل از کشته شدن در مقام خلافت باقی ماند و هیچگاه نگفت که او «امام» است و نه «خلیفه».

ج- اگر محمد به فرمان خدا با زبان خود در غدیر خم، علی را به‌جانشینی خود برگزیده بود، چرا علی حتی برای یک‌دفعه هم که شده بود، در اجتماع «سقیفه بنی ساعده» ادعا نکرد که محمد در روز رویداد «غدیر خم» او را به‌جانشینی خود گزینش کرده و از اینرو خلافت حق اوست. بلکه بر عکس، با ابوبکر و سپس با عمر و عثمان بیعت کرد و تن به خلافت آنها داد.

مطالب و نکات مستندی که در این بحث شرح داده شد و بویژه دلائل و فرمودهای متین و محکمی که پایه بحث بر ارکان آنها استوار گردید، نقاب از چهره بر سالوس و ریای آخوندهای شیعه‌گری برمیدارد و بدون هیچگونه شبهه و تردیدی ثابت میکند که محمد در «غدیر خم»، هیچگاه علی را به‌جانشینی خود برگزید و مذهب شیعه‌گری و بویژه شیعه‌گری دوازده امامی در چهارده سده پیش که محمد ظهور کرد، نه تنها وجود خارجی، بلکه فرمایش ذهنی و خیالی نیز نداشت و تئوری ساختگی و بی پایه شیعه‌گری، مدت دو سده و نیم پس از درگذشت محمد و به سبب اینکه حسن عسکری از خود فرزندی باقی نگذاشت، بوجود آمد. گذشته از کلیه حقایق تردیدناپذیر مذکور، نگاهی به درونمایه کتاب بازشناسی قرآن، نگارش نویسنده این کتاب که بر پایه نوشته‌های نویسندگان شهبیر و پژوهشگران نامدار شرق و غرب و بویژه تاریخ‌نویسان معتبر عرب به‌رشته نگارش درآمده، نشان میدهد که اسلام در ذات یک رژیم غارت و چپاول و زن‌ربانی بوده که محمد برای ارضای حسن قدرت طلبی خود بوجود آورده است.

اگر مطالب و اصول و احکام قرآن با دیدی خردمندانه و غیر احساسی و با ذهنی که از پیش اشغال نشده بررسی شود، به آسانی معلوم خواهد داشت که مطالب مذکور نه تنها از هر گونه فروزه الهی که در آنسوی ذهنیت بشر وجود داشته باشد، خالی است، بلکه بیشتر شبیه به ارجاف و شوخیهای باور ناکردنی بذله‌گوهای حرفه‌ای و بازیهای ذهنی کودکان خردسال است تا احکام الهی و آسمانی؛ چه رسد به اصالت فرقه شیعه‌گری آن که فرزند

^{۱۶}توبخشی، فرق‌الشیعه، صص ۱۲، طبری، تاریخ طبری، جلد چهارم، صفحه ۱۳۳۶.

حرامزاده و نامشروع قدرت‌جویان و جدالگران ثروت‌خواه و جاه و مقام طلب تازیها پس از مرگ محمد بوده است.

میگویند، شخصی پیوسته به عطاری مراجعه و از او مواد عجیب و غریب خریداری میکرد. عطار که از کار این شخص به‌شگفت و کنجکاوی افتاده بود، روزی به‌او گفت:

«میتوانم از تو پرسشی بکنم؟»

مشری پاسخ داد: «البته.»

عطار: «ممکن است به‌من بگوئی این مواد را برای چه مصرفی از من خریداری

میکنی؟»

مشری: «حقیقت اینست که شخصی با پرداخت پول قابل توجهی از من خواسته است، برایش مقداری داروی مخدر تهیه کنم. ولی، چون تهیه و خرید و فروش مواد مخدر بوسیله دولت جرم بشمار میرود و از دگر سو این عمل ممکن است، گناهی در خور عقوبت الهی داشته باشد، از اینرو قصد دارم با این مواد یک معجون قلبی بسازم و آنرا به‌نام داروی مخدر در اختیار او بگذارم، تا هم در برابر مجازات دولتی برای خود مصونیت ایجاد کنم و هم اینکه خود را از عقوبت الهی دور نگهدارم.»

عطار: «اگر چنین است، انقدر به‌خود زحمت مده. زیرا در آن لحظه که تو قصد ربایش پول این شخص را کرده‌ای، هم دست به‌ارتکاب یک جرم دنیائی در خور مجازات زده‌ای و هم مرتکب یک گناه اخروی شایسته کیفر الهی شده‌ای. وانگهی، ماده مخدر خودش چه تحفه‌ای است که قلبی آن باشد.»

این لطیفه شباهت راست‌گویانه‌ای با عمل سازندگان شید نهاد فرقه شیعه‌گری دارد. زیرا شاید فقها و علمای شیعه‌گری خود به‌ماهیت کاوک قرآن و اسلام بخوبی آگاه بوده و از اینرو برای اصیل جلوه دادن کالای ناسره خود در صدد قلب و مسخ آن به‌ایجاد شیعه‌گری دست زده‌اند. بنابراین در باره خمیرمایه ذهنی این افراد با بهره‌گیری از گفتار آن عطار باید گفت: «اسلام، بر پایه اصول عقل و منطق سلیم و نوشته‌هایی که کوچکترین تردیدی در آنها نمیتوان یافت، خود یک تحفه کاوک و غیر عقلانی است که روشهای نابخردانه‌اش با هیچ منطقی سازگاری ندارد، چه رسد به‌فرآورده حرامزاده آن، <شیعه‌گری.>»

۲ - جنگ صفین

پس از کشته شدن عثمان، علی بن ابیطالب به‌نام خلیفه چهارم مسلمانان بر کرسی خلافت تکیه زد. افرادی که با خلافت علی بیعت کردند، هیچیک شیعه نبودند و چون خلافت علی

را برای رسیدن به هدفهای سیاسی خود، مناسب‌تر از دیگران میدانستند، از اینرو با او بیعت کردند که به‌عنوان خلیفه چهارم، «خلافت» کند و در این زمان هیچ نامی از امامت در بین نبود.

پس از اینکه علی به کرسی خلافت تکیه زد، طوایف و قبایل گوناگون عرب به سبب منافع سیاسی و مادی خود، بر ضد علی علم مخالفت برافراشتند. مخالفان علی را پس از رسیدن به خلافت به سه گروه میتوان بخش کرد: «ناکثین» یا آنهایی که نخست با علی بیعت کردند و سپس آنرا شکستند و در برابر علی شورش کردند. مانند طلحه و زبیر. گروه دوم «قاسطین» که معاویه و پیروانش را تشکیل میداد و گروه سوم «مارقین» یعنی آنهایی که در جنگ صفین از سپاه علی خارج شدند و «خوارج» نام گرفتند. در رأس مخالفان خلافت علی بن ابیطالب، معاویه حاکم شام و طلحه و زبیر از یاران نزدیک پیامبر و رؤسای قریش در مکه و مهمتر از همه عایشه بودند. طلحه و زبیر نخست با خلافت علی موافق بودند و با او بیعت کردند، ولی پس از آن با او مخالف شدند. و اما کینه و دشمنی عایشه نسبت به علی تازگی نداشت. عایشه از زمانی که علی به محمد پافشاری کرده بود که عایشه را طلاق گوید، بغض و کینه علی را در دل گرفته بود. دلیل پافشاری علی به محمد برای طلاق دادن عایشه را باید در ماجرای «صفوان بن معطل سهمی» جستجو کرد.

شرح ماجری بدین‌قرار است که هنگامی که محمد پس از جنگ با طایفه «بنی مصطلق» از شمال غربی مکه به مدینه مراجعت میکرد، در بین راه برای استراحت سپاهیان خیمه زد. در زمانی که محمد و سپاهیان در شرف ترک آن محل بودند، عایشه برای قضای حاجت از کجاوه اش دور شده بود و مستخدمینش هنگامی که کجاوه را روی شتر گذاشتند، متوجه نشدند که عایشه در کجاوه حضور ندارد و از اینرو وی در بیابان تنها ماند. در این جریان، «صفوان بن معطل سهمی» که یکی از جوانان خوش سیمای قبیله «بنی سلیم» و از مهاجران بود، به عایشه برخورد کرد و او را بر پشت شتر خود نشانید و پس از یک شبانه روز وارد مدینه شد. این موضوع شایعات بسیاری در باره اینکه چگونه عایشه و «صفوان» شبی را با یکدیگر در بیابان گذرانیده‌اند بر سر زبانها انداخت و در مدینه این گمان توان گرفت که عایشه در آن شب بوسیله احساساتش از پای در آمده است.^{۶۸}

^{۶۸} دکتر روشنگر، بازشناسی قرآن، صفحه‌های ۶۶-۶۷.

علی بن ابیطالب که پیوسته در کنار محمد بود و ناراحتی او را از این رویداد مشاهده کرد، به‌وی پافشاری نمود که عایشه دیگر شایستگی همسری او را ندارد و بهتر است محمد او را طلاق گوید. ولی، چون محمد بسیار شیفته عایشه بود، از نظر روانی توان طلاق دادن او را نداشت و از این‌رو سرانجام آیات ۳ تا ۲۶ سوره نور را نازل کرد که به اصطلاح، الله به محمد گوشزد کرد که عایشه بیگناه بوده و در آن شب مرتکب رفتار غیر اخلاقی نشده است. بهر حال، پافشاری علی به محمد برای طلاق گفتن عایشه کینه علی را در دل عایشه نشانید و بدون تردید آثار این کینه و دشمنی در صف آرایی عایشه بر ضد علی در جنگ جمل بدون تأثیر نبوده است.

نکته جالب در این رویداد آنست که اگر فرض کنیم، عایشه آن شب تسلیم احساسات خود شده و با «صفوان معطل سهمی» رابطه‌ای برقرار کرده باشد، بنابراین نزول آیه‌های ۳ تا ۲۶ سوره نور که در جهت بیگناهی او نازل شده، بدون تردید سبب شده است که عایشه ایمان خود را نسبت به رسالت محمد و اسلام از دست بدهد و از آن پس دیگر به محمد به چشم پیامبر نگاه نمی‌کرده است. ولی، بدیهی است که منافعش اقتضاء نمی‌کرده به محمد بگوید: «آیه‌های تو قلابی است، زیرا من در آن شب با «صفوان» رابطه برقرار کردم و تو اکنون از جانب الله آیه آورده‌ای که من در آن شب گناهی مرتکب نشده‌ام.»

بدون جهت نیست که نویسندگان شرقی و غربی نوشته‌اند، عایشه چندین بار به رسالت محمد و اینکه او پیامبر برگزیده از سوی خدا باشد، مشکوک شده است. به گفته «مور» که از تاریخ نویس شهبیر عرب «طبری» نقل کرده، یکی از آن موارد هنگامی بوده که عایشه خود گفته است، پس از اینکه محمد برای ازدواج با «زینب دختر جحش»، همسر پسر خوانده‌اش «زید بن حارث» آیه‌هایی از آسمان و خدا نازل کرد که ازدواج او با همسر پسر خوانده‌اش جایز است، از آن زمان عایشه ایمان خود را نسبت به اصالت پیامبری محمد از دست داده است.^{۴۹}

با توجه به اینکه ازدواج محمد با «زینب دختر جحش» پس از جنگ «أُحُد» در سال سوم هجری روی داد و واقعه گم شدن عایشه در بیابان پس از بازگشت از جنگ با طایفه یهودی «بنی مصطلق» در سال پنجم هجری به وقوع پیوست، یک پژوهشگر نکته‌سنج به آسانی می‌تواند بین ذهنیت عایشه در این دو رویداد که هر دو منجر به نزول آیه‌های

^{۴۹} William Muir, *The Life of Mohammed* (Edinburgh: John Grant, 1923), p. 291; Dwight M. Donaldson, *The Shi'ite Religion* (London: Luzac & Company, 1933), p. 29.

آسمانی از سوی الله شد، یک رابطه منطقی در حد قضیه Syllogism سقراط (قیاس، صغری، کبری و نتیجه) پیدا کند و بدین نتیجه برسد که این دو رویداد سبب شده است که عایشه به‌چستان نهفته رسالت محمد بخوبی پی ببرد و ایمان خود را نسبت به او از دست بدهد. بدین شرح که نخست، محمد با دیدن بدن نیمه پوشیده «زینب دختر جحش» به‌همسر فرزند خوانده‌اش «زید» دل باخته و با آوردن آیه‌های ۳۶ و ۳۷ سوره احزاب او را به‌عقد ازدواج خود در آورده و این امر سبب شده است که عایشه نسبت به نبوت محمد شک و تردید کند. سپس رویداد تنها ماندن خود او شبی با «صفوان» در بیابان رخ داده و اگر فرض کنیم که این رویداد به‌سادگی برگزار نشده باشد، پس از اینکه محمد آیه‌های ۳ تا ۲۶ سوره نور را مبنی بر بیگناهی او نازل کرده، شک و تردید عایشه در باره نزول آیه‌هایی که طلاق «زینب دختر جحش» را از شوهرش «زید» و ازدواج او را با محمد تجویز کرده، برایش به‌یقین تبدیل شده و با قیاس این دو رویداد که هر دو منجر به نزول آیه‌هایی که در بر دارنده میل و منافع محمد بوده، ولی دست کم چگونگی واقعیت یکی از آنها (رویداد تنها ماندن عایشه با صفوان در بیابان) بر عایشه روشن بوده، سبب شده است که عایشه ایمان خود را نسبت به محمد و اسلام بکلی از دست بدهد. باید در نظر داشت که عمر بن خطاب، خلیفه دوم نیز به‌گونه‌ای که در پیش گفته شد، زمانی محمد را به‌جنون و هذیان‌گویی متهم کرد و به‌پیامبری او شک نمود. (به‌صفحه شماره ۱۴ همین کتاب مراجعه فرمائید.)

برگردیم به شرح جنگ صفین. بر پایه نوشته‌های تاریخی علی در قتل عثمان دستی نداشت، ولی نه تنها در دستگیری قاتلان عثمان و مجازات آنها اقدامی بعمت نیاورد، بلکه آنها را وارد سازمان اداری خلافت خود کرد و مشاغلی را به آنها واگذار نمود.

«معاویه بن ابوسفیان»، حاکم شام (سوریه) معتقد بود که علی در قتل عثمان دست داشته و از اینرو به خونخواهی او بر ضد علی شورش کرد، ولی طلحه، زبیر و عایشه، سبب مخالفت خود را با علی خودداری او از دستگیری قاتلان عثمان برمبشمرند. علی برای اینکه بتواند اوضاع و احوال بحرانی مذکور را با کامیابی حل و فصل کند، مرکز خلافتش را از مدینه به «ذی قار» در حوالی بصره تغییر داد.

طلحه و زبیر با حمایت عایشه، زن محبوب محمد به‌شهرهای بصره و کوفه لشگرکشی کردند و در حوالی شهر بصره، جنگ سختی بین آنها و علی در گرفت که مدت هفت روز به‌درازا کشید. سرانجام، در جنگ یاد شده طلحه و زبیر کشته شدند و عایشه دستگیر گردید و به‌اسارت نیروهای علی درآمد. چون در این جنگ عایشه بر شتری سوار بود، از

اینرو آنرا «جنگ جمل» نامیده‌اند.

پیروزی علی در جنگ جمل و از پای درآوردن طلحه و زبیر و اسارت عایشه، حاکمیت علی را بر نواحی عراق و بین‌النهرین تثبیت کرد، ولی با این وجود مخالفان علی از پای نشستند و با بهره برداری از پیراهن آغشته به‌خون عثمان، به‌خونخواهی او به‌سوی شام رفتند و با معاویه حاکم آنجا برای جنگ بر ضد علی متحد شدند.

طبری از قول «ابومخنف» که یگانه مورخ مشهور و معتبر تاریخ شیعه‌گری است که در کوفه سکونت اختیار کرده و شاهد رویدادهای آن زمان بوده می‌نویسد، معاویه پس از رسیدن به‌خلافت و گسترش قدرتش بر عراق، «مغیره بن شعبه» را به‌حکومت کوفه منصوب کرد و به‌وی دستور داد، هر روز جمعه در هنگام برگزاری نماز روز جمعه از روی منبر علی را در حضور پیروان دوآتشه‌اش لعن کند.⁵⁰ پس از «مغیره ابن شعبه» حکومت کوفه به «زیاد بن ابیه» واگذار شد و او نیز به‌قلع و قمع کردن هواخواهان علی پرداخت و «هجربن ادی»، رهبر شیعیان را دستگیر و اعدام کرد. اعدام «هجربن ادی» در تاریخ شیعه‌گری، پیش در آمد شهادت «حسین بن علی» بشمار آمده است.

در ماه صفر سال ۴۰ هجری قمری در ناحیه «صفین» که در جنوب شهر «رقه» در کنار رود فرات قرار دارد، جنگ خونینی بین سپاهیان معاویه و علی در گرفت. با توجه به اینکه سپاهیان معاویه عقیده داشتند، علی در قتل عثمان دست داشته و از اینرو او را شایسته خلافت مسلمانان نمی‌دانستند، شعار آنها در این جنگ انتقامجویی از خون عثمان بود. معاویه نیز با کمال مهارت و زیرکی تلاش می‌کرد، هدف خود را از جنگ یاد شده، انتقامجویی از خون عثمان نشان دهد، نه هدف راستین او که جاه‌طلبی رسیدن به‌مقام خلافت بود. این جنگ از آغاز حرکت سپاهیان دو طرف، دو ماه و نیم از ذی‌الحجه تا میانه‌های صفر به‌درازا کشید که البته در ماه محرم که بین آن دو ماه واقع شده بود، طرفین دست از جنگ کشیدند. در این مدت نود برخورد جنگی بین سپاهیان دو طرف رخ داد و هزاران نفر از سربازان دو طرف در این جنگ کشته شدند. ولی، برخوردهای کارساز، در دو هفته آخر و بویژه در «لیلة المهریر» انجام گرفت که برآستی خونین‌ترین رویداد جنگ صفین

⁵⁰ Julius Wellhausen, *The Religio-Political Factions in Early Islam*, ed., R.C. Ostle, trans. R.C. Ostle and S.M. Walzer (Amsterdam: North Holland Publishing Company, 1975), p. 96.

بوده است. پس از این رخداد، سپاه معاویه کم و بیش تار و مار شده و فرمانده لشکر علی «مالک بن اشتر نخعی» در حال فراری دادن آنها بود که معاویه مشاور زیرک و حیل‌باز خود «عمرو عاص» فاتح مصر را فرا خواند و از او چاره جوئی کرد. «عمرو عاص» به معاویه پیشنهاد کرد که سربازان باید قرآن‌ها را بر سر نیزه کنند و بگویند، ما هر دو طرف جنگ مسلمان و اهل قرآن هستیم و نباید بروی قرآن شمشیر بکشیم، بلکه باید موافقت کنیم که قرآن بر ما حکومت کند. سپاهیان علی که قرآن‌ها را بر سر نیزه دیدند، دست از جنگ کشیدند و از علی درخواست کردند که با متارکه جنگ موافقت کند.

اگرچه علی به ماهیت حیل‌مذکور پی برد، ولی به فشار سربازانش تسلیم شد و پذیرفت که موضوع اختلاف بین او و معاویه به داوری گذاشته شود و علی و معاویه تصمیم داورها را هرچه که بود، بپذیرند. سپس قرار شد، یک نماینده از سپاه علی و نماینده‌ای نیز از سپاه معاویه در باره موضوع اختلاف داوری کنند. یازان علی بر خلاف میل او «ابوموسی اشعری» را بعنوان داور برگزیدند و معاویه نیز «عمرو عاص» را به نمایندگی خود به سمت داور تعیین کرد. «ابوموسی اشعری» فردی نادان و عامی، ولی «عمرو عاص» شخصی حیل‌گر، زیرک و کاردان بود. این دو نفر روز ۱۳ صفر سال ۴۰ هجری قمری، برای تعیین تکلیف خلافت زیر یک چادر جمع شدند و در این باره به مشاوره پرداختند. عمرو عاص با حیل و زیرکی از ابتدای نزدیک شدن با ابوموسی اشعری بمنظور فریب دادن او احترام بیش از اندازه نسبت به او قائل شد و کوشش کرد ویرا قانع کند که علی و معاویه هیچیک شایسته خلافت مسلمانان نیستند و بهترین راه حل اختلاف مسلمانان آنست که هر دوی آنها از خلافت خلع شوند و مسلمانان به حال خود گذاشته شوند تا بر پایه میل و رضایت و نیازهای خود، هر کسی را که شایسته تر از همه بدانند به خلافت برگزینند. ابوموسی این نظر را پذیرفت و در زمانی که سپاه هر دو طرف متخاصم برای شنیدن نتیجه داوری گرد آمده بودند، عمرو عاص با تزویر و هوشیاری به ابوموسی اظهار داشت، چون او از هر لحاظ از وی برتر و بویژه از نظر سنی بالاتر از اوست، نخست او باید سخن بگوید. ابوموسی نیز فریب او را خورد و تصمیم خود و عمرو عاص را در داوری به شرح زیر بیان کرد:

«ای مردم من و عمرو عاص مدتی در کار شما مشورت و بررسی کردیم و شایسته چنان دیدیم که برای رفع این اختلاف، «علی بن ابیطالب» و «معاویه بن ابوسفیان» هر دو را از مقام خلافت حذف کنیم و کار را به دست شما بسپاریم تا هر کسی را که بخواهید، برای خلافت برگزینید. اکنون من علی را از خلافت خلع میکنم و شما هر کسی را که میل

دارید، به‌جای او برگزینید.»^{۶۱}

آنگاه، ابوموسی رشته سخن را به‌دست گرفت و اظهار داشت:

«البته شنیدید که ابوموسی اشعری چه گفت. او <علی بن ابیطالب> را از خلافت خلع کرد. من هم علی را از خلافت خلع میکنم و بجای او <معاویه بن ابوسفیان> را برای خلافت شما برقرار می‌سازم. معاویه از هر کس دیگر به‌عثمان نزدیک‌تر است و باید جانشین او شود و خونخواهی او را بر عهده بگیرد. از اینرو از این لحظه به بعد معاویه خلیفه مسلمانان خواهد بود.»^{۶۲}

اگرچه همه میدانستند که «عمرو عاص» با حيله و تزوير، داوری را به‌سود خلافت معاویه به پایان رسانید. با این وجود، داوری مذکور را کم و بیش میتوان پایان کار علی بشمار آورد. زیرا پس از اعلام داوری، سپاهیان او به دو گروه تقسیم شدند. گروهی علی را برای تن دادن به امر داوری سرزنش کردند و از او جدا شدند. این گروه که در تاریخ «خوارج» نامیده شده و شمارشان به بیست هزارتن میرسید، بیدرنگ پس از اعلام داوری به‌سود خلافت معاویه، به رهبری «مسعربن فدکی» از سپاه علی جدا و حتی برای او از معاویه نیز خطرناک تر شدند، به گونه‌ای که سرانجام یکی از آنها به شرحی که خواهد آمد، علی را در سال ۴۰ هجری قمری در مسجد کوفه به قتل رسانید. و اما آن گروه از سپاهیان علی که به‌وی وفادار ماندند، نخستین سنگ بنای شیعه‌گری را بنیاد نهادند.

پس از جنگ صفین، علی بن ابیطالب در دشت «نهروان» با خوارج وارد جنگ شد و آنها را قتل عام کرد و هشت هزار نفر آنها را کشت.^{۶۳} سپس قصد داشت با معاویه جنگ دیگری را آغاز کند که توطئه قتل وی این فرصت را به او نداد. بنابراین جنگ نهروان زائیده جنگ صفین و قتل علی زائیده جنگ نهروان بود. زیرا، در جنگ نهروان، علی بن ابیطالب خوارج را قتل عام کرد.^{۶۴}

نابودی خوارج به‌دست علی سبب شد که سه نفر آنها به نامهای «عبدالرحمان بن ملجم مرادی»، «برک بن عبدالله تمیمی»، و «عمرو بن بکر تمیمی» در مکه گرد آمدند و تصمیم گرفتند، چون «علی بن ابیطالب»، «معاویه بن ابوسفیان»، و «عمرو عاص» سبب ایجاد اختلاف و خونریزی بین مسلمانان شده و در جامعه آنها شکاف و جنگ و خونریزی و

^{۶۱} مجری زیدان، تاریخ تمدن اسلام، صفحه ۷۶.

^{۶۲} همان کتاب، صفحه‌های ۷۷-۷۶.

^{۶۳} دوارد برون، تاریخ ادبی ایران، ترجمه علی پاشا صالح (تهران: انتشارات دانشگاه تهران)، صفحه ۳۲۵.

اغتشاش و هرج و مرج بوجود آورده‌اند، باید آنها را «مفسد فی الارض» دانست و در یک شب معین که ۱۹ ماه رمضان تعیین شد، به‌زندگی هر سه نفر آنها خاتمه داده شود. «عبدالرحمان بن ملجم مرادی» از یاران پیشین علی، مأمور قتل او شد و در سال ۴۰ هجری با شمشیر زهر آلودی به او سه ضربه زد و علی بر اثر آن ضربات دو روز بعد در گذشت. «برک بن عبدالله تمیمی» مأموریت قتل معاویه را بر عهده گرفت و او را زخمی کرد، ولی معاویه جان سالم بدر برد. «عمرو بن بکر تمیمی»، مأموریت قتل «عمرو عاص» را بر عهده گرفت و چون در آن شب، «عمرو عاص»، رئیس پلیس شهر «خارجة بن حذافه» را بجای خود به مسجد روانه داشته بود، از اینرو وی بجای «عمرو عاص» بوسیله «عمرو بن بکر تمیمی» از پای درآمد.

آنچه که از بحث بالا نتیجه گرفته میشود آنست که جنگ صفین که نخستین شکاف اساسی را بین مسلمانان بوجود آورد، کشته شدن علی بن ابیطالب پس از جنگ صفین، زنده ماندن معاویه دشمن سرسخت علی پس از جنگ صفین و تشکیل حکومت او در شام، ایجاد انشعابات و فرقه‌های گوناگون پس از جنگ صفین و تعقیب و آزار پیروان علی پس از جنگ مذکور، همه دست به دست هم دادند و سبب ایجاد فرقه‌ جدیدی شدند، که در تاریخ دین اسلام، مذهب «شیعه‌گری» نام گرفت. پس از رویدادهای یاد شده بالا که نهاد فرقه جدید شیعه‌گری را بنیادریزی کرد، قتل «حسین بن علی» به‌دست «یزید بن معاویه»، به ایجاد مذهب شیعه‌گری شکل استوار و پایداری بخشید که در گفتار بعدی از نقش «حسین بن علی» در اسلام و در مذهب شیعه‌گری، شرح بایسته خواهیم داد.

علی بن ابیطالب نیز از ثروتمندان و توانگران بزرگ بود. او در شهر «ینیع» زمین‌ها و املاک پر ارزش بسیار داشت. تنها یکی از نخلستانهای او در این شهر سالیانه چهل هزار دینار (در حدود ۱/۵ میلیون دلار) درآمد داشت.^{۴۴} «ابن حزم» در باره ثروت‌های علی که به پارساترین و انسانی‌ترین چهره اسلام شهرت دارد، مینویسد هرکس کوچکترین آگاهی از اخبار و روایات تاریخی داشته باشد، گواهی میکند که علی از ثروتمندترین افراد طایفه و قوم خود بوده است. او گاهی اوقات از زمینها و کشتزارهای خود به دیگران صدقه میداد که البته در برابر ثروت هنگفتش، این کمک‌ها بسیار ناچیز بود.^{۴۵} امام جعفر صادق نیز گفته است: «علی زمانی در هنگام نماز انگشتی به دیگری هدیه داد که وزن حلقه‌اش چهار مثقال نقره و وزن نگینش پنج مثقال یاقوت سرخ بوده است. ارزش انگشت مذکور در

^{۴۴} هندوشاه نجوانی، تجارب السلف، به اهتمام عباس اقبال (تهران انتشارات طهوری، ۱۳۴۱)، صفحه ۱۳.

^{۴۵} ابن حزم اندلسی، الفصل فی المال والاهواء والنحل، جلد چهارم (الادبیه مصر: ۱۳۲۰ قمری)، صفحه ۱۱۱.

واقع برابر با خراج یک ساله کشور شام بود.^{۵۶}

بهرام چوبینه در کتاب تشیع و سیاست مینویسد: «علی امام اول شیعه و همسرش فاطمه دختر رسول و حتی حسن و حسین از اموال به یغما رفته مداین سهم بردند و این سنت تا زمانی که آخرین شیعه دوازده امامی حیات داشت برقرار بود. درحالیکه علی خود در این جنگ شرکت نداشت و عملاً غنیمت جنگی بر طبق گفته خودش به کسی تعلق میگرفت که در جنگ شرکت کرده باشد. «عبدالله بن زمه» یکی از اصحاب علی، در زمان خلافتش از او درخواست کرد، مالی از بیت‌المال در اختیار او قرار داده شود. امام علیه السلام فرمود: «این مال ... غنیمت مسلمانان و اندوخته شمشیرهای ایشان است. پس اگر با آنها در کارزارشان شریک بوده‌ای ترا هم مانند آنها نصیب و بهره می‌باشد و گر نه ترا بهره‌ای نیست، زیرا چیده دستهای آنها برای دهنهای دیگران نمیباشد.»^{۵۷}

خواند میر نیز در تاریخ حبیب السیر مینویسد: «... امیرالمؤمنین عمر غنایم بدست آمده از مدائن را قطعه قطعه کرد و یک وصله از آنرا نزد شاه مردان علیه الرحمه والرضوان (علی امام اول شیعیان یا خلیفه چهارم سنیان) فرستاد و آن جناب آنرا بیست هزار درهم و به‌قولی بیست هزار دینار (۲۰۰/۰۰۰ درم) فروخت ...»^{۵۸}

نوشته‌ها و بنمایه‌های توانگر تاریخی یاد شده در بالا که بوسیله معتبرترین تاریخ نویسان عرب و در معروف ترین کتابهای تاریخ اسلامی شرح داده شده، بزرگترین دلیل ریاکاری و تزویر ملایان و روضه خوانهای ایرانی، در فقیر و تنگدست خواندن محمد و خاندانش میباشد. بدیهی است که اگر روضه‌خوانها از بالای منبرها به شرح چنین روضه‌های یاوه و نادرتی - در باره تازیهای اسلام آفرینی که هدفشان از این عمل، بر پایه نوشته‌های معتبر تاریخی^{۵۹} غارت و چپاول بوده - نپردازند، چگونه میتوانند جیب‌های خود را پیوسته از پولهای شیعیان انباشته نگهدارند و بر زندگی ذهنی و روانی افراد مردم حکومت کنند! آیا کدام دکانداری تا کنون یافت شده است که به‌مشتریانش بگوید، کالای من فاسد است و بهتر است، شما از دکاندار دیگری کالای مورد نیازتان را بدست آورید!

^{۵۶} بروجردی کاظمی، جواهرالولایه، صفحه ۱۳۷.

^{۵۷} چوبینه، تشیع و سیاست در ایران، جلد دوم، صفحه ۱۳۴ نهج البلاغه، ترجمه و شرح فیض الاسلام، صفحه‌های ۷۲۸-۲۹.

^{۵۸} خواند میر، تاریخ حبیب‌السیر، جلد اول، صفحه‌های ۸۴-۸۳.

^{۵۹} به بنمایه‌های شرح داده شده در زیر نویس شماره ۵ صفحه ۱۵ مراجعه فرمائید.

علی بن ایطالب، پسر عم، داماد، یار نزدیک، مدیر اجرایی محمد بن عبدالله، خلیفه چهارم مسلمانان و امام اول شیعیان.

فرتور بالا که چهره واقعی علی بن ایطالب را نشان می‌دهد، از روی فرتوری که در نمایشگاه باستانی موزه لندن وجود دارد، نسخه برداری و چاپ شده است. فصلنامه هنر، (شماره چهارم، سال ۱۳۶۲ شمسی) و هفتگی نامه پاسداران جمهوری اسلامی نیز فرتور بالا را از همان موزه برداشت و بعنوان چهره راستین علی بن ایطالب در نشریه‌های خود به چاپ رسانیده‌اند.

آن گروه از ایرانیان عزیزی که علی را به درجهٔ خدائی رسانیده و به «علی‌اللهی» مشهور هستند، نمیدانند و شاید هم میل ندارند بدانند که علی، بزرگ امام بنیانگذار شیعه‌گری در زمان خلافتش چه ستمهایی به مردم ایران روا داشت و چگونه ایرانیان را به روز سیاه نشانید. برای شرح این موضوع، از نوشتارهای بزرگترین و معتبرترین تاریخ نویسان عرب و ایرانی مانند «ابن بلخی»، «احمد بن البلاذری»، «مسعودی»، «احمد بن ابی یعقوب»، «دکتر عبدالحسین زرین کوب»، و «فیض الاسلام» بهره میگیریم و جریان امر را از زمانی که عثمان در مسند خلافت قرار داشت، آغاز میکنیم.

پیروزی تازیها بر ایران کار آسانی نبود. پس از شکست ایرانیان بوسیله تازیها، مردم بخشهای گوناگون ایران پیوسته بر ضد تازیها دست به شورش میزدند. برای مثال، پس از فتح «استخر» در سالهای ۳۰-۲۸ قمری، مردم آنجا دست به شورش زدند و حاکم تازی استخر را کشتند. عثمان خلیفه وقت، «عبدالله بن عامر» را برای فرو نشانیدن شورش استخر به این ناحیه اعزام داشت. مردم «استخر» با نهایت مردانگی و فداکاری در برابر حمله لشکریان «عبدالله عامر» پایداری کردند تا جایی که وی به خشم آمد و سوگند خورد، آنقدر از مردم استخر بکشد تا خون روان گردد. پس از پیروزی تازیها بر استخر، هر چقدر از مردم آنجا کشتند خون جاری نشد، از اینرو آب گرم به خونهای ریخته شده افزودند تا خون جاری شد و سوگند سردار حیوان صفت عرب، تحقق پذیرفت. نوشته اند، تنها کشته شدگانی که در این جنگ نامشان شناخته شده، چهل هزار نفر بوده است.^{۱۰}

در زمان خلافت علی بن ابیطالب دوباره مردم استخر بر ضد تازیها دست به شورش زدند. علی بن ابیطالب این بار «عبدالله بن عباس» را که از خاندان بنی هاشم و نزدیکان محمد و علی و مردی خونخوار و غارتگر بود، به این ناحیه اعزام داشت و او شورش مردم استخر را در خون فرو نشانید.^{۱۱}

یکی دیگر از خونریزیهایی که به دست علی بن ابیطالب در ایران انجام گرفت، فتح نیشابور بوده است. علی لشکری به خراسان اعزام داشت و با کشتار بیحد و خونریزی

^{۱۰} ابن بلخی، فارسنامه، به کوشش وحید دامغانی (تهران: انتشارات فراهانی، ۱۳۱۶)، صفحه ۱۳۵؛ عزالدین ابن اثیر، کامل (تاریخ بزرگ اسلام و ایران)، جلد سوم، ترجمه عباس خلیلی (تهران: انتشارات علمی، بدون تاریخ)، صفحه ۱۶۳.

^{۱۱} ابن بلخی، فارسنامه، صفحه ۱۳۶؛ دکتر عبدالحسین زرین کوب، تاریخ ایران بعد از اسلام (تهران: انتشارات امیر کبیر، ۲۵۳۵) صفحه ۴۱۱.

فراوان نیشابور گشوده شد و به دست قازیمها افتاد.^{۱۲}

«ری» نیز یکی دیگر از نواحی ایران بوده که علی بن ابیطالب، امام محبوب شیعیان، شورش مردم آنجا را با خون و خونریزی سرکوب و جنبش میهن خواهانه آنها را بیرحمانه فرو نشانده است. بدین شرح که پس از پیروزی قازیمان بر «ری» مردم این ناحیه چندین بار دست به شورش برداشتند. در زمان خلافت علی، نیز اهالی «ری» بر ضد حاکم تازی آن ناحیه شورش کردند و از پرداخت خراج خودداری نمودند. علی بن ابیطالب، خلیفه وقت، «ابوموسی» را با لشگری فراوان بدان ناحیه گسیل داشت و وی شورش مردم را در سبیل خون خفه نمود.^{۱۳}

در همان زمانی که مردم «استخر» سر به شورش برداشتند، اهالی فارس و کرمان نیز بر ضد فرمانروایان عرب که از جانب خلیفه وقت، علی بن ابیطالب بر آن نواحی حکومت میکردند، سر به شورش برداشتند و مأموران خلیفه علی را از شهر بیرون راندند. علی برای سرکوبی شورشگران «زیاد بن عبید» را به فارس و کرمان گسیل داشت و او که یکی از خونخوارترین حکمرانان زمان خود بود، و همه تاریخ نویسان اسلامی، از نظر خونخواری نامش را در کنار نام «حجاج بن یوسف» و پسرش «عبیدالله بن زیاد» ذکر کرده اند، شورش مردم فارس و کرمان را با خونریزی و وحشیگری بی سابقه‌ای فرو نشانید.^{۱۴} و اما، «زیاد بن عبید» حاکم برگزیده از جانب علی برای فارس و کرمان چه کسی بود؟

یعقوبی در تاریخ یعقوبی،^{۱۵} مسمودی در مروج الذهب،^{۱۶} و فیض الاسلام در ترجمه و شرح نهج البلاغه^{۱۷} در باره «زیاد بن عبید» که از جانب علی بن ابیطالب به حکومت فارس و کرمان گمارده شد مینویسند: «زیاد بن عبید» از جانب علی برای حکومت بر فارس و کرمان تعیین شده و بر آن نواحی فرمانروائی میکرد. هنگامی که معاویه به خلافت رسید، «مغیره بن شعبه» را نزد «زیاد بن عبید» فرستاد و «مغیره» موفق شد، «زیاد» را قانع کند، نزد معاویه برود. «زیاد بن عبید» با کمال بالایش و بیشرمی چهار شاهد عادل فراهم میکند

^{۱۲} دکتر عبدالحسین زرین کوب، تاریخ ایران بعد از اسلام، صفحه ۴۱۱.

^{۱۳} بلاذری، فتوح البلدان، صفحه ۱۵۰.

^{۱۴} مسمودی، مروج الذهب، جلد دوم، صفحه ۲۹؛ مطهرین طاهر مقدسی، آفرینش و تاریخ، جلد ششم، ترجمه محمد رضا شفیعی کدکنی (تهران: بنیاد فرهنگ ایران، ۱۳۵۱)، صفحه ۴.

^{۱۵} احمد بن ابی یعقوب، تاریخ یعقوبی، صفحه‌های ۱۷-۱۴۰.

^{۱۶} مسمودی، مروج الذهب، صفحه ۱۲-۱۰.

^{۱۷} نهج البلاغه ترجمه و شرح فیض الاسلام، صفحه‌های ۶۵-۶۶۲.

و همه آنها شهادت می‌دهند که او فرزند حرامزاده ابوسفیان و برادر ناتنی معاویه می‌باشد. یکی از شاهدهای «زیاد بن عبید» به نام «ابومریم» می‌گوید، من در طائف شرابفروش بودم، ابوسفیان در راه بازگشت از سفر گذارش بر من افتاد و گفت، مدت سکونت من در اینجا به‌درازا کشیده، آیا فاحشه‌ای را می‌شناسی که نزد من آوری؟ گفتم، تنها کنیز «بنی عجلان» را میتوانم نزد تو آورم. گفت، با وجود درازی پستانها و بدبوئی زیر بغلش حاضرم او را بپذیرم. «ابومریم» می‌گوید، پس از اینکه ابوسفیان با او آمیزش کرد، به‌من گفت، ای ابومریم، این زن آنچنان با من درآمیخت که آبستنی را در چشمان او خواندم.

مسعودی مینویسد، این زن «سمیه» نام داشت و فاحشه طائف بود و به «حارث بن کلد» باج فحشاء میداد و در طائف در کوی فاحشگان سکونت داشت.

یعقوبی نیز مینویسد، معاویه «زیاد بن عبید» را به مسجد برد و «ابومریم» از بین حاضران به‌پا خواست و آشکارا اظهار داشت، شهادت میدهم که ابوسفیان به طائف آمد و من شرابفروشی میکردم و از من خواست، فاحشه‌ای برای او فراهم آورم. من به‌وی گفتم، بجز «سمیه» کسی را پیدا نکردم. گفت، با آنکه بدبو و کیف است، حاضر او را بپذیرم. سپس من «سمیه» را نزد ابوسفیان بردم. او آستینش را گرفت و با خود به‌درون اتاق برد. من در را بروی آنها بستم. پس از چندی ابوسفیان بیرون آمد و عرق پیشانی‌اش را پاک میکرد. گفتم، ابوسفیان چگونه زنی بود؟ گفت، ای ابومریم، زنی مانند آن ندیده‌ام. افسوس که پستانهایش شل و دهانش بدبو بود.

به‌مین دلیل، این زنازاده را «زیاد بن عبید»، «زیاد بن ابوسفیان»، «زیاد بن ابیه»، یعنی زیاد پسر پدرش و «زیاد بن امه» یعنی زیاد پسر مادرش نیز نامیده‌اند. «فیض الاسلام»، مترجم و شرح نویس نهج البلاغه مینویسد، «زیاد بن عبید» پیوسته با امیرالمؤمنین و بعد از آن با امام حسن بود و زشتکاریها و بدطینتی‌های زیادی بر ضد امام حسن مرتکب شد. نباید فراموش کنیم که «عبیدالله بن زیاد» حاکم کوفه که امام حسین و خانواده و یارانش را در کربلا قتل‌عام کرد، مرزند همین زنازاده بوده است. آنوقت ایرانیان علی دوست و «علی اللہی» که برای علی مقام الوهیت قائل هستند باید از خواب بیدار شوند و بدانند، این علی محبوب آنها، یک زنازاده مشهوری را که به حرامزادگی خود می‌بالیده است و فرزند زنازاده ابوسفیان، دشمن سوگند خورده محمد بن عبدالله بوده است، به حکومت فارس و کerman گسیل داشته و جان و مال و ناموس مردم این نواحی را به دست این عنصر پلید و نابکار و فاحشه زاده سپرده است.

معجزه‌های علی بن ابیطالب

در پایان بحث علمی بن ابیطالب، اکنون بی‌مناسبت نیست برای سرگرمی و تفریح خوانندگان گران‌ارج، به شرح دو مورد از معجزه‌های علی بن ابیطالب بنیانگذار مذهب شیعه‌گری پردازیم. این دو مورد از کتاب ارشاد^{۶۸} نگارش شیخ مفید برداشت شده است. شیخ مفید یک تازی عراقی است که در قرن چهارم هجری قمری در آن کشور میزیسته است. او از علمای فراز اول مذهب شیعه‌گری بشمار میرود تا آنجا که ویرا ارسطو (و یا معلم اول) مذهب یاد شده نامیده‌اند. دکتر سید حسین نصر نیز برای ترجمه کتاب ارشاد مفید به زبان انگلیسی مقدمه‌ای به‌رشته نگارش در آورده است. شیخ مفید در کتاب خود، فصلی را به معجزه‌های علی بن ابیطالب و ویژگی داده و از جمله شرح معجزات فراوان علی مینویسد، علی بن ابیطالب، دو مرتبه حرکت خورشید را تغییر داد. یکی در زمان پیامبر و دیگری پس از مرگ او.

در رویداد نخست، روزی هنگامی که علی بن ابیطالب در خانه محمد بن عبدالله بود، جبرئیل بر محمد نازل شد تا پیام الله را به او برساند. محمد از ران علی بعنوان متکا استفاده کرد و به‌حالت خلسه فرورفت و تا زمانی که خورشید غروب کرد، در همان حالت باقی ماند و در نتیجه علی موفق نشد نماز عصر را برگزار کند. با این وجود، در حال نشستن و با اشاره سر به برگزاری نماز پرداخت. هنگامی که پیام جبرئیل به پایان رسید و محمد از حالت خلسه بیرون آمد، از علی پرسش کرد، آیا او نماز عصر را برگزار کرده است. علی پاسخ داد، این کار را با اشاره سر انجام داده است. محمد به علی گفت، از الله تقاضا کند، خورشید را به عقب برگرداند تا او بتواند نماز عصر را در همان زمان انجام دهد.

علی از الله تقاضا کرد، خورشید را به‌زمان عصر برگرداند. الله تقاضای علی را اجابت کرد و خورشید به‌زمان عصر بازگشت نمود.

مرتبه دوم زمانی بود که علی قصد داشت با پیروانش از رود فرات عبور کند، ولی چون برخی از پیروانش در هنگام عبور از رود فرات نتوانستند نماز عصر را برگزار کنند، از اینرو علی از الله تقاضا کرد، خورشید به‌زمان عقب برگردد تا پیروانش بتوانند نماز عصر را در زمان خود برگزار کنند.

تقاضای علی مورد اجابت الله قرار گرفت و خورشید به‌عقب بازگشت. پس از اینکه

^{۶۸} Shaykh al-Mufid, *Kitab Al-Irshad* (London: Balagha Books, 1981), pp. 261-62.

پیروان علی آخرین کلمات نماز را ادا کردند، ناگهان خورشید با صدای بسیار عجیب و غریب و وحشت‌آوری ناپدید شد.

روانشاد حکیم ابوالقاسم فردوسی، بزرگ شاعر میهن خواه ما میگوید:

خردمند کین داستان بشنود به دانش گراید ز دین بگسلد

و نویسنده این کتاب عقیده دارد، باید گفت:

خردمند کین داستان بشنود، باید در خرد باختن افراد مردم به شیادان مذهبی به هم‌ریه و سوگواری بنشینند.

محل خاک‌سپاری علی بن ابیطالب

پیش از اینکه بحث مربوط به علی بن ابیطالب را به پایان برسانیم، با توجه به اینکه پیروان شیعه‌گری عقیده دارند، علی بن ابیطالب در شهر نجف در عراق به خاک سپرده شده و ضریح او در نجف یکی از مقدس‌ترین پرستشگاههای آنها بشمار میرود و در زمانی که روابط ایران و عراق اجازه دهد، سالیانه میلیونها دلار سرمایه ملی ما را از کشور خارج و برای زیارت قبر علی به جیب عراقیها واریز میکنند، بنابراین شایسته است، به محل دفن واقعی علی بن ابیطالب نیز اشاره‌ای داشته باشیم.

ملاً محمد باقر مجلسی مینویسد، امام جعفر صادق گفته است که علی بن ابیطالب توصیه کرد، پس از درگذشت او جسدش بطور سری به خاک سپرده شود، زیرا او پروا داشت که خوارج و یا دیگران، گور او را باز کنند و جسدش را بدزدند.^{۷۰} ولی، چون تنها چند نفر از نزدیکان علی از این موضوع آگاهی داشتند، بعضی افراد تصور کرده اند که جسد او در خانه‌اش در مدینه به خاک سپرده شده است. مطالبی که «توماس فورستر»^{۷۱} در باره مسافرت‌های خود در قرن شانزدهم به رشته نگارش در آورده، این موضوع را تأیید میکند. زیرا، «فورستر» در شرحی که از مدینه داده مینویسد، در آنسوی مسجد پیامبر، «دو آرامگاه وجود دارد که با پارچه سبز پوشیده شده و در یکی از آنها فاطمه دختر پیامبر و در

^{۷۰} مجلسی، تحقیقات‌الآخرین، (۱۲۷۱ قمری)، صفحه ۵۳.

^{۷۱} Hakluyt, *The Principle Voyages of the English Nations*, ed., Everyman's Library, vol. iii, p. 195.

دیگری علی بن ابیطالب، همسر او دفن شده‌اند.» گروهی نیز معتقدند که علی یا در حیاط مسجد و یا در میدان عمومی کوفه به خاک سپرده شده است. گروه دیگری عقیده دارند که علی در «کرخ» که یکی از محله‌های قدیمی شهر بغداد بوده، دفن شده است. ولی، بر خلاف عقاید مذکور، علمای شیعه معتقدند که علی در نجف دفن شده است.

«ابن جبیر» مینویسد، در مسجد کوفه منبری وجود دارد که محوطه اطراف آن با پله‌هایی که از چوب صندل ساخته شده محاصره شده و از سطح زمین بلندتر است. در محل این منبر، «ابن ملجم مرادی» با شمشیر زهر آگینی، علی را از پای در آورد و از اینرو آن محل به یادبود ضربت خوردن علی بنیاد شده و مردم در آنجا برای علی سوگواری میکنند.^{۲۱} با وجود شواهد مذکور، پیروان شیعه‌گری عقیده دارند، علی بن ابیطالب در نجف دفن شده و برای اثبات عقیده خود، یک افسانه خیالی نیز اختراع کرده و به تاریخچه شهر نجف می‌افزایند. افسانه مذکور بدین شرح است که هنگامی که نجف شکل دهکده‌ای را داشت، زمین لرزه‌های زیادی در نجف و نواحی مجاور آن روی میداد، ولی زمانی که ابراهیم و اسحاق به آنجا آمدند، دیگر اثری از زمین‌لرزه مشاهده نشد. شبی ابراهیم و اسحاق به دهکده دیگری که در اطراف و حوالی نجف قرار داشت مسافرت کردند و دوباره زمین‌لرزه‌ای، دهکده نجف را تکان داد. هنگامی که ابراهیم و اسحاق به دهکده نجف بازگشتند، اهالی آنجا از آنها تقاضا کردند، نجف را محل سکونت دائمی خود گزینش کنند تا دهکده از رویداد زمین‌لرزه در امان باشد.

ابراهیم نیز شرط کرد که اگر آنها «وادی السلام» به معنی «دره صلح» را که در پشت دهکده واقع بود، برای کشاورزی به او بفروشند، تقاضای آنها را پذیرش و نجف را برای سکونت دائم خود گزینش خواهد کرد. افسانه‌سرایان مذهبی ادامه داده‌اند که اسحاق با نظر ابراهیم مخالفت ورزید و گفت، زمین آن دره نه برای کشاورزی استعداد دارد و نه برای چرانیدن چارباغان. ولی، ابراهیم با نظر اسحاق مخالفت ورزید و با فشاری اظهار داشت، زمانی خواهد آمد که در این محل ضریحی ساخته خواهد شد که بوسیله این ضریح، هفتاد هزار نفر بدون چون و چرا به بهشت میروند و حتی قادر خواهند بود، برای دیگران نیز شفاعت کنند.^{۲۲}

²¹ *Travels of Ibn Jubayr*, Wright's Text, Gibb Memorial, vol. v, p. 211.

²² مجلسی، تحفة الزائرین، صفحه ۱۰۸.

مجلسی می‌نویسد، نخست در محل نجف کنونی، کوهی وجود داشت و یکی از پسران نوح از ورود به کشتی پدرش خودداری کرد و اظهار داشت، او میل دارد روی آن کوه بنشیند و مشاهده کند، آب تا کجا خواهد رسید. در این زمان، به کوه ندا رسید: «آیا تو قصد داری این پسر را از عذاب من برکنار نگهداری؟» با رسیدن ندای مذکور، کوه تکه تکه شد و پسر نوح در آب غرق گردید. سپس در محل کوه، رودخانه‌ای جاری شد و سالها بعد، رودخانه خشک شد و آنرا «نی-جف» یعنی رودخانه خشک نامیدند.^{۳۳}

در اینجا از خوانندگان ارجحند تقاضا دارد توجه داشته باشند که نامهایی مانند ابراهیم، اسحاق، نوح و غیره که در کتب مذهبی تورات و انجیل آمده و محمد این نامها را از کتب مذکور اقتباس کرده است - تا برای نبوت خود جنبه مشروعیت بوجود بیاورد - جنبه افسانه محض دارند و بدون تردید چنین افرادی در دنیا وجود خارجی نداشته‌اند. گذشته از آن باید توجه داشت، بعضی از افسانه‌هایی را که محمد از تورات و انجیل اقتباس کرده و آنها را دست و پا شکسته در قرآن آورده است، نویسندگان تورات و انجیل نیز خود آنها را از منابع دیگر اقتباس و یا ربایش کرده‌اند. برای مثال، در سال ۱۹۱۴ «آرنویویل» از باستان شناسان معروف، در بین النهرین یک لوحه گلی کشف کرد که اگرچه قسمتی از آن از بین رفته بود، با این وجود مطالب باقیمانده روی لوحه نشان میداد که در زمانهای پیشین، پادشاه سومر به نام «زیو سودار» به مناسبت نزدیکی با خدایان آگاهی پیدا میکند که چون افراد بشر نسبت به خواست‌های خدایان نافرمانی کرده‌اند، از اینرو خدایان تصمیم گرفته‌اند، با بوجود آوردن طوفان سهمگینی، همه افراد بشر را نابود کنند. اما پیش از اجرای تصمیمشان به «زیو سودار» دستور میدهند، کشتی بزرگی بسازد و خود و یاران و نزدیکانش در آن کشتی جای بگیرند تا از خطر نابودی در امان باشند. «زیو سودار» فرمان خدایان را اجرا میکند و مشمول انهدام و نابودی سایر افراد بشر قرار نمیگیرد. به گونه‌ای که آگاهی داریم، سومریها در حدود ۳/۵۰۰ سال پیش از یهودیها در بین النهرین میزیستند. بنابراین، یهودیها افسانه طوفان نوح را بر پایه داستان مذکور سومریها ساخته و محمد رویداد مزبور را از تورات یهودیها برداشت کرده است. آنوقت این افسانه‌سرایان نابخردانه‌ای که شیادان پیامبرنا، نخست از دیگران و سپس از یکدیگر ربایش و بوسیله آنها افراد بشر را افسون کرده‌اند، اکنون بوسیله ملایان شیعه‌گری

وارد تاریخچه شهر نجف، یعنی ضریح قلابی علی بن ابیطالب شده و آنها داستان رؤیائی خود را در بارهٔ تاریخچه ضریح علی بر پایه افسانه‌های جعلی مذکور بنیان‌گذاری کرده‌اند.

بهرحال، یکی از افسانه‌سرایان مذهبی به نام «مستوفی» بر پایهٔ تخیل بلندپرواز خود مینویسد، آرامگاه علی در نجف در سه میلی کوفه به طرف جنوب غربی بنیاد شده است. بدین شرح که زمانی که علی بن ابیطالب در مسجد کوفه زخم خورد، وصیت کرد، به مجرد اینکه روح از بدنش پرواز کرد، بدنش را روی شتری ببندند و شتر را رها کنند تا هر مسیری را که میل دارد برای خود برگزیند. سپس در هر مکانی که شتر از حرکت باز ایستاد و زانو زد، جسدش را در آن محل به خاک بسپارند.^{۷۴} مجلسی از قول امام زین‌العابدین مینویسد که وی گفته است، علی بن ابیطالب زمانی اظهار داشت، «وادی السلام» قسمتی از بهشت است و هیچ شیعه‌ای در دنیا وجود ندارد که خواه در شرق و خواه در غرب از دنیا رخت بر بندد و روحش به این بهشت نیاید. علی بن ابیطالب ادامه داده است که: «من با چشم‌هایم می بینم که شیعیان در اینجا دور یکدیگر نشسته و با هم سرگرم گفتگو هستند.»^{۷۵}

با بررسی مطالب مذکور ذهن ناتوان نویسنده این کتاب به دو مورد گیر کرد: یکی اینکه چگونه است که علی بن ابیطالب اختیار تعیین محل خاک سپاری جسد خود را که به قول فقها دروازه بهشت بوده و هفتاد هزار نفر از آنجا وارد بهشت میشوند و به قول خودش قسمتی از بهشت است، به افسار شتری سپرده است! نکتهٔ دوم اینست که آیا مصلحت الله چه بوده که راه بهشت را به شتر مذکور آموخته، ولی فرزندان علی یعنی امام حسن و امام حسین را از این موهبت بی بهره ساخته و شتری را بر آنها برتری داده است!

«مستوفی» نیز مینویسد، که در زمان خلافت خلفای اموی و همچنین خلفای عباسی تا زمان هارون الرشید کسی از محل خاک سپاری علی بن ابیطالب آگاه نبود. تا اینکه در سال ۱۷۵ هجری قمری (۷۹۱ میلادی)، هنگامی که هارون الرشید در منطقه نجف سرگرم شکار بود، شکارش فرار کرد و به نقطه‌ای که محل خاک سپاری علی است، پناه برد. هارون الرشید هر چقدر به اسب خود نسیب زد که به دنبال شکار وارد آن منطقه شود، اثری نبخشید و اسب همچنان بیحرکت ماند. هارون الرشید از ساکنان آن ناحیه در بارهٔ چگونگی آن منطقه پرسشهایی بعمل آورد. به او پاسخ داده شد که علی بن ابیطالب در آن منطقه

⁷⁴ Mustawfi, *Nuzhat al-Zulub*, Gibb Memorial, vol. iii, Text, p. 31, English trans., p. 38.

⁷⁵ مجلسی، تحفة الزائرین، صفحه ۱۱۱.

به خاک سپرده شده است. هارون الرشید دستور داد، آن ناحیه را قبرشکافی کنند و با کمال شگفتی مشاهده کرد که علی با زخمهایی که به‌وی وارد شده، همانگونه در گور آرمیده است. از آن پس، مزاری برای علی بنا گردید و مردم در اطراف و حوالی آن ناحیه سکونت اختیار کردند.^{۷۶}

بدیهی است برای افسانه پردازانی که مینویسند، امام زمان مدت یک‌هزار و دوست سال است زنده است، بسیار آسان خواهد بود که بگویند، علی پس از گذشت ۱۳۰ سال، هنوز با زخمهایش در گور آرمیده بود.

«مستوفی» همچنین مینویسد، در حدود ۱۹۰ سال پس از رویداد مذکور، عضدالدوله دیلمی از شاهان آل بویه در سال ۳۶۶ قمری (۹۷۷ میلادی)، ساختمان بزرگی بر روی مزار علی بنا نهاد که هنوز هم آن ساختمان پابرجاست.^{۷۷} در حدود هفتاد سال بعد، یعنی در سال (۴۴۳ قمری / ۱۰۵۱ میلادی) سنی‌های عراق، شیعیان را تارومار کردند و مرقد علی را نیز سوزانیدند، ولی دوباره آنرا مرمت کردند.

«مستوفی» ادامه میدهد، در سال (۱۰۸۶/۴۷۹) که ملک‌شاه سلجوقی به اتفاق وزیرش نظام‌الملک برای زیارت مرقد علی به نجف رفته بود، مشاهده کرد، در آن شهر مناره‌ای وجود دارد که حالت خمیدگی دارد. بدین شرح که نیمی از آن که به زمین وصل بود، مستقیم و نیم دیگرش به طرف زمین شکل منحنی داشت. ملک‌شاه، سبب این امر را پرسش کرد. به‌وی پاسخ دادند، زمانی که علی از کنار این مناره عبور می‌کرده، مناره برای ادای احترام به‌وی تعظیم نموده، و علی به مناره دستور داده است، در همان شکل و حالت باقی بماند.^{۷۸}

نویسنده این کتاب برای پی بردن به این چیستان بسیار اندیشید، ولی چون ناتوانیهای ذهنی‌اش در باره اینهمه دانشهای کدنی بجائی نرسید، این راه حل ساده به‌مغزش خطوط کرد که شاید آن مناره منحنی شکل، شاخی بوده که زمین از آزمون شنیدن اینهمه دروغ‌پردازیهایی گستاخانه نویسندگان مذهبی در آورده و سپس زیر فشار مشاهده شایدها و عوام‌فریبی‌های بی‌آزمانه آنها خم شده است.

⁷⁶ Mustawfi, *Nuzhat al-Zulub*, p. 38.

⁷⁷ *Ibid.*

⁷⁸ *Ibid.*

«دانلدسون» مینویسد، هنگامی که از نجف بازدید میکرده، به او گفته‌اند، نادرشاه افشار نخست با شیعه‌گری مخالف بود و قصد از بین بردن فرقه شیعه و نیرومند کردن اسلام را داشت، ولی به او گفتند که شراب در داخل دیوارهای شهر نجف به سرکه تبدیل خواهد شد و نیز هیچ سگی وارد شهر نجف نخواهد شد. نادر شاه برای آگاهی از درستی یا نادرستی این گفته، هنگامی که از شهر نجف بازدید می‌کرد، یک بطری شراب با خود به داخل نجف برد و سگش را نیز کوشش کرد همراه خود به نجف ببرد. ولی هنگامی که سگ به دروازه نجف نزدیک شد متوقف گردید و هراندازه کوشش کردند، او را به داخل شهر ببرند، توفیق نیافتند تا جایی که مجبور شدند، سگ مذکور را بکشند. بطری شرابی نیز که نادر با خود به داخل شهر نجف برده بود، تبدیل به سرکه شد. زمانی که نادر شاه معجزه‌های مذکور را مشاهده کرد، مذهب شیعه‌گری را پذیرا شد.^{۷۶}

نویسنده این کتاب در باره افسانه پردازان بی‌آزم مذهب‌ی باید به چند نکته اشاره کند. نخست اینکه، زمانی در تهران از اهل ذوق و ادب شنیدم که روزی سگی وارد مسجدی شد، افرادی که در مسجد بودند، او را از مسجد بیرون کردند و در خارج از مسجد شروع به زدن سگ بیچاره کردند. مرد اندیشمندی که از آنجا می‌گذشت، پرسش کرد، چرا آن سگ بیچاره و بی‌شعور را آنچنان می‌زنند. به‌وی پاسخ دادند، دلیل آنست که او وارد مسجد شده و حرمت آن مکان را شکسته است. آن شخص اظهار داشت: «این سگ بیچاره حیوان و نفهم است. آیا شما تا کنون انسان فهمیده و با شعوری را دیده‌اید که به مسجد برود؟»

حال به عقیده نویسنده باید داستان سگ نادر شاه را وارونه کرد و گفت، اگر روایت افسانه‌ای خودداری سگ نادر شاه به مقبره علی درست باشد، سبب این بوده است که سگ مذکور از نسل و نیره سگ اصحاب کهف بوده و خوب میدانسته است که علی در آنجا مدفون نشده و از اینرو روا ندانسته است که خود را در سلک قربانیان فریب‌ها و نیر ننگهای دکانداران دینی در بیاورد. شاید هم سگ مذکور آنقدر خرد داشته که خواسته است با خودداری از ورود به مسجد، در شمول افراد خردباخته جای نگیرد. دوم اینکه، تمام افرادی که به شهر نجف مسافرت کرده‌اند، از جمله خود من میدانند که نجف پر است از سگهای ولگرد، چه رسد به سگهای خصوصی که برخی از افراد در خانه‌های خود نگه‌میدارند. و اما، شرح نکته سوم بسیار آسان است. نویسنده با این تئوری که الکل برای بدن زیان آور

⁷⁶ Donaldson, *The Shi'ite Religion*, p. 62.

و زداينده نيروي خرد آدمي است، كاملاً هم‌عقيده است، ولي همه ميدانند كه در شهر نجف الكل همه جا در دسترس است و تا كنون هيچكس در درازاي تاريخ اين شهر ندیده است كه الكل به سرکه تبديل شود. و سرانجام نكته چهارم آنست كه به گونه‌اي كه در گفتار فصل چهارم همين كتاب خواهيم دید، نادرشاه از ابتدا با شيعه‌گري مخالف بود و تا پايان عمر بر اين عقيده باقي ماند. تا آنجائي كه بر پایه نوشته مجله يادگار، جانشين وي عادلشاه سبب قتل او را مخالفت با شيعه اعلام كرد و دوباره به تقويت شيعه‌گري پرداخت.^{۸۰}

«مسعودي» از قول «سيوطي»، در باره مقبره علي بن ابيطالب، شرح ديگري داده است. وي در مروج الذهب مينويسد، قبر علي را از ييم مبادا خوارج آنرا نبش کرده و جسد علي را بريابند، از مردم پنهان کردند. گروهی ديگر عقيده دارند، بهمان دليل قبر علي را دوبار از جائي به جاي ديگر تغيير دادند. برخی نيز معتقدند، جسد علي را با شترى به مدينه فرستادند تا در کنار پيامبر خاك سپاري شود، ولي شتر در راه گم شد و ديگر اثری از او يافت نگردید. بعضی نيز ميگویند، شتر حمل كننده جسد علي به دست قبيله «بنی طی» افتاد و آنها جسد را دفن کردند.^{۸۱}

و اما «محمد بن يعقوب كليني» در كتاب اصول كافي كه يكي از چهار كتاب مقدس فقه شيعه‌گري است، در باره محل خاك سپاري علي بن ابيطالب شرح ديگري نوشته است. كليني در اين باره مينويسد: «صفوان جمال گوید، من و «عامر» و «عبدالله بن جذاعة ازدي» خدمت امام صادق عليه السلام بوديم. عامر به حضرت عرض كرد: قربانت گردم، مردم گمان ميكنند اميرالمؤمنين عليه السلام در (ميدان كوفه يا جلوخان مسجدش) دفن شده است. فرمود، چنين نيست. عرض كرد: پس كجا دفن شد؟ فرمود، چون وفات نمود، امام حسن عليه السلام او را برداشت و پشت كوفه نزديك تپه بلند، در سمت چپ «غري» و سمت راست «حيره» آورد و در ميان تپه‌هاي كوچكي كه ريگ سفيد داشت به خاك سپرد. راوي گوید، سپس من به آنجا رفتم و محلی را كه فكر ميكردم، قبر آن حضرت است، زيارت نمودم. آنگاه خدمت امام آدمم و به او جريان را گزارش دادم. به من فرمود، درست تشخيص داده‌اي، خدايت رحمت كند - تا سه بار»^{۸۲}

^{۸۰} «عاقبت نادرشاه»، مجله يادگار، شماره (۱۳۱۲)، صفحه‌های ۴۳-۴۱.

^{۸۱} مسعودي، مروج الذهب، جلد اول، صفحه ۷۰۶.

^{۸۲} محمد بن يعقوب كليني، اصول كافي، جلد دوم، صفحه‌های ۳۵۳-۳۵۲.

کلینی، پس از شرح بالا ادامه می‌دهد: «عبدالله بن سنان گوید، <عمر بن یزید> نزد من آمد و گفت، سوار شو برویم. من سوار شدم و همراه او رفتم تا به منزل <حفص کناسی> رسیدیم. او را هم از خانه بیرون آوردیم. وی نیز سوار شد و همراه ما آمد تا به <غری> رسیدیم و به قبری برخوردیم. عمر گفت، فرود آید که این قبر امیرالمؤمنین است. گفتیم، تو از کجا دانی؟ گفت، زمانی که امام صادق علیه‌السلام در حیره بود، بارها در خدمتش به اینجا آمدم و به من فرمود، این قبر آن حضرت است.»^{۸۳}

و اما دائرة المعارف مذهب^{۸۴} شرح دیگری از محل خاک‌سپاری علی بن ابیطالب دارد که با تمام گفتارهای بالا متفاوت است. دائرة المعارف مذکور مینویسد، زیارت نجف، محل خاک‌سپاری علی بن ابیطالب برای پیروان شیعه‌گری از زیارت تمام اماکن مقدس شیعیان اهمیت بیشتری دارد. ولی، گفته شده است که علی بن ابیطالب در «مزار شریف» در افغانستان به خاک سپرده شده است.

در پایان این بحث شایسته است، به حدیثی از امام جعفر صادق اشاره شود که علامه مجلسی آنرا در تحفه الزائرین شرح داده است. مجلسی مینویسد، امام جعفر صادق گفته است: «هر کسی قبر علی را زیارت کند، مساوی با صد هزار شهادت است و گناهان گذشته و آینده اش بخشوده خواهد شد.» انسان اندیشمندی که این حدیث را می‌خواند، ناگزیر به این فکر خواهد افتاد که اگر براستی، خدای عالم همانند این افراد پریشان مغز و نابخرد می‌بود و چنین اصول و احکام ستمگرانه و مسخره‌ای را برای افراد بشر مقرر میکرد، بدون تردید دنیای ما از جهنمی که به قول دروغین همان افراد در حلقوم گناهکاران سرب مذاب میریزند، سهمگین تر می‌بود. آخر، چگونه ممکن است تصور کرد که انسانی آدم کشته، مال دیگری را به سرقت برده، حق دیگری را با یمال کرده، آنوقت برود قبر علی را که بر بایه آنچه که گفتیم، براستی معلوم نیست در کدام نقطه عربستان واقع شده و یا اصولاً بدن او به‌دفع رسیده یا نه، زیارت کند و تمام گناهانش در جا بخشوده شود! و آیا اینکه انسانی چون قصد ارتکاب دهها جنایت در سر دارد، برای یک مرتبه قبر علی را زیارت کند و پس از آن یقین داشته باشد که خداوند او را از هر نوع مجازاتی مصون کرده و وی اجازه دارد،

^{۸۳} همان کتاب، صفحه ۳۵۳.

^{۸۴} Mircea Eliade, *The Encyclopedia of Religion*, vol. 13 (New York: Macmillan Publishing Company, 1987), p. 269.

دست به هر گناه و جنایتی که اراده کرد، آلوده کند!

در کشورهای انگلیسی‌زبان، اگر کسی بخواهد با واژه‌پردازی و سخن‌بازی، مطلب یاوه و ناراستینی به دیگری تحمیل کند که نیروی درک و درایت او بذیرای آن گفتار یاوه نباشد، به او خواهد گفت: You are insulting my intelligence یعنی «شما با این حرف به نیروی درک و هوش من اهانت میکنید.» حال به این پیامبران، امامها و آیت‌الله‌ها و فقهای که خروارها کتاب و نوشته را با امثال این گفتارهای غیر منطقی و نابخردانه پر کرده‌اند معلوم نیست چه باید گفته شود!

بهرحال، هنگامی که کلیه مطالب و موارد مذکور در این بحث که بوسیله معتبرترین نویسندگان نوشته شده، زیر بررسی اندیشمندان قرار میگیرد، این نتیجه بدست می‌آید که به احتمال نزدیک به یقین، علی بن ابیطالب در نجف دفن نشده است. ولی، علما و قهای شیعه‌گری باید در خاک سپاری علی در نجف با فشاری کنند تا بتوانند مرکز اصلی دینداری و دینفروشی خود را در آنجا تمرکز داده و بیرون افسون شده بینوای شیعه‌گری، هر سال میلیونها دلار به نام خمس و زکات و سهم امام و غیره به جیب سیری‌ناپذیر آنها سرازیر کنند.

حسن بن علی (امام دوم شیعیان)

پس از قتل علی طرفداران وفادارش گرد پسر ارشدش «حسن بن علی» که در آن زمان ۳۷ سال داشت گرد آمدند و قصد داشتند ویرا به کرسی خلافت بنشانند، ولی او انسانی مسالمت‌جو و صلح‌خواه بود و میل نداشت با «معاویه بن ابوسفیان» رویارویی کند. زمانی که حسن بن علی آگاهی حاصل کرد که معاویه برای حل قضیه خلافت به سوی عراق روانه شده است، او نیز با لشگری عازم آن منطقه شد. ولی به یاران نزدیک خود گفت، قصد رویارویی با معاویه را ندارم، بلکه میخواهد با او صلح کند. این خبر به گوش سربازانش رسید و چون آنها مایل نبودند، حسن با معاویه صلح کند، در مدائن ضربه کشته‌ای به او وارد کردند.

معاویه نمایندگانی نزد حسن گسیل داشت و به او و یارانش زینهار داد که یا آماده جنگ باشند و یا مبلغ پنج میلیون درم که در بیت المال موجود بود و دو بخش از بلوک‌های بصره را برای همه عمر بپذیرند و تن به صلح دهند.^{۸۹} حسن بن علی پیشنهاد صلح را پذیرفت و با معاویه پیمانی امضاء کرد و خلافت را به وی واگذار نمود.

^{۸۹} دکتر طه حسین، علی و فرزندانش، ترجمه محمد علی شیرازی، صفحه‌های ۲۰۱ و ۲۰۲.

محمد حسین طباطبائی در کتاب شیعه در اسلام، به نقل از ارشاد مفید و مناقب ابن شهر آشوب و سایر کتب معتبر تاریخی نوشته است، در یمانی که بین معاویه و حسن بن علی منعقد شد، موافقت بعمل آمد که پس از مرگ معاویه حسن بن علی جانشین وی و خلیفه شود.^{۸۶} این نکته که بویژه بوسیله محمد حسین طباطبائی به نقل از نویسندگان مشهور عرب به رشته نگارش درآمده، بیانگر این واقعیت است که حتی شخص مسالمت جوئی مانند حسن بن علی نیز که در ظاهر به قیمت رنجش طرفدارانش میدان را برای معاویه خالی گذاشته، در باطن چشم براه کسب قدرت بوده و آنهم «خلافت»، نه آنگونه که آخوندها میگویند، مقام «امامت».

معروف است که امام حسن در بین خاندان علی، قهرمان مقام زنیارگی بوده است. احمد رضائی در کتاب نهضت حسینی مینویسد، چون گفته شده بود که پیامبر در طفولیت بسیار بر ناف حسن بوسه میزد، از اینرو زنان داوطلب ازدواج با حسن بن علی بودند تا نافشان به ناف وی برسد و از این لحاظ بدنشان از آتش دوزخ مصون بماند.^{۸۷} تاریخ‌نویسان اسلامی مینویسند، حسن بن علی با هفتاد کنیز ازدواج کرده است.^{۸۸}

پیروان حسن بن علی از اینکه وی با معاویه پیمان صلح امضاء کرد و خلافت را به وی واگذار نمود، از او رنجیده خاطر شدند و به برادرش «حسین بن علی» روی آوردند. حسن و حسین، فرزندان علی بن ابیطالب از حیث اخلاق و رفتار و فروزه‌های روانی با یکدیگر اختلاف فاحش داشتند. به گونه‌ای که در پیش گفتیم، حسن صلحجو بود و از ستیز و مبارزه دوری میجست، ولی حسین مانند پدرش علی ستیزه‌جو و سختگیر بود و با کاربرد مسامحه در امور میانه‌ای نداشت و از اینکه برادرش حسن با معاویه صلح کرده بود، احساس ناراحتی میکرد و نسبت به این عمل حسن زبان به انتقاد و اعتراض میگشود. اما حسن او را تهدید کرد که اگر خاموش نشود، تا انجام یافتن صلح او را به زنجیر خواهد کشید.^{۸۹}

از دگر سو، حسین انسانی زیرک و دوراندیش بود و هنگام درگذشت برادرش

^{۸۶} محمد حسین طباطبائی، شیعه در اسلام (قم: انتشارات دارالتبلیغ اسلامی، ۱۳۴۸).

^{۸۷} احمد رضائی، نهضت حسینی.

^{۸۸} بهرام چوبینه، تشیع و سیامت در ایران، جلد اول، صفحه ۱۳۶.

^{۸۹} دکتر طه حسین، علی و فرزندانش، صفحه ۲۱۹.

میدانست، با معاویه که در آن زمان قدرت خود را بر سرزمینهای مسلمان نشین گسترش داده بود، یارای برابری ندارد و از اینرو از قیام بر ضد معاویه خودداری کرد. و اما معاویه پس از درگذشت حسن بن علی، دو کار انجام داد که بر خلاف پیمانی بود که با حسن امضاء نموده بود. یکی اینکه برای ولیعهدی پسرش یزید از مردم بیعت گرفت و با این کار قصد داشت، خلافت را در خاندان خود موروثی کند. دیگر آنکه گروهی از مردم کوفه را کشت. این دو کار به حسین بن علی بیانه داد تا خود را در برابر معاویه احساس کند. با این وجود، حسین جرأت قیام در برابر معاویه را نداشت و تنها به پیروانش دستور داد، رفتار او را مورد انتقاد قرار دهند.

۳ - حسین بن علی

فأمنت بر الهم نهد فضيلة الهم مع من فرس بر عبد الملك فالسمت إبا عبد الله حليله يقول نحن فرس وشيبتنا المرث عة لنا
الهم بهان ألى المرث المدوح من كان عجار الهم المنوم من كان عة تاملن كن عرا جوط ص عم سوراى الثان فى الاعاجم قبلنا و سى
الفرس المدينة ارا والشان بيع الشان جعل الهم عة على ان جعل العليل والضميف والشج اكبر فى الطواف

ما از تیار قریش هستیم و هواخواهان ما عرب و دشمنان ما ایرانی‌ها هستند. روشن است که هر عربی از هر ایرانی بهتر و بالاتر و هر ایرانی از دشمنان ما هم بدتر است. ایرانیها را باید دستگیر کرد و به مدینه آورد، زنانشان را بفروش رسانید و مردانشان را به بردگی و غلامی اعراب گماشت.

حسین بن علی، امام سوم شیعیان، سفینه البحار و مدینه الاحکام و الاکار، نوشته حاج شیخ عباس قمی، صفحه ۱۶۴.

در سال ۶۷۹/۶۰ معاویه در گذشت و یزید فرزندش جانشینی او را بر عهده گرفت. ولی، حسین بن علی که در پی کسب قدرت بود، از بیعت با یزید خودداری کرد و برای اینکه خود را از فشار و گزند وی محفوظ دارد، مدینه را ترک گفت و در پایان ماه رجب سال ۶۷۹/۶۰ در مکه سکونت گزید و تصمیم گرفت برای کسب قدرت خلافت با «یزید بن معاویه» رویارویی کند.

باید توجه داشت که جاه‌طلبی حسین بن علی برای بدست آوردن قدرت خلافت تازگی نداشت و بر پایه نوشته دکتر طه حسین^۱ در کتاب علی و فرزندانش، حسین حتی در

^۱ همان کتاب، صفحه ۲۲۰.

زمان معاویه نیز خیال در دست گرفتن خلافت را داشت، ولی متوجه شد که قدرت روبروئی با معاویه را ندارد و از اینرو تصمیم گرفت، شکیبائی پیشه سازد تا در فرصت مناسب تری به آن کار دست بزند. با این وجود به پیروانش دستور داد، از کارهای معاویه و حکام ستمگرش به سختی انتقاد کنند و پیروانش دستورات او را اجرا کردند.

هنگامی که حسین بن علی برای روبرو شدن با یزید بن معاویه آهنگ کوفه کرد، برادر ناتنی‌اش «محمد حنفیه» که بعدها رهبر و امام زمان (مهدی) فرقه «کیسانیه» شد و جمعی از هواخواهانش به وی توصیه کردند، از این ماجراجوئی دست بردارد و جان خود را در پروا قرار ندهد. «ابن عباس» نیز به حسین نصیحت کرد، به جای کوفه به یمن برود و به شیعیان آن منطقه بیوندد. «سعید بن عاص» نماینده یزید در مکه نیز با حسین مدارا کرد و به او توصیه نمود، از رفتن به کوفه خودداری کند و در مکه بماند، زیرا این ماجراجوئی به بهای جانش خواهد انجامید. ولی حسین توصیه تمام افراد مذکور را نادیده گرفت و آهنگ کوفه کرد.⁹¹

شیخ طوسی در تلخیص کافی و سید مرتضی علم الهدی در تتریه الانبیاء نوشته اند که حسین بن علی امید فراوانی به تکیه زدن به کرسی خلافت داشته است. به ویژه باید به این نکته توجه داشت که هدف حسین «خلافت» بوده است، نه «امامت». هیچیک از نویسندگان قرن اوّل هجری نامی از «امامت» حسین نبرده‌اند. امامت حسین یک اختراع آسمندانه تاریخی است که ملایان شیعه‌گری برای رونق کسب و کار روضه خوانی خود بوجود آورده‌اند.

صالحی نجف آبادی، نویسنده کتاب شهید جاوید از قول طبری مینویسد، امام حسین از نارضائی های مردم عراق و کوفه و بصره استفاده کرده، روابطی با آنها برقرار نموده و برای رهبران بصره نامه‌هایی برای جلب پشتیبانی آنها از خود ارسال داشته بود. حسین بن علی در یکی از نامه‌های مذکور نوشته است: «خداوند محمد را به رسالت خود برگزید،

⁹¹ Wellhausen, *The Religio-Political Factions in Early Islam*, p. 109.

دکتر طه حسین، علی و فرزندان، صفحه ۲۵۶.

ول هوزن در صفحه شماره ۱۰۱ کتاب بلا توضیح داده است که مطالب کتاب خود را از بُنمایه‌های زیر برداشت کرده است:

البغدادی، الفرق بین الفرق، النوبختی، فرق الشیعه، الشمرستانی، کتاب الملل والنحل، الانشعری، مقالات الاسلامیة؛ ابن حزم اندلسی، الفصل فی الملل والاهواء والنحل.

سپس او را به جهان دیگر برد و ما اهل بیت برای خلافت رسول خدا از مردم دیگر شایسته‌تر بودیم، ولی قوم ما خلافت را از ما گرفته به خود اختصاص دادند و ما برای خلافت اسلامی شایسته‌ترین از کسانی که بر این مقام تکیه زدند و اینک فرستاده خود را با این نامه فرستادم و شما را دعوت میکنم که بمنظور زنده کردن کتاب خدا و سنت پیغمبر کمک کنید، چون سنت اسلام مرده و بدعت جای آنرا گرفته است.^{۹۲} اهالی کوفه و بویزه بزرگان آنها نیز نامه‌های زیادی به حسین نوشتند، نمایندگان را از خود به سوی او روانه داشتند و ویرا فرا خواندند تا به کوفه برود و دستگاه بیدادگری بنی امیه را براندازد و به وی قول دادند که برای رسیدن به این هدف از هیچ کوشش و کمکی به او فروگذار نخواهند کرد. حسین به ندای اهالی کوفه پاسخ مثبت داد و اعلام داشت که پیش از حرکت، پسر عم خود «مسلم بن عقیل» را به کوفه خواهد فرستاد تا زمینه عملیات آینده او را در انجام این هدف بررسی و آماده سازد. هزاران نفر از اهالی کوفه پشتیبانی خود را از حسین اعلام داشتند و «ابو ثمامه ساعدی» برای کمک به حسین به جمع آوری پول و سلاح پرداخت. «مسلم بن عقیل» نیز به حسین پیام فرستاد که همه کارها بخوبی پیش میرود و با آمدن او به کوفه رژیم بنی امیه سرنگون خواهد شد.

حاکمان کوفه در این زمان، «نعمان بن بشیر» بود که چون وظیفه خود را برای کشف مأموریت «مسلم بن عقیل» بخوبی انجام نداد، یزید بن معاویه او را از حکومت کوفه کنار گذاشت و «عبیدالله بن زیاد» را بجای او به حکومت آن ناحیه فرستاد. «عبیدالله بن زیاد» پس از ورود به کوفه جاسوسی به نام «عقیل» برای «مسلم بن عقیل» تعیین کرد و از جزئیات فعالیت‌های او آگاه شد و سپس او را دستگیر و اعدام کرد.

حسین بن علی که از این رویدادهای ناامید کننده غافل بود و هنوز فکر میکرد، در هنگام ورود به کوفه مردم این شهر با آغوش باز او را پذیرا خواهند شد، با اعضای خانواده و پیروانش براه خود به سوی کوفه ادامه داد و حتی در ناحیه «تنعیم» یکی از کاروانهای را که برای یزید بن معاویه کالا حمل میکرد، مورد حمله قرار داد و اموال و شترهایشان را تصرف کرد.^{۹۳} هنگامی که حسین بن علی و همراهانش به «ثعلبیه» رسیدند، او برای نخستین بار از رویدادهایی که بر ضدش انجام گرفته بود آگاه شد.

^{۹۲} صالحی نجف آبادی، شهید جاوید، صفحه ۲۶۶.

^{۹۳} Wellhausen, *The Religio-Political Factions in Early Islam*, P. 109.

باید در نظر داشت که آخوندها میگویند، امامها به تمام زبانهای روی زمین سخن میگویند، پشت سرشان را مانند جلوی رویشان می بینند و از تمام رموز و اسرار جهان و یش آمدهای آینده آگاه هستند. با این وجود معلوم نیست چرا حسین بن علی از تمام این رویدادها بی‌خبر بوده و حتی پسر عم خود «مسلم بن عقیل» را به کوفه فرستاده است، تا اوضاع و احوال آنجا را بررسی و او را از جریان آگاه سازد.

بهر حال، پس از اینکه حسین از واقعیات رویدادها آگاهی حاصل کرد، تصمیم گرفت، به مدینه بازگشت کند، ولی برادران «مسلم بن عقیل» معتقد بودند که باید جنگ کرد و انتقام خون برادرانشان را گرفت.

هنگامی که حسین جلوتر رفت، مشاهده کرد که یک لشکر سوارنظام کوفی راه را بر او بسته است. در اینجا او به گونه جدی قصد بازگشت به مدینه را کرد، اما فرمانده سربازان کوفی «حر بن یزید» که پس از آن به لشگریان حسین پیوست و در راه او کشته شد، راه را بر او بست و ویرا از این کار بازداشت.

صبح روز بعد «عمر بن سعد ابی وقاص» با چهار هزار نفر سرباز کوفی وارد صحنه شد و برای حسین پیام فرستاد که او چه نقشه‌ای در سر دارد و چه میخواهد بکند. حسین پاسخ داد که اهالی کوفه از او دعوت بعمل آورده‌اند، به این منطقه بیاید، ولی اکنون که از قول خود بازگشته و پذیرای او نیستند، او تقاضا دارد، به وی اجازه داده شود، از سه کار یکی را انجام دهد: یا به حجاز بازگردد، یا به شام نزد یزید برود و موضوع اختلاف را به گونه خصوصی با او حل کند و یا اینکه عازم سرزمین دیگری شود و با مشرکین و کفار به جنگ پردازد.

«عمر بن سعد» شرایط پیشنهاد شده بوسیله حسین را به آگاهی «عبیدالله بن زیاد» رسانید. «عبیدالله بن زیاد» اظهار داشت، حسین بن علی یا باید با یزید بن معاویه بیعت کند و یا بیدرنگ مورد حمله قرار بگیرد.

اگر از شعارهای ثابتی که آخوندها و روضه‌خوانها روی منبرها میدهند، کمی به واقعیت‌های تاریخی روکنیم، معلوم میشود که برآستی حسن جاه طلبی و قدرت خواهی حسین را به صحرای کربلا کشانید و او با آهنگ کسب قدرت و خلافت، خود و خانواده‌اش را قربانی ستمگریهای یزید بن معاویه و سپاهیانش کرد. ملایان و روضه‌خوانهای ایرانی میگویند، حسین بن علی قیام کرد تا کشته شود و با شهادت خود، اسلام را زنده کند و با دادن خون خود، حقانیت شیعه‌گری را ثابت و نهال مذهب برحق

شیعه را آبیاری کند. یکی از ملایان به نام «مهدی سراج انصاری» مینویسد: «نهضت حسینی برای سرنگون کردن کاخ ظلم و ستم بود، برای بلند کردن پرچم دین مقدس اسلام بود، و بهر خشنودی خدا بوده است.»^{۱۴} ولی، بررسی نوشته‌های معتبر تاریخی بخوبی نشان میدهند که حسین بن علی فکر میکرد با کمک اهالی کوفه میتواند بر ضد یزید قیام کند، او را نابود سازد و خود بر تخت خلافت تکیه زند. اما هنگامی که وارد صحنه کارزار شد، متوجه گردید که موضوع غیر از آنست که او در ذهن و خیال می‌پرورانده است.

برای اثبات بیشتر این عقیده، به نقل نوشته‌ی یکی از روحانیون زمان خمینی به نام صالحی نجف آبادی می‌پردازیم. این شخص مینویسد، در روز عاشورا حسین مردم کوفه را خطاب قرار داد و گفت: «مگر شما به من ننوشتید به کوفه بیا که لشگری آراسته و گوش به فرمان آماده پشتیبانی از توست؟» آنان پاسخ دادند: «نه، ما چنین چیزی به تو ننوشته‌ایم.» امام فرمود: «سبحان الله، به خدا قسم شما ننوشتید.» آنگاه حسین گفت: «... ای مردم اگر مرا نمیخواهید، آزادم بگذارید تا به گوشه‌ای از زمین بروم که امنیت داشته باشم.» صالحی نجف آبادی همچنین مینویسد، امام حسین دست کم پنج دفعه پیشنهاد کرد، او را آزاد بگذارند تا به محل سکونت خود بازگشت کند.^{۱۵}

موضوع دیگری که در این بحث باید در نظر گرفت، روانشناسی یزید بن معاویه در روبرو شدن با حسین بن علی بوده است. درست است که یزید بن معاویه، حکمرانی ستمگر و فاسد بود، ولی از دگرسو باید توجه داشت که اگرچه طایفه بنی‌هاشم و بنی‌امیه هر دو از تیره‌ی خانوادگی بنی‌عبدمناف بودند، ولی همیشه بین آنها رقابت و دشمنی وجود داشته است. علی بن ابیطالب در نامه‌ای که به معاویه نوشته، اظهار داشته است: «... من ابوالحسن کشته‌جده تو (هند جگرخوار، مادر بزرگ معاویه) و دانی تو (ولید بن عتبّه) و برادرت (حنظله بن ابوسفیان) هستم که آنها را در جنگ بدر تباہ ساختم. همان شمشیر اکنون دست من است و با ایمان دل به ملاقات دشمنانم خواهم شتافت...»^{۱۶}

بنابراین، یزید بن معاویه نه تنها قصد داشت، خلافت را در خاندان بنی‌امیه نگهداری کند، بلکه قلب او از احساس کینه و انتقام نسبت به خاندان بنی‌هاشم خالی نبود و اکنون

^{۱۴} مهدی سراج انصاری، شیعه چه میگوید؟ (تبریز: کتابفروشی بنی‌هاشمی، ۱۳۵۸ هجری قمری)، صفحه ۲۰۹.

^{۱۵} صالحی نجف آبادی، شهید جاوید، صفحه ۲۰۳.

^{۱۶} فتح البلاغه، صفحه‌های ۸۵۳-۸۵۱.

فرستی برایش ایجاد شده بود تا به شعله‌های سرکش انتقامجویی خود از خاندان بنی‌هاشم آبی بپاشد.

نکته مهم دیگری که از نظر روانی در رابطه بین «یزید بن معاویه» و «حسین بن علی» و جنگ آندو با یکدیگر دارای اهمیت بسیار می‌باشد، ولی علما و نویسندگان شیعه‌گری تلاش میکنند، آنرا زیر سرپوش نگهدارند، موضوع رقابت عشقی یزید و حسین بر سر زن زیبایی به نام «اورینب» بوده است. بدیهی است که ملایان هیچگاه میل نداشتند، داستان عشقی و رقابت حسین و یزید بر سر عشق «اورینب» فاش شود؛ زیرا آگاهی مردم از عشق حسین نسبت به «اورینب» و اثر این رقابت عشقی در جنگ بین حسین و یزید، دکان دینفروشی و بویژه روضه‌خوانی ملایان را سست و بی‌رونی خواهد کرد.

بهرحال، بر پایه آنچه که تاریخ‌نویسان مشهور عرب نوشته‌اند، «اورینب» دختر زیبایی بوده که یزید بن معاویه و حسین بن علی، هر دو عشق او را در سر داشته و تلاش میکرده‌اند با او ازدواج کنند. ولی، سرانجام حسین بن علی موفق می‌شود، نظر «اورینب» را به خود جلب کند و او را به عقد ازدواج خود درآورد. تردید نیست که این رویداد نیز سبب شده است که یزید و حسین هر یک کینه یکدیگر را در دل بیورزند و این قضیه به گونه طبیعی در جنگ بین یزید و حسین و ایجاد رویداد کربلا و کشته شدن حسین بدون تأثیر نبوده است.^{۱۷}

گذشته از تمام مطالبی که در این بحث شرح داده شد، یک استدلال منطقی و عقلانی ساده، تراژدی کربلا و کشته شدن حسین بن علی را که صدها سال است وسیله عوام‌فریبی ملایان شیعه‌گری و کسب و کار پردرآمد روضه‌خوانها شده است، برای ما حلّ و آشکار میکند. بدین شرح که کشته شدن حسین در صحرای کربلا، بدون تردید از دو حال خارج نیست. یا به گونه‌ای که آخوندها و روضه‌خوانها می‌گویند، حسین تصمیم گرفته است برای نیرومند شدن و گسترش و اشاعه اسلام خود را در راه الله شهید کند و یا اینکه کشته شدن او سرنوشتی بوده که الله از پیش برایش مقدر کرده و حسین بر پایه سرنوشت از پیش مقدر شده‌اش، میبایستی در روز دهم ماه محرم سال ۶۰ هجری قمری در صحرای کربلا به دست «شمر ذی الجوشن» کشته شود. این دو فرضیه ناگزیر ما را به حقایق غیر قابل انکار زیر رهنمون می‌شود:

^{۱۷} سنجش فرهنگ پارسی با فرهنگ تازی (پاریس: پاسداران فرهنگ ایران، ۲۶۹۹)، صفحه ۶.

۱- با توجه به اینکه آیه ۱۹۵ سوره بقره در قرآن میگوید: «... وَلَا تَلْفُؤْا بِأَيْدِيكُمْ إِلَى الْكُفْرِ...» یعنی «... و با دستهای خود سبب هلاک خویش نشوید...» حسین بن علی حق نداشته است، جان خود را قربانی حسّ جاه‌طلبی‌اش بکند و برای تکیه زدن بر کرسی خلافت خود را به کشتن بدهد. حال که حسین فرمان الله را که در مدلول آیه ۱۹۵ سوره بقره ذکر شده نادیده گرفته و برای راضی کردن حسّ جاه‌طلبی‌اش، خود را به کشتن داده، در واقع به ارتکاب فعل حرام دست زده و از اینرو عمل وی در پیشگاه الهی واجد ارج و منزلتی نیست. وانگهی، حسین بن علی در راه رسیدن به قدرت خلافت، نه تنها بر خلاف نصّ بارز آیه مذکور عمل کرده و خود را به کشتن داده، بلکه سبب کشته شدن هفتاد و دو نفر از اعضای خانواده و یارانش نیز شده و بنابراین با نادیده گرفتن مدلول آیه ۱۹۵ سوره بقره و به کشتن دادن خود و اعضای خانواده و یارانش، از نظر مذهبی، انسانی لغزشکار، عصیانگر و قابل مجازات نیز بشمار میرود.

۲- فرض کسه شدن حسین بن علی در نتیجه سرنوشتی که الله از پیش برایش مقدر کرده، موضوع آیه ۱۴۵ سوره آل عمران، آیه ۱۷ سوره انفال، آیه ۵۱ سوره توبه، آیه ۴ سوره ابراهیم، آیه ۹۶ سوره صافات و بویژه آیه ۳۰ سوره دهر است. زیرا این آیه میگوید: «... وَمَا تَشَاءُونَ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ...» یعنی «... و شما نمیخواهید چیزی جز آنچه الله بخواهد...» مفهوم تمام این آیه‌ها و بویژه آیه ۳۰ سوره دهر حاکی است که سرنوشت انسان از پیش مقدر شده و افراد بشر هیچ اختیاری در تغییر سرنوشت خود ندارند. بنابراین، شهادت حسین در صحرای کربلا اراده و مشیت الله بوده و حسین بغیر از تن دادن به سرنوشتی که الله از پیش برایش مقدر کرده، هیچ چاره و اختیاری نداشته است. از اینرو، روضه‌خوانی آخوندها بالای منبرها و گریانیدن مردم به سبب کشته شدن حسین، حمل بر نارضائی مردم از اراده الله خواهد شد و روضه‌خوانی آخوندها و عزاداری و گریه و زاری پامنبریهایش به سبب کشته شدن حسین، در واقع ابراز نارضائی و شورش در برابر مشیت الله خواهد بود.

۳- چون بر پایه مفاهیم آیات شرح داده شده در بالا، جزئیات اعمال افراد بشر از پیش بوسیله الله در سرنوشت آنها مقدر میشود، تا جایی که به قول امام غزالی که در واقع همان مفهوم قسمتی از آیه ۵۹ سوره انعام است که میگوید: «... وَمَا تَسْقُطُ مِنْ وَرَقَةٍ إِلَّا يَعْلَمُهَا...» یعنی «... و حتی برگی نیز بدون اجازه الله از درخت فرو نخواهد افتاد، بنابراین، «یزید بن معاویه»، «عبیدالله بن زیاد»، «عمر بن سعد»، «شمردی الجوشن»،

«حرمه»، «خولی»، و سایر افرادی که در کشته شدن حسین بن علی دست داشته‌اند، برآستی اسباب و ابزاری برای اجرای مشیت الله بوده و از اینرو لعن و سرزنش این افراد، بمنزله نفی اراده و مشیت الله بشمار خواهد رفت.

بهر حال، اگر از پوسته داستانهای ساختگی و خرافی و رسالت‌های مذهبی بی‌پایه و باوهائی که روضه‌خوانها برای قتل حسین بن علی و رویداد کربلا شرح میدهند، بدرآئیم و بخواهیم جنگ بین حسین بن علی و یزید بن معاویه را با دیدی «هیستوریوگرافی»^{۸۸} و نه «هیستوریولوژی»^{۸۹} پژوهش و بررسی کنیم باید به روش حسین بن علی در این جنگ، تنها یک مزیت و بزرگی دهیم. و آن اینست که حسین بن علی بعنوان یک رهبر قبیله‌ای عرب در برابر پذیرش یکی از دو حالت جنگ و نابودی و یا تسلیم شدن و تن در دادن به ذلت و خواری، شق نخست را گزینش کرد. حسین بن علی با اینکه میدانست، اشتباهی که او درباره خروج از مدینه برای ارضای حسن جاه‌طلبی‌اش کرده، جبران پذیر نیست و باید با یزید بیعت کند و تن به ننگ تسلیم در برابر یزید بدهد و با این کار زندگی خود و خانواده‌اش را از خطر نابودی نجات دهد و یا اینکه در برابر او بایستد و جنگ کند و خود و خانواده‌اش را نابود سازد، راه شرافتمندانه جنگ و نابودی و تسلیم نشدن به دشمن فاسد و زشت‌کردار و فاجر را گزینش کرد و اگر چه با گزینش این راه و روش، خود و خانواده‌اش را نابود ساخت، ولی نامش را جاودانی کرد و بدیهی است که از این نظر، روش او بعنوان یک رهبر قبیله‌ای ستایش‌انگیز است. ولی، با این فرض نیز نمیتوان لغزش او را در قربانی کردن اعضای خانواده و یارانش بمنظور راضی کردن حسن برتری‌جویی‌اش نادیده گرفت.

نکته دیگری که نباید از شرح آن در این گفتار بازماند، موضوع «شهربانو» است که ملایان و نویسندگان شیعه‌گری او را دختر یزدگرد سوم میدانند و نوشته‌اند که حسین بن علی به توصیه پدرش علی بن ایطالب با او ازدواج کرده و زین العابدین، امام چهارم شیعیان ثمره این ازدواج بوده است. دلیل اینکه ملایان پافشاری میکنند، نشان دهند که امام حسین با «شهربانو» به اصطلاح دختر یزدگرد ازدواج کرده‌ است که امامهای

^{۸۸} روش بررسی رویدادهای تاریخی با استفاده از بنمایه‌ها و منابع گوناگون و متضاد ارزش‌یابی و کشف و استنتاج حقایق تاریخی بوسیله آن.

^{۸۹} بررسی و مطالعه رویدادهای تاریخی بر پایه نوشته‌های موجود، بدون پژوهش و ارزش‌یابی واقعیت‌های رویدادهای تاریخی.

پس از حسین بن علی را به‌نسل یزدگرد سوم پیوند دهند و با این کار ثابت کنند که خون ایرانی در نسل امامهای تازی جاری بوده و بدینوسیله بین مردم ایران و امامهای تازی یک پیوند احساسی بوجود آورند. «محمد بن یعقوب کلینی» در اصول کافی و مجلسی در بحارالانوار این رویداد را که یکی از دروغهای شرم‌آور تاریخی و شیهه به‌افسانه‌ای است که برای «ملیکه» مادرامام زمان ساخته‌اند، در نوشته‌های خود شرح داده‌اند. کلینی در کتاب اصول کافی مینویسد: «علی بن الحسین علیه‌السلام در سال ۳۸ هجری قمری زایش یافت و در سال ۹۵ قمری در گذشت. ۵۷ سال داشت و مادرش «سلامه» دختر یزدگرد پسر شهریار پسر شیرویه پسر خسرو پرویز است و یزدگرد آخرین سلطان فارسی است.»^{۱۱} مجلسی نیز مینویسد، هنگامی که «شهربانو» دختر یزدگرد را به‌مدینه آوردند، چشمش به‌عمر افتاد و از چهره او بدش آمد و نسبت به‌او شروع به‌فحاشی کرد. عمر نیز به‌نوبه خود به‌او ناسزاگویی کرد و تصمیم گرفت، او را مانند دیگر اسیران بفروش برساند. در این هنگام علی بن ابیطالب وارد پهنه گفتگوی خشونت‌بار آندو شد و به‌عمر گفت: «فروش دختران پادشاهان، ولو آنکه کافر باشند مجاز نیست. بهتر است او را به‌ازدواج یکی از مسلمانان درآوری و از بیت‌العمال مردم برایش مهریه‌ای تعیین کنی.»^{۱۲}

فروندهای تاریخی بسیاری وجود دارد که ثابت میکند، یزدگرد سوم هیچگاه دارای دختری به‌نام شهربانو نبوده و حسین بن علی نیز بدون تردید در تمام درازای عمر خود باچنین دختری ازدواج نکرده است. یکی از آن فروندها نوشته‌ی علی شریعتی در کتاب تشیع علوی و تشیع صفوی^{۱۳} می‌باشد. علی شریعتی در این کتاب، گفتگویی را که مجلسی از قول امام جعفر صادق نقل کرده و مدعی است که آن گفتگو به‌زبان عربی بین علی بن ابیطالب و شهربانو انجام گرفته، شرح داده و درستی چنین رویدادی را «بسیار چندان آور» توصیف کرده است. زیرا نه علی بن ابیطالب به‌زبان پهلوی ساسانی آشنا بوده و نه شهربانو به‌زبان تازی سخن می‌گفته است. این امر غت‌ذهنی ملایان را میرساند و نشان می‌دهد که این افراد تا آن اندازه در افسانه‌سازیهای مذهبی بی‌آزم هستند که حتی دست کم رعایت شکل ظاهری داستانهای ساختگی خود را هم نمیکند.

^{۱۱} محمد بن یعقوب کلینی، اصول کافی، جلد دوم، صفحه ۳۶۸.

^{۱۲} مجلسی، بحارالانوار، جلد یازدهم، صفحه ۴.

^{۱۳} علی شریعتی، تشیع علوی و تشیع صفوی، صفحه‌های ۹۵-۹۴.

از تمام فرموده‌های یاد شده بالا که بگذریم، یک دلیل همه‌پذیر وجود دارد که بدون تردید ثابت میکند، ولو اینکه به فرض محال یزدگرد سوم دارای دختری به نام «شهربانو» بوده که بوسیله تازیها اسیر شده، این دختر بنا به دلائل زمانی، هیچگاه نمیتوانسته است، به عقد ازدواج حسین بن علی درآید.

این دلیل عبارت از آنست که حسین بن علی در سال چهارم هجری قمری زایش یافته و در سال ۶۰ قمری در صحرای کربلا کشته شده و بدین ترتیب ۵۶ سال عمر کرده است. جنگ قادسیه نیز در سال ۱۶ هجری روی داده و در این سال ایران از تازیها شکست خورده است. از دگر سو علی بن حسین (زین العابدین)، در سال ۳۸ قمری زایش یافته و در سال ۹۵ قمری در گذشته است.

با توجه به اینکه سالهای تاریخی ذکر شده در بالا قابل انکار نیستند، اگر فرض کنیم، یزدگرد سوم دختری به نام «شهربانو» و یا «شاهجهان» داشته که در جنگ قادسیه اسیر شده و به مدینه آورده شده باشد، چون در این سال (۱۶ هجری قمری)، حسین بن علی تنها دوازده سال داشته، بنابراین او باید در دوازده سالگی با «شهربانو» ازدواج کرده باشد، درحالیکه میدانیم حسین بن علی هیچگاه در دوازده سالگی ازدواج نکرده است.

حال با تکرار به گفته مشهور ما در زبان فارسی که میگوید: «فرض محال، محال نیست»، اگر جنبه محال دیگری به سایر محالات فرض شده در بالا بیفزاییم و فرض کنیم، فرضیه بالا درست بوده و یزدگرد سوم دختری به نام «شهربانو» داشته و این دختر در جنگ قادسیه بوسیله تازیها اسیر و به مدینه آورده شده و حسین در سن دوازده سالگی او را به عقد ازدواج خود درآورده باشد، بنابراین امام زین العابدین باید حدّ بالا پنج سال پس از ازدواج حسین و شهربانو، یعنی در سال ۲۱ هجری قمری زایش یافته باشد. درحالیکه میدانیم، «زین العابدین» در سال ۳۸ هجری قمری زایش یافته، بنا بر این از ملایان و روحانیونی که در صنعت دروغسازی قهرمانهای بدون رقیب هستند باید پرسش کرد، آیا این درست است که حسین و شهربانو در سال ۱۶ هجری قمری با یکدیگر ازدواج کرده و مدت بیست و دو سال رحم شهربانو به استراحت مشغول بوده است؟ زهی آرزوم بر ملایانی که برای تأمین منافع خود، به واقعیات زمانی و کرونولوژیکی تاریخ نیز رحم نکرده و بمنظور حصول اهداف گروهی و طبقاتی خود، اینهمه دروغ و ناروا صنعتگری میکنند.

حال اگر از تمام جنبه‌های عاطفی، انسانی، سیاسی، اخلاقی، مذهبی و روانی رویداد کربلا و قتل «حسین بن علی» به دست «یزید بن معاویه» بگذریم، آنچه که برای ما

ایرانیها در بارهٔ این رویداد اهمیت دارد، مفهوم راستین قطعه شعری است که ایرج میرزا شاعر بلند آوازهٔ ما در این باره سروده که کوتاه شدهٔ آن به شرح زیر است:

زن قعبه چه میکشی خودت را	دیگر نشود حسین زنده
کشتند و گذشت و رفت و شد خاک	خاکش علف و علف چرند
من هم گویم یزید بد کرد	لعنت به یزید بد کننده
اما دیگر این کُتل مثل چیست	وین دسته خنده آورنده
تخم چه کسی برید خواهی	با این غمه‌های نابرنده
تو زینب خواهر حسینی	ای نر خر سیل گنده
خجالت نکشی میان مردم	از این حرکات مثل جنده
در سیزده قرن پیش اگر شد	هفتاد و دو سر ز قن فکنده
امروز چرا تو میکنی ریش	ای در خور صد هزار خنده
کی گشته شود دو باره زنده	با نفرین تو بر کُنده

براستی، روان بزرگ این شاعر آزاده شادباد. در این دنیا میلیونها نفر انسان بیگناه در شرائطی بمراتب جانگدازتر از حسین بن علی و یارانش زیر شکنجه‌های وحشیانهٔ همنوعان خود جان داده‌اند، آنوقت ما مدت یکهزارو چهارصد سال است اینهمه انرژی، وقت و پول بهدر میدهیم، زیرا عربی، عرب دیگری را در صحرای کربلا کشته است. هر انسان با خردی جنایت یزید بن معاویه نسبت به حسین بن علی را گناهی زشت و غیرقابل بخشش بشمار می‌آورد، ولی آیا تا کنون برای «بابک خرم‌دین» و آنهمه فجایع دلخراش و شرم‌آوری که «معتصم» خلیفهٔ عباسی به سر او آورد، ما اشک ریخته‌ایم. حسین بن علی فردی بود که به گونه‌ای که در پیش گفته شد، بر خلاف نوشته‌های ملایان شیعه‌گری، برای کسب قدرت و جاه و جلال دنیوی و تکیه زدن به مقام خلافت، آهنگ رقیب کرد و بوسیلهٔ سربازان او از پای درآمد. ولی، بابک خرم‌دین ایراندوست میهن‌خواهی بود که بمنظور رهائی کشورش از یوغ گروهی نازی قیام کرد و «معتصم عباسی» او را به وحشیانه‌ترین روشی که میتوان در تصور آورد، قصابی کرد. چگونگی کشته شدن حسین بن علی به دست شمرذی الجوشن را همه از آخوندها از روی مشربها شنیده‌اند. نویسنده چگونگی قتل فجیع و وحشیانه «بابک خرم‌دین» را از کتاب لغت‌نامه دهخدا^{۳۲} که او نیز

^{۳۲} «اعلیٰ اکبر دهخدا، لغت‌نامه دهخدا، جلد ۹ (تهران: مجلس شورای ملی، ۱۳۳۶)، صفحه‌های ۱۲۴-۱۲۱.

بانوی جوان و خردباخته‌ای که بسبب اینکه یک فرد نازی در یکم‌هزارو چهارصد سال پیش در بیابان کریلا به‌دست نازی دیگری کشته شده، پشانی کودک خردسال و بیگناه و دل‌بندش را شکافته و سپس باندیج کرده است.

این فرتور در سال ۱۹۸۹ در در ورودی آرامگاه «عباس بن علی» گرفته شده است.

از مسعودی در مروج الذهب نقل کرده و نیز سیاست‌نامه خواجه نظام‌الملک شرح می‌دهد. روز پنجشنبه ماه صفر سال ۲۲۳ هجری قمری، «بابک خرم‌دین» را نزد «معتصم» آوردند. «معتصم» دستور داد، خادمان زیورهای او را درآوردند و چهار دست و پای او را ببرند. پس از اینکه یکی از دستهای او را بریدند، بابک دست دیگر در خون کرد و بر روی خویش بمالید. خلیفه گفت: «ای سگ، این چه عمل است؟» بابک پاسخ داد: «خون در بدن انسان چهره او را سرخ نگه‌میدارد. ولی، چون با عملیات وحشیانه‌ای که نسبت به من مرتکب می‌شوید، خون از بدنم خارج می‌شود و در نتیجه چهره‌ام زرد می‌گردد، من روی خویش را به خون آغشته می‌کنم تا کسی نگوید که چهره من از ترس زرد شده است.» معتصم به شمشیردار دستور داد، شمشیر را به میان دو دنده‌های زیر قلبش فرو برد تا عذاب وی افزون گردد. سپس معتصم فرمان داد، زبان او را ببرند و پیکر او را به دار بیاویزند و سرش را به بغداد فرستاد تا بر جسر بغداد نصب کنند. آنگاه سر او را به خراسان بردند و در هر شهر و قصبه‌ای از خراسان گردانیدند، زیرا که بابک در دل‌های مردم جای بزرگ داشت و کار او بالا گرفته بود و چیزی نمانده بود که خلافت عباسیان را از میان بر دارد.

مقایسه روش کشتن حسین بن علی با بابک خرم‌دین نشان می‌دهد، یکصدم وحشیگری‌هایی که معتصم خلیفه عباسی نسبت به بابک خرم‌دین مرتکب شد، شمر ذی الجوشن نسبت به حسین بن علی بکار نبرد. بدن حسین بن علی در جنگ سی زخم برداشت و شمر ذی الجوشن سر او را از بدن جدا کرد و به زندگی او خاتمه داد. اما به شرحی که دیدیم بدن بابک خرم‌دین را پاره پاره کردند و معتصم دستور داد، شمشیر را به دنده‌های زیر قلبش فرو کنند تا هنگام جان دادن شکنجه و عذابش زیاده‌تر شود. آیا این دو فاجعه از نظر انسانی، عاطفی، میهنی و اخلاقی کدامیک دردناک‌تر است؟ نویسنده این کتاب عقیده ندارد، هر سال باید در سالروز مرگ بابک خرم‌دین به سوگ نشست، ولی به سر و روی و غمه و سینه زدن برای قتل یک تازی در جنگ با تازی دیگری نیز خردمندانه به نظر نمی‌رسد.

کتابهای فتوح البلدان^{۱۴}، تاریخ طبرستان^{۱۵}، زین الاخبار^{۱۶}، و آفرینش و تاریخ^{۱۷}

^{۱۴} احمد یحیی البلاذری فتوح البلدان، بخش مربوط به ایران، ترجمه دکتر آذرتاش آذرنوش (تهران: انتشارات بنیاد فرهنگ، ۱۳۴۶)، صفحه‌های ۱۸۸-۱۸۷.

^{۱۵} بهاء‌الدین محمد بن اسفندیار کتاب، تاریخ طبرستان، جلد اول، به تصحیح عباس اقبال (تهران: بدون تاریخ)، صفحه ۱۶۴.

^{۱۶} ابوسمید عبدالحی گردیزی، زین الاخبار، تصحیح و تحشیه عبدالحی حبیبی (تهران: بنیاد فرهنگ)، صفحه

۱۱۲. ^{۱۷} مطهرین طاهر مقدسی، آفرینش و تاریخ، جلد ششم، ترجمه محمد رضا شفعی کدکسی، صفحه ۴۵.

نوشته‌اند، مردم گرگان در زمان «سلیمان بن عبدالملک اموی» دست به شورش زدند و حاکم منصوب از جانب خلیفه را کشتند. خلیفه سردار خود «یزید بن مهلب» را برای سرکوبی شورشیان به گرگان اعزام داشت. «یزید بن مهلب» در گرگان سوگند خورد، آنقدر از ایرانیان گرگان بکشد تا از خون آنها آسیاب به‌گردش افتد. آنوقت با آسیابی که با خون ایرانیها گردش میکند، گندم آرد خواهد کرد و از آن آرد گندم نان پخته خواهد خورد. سپس این انسان وحشی و پریشان مغز، دوازده هزار نفر جوانان و اسیران و سربازان بیگناه ایرانی را گردن زد و چون خون آنها لخته شد و برای به‌گردش درآوردن آسیاب جاری نگردد، به اصطلاح برای اینکه از کفاره سوگند نجات پیدا کند، با خونهایی که از ایرانیان ریخته شده بود، آب مخلوط کردند و پس از اینکه بدین ترتیب آسیاب به حرکت درآمد، گندم آرد کردند و با آن نان پختند و «یزید بن مهلب» از آن نان خورد تا سوگندش تحقق پذیرد. آنگاه شش هزار کودک و زن و مرد جوان را اسیر کرد و همه را به بردگی فروختند... همچنین اجساد کشته‌شدگان را در دو سوی جاده پیاویختند تا دیگران از این وحشیگریهای غیر قابل تصور پند و عبرت بگیرند.

آیا تا کنون ما ایرانیها برای آن بیگانه‌هایی که برای دفاع از کشور خود به پاخاستند و به دست نازیان وحشی، اینسان خونشان ناجوانمردانه و وحشیانه ریخته شد، زاری کرده‌ایم؟ دکتر عبدالحسین زرین کوب در کتاب تاریخ ایران پس از اسلام^۸ مینویسد، هنگامی که پس از شکست ایران در جنگ قادسیه، تازیها زنها و اطفال ایرانیها را اسیر کردند و از نهاوند به مدینه آوردند، ابولؤلؤ فیروز (همان شخصی که عمر بن الخطاب، خلیفه دوم را دو سال پس از فتح نهاوند مقتول کرد)، در آنجا ایستاده بود و دست به سر کودکان خردسال ایرانی میکشید و برای آنها میگريست.

و اما پس از اینکه جنگ کربلا پایان یافت و حسین و هفتاد و دو نفر یارانش کشته شدند و خانواده حسین اسیر و به دمشق اعزام گردیدند، «یزید بن معاویه» آنچنان با «علی بن حسین» (امام زین العابدین بیمار) که به سبب بیماری در جنگ شرکت نکرده و جان سالم بدر برده بود و خانواده «حسین بن علی» خوشرفتاری کرد که علی بن حسین بدینمناسبت از یزید سپاسگزاری و قدردانی کرد. یزید بن معاویه دستور داد، خانواده حسین را با نهایت ادب و احترام به مدینه بازگشت دهند. فرمانده گروهی که خانواده

^۸ دکتر عبدالحسین زرین کوب، تاریخ ایران بعد از اسلام (تهران: اداره کل نگارش وزارت آموزش و پرورش،

حسین را در این مسافرت بدرقه میکرد، آنقدر نسبت به آنها مهربانی و متانت کرد که زنان خانواده حسین، دستبندهای خود را به نشانه سپاس و قدردانی به او هدیه دادند. ولی، پس از جنگ قادسیه، هنگامی که تازیها زنان و اطفال اسیر ایرانی را وارد مدینه کردند، اطفال ایرانی را از مادرانشان جدا کردند و آنها را به فروش رسانیدند و مادرانشان را بین لشکریان تازی تقسیم کردند.^{۱۹}

آنوقت آیا تا کنون ما برای اینهمه فجایع شرم آوری که تازیهای به اصطلاح مسلمان بر سر هم‌میهنان ما آوردند، انگشت تأسف به دندان گزیده‌ایم که برای شام غریبان زنب و سکنه و رقیه و غیره که همه از ساخته‌های ملایان است، غمه بر سر میزنیم!

خواننده متعصبی ممکن است پس از خواندن این مطالب بگوید، حسین بن علی نوه پیامبر بود و برای برانداختن دستگاه فساد و ستم یزید بن معاویه و ایجاد حکومت حق و مردمی قیام کرد، ولی بابک خرم‌دین، شورشگری بود که قصد برهم زدن خلافت اسلامی را داشت. اگر چنین فرضی بوجود آید، باید به نکات زیر توجه کرد:

۱- تمام اسلام شناسان و پژوهشگران تاریخ راستین اسلام و حتی تاریخ‌نویسان عرب، عقیده دارند که هدف محمد در ایجاد دین اسلام، کسب مال و منال و ثروت و غارت و چپاول اموال مردم بود، نه بنیانگذاری یک دین راستین آسمانی.^{۲۰}

۲- زندگی زینبارگی محمد بن عبدالله و امامهای شیعه‌گری و حرص و ولع آنها برای مال اندوختن از هر حاکم ستمگر و فاسدی هراس‌انگیزتر بوده است.

۳- بررسی کتابها و نوشته‌هایی که تاریخ‌نویسان عرب در باره زندگی محمد بن عبدالله و تاریخ اسلام نوشته‌اند، فرض هرگونه فروزه متافیزیکی و یا الهی را از رسالت محمد بن عبدالله منتفی میسازد، چه رسد به یکی از احزاب سیاسی کوچک درونی آن، به نام «شیعه‌گری».

۴- حساسیت بدن، رگ، عصب و گوشت انسان در هر درجه و مقامی از ارزشهای انسانی و مراتب اجتماعی که قرار داشته باشد، در برابر تجاوز و وحشیگری یکسان است.

^{۱۹}Wellhausen, *The Religio-Political Factions in Early Islam*, p. 112.

^{۲۰}گوستاولوبون، تمدن اسلام و عرب، ترجمه محمد تقی فخر داعی، صفحه‌های ۹۰-۹۱ دشتی، بیست و سه سال، صفحه‌های ۲۷۲، ۲۷۸-۲۷۹، بهرام چوبینه، تشیع و سیاست در ایران، جلد دوم، (۱۳۶۴)، صفحه ۳۴، سالنامه اسلام، جلد دوم (میلان: ۱۹۱۲)، صفحه ۹۱۵، فقره ۱۵۳؛ احمد بن یحیی البلاذری، فتوح البلدان، بخش مربوط به ایران، ترجمه دکتر آذرتاش آذرنوش (تهران: انتشارات بنیاد فرهنگ ایران، ۱۳۴۶)، صفحه ۵۵.

Russell, *A History of Western philosophy*, p. 421; Arnold Toynbee, *Mankind and Mother Earth: A Narrative History of the World* (London: Oxford University Press, 1976), p. 367.

هنگامی که سوزنی به بدن یک پزشک عالیمقام و یا یک فیلسوف دانشمند فرو میکنند، آنها همان اندازه از این عمل احساس درد میکنند که یک انسان دیوانه و یا احمق و یسواد. بنابراین، حساسیت فیزیولوژیکی و روانی یک انسان معمولی با عناوین ساختگی سایر انسانها مانند پیامبر و امام تفاوتی ندارد.

۵- در رشتهٔ پسیک آنالیز یک تئوری وجود دارد که آنرا *Introjection* مینامند. این تئوری حاکی است که برخی اوقات انسان به‌گونه ناخودآگاه تصور و یا عقیده‌ای را وارد دستگاه روانی و سازمان شخصیت خود میکند و از آن پس تصور مذکور برایش نماینده و شناختگر یک چیز واقعی و یا یک فرد معین میشود. با کمال شوربخشی باید گفت، همهٔ ما افرادی که اختیار دین و مذهب و به‌دنبال آن شخصیت فردی و یا اجتماعی خود را به‌دست ملایان میسپاریم، خود را قربانی تئوری مذکور و یا فساد نهادی ملایان میکنیم. زیرا، ما افسونهای افسانه‌آسایی را که ملایان برای گرم نگهداشتن تور منافع طبقاتی خود در گوشه‌ایمان میخوانند، ناخودآگاهانه در سازمان ذهنی و شخصیتی خود میریزیم و همچنانکه تعصب ما ناخودآگاهانه نسبت به موعظه‌های سراپا غیر راستین و کژنهاد ملایان رشد میکند، چشمان خردمان غیر حساس و نایبنا میشود. در اینصورت ما تبدیل به موجوداتی میشویم که افلاطون در بحث «غار» در کتاب اول جمهوریّت از آن سخن گفته است. یعنی پس از اینکه ملاً موفق شد، چشم و گوش خردمانرا غیر حساس و نایبنا کند، در ژرف تاریکی‌های خردباختگی آنچه را که به‌ذهن ما وارد میشود، بدون مقاومت و با رضایت خاطر پذیرا خواهیم شد و آنها را با رغبت به‌ایمان جدا شده از خردمان خواهیم ریخت.

پیش از اینکه بحث راجع به‌حسین بن علی را پایان بخشیم، باید نکته‌ای را به‌آگاهی آن گروه از هم‌میهنان ارجمندی که پای منبر آخوندها برای امام حسین ملقب به «مظلوم» سینه‌چاک میکنند برسانیم و این موضوع را از کتابهای فتوح البلدان^{۱۱۱} نگارش احمد بن یحیی البلاذری و تاریخ سیاسی اسلام^{۱۱۲} نوشتهٔ دکتر «حسن ابراهیم حسن» نقل میکنیم.

میدانیم که مردم «طبرستان» سالهای زیادی در برابر یورش تازیها مبارزه و پایداری کردند، به‌گونه‌ای که طبرستان پیوسته پهنهٔ نبردهای مردم ایران بر ضد حکومت تازیها بود. در زمان خلافت «عثمان»، تازیها آهنگ فتح طبرستان را کردند و عثمان برای این

^{۱۱۱} بلاذری، فتوح البلدان، صحنه ۱۸۳.

^{۱۱۲} دکتر حسن ابراهیم حسن، تاریخ سیاسی اسلام، جلد اول، ترجمه ابوالقاسم یابنده، صحنه ۲۸۸.

منظور «سعید بن عاص» حاکم کوفه را برای سرکوبی مردم طبرستان روانه داشت. امام حسن و امام حسین فرزندان علی بن ابیطالب نه تنها در این جنگها شرکت داشتند، بلکه جزء سرداران لشگریان «سعید بن عاص» بشمار میرفتند و رهبری این جنگها را بر عهده داشتند.^{۱۱۳} بنا بر نوشته دکتر «حسن ابراهیم حسن» خدا میداند این دو امام محبوب مردم شیعه ایران چه کشتارهایی از مردم این کشور کرده‌اند.

محل خاک سپاری سر و بدن حسین بن علی

در باره محل خاک سپاری سر حسین بن علی و بدنش بین نویسندگان و تاریخ‌نویسان مشهور و معتبر عرب عقاید گوناگون وجود دارد. نویسندگان و تاریخ‌نویسان عرب در باره دفن سر حسین بن علی دست کم، شش عقیده به شرح زیر ابراز کرده‌اند:

۱- بعضی از فقها بر پایه نوشته‌های کتابهای کافی، التهذیب، و سایر کتابها عقیده دارند که سر حسین را در کنار جسد پدرش، علی بن ابیطالب در نجف به خاک سپردند. برخی از کتابها نیز نوشته‌اند که امام جعفر صادق به فرزندش اسماعیل گفته است، هنگامی که سر حسین بن علی را به دمشق بردند، یک برده شیعه آنرا دزدید و در کنار جسد پدرش علی بن ابیطالب به خاک سپرد.

۲- عقیده دوم حاکی است که امام زین العابدین بیمار، سر پدرش را به جسدش وصل کرد و آنها را با یکدیگر در کنار جسد علی بن ابیطالب به خاک سپرد. بدیهی است، بنا به نوشته «حسن الامین»^{۱۱۴} به نقل از مسعودی در مروج الذهب در باره محل خاک سپاری جسد خود علی بن ابیطالب در نجف نیز تردید وجود دارد. گذشته از آن، به گونه‌ای که ما در گفتار پیشین شرح دادیم، نوشته‌های تاریخی محل خاک سپاری جسد علی بن ابیطالب را در نجف تأیید نمیکنند.

۳- عقیده سوم آنست که «یزید بن معاویه» سر «حسین بن علی» را برای «عمر بن سعید بن العاص» به مدینه گسیل داشت که وی آنرا در معرض مشاهده اهالی مدینه قرار دهد و در آنجا سر حسین را در کنار آرامگاه مادرش «فاطمه زهرا» به خاک سپردند.

۴- بر پایه عقیده چهارم، «ثبت الجوزی» از «ابن ابی الدنيا» نقل میکند که سر حسین را در خانه یزید در دمشق یافتند و آنرا کفن کردند و در «باب الفردیس» به خاک سپردند. این عقیده را البلاذری و الواقدی تأیید کرده و معتقدند که سر حسین بن علی

^{۱۱۳} Hassni al Amin, *Islamic Shi'ite Encyclopedia*, vol. 4 (Beirut: 1968), pp. 179-83.

نزدیک مسجد اموی در دمشق به خاک سپرده شده است.

- ۵- عقیده پنجم حاکی است که یزید سر حسین را به «ریقه» در کنار فرات فرستاد و در آن محل دفن شد و سپس مسجد بزرگی در آن نقطه بنا گردید.
- ۶- عقیده ششم آنست که خلفای فاطمیّه در مصر به حاکم «عسقلان» دستور دادند، سر حسین بن علی را از «باب الفردیس» به مصر بفرستد و پس از اینکه سر حسین از «باب الفردیس» به «عسقلان» آورده شد، به مصر گسیل گردید و خلفای فاطمیّه آنرا در مصر در محلی که «رأس الحسین» نام دارد، دفن و ضریحی برای آن بر پا کردند که اکنون زیارتگاه قرار دارد.

«حسن الامین» نویسنده دائرة المعارف شیعه در اسلام^{۱۱۴} که این مطالب از او اقتباس شده است، این عقیده را از سایر گفته‌ها به واقعیت نزدیک تر میدانند. همین نویسنده مینویسد، در دمشق گورستانی وجود دارد که «گورستان در کوچک» نامیده میشود. در این گورستان ضریحی وجود دارد که روی سنگ آرامگاه واقع در آن نوشته شده است، این مقبره محل دفن سرهای «عبّاس بن علی»، «علی اکبر بن حسین» و «حیب بن مظاهر» است. ضریح مذکور را بعدها خراب و آنرا نوسازی کردند. نویسنده مذکور معتقد است، با توجه به اینکه یزید بن معاویه برای ارضای نفس خودخواهی و نمایش پیروزی‌اش بر حسین بن علی دستور داد، سرهای کشته شدگان را به دمشق برده و در معرض تماشای همگانی قرار دهند، بنابراین میتوان گفته مذکور را پذیرا شد و باور نمود که سرهای افراد نامبرده در دمشق دفن شده است.

پس از پایان جنگ کربلا، سربازان «عمر بن سعد»، سرهای شهدای مهم را با خود به مرکز خلافت یزید بن معاویه در دمشق بردند و بدنهای بدون سر آنها را در محل کارزار ترک کردند. پس از اینکه لشکریان ابن سعد، محل جنگ را ترک کردند، افراد طایفه «بنی اسد» که در آن نواحی میزیستند، جسد حسین بن علی و سایر شهدای کربلا را در آن محل دفن کردند و سپس طرفداران حسین، یک ضریح معمولی روی آرامگاه حسین بنا نهادند. پس از مرگ یزید بن معاویه، پیروان حسین در محل آرامگاه او مسجدی نیز بوجود آوردند.

ضریح و مسجد مذکور تا زمان «هارون الرشید» خلیفه عباسی وجود داشت تا اینکه وی آنرا ویران کرد و دستور داد حتی درخت سدبری را نیز که در آن محل وجود داشت از بین

^{۱۱۴} Ibid.

بردند.

«محمد بن ایطالب» مینویسد، بعد از اینکه «هارون الرشید» ضریح و مسجد محل دفن حسین بن علی را ویران کرد، «مأمون» خلیفه عباسی از نو آنرا بنا نهاد. طبری مینویسد، در زمان خلافت «متوکل عباسی»، «عبدالله بن محمود» حاکم مدینه آگاهی یافت که امام «هادی» امام دهم شیعیان، برای نیرومند کردن شیعه امامیه تلاش میکند و موضوع را به «متوکل» عباسی گزارش داد. دو سال بعد، «متوکل عباسی» آگاهی حاصل کرد که مردم «السواد» در سرزمین «نینوا» جمع میشوند و به زیارت مرقد حسین می پردازند و آن منطقه مرکز ارتباطات و فعالیتهای شیعیان علوی شده است. از اینرو او که بشدت از علی بن ایطالب و خاندان او نفرت داشت، در سال ۲۳۷ هجری قمری دستور داد که مقبره حسین بن علی و حتی خانه‌ها و ساختمانهای اطراف آنرا ویران کنند و زمین آنرا شخم بزنند و در آن آب بیندازند و در آنجا زراعت نمایند. «متوکل» همچنین دستور داد از رفت و آمد مردم به آن منطقه جلوگیری شود.

پس از قتل خلیفه «متوکل عباسی» پسرش «المنتصر» که دوست خاندان علی بود به جانشینی او به خلافت رسید و بر پایه نوشته ملامحمد باقر مجلسی در بحارالانوار دستور داد، آرامگاه و ضریح حسین بن علی را دوباره بنا کنند و به شیعیان نیکی‌های بسیار کرد. در زمان خلافت «المتضد» خلیفه عباسی، «محمد بن زید» از نواده‌های «حسن بن علی بن ایطالب» که ملقب به «الداعی الصغیر» بود و پادشاهی طبرستان را بر عهده داشت، دستور داد برای آرامگاههای «حسین بن علی» و «علی بن ایطالب» ضریحهای تازه‌ای بسازند. ساختمان این ضریحها بین سالهای ۲۷۹ و ۲۸۹ هجری قمری پایان پذیرفت.

در سال ۳۶۹ هجری قمری، عضدالدوله دیلمی از شاهان آل بویه ضریحهای «علی بن ایطالب» و «حسین بن علی» را با شکوه و جلال فراوان نوسازی کرد و اموال بسیاری وقف آن نمود و هر سال به زیارت مرقد حسین بن علی میرفت. عضدالدوله دیلمی گذشته از نوسازی شکوهمندانه ضریح «حسین بن علی» و وقف اموال زیادی برای ضریح، به افرادی نیز که در حوالی مدفن حسین بسر میبردند، کمکهای مالی فراوان نمود.

بنابر نوشته «ابن اثیر» در شب ۱۴ ربیع الاول سال ۴۰۷ قمری، دو شمع بزرگی که روی آرامگاه حسین بن علی مشتعل بود، فرو افتاد و سبب آتش گرفتن ضریح شد. از اینرو «الحسن بن مفتی بن سهلان ابو محمد المیرازی» وزیر پادشاه آل بویه آنرا دوباره نوسازی

کرد. این همان ضریحی است که «ابن بتوته» در مسافرت سال ۷۲۷ قمری خود آنرا زیارت کرده و شرح آنرا در کتاب خود آورده است.

در سال ۷۶۷ قمری، سلطان «اویس ایلخانی» از شاهان مغول ساختمان جدیدی را برای حرم «حسین بن علی» آغاز کرد که در سال ۷۸۶ قمری بوسیله پسرش «احمد ایلخانی» پایان پذیرفت. در سال ۹۳۰ قمری، سلطان «اسماعیل صفوی» به زینت ضریح حسین بن علی پرداخت و در سال ۱۰۴۸ قمری، سلطان «مراد چهارم» امپراطور عثمانی گنبد آنرا بنا نهاد. در سال ۱۱۳۵ قمری، همسر نادرشاه افشار، پول فراوانی برای ساختن محوطه سبز اطراف حرم حسین بن علی هزینه کرد و در سال ۱۲۳۲ قمری «فتحعلیشاه قاجار» دستور داد، ضریح حسین را نوسازی کنند.

در سال ۱۲۱۶ قمری، «سعود بن عبدالعزیز بن محمد بن سعود» که وهابی بود، با لشگری از نجد وارد عراق شد و بیشتر ساکنان کربلا را اعم از مردان سالخورده و زنان و بچه‌ها قتل‌عام کرد، حرم حسین بن علی را ویران و تمام اموال و متعلقات آنرا غارت کرد و حرم حسین بن علی را تبدیل به اصطبل اسبان سربازان خود نمود. در سال قمری ۱۲۵۸ (۱۸۴۳ میلادی) یکبار دیگر سرزمین کربلا بوسیله «نجیب پاشا» فرمانده لشگر امپراطوری عثمانی غارت گردید.

ضریح فعلی حسین بن علی در کربلا با آنچه زرق و برق و تجملات و گنبد طلائی در سال ۱۸۵۰ میلادی بوسیله «ناصرالدینشاه قاجار» بنا گردیده است.

*****

آنچه که از شرح تاریخچه تحولات آرامگاه حسین بن علی نتیجه گرفته میشود آنست که محل دفن جسد «حسین بن علی» با آنچه که آخوندها و روضه‌خوانهای ایرانی در بالای منبرها میگویند، به اندازه تاریکی شب و روشنایی روز با واقعیت تفاوت دارد. زیرا آخوندها میگویند، «حسین بن علی» و «علی اکبر بن حسین» را کنار به کنار یکدیگر در کربلا دفن کردند و برای آندو قبر شش گوشه‌ای بنا نهادند. آخوندها روی منبرها نوحه سر میدهند که زائری که برای نخستین بار چشمش به گنبد طلائی قبر شش گوشه حسین بن علی بیفتد، الله هر نیازی را که او در سر داشته باشد، در دم برآورده میسازد. ولی گذشته از پوچی اثر متافیزیکی ادعای آنها، نوشته‌های تاریخ‌نویسان مشهور و معتبر عرب بر پایه آنچه که شرح داده شد با گفته‌هایی که آخوندها بمنظور گرمی تنور منافع خود ادا میکنند، بسیار متفاوت است. زیرا، به گونه‌ای که شرح داده شد، اول اینکه، لشگریان «عمر بن سعد»

سر «حسین بن علی» و سایر خویشان و یاران نزدیک او را با خود به دمشق مقرر فرمادهمی «بزیدین معاویه» بردند و بدن او را در بیابان «نینوا» رها کردند و بر پایه آنچه که از گفتارهای معتبرترین تاریخ‌نویسان عرب شرح داده شد، سردر یک شهر و بدن در شهر دیگر دفن شد و در باره محل دفن سر حسین، دست کم شش عقیده گوناگون وجود دارد که در بالا به شرح آنها پرداخته شد.

دوم اینکه، توجه به این واقعیت که چندین مرتبه محل دفن بدن حسین را ویران کردند و بوئزه «متوکل» خلیفه عباسی، حتی خانه‌ها و ساختمانهای اطراف آنرا نیز نابود کرد و دستور داد، آن منطقه را شخم بزنند و زراعت کنند، تردیدی باقی نمیگذارد که پس از ویرانی محل دفن جسد، تشخیص محل دقیق خاک سپاری آن کاری در حد غیر ممکن بوده و بناچار با حدس و گمان تقریبی انجام گرفته است.

نتیجه افسانه‌هایی که آخوندها برای رواج دکان دینداری خود از روی منبرها برای مردم ساده‌لوح موعظه میکنند، آنست که در زمانی که بین کشورهای ایران و عراق روابط نیکو وجود داشته باشد، ایرانیها سالیانه میلیونها دلار از ثروت این کشور را به عراق میبرند و آنرا به جیب عراقیها میریزند. هر مرد و زن سالخورده‌ای زیر تأثیر گفته‌های بی پایه آخوندها و روضه‌خوانها، ذخیره‌های نقدی و طلا و جواهرآلات و ذخیره‌های غیرنقدی و با ارزش خود را یا به پول نقد تبدیل میکند و یا به شکل غیر نقدی با خود برمیدارد و به گونه قانونی و یا غیر قانونی از کشور خارج میشود و جیب‌ها و بارهای خود را در کربلا و نجف و سامره خانه تکانی میکند و دست خالی به خانه باز میگردد.

نویسنده این کتاب زمانی در کالج فنی آبادان به تدریس اشتغال داشتم و به چشم میدیدم که هزاران قاچاقچی زن و مرد در آبادان و خرمشهر وجود داشتند که مردم ساده لوحی را که موفق نشده بودند برای رفتن به عراق از راههای قانونی پاسپورت بگیرند، با گرفتن پول کلانی آنها را بطور قاچاق از مسیرهای معینی به عراق میبردند و سپس آنها را بر میگردانیدند.

سالها پیش در زمانی که بین کشورهای ایران و عراق روابط عادی برقرار بود، خود نیز یک مسافرت پژوهشی به عراق انجام دادم و مشاهده نمودم، بغیر از پولهایی که هم‌میهنان ما با خود به آن کشور میبردند و با رضایت خاطر آنها را در راه عقاید خرافاتی و بی‌پایه و راضی کردن احساسات کاذبه خویش هزینه میکردند، گروهی عرب مفتخور و کلاهبردار که برای رونق دادن به پیشه شیادی خود زبان فارسی یاد گرفته و در گوشه و کنار حرم کمین

کرده بودند، به آنها مراجعه و به‌عناوین گوناگون از آنها کلاهبرداری میکردند. من خود به یاد دارم، هنگامی که در حرم حسین بن علی در کربلا به‌مشاهده چگونگی اعمال و رفتار تماشائی هم‌میهنان عزیزم مشغول بودم، عرب درشت‌هیکلی که عرقچینی بر سر، عبائی بر دوش و شال سبزی بر کمر داشت، به‌من مراجعه کرد و به‌زبان فارسی گفت:

«حضرت‌الخان، دو شب پیش چند نفر سنی نجس به‌حرم حضرت آمده و پرده‌های یکی از اتاقهای جنب حرم را سرقت کرده‌اند. اکنون حضرت چشم براه هستند، نخستین کسی که جبران این خسارت را بکند و هزینه تهنیه پرده‌های دزدی شده را بپردازد، نامزد ورود به بهشت بکند.»

من هدفش را بخوبی درک کردم. با این وجود، از او پرسش کردم: «حضرت چه کسی هستند؟»

پاسخ داد: «منظورم حضرت امام علیه‌السلام میباشند.»
در حالیکه کوشش میکردم، به‌همان قیافه ابله نشانی که او برایم تصور کرده بود، تظاهر کنم، اظهار داشتم: «نگران نباشید، حضرت آنها را سنگ خواهند فرمود و پرده‌ها به‌حرم برگردانده خواهند شد.»

روز دیگری همچنان که از یکی از مدخل‌های حرم خارج میشدم، بطور تصادفی شنیدم یک بانوی ایرانی که دارای سر و وضع آراستهای بود، به پسری که در برابرش ایستاده و دوازده ساله به‌نظر میرسید، اظهار داشت: «مگر میشود که خادمان حرم حضرت کلاهبردار باشند!» من از روی کنجکاوی به بانوی یاد شده نزدیک شدم و پس از سلام به او اظهار داشتم: «آیا ممکن است خدمتی برایتان انجام دهم؟»

نامبرده نگاهی به‌من کرد و گفت: «نمیدانم آقا! یکی از خادمان حرم نزد من آمد و اظهار داشت، جاروبهای فرآشان حرم کهنه و فرسوده شده و از اینرو آنها نزد حضرت شرمسار هستند که نمیتوانند حرم را آنگونه که شایسته است تمیز کنند و از من خواست تا برای خرید جاروبهای نو به او کمک مالی بکنم. منم یک اسکناس یکهزار ریالی به او دادم و گفتم، مبلغ پانصد ریال برای خرید جاروبهای مورد نیاز بردارد و پانصد ریال دیگر آنها به‌من برگرداند. او اسکناس را از من گرفت و اظهار داشت، هم اکنون آنها خرد میکند و بقیه‌اش را به‌من پس خواهد داد. ولی، گوئی در زمین فرو رفت. اکنون مدت ۴۵ دقیقه است، منتظر او هستم و اثری از او نمی‌بینم. پسرم میگوید، او کلاهبردار بود و دیگر باز نخواهد گشت، من به او میگویم: «مگر ممکن است که خادمان حرم حضرت

کلاهبردار باشند؟»

من کمی تأمل کردم و اظهار داشتم، با کمال شوربختی منم با فرزندان هم نظر هستم. سپس به او پیشنهاد کردم، به اتفاق نزد رئیس خادمان حرم برویم و موضوع را با او در میان بگذاریم. اظهار داشت، بهتر است ۱۵ دقیقه دیگر نیز به انتظار برگشت او ادامه دهیم. من با نظرش موافقت کردم. پس از گذشت ۱۵ دقیقه و روپه‌رفته یکساعت از لحظه ناپدید شدن شخص مورد نظر، چون از او خبری نشد، در جستجوی رئیس خادمان برآمدیم و او را پیدا کردیم. وی با زبان فارسی آشنائی نداشت. من با زبان عربی دست و پا شکسته‌ای که میدانستم به او فهمانیدم که یکی از خادمین حرم مبلغ یکهزار ریال از بانوی مذکور دریافت داشته که پانصد ریالش را برای خرید جاروب برای فرآشان حرم بردارد و بقیه‌اش را به‌وی مسترد دارد، ولی مدت یکساعت است مراجعت نکرده است. رئیس خادمان حرم، پس از اینکه با سردی به‌جریان گوش داد، اظهار داشت: «او خادم حرم نبوده، بلکه یک کلاهبردار بوده است و بانوی مذکور میبایستی هدیه نقدی خود را برای خریداری جاروبهای نو در اختیار من قرار میداده و نه شخص مذکور.»

موضوع را به‌فارسی برای آن بانو ترجمه کردم. وی در حالیکه به‌اونیفورم یکی از خدام که در آن نزدیکی بود، اشاره میکرد، اظهار داشت: «او هم دارای اونیفورمی درست شبیه این شخص بود.»

رئیس خادمین پاسخ داد: «اول اینکه، کلاهبردار میتواند خود را به‌هر لباسی که بخواهد، درآورد و دوم اینکه، حرم دارای بیش از پنجاه نفر خادم است و من تا نشانه‌ای که شناختگر شخص نامبرده باشد در دست نداشته باشم، نمیتوانم او را پیدا کنم.»

چون از دادخواهی به‌رئیس خادمان هوده‌ی برنگرفتم، به بانوی مذکور پیشنهاد کردم، به پلیس (شورطه) حرم مراجعه کنیم. او موافقت کرد و ما عازم دفتر رئیس شورطه‌های حرم شدیم. پیش از اینکه وارد دفتر رئیس شورطه‌ها شویم، من موفق شدم، یک مرد عرب را که به‌زبان فارسی آشنائی کامل داشت با شرط دادن مبلغی پول به‌وی برای ترجمه با خود به‌دفتر رئیس شورطه‌ها بردم. بانوی مذکور، داستان خود را شرح داد و رئیس شورطه‌ها دستور داد از او بازجویی بعمل آید. در پایان بازجویی به‌ما گفته شد که اگر شخص متهم را دستگیر کردند، به‌آدرس بانوی یاد شده آگاهی خواهند داد و یا اینکه ما باید هر روز برای آگاهی از جریان دستگیری کلاهبردار به‌دفتر شورطه‌های حرم مراجعه کنیم.

در راه بازگشت از دفتر رئیس شورطه‌ها، بانوی مذکور اظهار داشت که بهتر است

حمل استخوانهای مردگان به کریلا

بیروان شیعه‌گری عقیده دارند، امام زمان از کریلا ظهور میکند و آنهایی که در کریلا به خاک سپرده شده‌اند، در هنگام ظهور امام زمان به دنیا باز میگردند و در صف سربازان او در خواهند آمد. با این عقیده خرافی، خانواده‌های توانگر استخوانهای مرده‌های خود را به کریلا حمل میکنند و در آنجا به خاک می‌سپارند. از هفت شاه قاجار، پنج نفر آنها وصیت کردند، جسدشان در کریلا مدفون شود.

برای جلوگیری از اتلاف وقت بیشتر جریان را فراموش کند و من نیز با او همراهی شدم. نکته بسیار جالب دیگری که آن بانو در ضمن گفتگو برای من شرح داد، این بود که فرزند دوازده ساله‌اش مبتلا به تنگی نفس (آسم) بوده و چون از درمانهای پزشکی نتیجه‌ای نگرفته است، به توصیه آخوندی که روضه‌خوان هفتگی آنها بوده، بر آن شده است که فرزندش را به کربلا ببرد و با توجه به اینکه میگویند هر زائری که برای نخستین بار گنبد طلائی امام حسین را مشاهده کند، صددرصد و بدون استثناء حاجتش برآورده میگردد، از اینرو از امام درخواست کند تا تنگی نفس فرزندش از بین برود.

از او پرسش کردم: «اکنون چند روز است شما در کربلا بسر میبرید؟»

پاسخ داد: «مدت پنج روز و فردا عازم نجف هستیم.»

پرسش کردم: «آیا در این مدت فرزندان هیچ نشانه‌ای از بهبودی احساس

کرده است؟»

کمی مکث کرد و گویا میل نداشت، به این پرسش پاسخ دهد، ولی سرانجام در برابر پافشاری من پاسخ داد: «چه بگویم آقا، شاید این بیماری در سرنوشت فرزند من نوشته شده است و خدا و امام صلاح ما را در این می بینند که با این ناراحتی زندگی کنیم. زیرا از شما چه پنهان، ما اهل شهر زنجان هستیم و هوای گرم و نامناسب اینجا تنفس پسر را حتی بدتر کرده است.»

به او اظهار داشتم: «من معتقدم اگر پزشکان ایرانی موفق به درمان بیماری فرزند شما نشده‌اند، شما بهتر می‌بود، او را برای درمان به یکی از کشورهای پیشرفته‌ای که دارای کارشناس شایسته برای درمان بیماری مذکور هستند می‌بردید، نه اینکه به حرفهای واهی یک روضه‌خوان جزمی گوش داده و اینچنین خود را در زحمت انداخته و پول و وقت و نیروی خود را بیهوده از دست بدهید. من تنفر دارم زبان به اظهار این مطلب باز کنم، ولی به یقین در آینده مشاهده خواهید کرد که این مسافرت مذهبی بدون تردید در بهبودی فرزندان هیچ اثری نخواهد بخشید.»

در حالیکه به نظر میرسید، گفته من احساساتش را سرکوب و امید او را به بهبودی فرزندش نابود کرده است، از زحماتی که من برایش کشیده بودم، سپاسگزاری و مرا ترک کرد و دیگر او را ندیدم.

مکانیسم ذهنی و روانی این گونه افراد را باید در گفته فیلسوفی یافت که گفته است: «ما معمولاً آن چیزی را می‌بینیم که از پیش در ایمان ما نقش بسته، نه اینکه کوشش کنیم با

نیروی دید خود به اصلاح اشتباهات و یا تغییر دانسته‌ها و آگاهیهای غیر درست و ناپایمان پردازیم.»

ابن کثیر در فضائل القرآن^{۱۶} مینویسد، روزی محمد بن عبدالله اسب نیکوئی را از مردی عرب خریداری کرد. چند نفر از منافقان به‌فروشنده اسب اظهار داشتند که اگر معامله‌اش را با محمد بهم بزنند، آنها آن اسب را به‌چند برابر بهائی که محمد خریداری کرده است، خواهند خرید. فروشنده اسب زیر تأثیر حرف منافقان قرار گرفت و به‌محمد اظهار داشت که بهای اسب بیش از آنچه که او در نظر دارد پرداخت کند، قرارداد شده است. محمد حرف او را انکار کرد و گفت، او اشتباه میکند. ولی فروشنده اسب پافشاری کرد که اشتباه در بهای قرارداد شده از سوی محمد است، نه او.

«خزیمه بن ثابت انصاری» که یکی از اصحاب محمد بود، به‌خواهی او آمد و اظهار داشت که او شهادت میدهد که معامله قرار بوده است، به‌همان بهائی که محمد ادعا میکند به‌فروشنده اسب پرداخت کند، انجام بگیرد. فروشنده اسب اعتراض کرد که در هنگام انجام معامله غیر از او و محمد شخص دیگری حضور نداشته است. محمد که خود میدانست، خزیمه شاهد جریان آن معامله نبود، از وی پرسش کرد: «تو که در هنگام معامله حضور نداشتی، پس چگونه چنین شهادتی میدهی؟»

خزیمه پاسخ داد: «تو از خدا و آسمانها و زمین به‌ما خیر میدهی و ما گفته‌های ترا باور میکنیم، پس چگونه میتوانیم گفتار ترا در باره این معامله گواهی نکنیم.» محمد زیر تأثیر گفته خزیمه قرار گرفت و به‌او نام «ذوالشهادتین»، یعنی کسی که گواهی‌اش برابر دو نفر مرد میباشد، داد.

اگر چه از ماهیت رویداد مذکور میتوان نتیجه گرفت که محمد تا آن اندازه خودخواه بود که هنگامی که یکی از پیروانش با اینکه در جریان معامله حضور نداشت، به‌نفع او شهادت داد، محمد بجای اینکه شهادت ویرا به‌سبب حضور نداشتن در هنگام معامله رد کند و به‌او آموزش دهد که شهادت بدون مشاهده جریان امر، غیر اخلاقی و نامشروع است، بر عکس چون «خزیمه» با این شهادت حسن خودخواهی او را ارضاء کرد، محمد بیدرنگ به‌او لقب «ذوالشهادتین» که خود بر خلاف اصل برابری افراد مردم در حقوق مدنی است، داد. ولی، هدف ما از شرح این رویداد نکته دیگری است. بدین شرح که

^{۱۶} ابن کثیر، فضائل القرآن (بیروت، ۷۷۱ هجری قمری)، صفحه ۱۶.

بر پایه گفته فلسفی مذکور، ما پیوسته کوشش میکنیم آنچه را ببینیم که از پیش در مغز ما جای گرفته است، نه اینکه با حس بینش خود در صدد اصلاح آگاهیهای خود برآئیم. «خزیمه» در جریان معامله اسب بین محمد و فروشنده حضور نداشت، با این وجود شهادت داد که جریان معامله را با چشم دیده و با گوش شنیده است. زیرا محمد با جلب ایمان «خزیمه»، نیروهای خرد و بینش او را خنثی کرده و با این کار چگونگی اندیشه‌گری او را جهت داده و ویرا در یک حالت ذهنی و اندیشه‌گری ویژه‌ای جای داده بود که او آنچه را میدید که محمد میل داشت، او چنان ببیند و آنچه‌ان می‌اندیشید که محمد او را با آن روش اندیشه‌گری شرطی کرده بود.

Kohlberg مینویسد: «مردم ایران به‌مجتهد درجه اول این کشور به‌چشم یک شبه پیامبر نگاه میکنند. از اینرو مجتهد درجه اول ایران دارای آنچه‌ان نفوذ و قدرتی است که هرچه بگوید مردم از او باور میکنند و آنچه اراده کند، انجام خواهد داد. بهمین مناسبت، بسیاری عقیده دارند که او حتی با نفوذ خود میتواند شاه را سرنگون و مردم را وادار کند به‌فرامین و دستورات شاه با بی‌اعتنائی بنگرند.»¹¹⁶

هنگامی که مردم در این حالت یک بعدی مغزی قرار میگیرند، نیروی خردگرانی و آزادی اندیشه‌گری خود را از دست میدهند و به‌شکل مجسمه‌های خیمه‌شب‌بازی در می‌آیند که دیگر از خود اراده‌ای ندارند و به‌میل و خواست خیمه‌شب‌باز حرکت و حتی در جهت تمایلات او اندیشه‌گری میکنند. شوربختانه این همان حالت مغزی و روانی است که آخوندها و ملایان شیعه‌گری با افسونهای ساختگی مذهبی خود بر مردم کشور ما حاکم و مغز آنها را به‌گونه‌ای شرطی کرده‌اند که افراد مردم با میل و رضا پذیرای افسانه‌ها و افسونهای نابخردانه آنها و خریدار صنایع قلایبی دین‌سازی و دینداری آنها شده‌اند. بدیهی است که موهبت‌های دسترسی به‌دموکراسی و آزادیهای فردی و اجتماعی در کشور ما در گروی رهانی مردم از این حالت خردباختگی و افسون‌شدگی خواهد بود و تا در کشور ما آخوند و ملا خود را مرشد، هادی و قیم چگونگی اندیشه‌گری مردم میدانند و تا افراد اجتماع خود را مقلد آنها میدانند، آرمانهای دسترسی به‌یک زندگی آزاد انسانی به‌شکل رؤیا باقی خواهد ماند.

¹¹⁶ Etan Kohlberg, *Belief and Law in Imami Shi'ism* (Great Britain, Norfolk: Galliard, 1991), p. 35.

فصل دوم

خلافت عباسیان و اثر آن در رشد شیعه‌گری

هریمن به تخت و به دین دست یافت
ز من قره ایسزدی روی تافت
نامه رستم فرخزاد به برادرش

کشتار بیرحمانه «حسین بن علی» و یارانش در سال ۶۸۰/۶۸۰ در کربلا سبب شد که یک جبهه رادیکال در شیعیان علی بن ابیطالب بوجود آید. اهالی کوفه که بر خلاف قول پیشین خود به حسین پشت کرده بودند، به سختی از کرده خود نادم شدند و در سال ۶۸۵/۶۸۵، یعنی پنجسال پس از قتل حسین، «مختار بن ابی عبید ثقفی» بمنظور مخالفت و مبارزه با بنی امیه و گرفتن انتقام خون حسین و نابود کردن قاتلان او رهبری شیعیان علی را بر عهده گرفت. این رویداد تاریخی استخوان بندی شیعه‌گری را استوار کرد و ایدئولوژی «شیعه‌گری» را بعنوان یک مذهب رادیکال در درون دین اسلام، شکل و هستی داد.

«مختار بن ابوعبید ثقفی» امامت زین العابدین را قبول نداشت و یکی دیگر از پسران علی بن ابیطالب به نام «محمد حنفیه» را که شخصی گوشه‌گیر بود و تمایلی به امامت نداشت، بعنوان امام و مهدی زمان شیعیان معرفی کرد. بر خلاف «حسن بن علی» و «حسین بن علی»، «محمد حنفیه» فرزند فاطمه زهرا دختر پیامبر نبود و از همسر دیگر

علی بن ابیطالب به نام «خوله بنت جعفر بن قیس» که یک کنیز حنفی بود، زایش یافته بود و از اینرو «محمد حنفیه» خوانده میشد. گروهی که از محمد حنفیه پشتیبانی میکردند، «کیسانیه» خوانده میشدند. «کیسانیه» از نام «ابو امرأ کیسان»، فرمانده لشکر مختار و رهبر سپاهیان غیر عرب گرفته شده بود. سپاهیان غیر عرب که برای نخستین مرتبه به گروه شیعیان افزوده شدند و بیشتر آنها را فرزندان ایرانی‌هایی که پس از جنگ قادسیه به اسارت گرفته شده بودند، تشکیل میدادند، «موالی» نامیده میشدند. «ابن اثیر» در کامل نوشته است که موالی (ایرانی‌های اسیر) را با پای پیاده و شکم گرسنه به میدان جنگ میفرستادند و استفاده از اسب و یا شمشیر را در هنگام جنگ برای آنها منع کرده بودند و از غنایم جنگی هیچ سهمی به آنها نمیدادند. تازی‌ها، اسیران ایرانی را به کار نوکری و غلامی خود می‌گماشتند و با ایرانی‌ها در یک صف حرکت نمیکردند. کتاب تاریخ ایران مینویسد، از عمر پرسش کرده‌اند با ایرانی‌های اسیر چه خواهی کرد، پاسخ داده است: «مسلمانان آنها را تا زنده هستند میخورند، زمانی که ما و آنها مردیم، کودکان ما کودکان آنها را تا زنده‌اند خواهند خورد.»^۱

یکی از اقدامات اصلاحی مختار ثقفی آن بود که دستور داد، سربازان عرب و غیر عرب (موالی) اجازه داشته باشند، در جنگ از اسب و شمشیر استفاده کنند. مختار با لشگری که در کوفه بوجود آورد، موفق شد بر مخالفان خود و کسانی که در قتل حسین بن علی دست داشتند، پیروز شود و «عبیدالله بن زیاد»، «عمر بن سعد ابی وقاص» (فاتح ایران) و «شمردی الجوشن» و گروهی دیگر از دستیاران آنها را با شکنجه و عذاب به قتل رسانید. سرانجام خود او با هفت‌هزار نفر از همراهانش یکسال بعد بدست «مصعب» برادر «ابن زبیر» کشته شد.

قتل مختار و مرگ محمد حنفیه در سال ۷۰۰ میلادی نتوانست جنبش «کیسانیه» را خاموش کند و این جنبش اصول و قواعدی را برای مذهب شیعه‌گری بوجود آورد. «کیسانیه» معتقد بودند، سه خلیفه‌ای که پیش از علی خلافت کردند (ابوبکر، عمر و عثمان) غیر قانونی و غاصب بودند و علی و سه فرزندش حسن، حسین و محمد حنفیه را جانشینان اصیل و برحق محمد بن عبدالله میدانستند. بسیاری از پیروان حنفیه اعتقاد داشتند، محمد حنفیه نمرده، بلکه غیبت کرده است و دوباره ظهور خواهد کرد و با عدل و

^۱ گروهی ایران‌شناس روس، تاریخ ایران، ترجمه کشاورز، صفحه ۱۵۹.

داد بر دنیا حکومت خواهد نمود. پیروان «کیسانیه» همچنین معتقد بودند که در هنگام رجعت محمد حنفیه (مهدی) پیش از روز قیامت، گروهی از مردگان زنده خواهند شد و او را در به کیفر رسانیدن گناهکاران یاری خواهند داد.

پس از درگذشت محمد حنفیه شاخه‌ای از «کیسانیه» که «هاشمیه» نامیده می‌شدند، خط امامت را ادامه دادند و پسر محمد حنفیه به نام «ابوهاشم» را امام و جانشین او خواندند. بر خلاف محمد حنفیه که شخص ساکت و غیر فعالی بود و به امامت تمایلی نداشت، ولی «ابوهاشم» بسیار پر جنب و جوش بود و شیعه‌گری را سازماندهی کرد.

«ابوهاشم» در سال ۷۱۷ میلادی در گذشت و فرقه «هاشمیه» در باره جانشینی او به چندین گروه تقسیم شدند. بیشتر آنها «محمد بن علی»، یکی از نواده‌های «عباس» عموی محمد بن عبدالله را امام و جانشین ابوهاشم برگزیدند. این گروه به ظاهر خود را مذهبی نشان می‌دادند، ولی برآستی هدف جنبش آنها سیاسی بود. افراد این گروه از زمان درگذشت محمد بن عبدالله، آرزوی رسیدن به حکومت و خلافت داشتند و در خراسان برای رسیدن به هدف خود یک جنبش زیرزمینی بر ضد خلفای اموی تشکیل داده بودند و سرانجام موفق شدند در سال ۷۵۰ میلادی، خلافت سلسله بنی امیه را براندازند و خود خلافت را بدست گیرند.

خلفای عباسی، نخست از شیعیان هواخواهی می‌کردند و عقیده داشتند، خلافت باید در خاندان محمد جریان داشته باشد. اما بزودی خود را از شیعیان جدا ساختند و در صدد جلب پشتیبانی سایر مسلمانان برای خلافت خود برآمدند. شیعیان نیز پیوند خود را به فرزندان و زاده‌های علی و فاطمه منحصر کردند.

در زمان خلافت «المهدی» خلیفه عباسی (۷۸۵-۷۷۵ میلادی)، شیعیان به پشتیبانی «علی محمد النفس الزکیه» به شورش وسیعی دست زدند که بوسیله نیروهای خلیفه سرکوب شد. پس از شکست شورش مذکور، خلیفه «المهدی» وجود هرگونه پیوند نسلی بین خلفای عباسی و ابوهاشم و علی بن ابیطالب را انکار کرد و حتی اعلام داشت که نسل امامهای شیعیان شاخه عباسیان نیز به عباس و اسلاف خود او بر میگردد. این رویداد سبب نابودی شاخه شیعه‌گری در عباسیان شد.

فرقه «کیسانیه» بعدها بوسیله شیعیان بنیادی و معتدل در کوفه بی اعتبار شناخته شد و پس از روی کار آمدن خلفای عباسی، از هم متلاشی و در پایان قرن دوم هجری بکلی نابود گردید. پس از متلاشی شدن فرقه «کیسانیه»، شیعیان امامیه که شاخه رادیکال شیعه‌گری

را تشکیل میدادند، جای آنها را گرفتند و پیوند نسلی امامها را به‌علی بن ابیطالب، حسن و حسین و فرزندان آنها مربوط کردند.

قتل «حسین بن علی» در سال (۶۰/۶۸۰)، توجه شیعیان را به‌وظیفه امام جلب کرد و چون در پایان دوره خلافت اموی، اصول و مقررات متضادی برای شیعه‌گری بوجود آمده و پیروان این فرقه نمیدانستند چگونه احکام و فرایض مذهبی درست را از نادرست تشخیص دهند، از اینرو این کار را بر عهده امام گذاشتند. نخستین کسی که وظیفه تدوین فقه اسلامی را بر عهده گرفت، «محمد بن علی» ملقب به باقر امام پنجم شیعیان است. محمد باقر از سیاست دوری جست و در تقیه کامل بسر میبرد و عمر خود را صرف تدریس فقه و اصول قرآن و ایجاد تحکیم اصول فقه شیعه کرد و در واقع فقه شیعه‌گری را بنیاد نهاد. نکته بسیار جالب توجه در شرح زندگی امام محمد باقر آنست که وی سمت مشاور اقتصادی «عبدالملک» خلیفه عباسی را که به‌مذهب شیعه‌گری عقیده نداشت و خلیفه غاصب نام گرفته بود، پذیرش کرد و در امور اقتصادی مشاور خلیفه بود.

ملا محمد باقر مجلسی در جلد یازدهم بحارالانوار^۱ مینویسد، یکروز تابستان که آفتاب سوزانی همه جا را فرا گرفته بود، مردی به‌نام «محمد بن منکدر» در نواحی خارج مدینه، مرد فریه و درشت‌اندازی را مشاهده کرد که همراه چند نفر دیگر به‌مزارع و کشتزارهایش سرکشی میکند. وی با خود اندیشید، این چگونه شخصی است که زیرا این آفتاب سوزان خود را به‌امور دنیوی مشغول ساخته است! هنگامی که به‌شخص نامبرده نزدیک شد، مشاهده کرد که وی امام محمد باقر است که نفس‌زنان و عرق‌ریزان مشغول بررسی کشتزارهایش میباشد.

بدین ترتیب معلوم میشود که همه اعضای خانواده نبوت و امامت پولدار و ثروت‌دوست بودند و لافهای بی‌بایه ملایان در اینکه خاندان نبوت و امامت اسلامی فقیر و تنگدست بودند، گزافه‌گویی‌هایی است که برای جلب مردم به‌ایدئولوژی شیعه‌گری و رونق دادن به‌دکان پر تزویر دینفروشی خود، موعظه میکنند.

چند سال پس از درگذشت امام محمد باقر، برادرش «زید بن علی» به‌کوفه وارد شد و بر ضد خلیفه اموی، «هشام بن عبدالملک» شورش کرد. اگرچه گروه زیادی از شیعیان کوفه و همچنین پیروان پیشین برادرش امام محمد باقر، از قیام او پشتیبانی کردند، ولی

^۱ ملا محمد باقر مجلسی، بحارالانوار جلد یازدهم.

چون وی خلافت ابوبکر، عمر و عثمان را مشروع و برحق میدانست و حاضر نشد آنها را ربا‌ی‌شگر خلافت مسلمانان بشمار آورد و تکفیرشان کند، از اینرو پیروان بنیادی‌تر برادرش امام محمد باقر از پشتیبانی او خودداری کردند و به‌پسر امام محمد باقر، یعنی امام جعفر صادق که مانند پدرش از سیاست دوری می‌جست و در تقیه کامل بسر میبرد، روی آوردند. اگرچه شورش «زید بن علی» بر ضد خلیفه اموی «هشام بن عبدالملک» بجائی نرسید و زید در سال ۷۴۰ میلادی بدست نیروهای خلیفه اموی مقتول شد، ولی فرقه مذهبی او به‌نام «زیدیه» پس از او زنده ماند. فرقه «زیدیه» در عقیده خود مبنی بر حقانیت امامهایشان در رهبری جامعه اسلامی و محکوم کردن سایر مسلمانان از اینکه با عقیده مذهبی آنها مخالفت می‌کردند، سختگیر نبودند، ولی عقیده داشتند، باید در برابر آنهایی که مقام خلافت را به‌نادرستی غصب کرده‌اند با تمام نیرو ایستادگی و جنگ کرد. بر خلاف فرقه شیعه زیدیه، پیروان مذهب شیعه امامیه به‌سبب اینکه سایر مسلمانان، حق امامهای آنها را در رهبری جامعه اسلامی نادیده گرفته و از اینرو به‌ارتداد و بیدینی گرائیده بودند، بکلی پیوند خود را با آنها گسیختند و به‌پیروی کورکورانه و ستایش از امامهای خود پرداختند و بدین ترتیب فرقه شیعه امامیه خود را از سیاست کنار کشید.

واژه «رافضی» و یا «بدعتگزار» که پیروان مذهب تسنن نسبت به شیعیان بکار می‌برند، نخست بوسیله فرقه «زیدیه» در باره شیعیان امامیه به‌کار گرفته شد، بدین شرح که خودداری فرقه شیعه امامیه از دخالت در سیاست و قیام بر ضد ربا‌ی‌شگران رهبری مسلمانان سبب شد که فرقه شیعه زیدیه آنها را «رافضی» و یا «بدعتگزار» خواندند. واژه «رافضی» که نخست بوسیله پیروان «زیدیه» در باره شیعه امامیه بکار میرفت، کم‌کم بوسیله سنی‌ها مورد استفاده قرار گرفت و سنی‌ها نیز این واژه را برای پیروان شیعه امامیه که معتقد بودند، سه خلیفه پیش از علی ربا‌ی‌شگر مقام خلافت مسلمانان بودند، بکار بردند. گروهی از اعضای معتدل فرقه زیدیه که در کوفه بسر میبردند و مخالف مبارزه و نبرد مسلحانه بر ضد خلفای اموی بودند، با پذیرش علی بن ابیطالب بعنوان خلیفه چهارم (خلفای راشدین) بوسیله سنی‌ها جلب شدند.

فصل سوم

شیعه امامیه

امام همچون پیامبر بر اموال و جانهای مردم برتری دارد.
محمد جواد متبیه زمامدار آینده، صفحه ۶۶

امام محمد باقر در سال ۱۱۷ هجری قمری درگذشت و «جعفر بن محمد» ملقب به «صادق» بعنوان امام ششم شیعیان جانشین او شد. «جعفر بن محمد» برای منصور عباسی پیشگویی کرد که او به خلافت خواهد رسید. چون بعدها پیشگویی «جعفر بن محمد» تحقق پیدا کرد و منصور به خلافت رسید، از اینرو او به پاس این خوش نبیتی به «جعفر بن محمد» لقب «صادق» دهش کرد و او به نام «امام جعفر صادق» مشهور شد و این لقبی که منصور خلیفه عباسی به «جعفر بن محمد» داد، برای همیشه روی او ماند!

در زمان امام جعفر صادق، انقلابات و تحولات بسیاری در کشورهای اسلامی روی داد و گروههای بسیاری از مسلمانان بر ضد خلافت بنی امیه قیام کردند و با جنگهای خونینی سرانجام سبب سرنگونی خلافت بنی امیه شدند. امام جعفر صادق خود را از تمام این رویدادها برکنار نگهداشت و با تقیه کامل به تنظیم اصول و احکامی که پدرش در باره فقه

عبدالقاهر بغدادی، الفرق بین الفرق در تاریخ مذاهب اسلام، ترجمه محمد جواد مشکور (تهران: انتشارات اشرافی، ۱۳۵۸ خورشیدی)، صفحه ۱۱۷.

شیعه اعلام داشته بود، اشتغال ورزید.

«ابوسلمه خلال همدانی» وزیر «ابوالعباس سفاح» اولین خلیفه عباسی که شخصیتی برجسته و مین دوست بود، با توصیه «ابومسلم خراسانی» نامه‌ها و پیامهای زیادی برای امام جعفر صادق ارسال داشت و او را به پذیرش خلافت دعوت کرد و تصریح نمود که او و «ابومسلم خراسانی» و تمام یاران و سپاهیان آنها از خلافت وی پشتیبانی خواهند کرد. اما امام جعفر صادق نامه‌ها و پیامهای «ابوسلمه» را آتش زد و از پذیرش مسئولیت خلافت پرهیز کرد و به‌خاندان خود نیز توصیه نمود، از شرکت در فعالیت‌های سیاسی خودداری کنند.^۲ امام جعفر صادق تا آنجا از اصل تقیه پیروی میکرد که حتی به پیروانش دستور داد از مبارزه سیاسی بر ضد اهل تسنن دست بردارند و از نظر سیاسی از آنها فرمانبرداری کنند.

بدین ترتیب جعفر صادق به شیعه‌گری که تا آن زمان جنبه یک حزب سیاسی داشت، شکل فرقه مذهبی داد. عبارت دیگر، امام جعفر صادق «شیعه امامیه» را که با شیعه اثنی عشری تفاوت دارد، بنیادریزی کرد و عمر خود را در راه تدوین و تکمیل اصول فقه شیعه‌گری و آموزش آنها به دیگران صرف کرد.

یکی از نوآوریهای فلسفی و فقهی امام جعفر صادق تئوری «اختیار» در برابر «جبر و تفویض» است. موضوع «جبر و تفویض» از دیرباز مورد بحث گروههای گوناگون مذهبی و فلسفی بوده است. شهرستانی در کتاب الملل والنحل^۳ معتقد است، چهار اصل منشاء و پایه اختلاف بین فرقه‌های گوناگون اسلامی شده است که یکی از آنها موضوع «جبر و اختیار» است.

مفهوم جبر آنست که آدمیان در انجام کردار و منش و حتی اراده و فکر خویش از خود اختیاری ندارند و اعمال و رفتار و سرنوشت آنها از پیش بوسیله الله مقدر شده است. «لامؤثر فی الوجود الی الله.» موضوع «جبر» زیر عناوین گوناگون در مکاتب مختلف فلسفی مورد بحث قرار گرفته است.

اصول و احکام قرآن جبری است و مفهوم آیه ۵۹ سوره انعام: «... وَمَا تَسْقُطُ مِنْ وَرَقَةٍ إِلَّا نَعْلَمُهَا ...» حتی افتادن برگی از درخت را اراده و خواست الله میداند و انسان را آلت

^۲ اعلی مبرفطروس، حلاج (نیوجرسی: انتشارات فارابی، ۱۹۸۷)، صفحه ۵۶.

^۳ ابوالفتح محمد بن عبدالکریم شهرستانی، الملل والنحل، جلد اول (تهران: ۱۳۲۹ خورشیدی)، صفحه ۱۲۱.

بیروح و بی اراده‌ای فرض میکند که به اراده الله جنبش و حرکت و حتی فکر میکند. آیه ۳۰ سوره دهر نیز میگوید: «... وَمَا قَشَاءُ وَنِإِلَا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ ...» یعنی «... و شما نمیخواهید چیزی جز آنچه الله بخواهد...» در قرآن آیات بسیار دیگری وجود دارد که افکار و منش و کردار انسان را جبری میدانند. از آن جمله است، آیه‌های ۱۴۵ سوره آل عمران، ۱۷ سوره انفال، ۵۱ سوره توبه، ۴ سوره ابراهیم، ۹۶ سوره صافات، ۲۳ و ۲۴ سوره کهف و غیره. در اسلام حتی احادیث و روایاتی وجود دارد که میگوید، پیش از آنکه نطفه مرد در رحم مادر قرار بگیرد، الله سرنوشت جنین را تعیین کرده است.^۱

بدیسی است که در برابر اصل جبری بودن اصول و احکام قرآن، عبارتی نیز مانند «... وَمَا أَصَابَكَ مِنْ سِتْرَةٍ مِنْ نَفْسِكَ ...» (آیه ۷۹ سوره نساء) یعنی «آنچه از بدی به تو میرسد از خود توست»، وجود دارد که سبب میشود، بعضی از فقهای در مانده در تضادهای قرآن نفسی تازه کرده و بگویند، قرآن «جبر و تفویض» هر دو را در اعمال و سرنوشت افراد بشر مؤثر دانسته است. ولی، بطور کلی، تمام قرآن‌شناسان غربی و شرقی، اصول و احکام قرآن را جبری و یا ناشی از اصل «فاتالیسم» Fatalism میدانند.

پس از درگذشت محمد، زمانی که مسلک اسلام، شکل و سازمان مذهبی پیدا کرد، مفسران قرآن و فقها کوشش کردند، اصول و احکام غیرمنطقی و نابخردانه قرآن را تا حدودی که امکان داشت، کاناژدائی کنند. هوده چنین کوششی در باره تئوری «جبر» در قرآن، افکار «معتزلیون» و «اشعریون» و پس از آنها امام جعفر صادق است.

فرقه معتزله (که از اشعاب مکتب حسن بصری بوجود آمد)، به تئوری «تفویض» گرویدند و گفتند، خداوند افعال و کردار نیک برای بندگانش مقدر میکند و هرچه شایسته و سزاوار بندگان است، در سرنوشت آنها وارد میسازد، ولی اعمال بد آفریده خود انسان بوده و قدرت اراده در انجام چنین اعمالی در دست خود انسان است. باید توجه داشت که فرقه معتزله قرآن را حادث و آفریده شده بوسیله محمد میدانستند و عقیده داشتند، قرآن نمیتواند نتیجه وحی الهی باشد و میگفتند، بر خلاف آنچه محمد در باره استثنائی بودن مطالب قرآن گفته و آنرا فرجود و معجزه نبوت خود بشمار آورده، نوشتن قرآن و حتی بهتر از آنها کاملاً امکان پذیر است.

نکته بالا و صدها مورد مانند آن نشان میدهد که حتی آنهایی که در اسلام در رده‌های

^۱ دکتر روشگر، بازشناسی قرآن (سانفرانسیسکو: انتشارات پارس، ۱۳۷۰)، فصل پنجم.

بالای نردبان قدرت مذهبی قرار داشتند، اصول و تئوریهای مقدّس دینی را زیاد جدّی نمیگرفتند و به‌عبارت دیگر، استخوان‌بندی دین اسلام را بیشتر هدفهای سیاسی و قدرت‌طلبی تشکیل میداد تا معنویات دینی. برای مثال، در زمان خلافت «عبدالملک بن مروان» (۶۵-۶۸ هجری قمری)، «عبدالله بن زبیر» که مدعی خلافت بود، بوسیله «حجاج بن یوسف ثقفی» سردار جنگی «عبدالملک بن مروان» مورد تعقیب قرار گرفت و به‌خانه کعبه پناهنده شد و در آنجا تحصّن اختیار کرد و فکر میکرد که چون خانه کعبه برای مسلمانان جنبه تقدّس دارد، در آنجا جانش در امان خواهد بود. ولی، «حجاج بن یوسف ثقفی» برای دستگیر کردن «عبدالله بن زبیر» خانه کعبه را با منجیق ویران کرد و او را دستگیر ساخت و به‌قتل رسانید.^۵ این رویداد نشان میدهد که برای آنهایی که به‌نام اسلام حکومت میکردند، هدفهای سیاسی و منافع شخصی، بر مراتب بیش از مقدّسات مذهبی و ارزشهای معنوی وابسته به دین و مذهب اهمیت داشته است.

وضع سیاسی و اجتماعی امروز ایران، برهان بارز و روشنی به‌فرمودهای پیش گفته شده، می‌افزاید. زیرا گروهی ملّتی بی‌نام و نشان با حیل و ترفند بر کرسی قدرت تکیه زده و به‌نام دین و مذهب، چنان فجایع و جنایاتی در این کشور مرتکب شده‌اند که سینه تاریخ از ثبت آنها آزرده دارد.

یکی دیگر از فرمودهای همه‌پذیر برای اثبات اینکه حتی خود تازیها نیز به‌اسلام به‌شکل دین و مذهب نگاه نمی‌کردند و آنرا جدّی نمیگرفتند، نوشته «حسن‌رازی» در کتاب تبصرة العوام فی معرفة الانام، از قول «ابن قتیبه» در کتاب مختلف‌الحديث میباشد. نویسندگان مذکور نوشته‌اند: «رئاعه اشرس معتزلی» یک روز جمعه خلقی را دید که برای برگزاری نماز جمعه به مسجد می‌روند. به‌بعضی از یاران خود رو کرد و گفت: «این خران را ببینید که چگونه این اعرابی (منظور محمد بن عبدالله بوده است) آنها را سرگردان کرده است.»^۶

در برابر مکتب خردگرائی معتزله، فرقه «اشعریه» منسوب به «ابوالحسن اشعری» که معتقد به‌جبر مطلق بود، بر ضد فرقه معتزله قیام کرد و اظهار داشت: «بد و نیک همه کارها آفریده شده بوسیله الله است و انسان را در آنها هیچ اختیاری نیست.»

^۵ مرتضی حسنی رازی، تبصرة العوام فی معرفة الانام، به‌کوشش عباس افبال، صفحه ۵۲.
^۶ اجرجی زیدان، تاریخ تمدن اسلام، صفحه ۸۴.

امام جعفر صادق برای کائناتی زدائی جنبه‌های نابخردانه قرآن، مکتبی بوجود آورد که حدّ میانه دو مکتب جبر و تفویض است و آنرا مکتب «اختیار» نامید. تئوری «اختیار» جعفر صادق حاکی است که خداوند همیشه برای انسان منش و سرنوشت خوب مقدر میکند، ولی انسان دارای اراده آزاد بوده و میتواند سرنوشت و منش و کردار نیکی را که خداوند برایش مقدر کرده گزینش کند و یا به سرنوشت نیک ساخته شده بوسیله خداوند پشت کرده و به اعمال ناشایست دست بزند.

بهر جهت امام جعفر صادق که در الهیات و فقه شیعه‌گری سرآمد همه امامهای شیعه دوازده امامی است، با تدوین اصول و احکام فقه و موازین شیعه‌گری برای شیعه امامیه سازمان مذهبی و تئوریکی مستقلی بوجود آورد که «شیعه جعفری» نامیده میشود.

اساس و پایه شیعه امامیه که در زمان امام جعفر صادق بوجود آمد، بر این اصل استوار شده است که جامعه بشر پیوسته و در تمام زمانها نیاز به رهبری دارد که از جانب خدا برگزیده شده و افراد بشر را در کلیه امور مذهبی ارشاد و هدایت نماید. امام جعفر صادق عقیده داشت که دنیا هیچ زمانی حتی برای یک لحظه هم نمیتواند از وجود امام که نماینده الله است، خالی بماند. بر پایه عقیده امام جعفر صادق، امام برای انجام رسالت خویش که هدایت و ارشاد جامعه اسلامی است، معصوم میباشد و چون معصوم و بیگناه است، باید مصونیت کامل داشته باشد. پس از محمد بن عبدالله که خاتم پیامبران است، امامها در کلیه امور بجز نزول وحی، وظیفه پیامبر را انجام میدهند. بدین ترتیب، امام جعفر صادق امامها را در طراز و مقام پیامبران جای داده است. دستورهای امامها باید بوسیله افراد جامعه اسلامی بدون چون و چرا رعایت شود و سرپیچی از دستور امام همانند نافرمانی در برابر پیامبر است. بنابراین آنهایی که خلافت ابوبکر را پذیرا شدند و از قبول خلافت علی بن ابیطالب که وصی پیامبر بود سرپیچی کردند، به راه گمراهی و کفر و بدینی افتاده‌اند. محمد بن عبدالله نماینده و پیامبر خدا بود و پس از او هدایت مردم بر عهده علی بن ابیطالب و پس از او خط امامت از حسن و حسین و فرزندان او (جعفر صادق) که امام ششم میباشد، رسیده است.

سنتی‌ها عصمت و بیگناهی و مصونیت از خطا را ویژه محمد میدانند، ولی پیروان شیعه‌گری، این فروزه را برای امامها نیز قائل بوده و معصومیت را برای امامها ذاتی و جلیتی بشمار می‌آورند. بدین ترتیب شیعیان معتقدند که امامها در جریان زندگی فردی و خصوصی خود، هیچگاه مرتکب گناه نخواهند شد و بویژه در تفسیر قرآن و سنت از مصونیت کامل

برخوردار هستند. عبدالرفیع حقیقت در کتاب تاریخ نهضت فکری ایرانیان مینویسد: «اگر عقیده امام با ادراک مستقیم حسی تناقض داشته باشد، باید عقیده امام را برتر دانست، زیرا معصومیت منبع آن عقیده محرز است...»^۶ بدین ترتیب شایسته است بگوئیم که بر پایه این گفته، در جامعه اسلامی، هر مسلمانی از نظر حواس جسمی و نیز کارآئی مغزی بیمار و غیر کامل میباشد. دلیل این امر آنست که در دانش روان‌پزشکی یک بیماری روان‌تنی (Psychosomatic) وجود دارد که به آن Agnosia میگویند. کسی که به این بیماری مبتلا باشد، قادر به تشخیص اشیاء با استفاده از حواس عادی خود نیست و از اینرو از لحاظ حسی بیمار و غیر عادی بشمار میرود. حال اگر در جامعه شیعه‌گری، یکی از عوامل حسی ما قضاوت راستینی بکند که با گفته امام مغایرت داشته باشد، بنا به گفته نویسنده مذکور باید ما به حرف امام گوش دهیم و نه به قضاوت عوامل حسی خود. بنابراین، اعضای جامعه شیعه‌گری اسلامی تا آنجا که قضاوت عوامل حسی‌شان با نظر امام تفاوت داشته باشد، مبتلا به بیماری Agnosia هستند و برای اینکه خود را از آثار مضر این بیماری در امان نگهدارند، باید اعتماد خویش را از قضاوت عوامل حسی‌شان سلب کرده و ببینند، امام برای قضاوت عوامل حسی آنها چه تصمیمی میگیرد.

امام جعفر صادق معتقد است، امام برای انجام رسالت خویش که هدایت و ارشاد افراد جامعه اسلامی است، معصوم است و چون معصوم و بیگناه است، باید مصونیت کامل داشته باشد. «ابو منصور عبدالقاهر بغدادی» در کتاب الفرق بین الفرق، مینویسد، دلیل اینکه امام معصوم میباشد، آنست که در پیامبر نیز شرط عصمت وجود داشته است.^۷ اینگونه استدلال از طرف فقها و نویسندگان مذهبی در امور دینی، درست شبیه آنست که یک شخص کلاهبردار به نام «ک» ادعا کند که او انسانی درستکار و بیگناه است. آنوقت، یکی از وابستگان او به نام «م» دست به ارتکاب گناهی بزند و در زمانی که رفتار خطاآمیز او مورد پیگردی قرار میگیرد، ادعای راست‌کرداری و عصمت و مصونیت از پیگردی نماید. هنگامی که از «م» پرسش میکنند: «چرا تو بیگناه و معصوم هستی؟» پاسخ میدهد، زیرا شخص «ک» که با من وابستگی دارد، ادعا کرده است که آدمی معصوم و بیگناه و دارای مصونیت میباشد.

^۶ عبدالرفیع حقیقت، تاریخ نهضت‌های فکری ایرانیان (تهران: شرکت مؤلفان و مترجمان ایران، ۱۳۵۷)،

صفحه ۲۱۰.

^۷ بغدادی، الفرق بین الفرق، صفحه ۲۸۰.

«بغدادی» در جای دیگر مینویسد، دلیل وجود امام زمان آنست که دنیا هیچگاه از وجود امام نمیتواند خالی باشد و همیشه باید در دنیا امامی وجود داشته باشد. عبارت دیگر، نویسنده مذکور با اندیشه واپسگرا و ذهن سنگی شده خود، کوشش میکند، وجود یک عامل غیر ممکن فیزیولوژیکی شایسته مشاهده و لمس را بسبب وجود یک اندیشه توخالی و تخیلی، موجود و امکان پذیر نشان دهد. این روش استدلال مانند آنست که بگوئیم، دلیل وجود «جن» در دنیا آنست که اگر «جن» وجود نداشت، آنوقت «جنگل» هم نمیتوانست در دنیا وجود داشته باشد. زیرا اگر «جن» وجود نداشت، حروف «ج» و «ن» نیز نمیتوانست وجود خارجی داشته باشد و اگر حروف «ج» و «ن» وجود نداشت، آنوقت چگونه در این دنیا «جنگل» میتواند وجود داشته باشد.

گذشته از تمام مباحث مذکور، معصوم دانستن امام بسبب معصومیت و بیگناهی محمد بن عبدالله، برای آنهایی که از آنسوی احساسات مذهبی بهفروزه‌های روانی و سرشت اخلاقی و منش محمد و نوشته‌های تاریخ‌نویسان و شرح حال‌نویسان بزرگ در باره او نگاه کنند، بازی تماخره‌آسا و در همانحال جالب خواهد بود. زیرا، بین تمام افرادی که بمنظور راضی کردن حس خودخواهی و جاه‌طلبی خویش، ادعای پیامبری کردند، هیچیک از آنها بیش از محمد خودخواه و به‌ارزشهای انسانی بی‌توجه نبوده است. محمد بدن نیمه عریان «زینب دختر جحش» همسر پسرخوانده‌اش را از لای در مشاهده کرد و عاشق او شد و به‌قول عایشه، او را بدون عقد ازدواج و حتی بدون تشریفات مذهبی که خود برای مسلمانان وضع کرده بود، به‌زنان حرمسرایش اضافه کرد. همچنین شب همانروزی که «کنانه بن ربیع» رئیس یهودیان خیبر را که از اعتراف به‌محل پنهان کردن جواهراتش خودداری کرده بود، زیر شکنجه کشت، زن زیبای او صفیه را به‌رختخواب برد. در مورد دیگری محمد در جریان قتل عام مردان طایفه یهودی بنی‌قریظه، «ریحانه» زن زیبای یکی از جوانان مقتول آن طایفه را برای خود تصرف کرد. و نیز در جنگ با طایفه یهودی «بنی‌مصطلق»، «جویریته» زن زیبای او را که همسر پسر عمویش «ابن‌ذوالشفر» بود و در جنگ مذکور کشته شده بود، به‌زنان حرمسرایش اضافه کرد. بعلاوه به‌قول «وات»،^۱

^۱ همان کتاب، صفحه ۲۸۳.

¹⁰ Montgomery Watt, *Mohammad at Medina* (Oxford: University Oxford Press, 1956), p. 324.

«دانت»،^{۱۱} «ولتر»^{۱۲} و سایر نویسندگان، هنگامی که انسان فکر میکند، چگونه محمد آنهمه دروغهای بالدار را به‌نام «الله» و فرمانهای چون و چرا ناپذیر آسمانی به مردم تزریق و تحمیل کرد، خرد انسان از حیرت و شگفتی در میماند. آنوقت جالب است که ما امام را بسبب «معصوم!» بودن پیامبر معصوم و بیگناه و مصون از خطا بشناسیم.

براستی، هنگامی که انسان مشاهده میکند، فقها و ملایان شیعه‌گری کوشش میکنند، چنین اصول و احکام نابخردانه و تماخرگونه‌ای را بعنوان کلمات و احکام مقدس الهی به‌انسانی که همان خداوند به‌او مغز، هوش و خرد دهنش کرده، بخوراندند، فکر میکند که شاید تئوری Transmigration و یا «تناسخ ارواح» که هندوها، بودیست‌ها و طوایف و قبایل افریقایی به آن عقیده دارند، واقعیت دارد و روح و ژنهای مغزی حشرات و جانورهائی که از نظر هوش و حساسیت مغزی از سایر اورگانسیم‌ها فرومایه‌تر و عقب‌افتاده‌ترند، در سازمان مغزی و ژنهای فقها و ملایان کاربرد داشته است.

بهر جهت، درحالی‌که امام جعفر صادق، امام را بالاترین مقام انسانی، معنوی و الهی در روی زمین می‌شناخت، ولی برای او اختیار حکومت قائل نبود و هیچگاه به پیروانش توصیه نکرد، برای در دست گرفتن حکومت قیام کنند. شیخ مرتضی انصاری (در گذشته در سال ۱۸۶۴ میلادی) نیز اگرچه مبتکر و آفریننده تئوری «مرجع تقلید» در شیعه‌گری بود، با این وجود آخوندها و روحانیون را از دخالت در سیاست منع کرد و عقیده داشت که آخوندها حتی در امور قضائی مردم نیز نباید دخالت کنند.^{۱۳} ولی، ملایان قدرت طلب پیوسته از هر فرصتی برای کسب قدرت سیاسی بهره می‌گرفتند و حتی با توجه به مقتضیات زمان از نظر سیاسی رنگ و ایدئولوژی عوض می‌کردند. چنانکه در اواخر پادشاهی دودمان قاجاریه، هنگامی که رضا شاه پهلوی، برای پایان دادن به پادشاهی دودمان یادشده، از ایجاد رژیم جمهوری در ایران دم می‌زد، آخوندها و ملایان به‌رهبری سید حسن مدرس،^{۱۴} ایجاد رژیم جمهوری در ایران را مخالف دیانت اسلام دانستند و از ادامه رژیم پادشاهی حمایت کردند. ولی، در زمان پادشاهی محمد رضا شاه پهلوی، ملایان با تمام نیرو حکومت

^{۱۱}Tor Andre, *Mohammed: The Man and his Faith*, trans. Theophile Menzel (New York: Barns and Noble Inc., 1935), p. 187.

^{۱۲}Savery, *Le Coran traduit de l'arabe precede d'un abrge de la vie de Mahomet* ("Meque l'an de l'Hegire, 1165"), vol. i, pp. 220-30, quoted by Andre, *Mohammed: The Man and his Faith*, p. 174.

^{۱۳}Mircea Eliade, *The Encyclopedia of Religion*, vol. 13 (New York: Mcmillan publishing Company, 1987), p. 263.

^{۱۴}به‌مخاطرات جیبی دولت‌آبادی در حیات جیبی مراجعه فرمائید.

پادشاهی را مخالف اصول قرآن و اسلام اعلام داشتند و پس از ریایش انقلاب مردم ایران در سال ۱۳۵۷ خورشیدی، خود قدرت را به دست گرفتند. به سبب همین قدرتخواهیهای سیاسی و اجتماعی از راههای مذهبی است که شهرستانی در الملل والنحل^{۱۵} و نویختی در فرق الشیعه^{۱۶} نوشته اند، در تاریخ اسلام، هیچ عاملی به اندازه «امامت» سبب برادرکشی مذهبی و خونریزی نشده است.

رویداد سال ۱۳۵۷ شمسی در ایران و اقداماتی که گروه ملایان و آخوندها با حيله و تزویر برای تغییر مسیر انقلاب مردم و فریب دادن آنها و در دست گرفتن قدرت حکومت در این کشور انجام دادند و در پی آن کشور را به ورشکستگی و ویرانی و مردم آنرا به محرومیت و سیه روزی کشانیدند، بروشنی نشان میدهد که ملایان شیعه گری با آن قسمت از فقه جعفری که عقیده دارد، دنیا در هیچ لحظه ای از امام برگزیده از طرف الله نمیتواند خالی باشد و این امام در برابر وظیفه ای که در هدایت و ارشاد مردم انجام میدهد، در برابر هر گناه و لغزشی مصونیت دارد، صد در صد موافقت دارند. ولی، با آن قسمت از فقه جعفری که حاکی است، امام تنها باید به امور مذهبی پرداخته و بهیچوجه نباید در سیاست دخالتی داشته باشد، میانه ای ندارند و معتقدند همانگونه که امام در مقام نماینده خدا و پیامبر؛ عنان عقل، اختیار و منش افراد جامعه اسلامی را در دست دارد، بهممانگونه نیز باید بر آنها ریاست و حکومت نماید. کلیه ایران شناسان، ایرانی را یکی از باهوش ترین و زیرک ترین ملل دنیا بشمار آورده اند. با اینحال، چگونه است که مردم ایران مدت پانصد سال است، آخوندهای وارداتی دودمان پادشاهی صفویه که خود شیعه گری را وسیله حکومت و پادشاهی قرار دادند، بر جان و مال خود حاکم کرده و بدینوسیله خود را قربانی ماهیت فاسد و نامردمی این گروه انگل و مفتخوار اجتماعی کرده اند، به نظر میرسد که پاسخ را باید در هنر خلاقه و فوق العاده آخوندها و ملایان در حيله و تزویر جستجو کرد، زیرا مکر و ترفند بیش از اندازه آنان، از لحاظ ارزش هنری بر هوش و ذکاوت مردم ایران بیش گرفته است. بهر جهت، امام جعفر صادق نیز مانند پدران و اجدادش دارای ثروت و املاک و اموال زیاد بود و زمینداری و باغداری میکرد. به گونه ای که از نوشته کلینی در فروع کافی^{۱۷}

^{۱۵} ابوالفتح محمد بن عبدالکریم شهرستانی افضل الدین صدر ترکه اصفهانی، الملل والنحل (تهران: ۱۳۲۱)، صفحه ۱۲.

^{۱۶} نویختی، فرق الشیعه، ترجمه ابومحمد حسن بن موسی به خافه محمد جواد مشکور (تهران: بنیاد فرهنگ، ۱۳۵۳)، صفحه ۵۳.

^{۱۷} کلینی، فروع کافی، جلد پنجم، باب معیشت.

بر می‌آید، جعفر صادق باید از شیک‌پوشان عصر خود بوده باشد. کلینی مینویسد، «سفیان ثوری بر امام صادق وارد شد و مشاهده کرد، امام جامه‌ای سفید و بسیار لطیف مانند پرده‌ای که سفیده تخم مرغ را می‌پوشاند، بر تن کرده است، به گونه‌ای که بدن وی از زیر جامه بخوبی قابل مشاهده بوده است. سفیان ثوری به وی می‌گوید: «این جامه زبنده تو نیست. تو بجای اینکه خود را با زیورهای دنیا آلوده سازی، بهتر است خود را با جامه زهد و تقوی زینت دهی.»»

گذشته از آن، به گونه‌ای که در گذشت گفتیم، به نوشته کلینی، امام جعفر صادق خود اعتراف کرده است که ثروت او از تمام اهالی مدینه بیشتر بوده است. بعلاوه، امام جعفر صادق به پیروی از جد اطهرش محمد بن عبدالله که از طرف الله فرضی‌اش آیه‌های ۱۰۳ سوره توبه و آیه ۱۲ سوره مجادله را نازل کرد و از طرف الله به مردم دستور داد، به پیامبر صدقه بدهند تا نفسشان پاک شود، امام جعفر صادق نیز به پیروی از آموزش جد اطهرش می‌گوید: «من در حالیکه ثروتم از تمام اهالی مدینه بیشتر است بازهم از شما پول می‌گیرم، زیرا هدفم اینست که شما پاکیزه شوید.»^۸ بدین ترتیب امام جعفر صادق نه تنها برای افراد امت شیعه اجتهاد کرد که به او پول بدهند، بلکه متنی نیز سر بار آنها نمود و گفت: «هنگامی که به من پول بدهید، نفس شما پاکیزه میشود.» با این شرح معلوم میشود که پیوند بین «پول» و «پاکیزگی» دانشی است که تنها امام آنرا می‌فهمد و بس. زیرا اگر رد کردن پول از خود، انسان را پاکیزه میکند، باید شخصی را که پول بر او وارد میشود نیز کتیف کند، ولی با کمال شگفتی در منطق دیالکتیکی پیامبر و امام اگرچه پول دارای سرشت کتیف کننده است، هنگامی که از افراد امت به جیب پیامبر و امام ریخته شود، سرشت کتیف کننده‌اش، ۱۸۰ درجه فراگشت شیمبائی پیدا میکند و در طهارت و معصومیت پیامبر و امام تغییری بوجود نمی‌آورد.

پس از درگذشت امام جعفر صادق در سال ۱۴۸ هجری قمری (۷۶۵ میلادی) بین پیروان امامیه در باره جانشینی او اختلاف و نشعاب بزرگی بوجود آمد. امام جعفر صادق در زمان حیات خود از بین هفت پسرش، اسماعیل پسر ارشدش را به جانشینی خود برگزیده بود، ولی وی پیش از امام جعفر صادق در سال (۱۴۵ قمری) در گذشت. پس از مرگ اسماعیل، گروهی از پیروان امامیه مرگ او را انکار کردند و گفتند اسماعیل نمرده،

^۸ کلینی، اصول کافی، صفحه‌های ۴۸۹-۴۸۸.

بلکه غیبت کرده است و دوباره رجعت خواهد نمود و پسرش محمد را برای جانشینی او بعنوان امام هفتم برگزیدند. گروه دیگری عقیده داشتند که چون اسماعیل در زمان پدرش در گذشته است، از اینرو امامت با مرگ او پایان یافته است. افراد این گروه را اسماعیلیه خوانده‌اند. فرقه اسماعیلیه تنها به هفت امام اعتقاد دارند و از اینرو آنها را «سبعیه» و یا «هفت امامی» نیز میگویند.

چون با مرگ اسماعیل، جانشینی امام جعفر صادق با تردید و اختلاف روبرو شد، بیشتر پیروان امام جعفر صادق در ابتدا بزرگترین پسر او به نام «عبدالله‌الفتح» را به جانشینی او برگزیدند. این گروه که فرقه «افتحیه» و یا «عماریه» نامیده شد و شمار قابل توجهی پیرو داشت، تا اواخر قرن چهارم هجری قمری در کوفه مورد توجه قرار داشت. «عبدالله‌الفتح» نیز چند ماه پس از اینکه نامزد امامت هفتم شد، بدون اینکه پسری از خود باقی بگذارد، درگذشت و از اینرو پیروان امام جعفر صادق به پسر دیگرش «موسی‌الکاظم» روی آوردند و او را امام هفتم شیعه دوازده امامی خواندند.

بدین ترتیب، بسیاری از فرقه‌های شیعه‌گری که ما برای کوتاه کردن کلام، وارد ژرف‌چگونگی پیدایش و فروریزی آنها نخواهیم شد، در قرون وسطی بوجود آمدند و بتدریج در درازای تاریخ از بین رفتند و نشانه‌ای از خود بجای نگذاشتند. آن گروه از فرقه‌های شیعه‌گری که تا به امروز پای برجا مانده‌اند، عبارتند از: شیعه زیدیه (که بیشتر در یمن بسر میبرند)، اسماعیلیه (که در شبه‌قاره هندوستان ساکن هستند) و فرقه امامیه (که بیشترشان در ایران و جنوب عراق و نیز شبه‌قاره هندوستان، افغانستان، لبنان و غیره بسر میبرند).

اهمیت شیعه امامیه نسبت به سایر مذاهب شیعه دارای چند دلیل است. دلیل نخست، شمار پیروان آنست که از قرن شانزدهم که دودمان پادشاهی صفویه در ایران روی کار آمد، رو به افزونی گذاشت و اکثریت را بین سایر فرقه‌های شیعه‌گری بوجود آورد و در حال حاضر در حدود ده در صد پیروان اسلام در دنیا را تشکیل میدهد. در حالیکه از قرن شانزدهم بعد، شمار پیروان شیعه امامیه بدین ترتیب اکثریت را در بر گرفت، ولی شیعه‌های زیدیه و اسماعیلیه به حالت نخست باقی ماندند. دلیل دیگر اهمیت فرقه امامیه آنست که معتقدات مذهب شیعه‌گری امامیه حدّ میانه شیعه زیدیه (که تا اندازه‌ای به مذهب تسنن نزدیک است) و شیعه اسماعیلیه (که از اسلام صدی بسیار فراتر رفته است) می‌باشد.

موسی‌الکاظم که در مقام امام هفتم شیعیان پابرجا شد، فرزند چهارم امام جعفر صادق

است. او نیز مانند پدرش «جعفر صادق» عمر اقامتش را در تقیه و دوری از سیاست گذراند. از امام موسی بن جعفر، شمار هیجده پسر و بیست‌وسه دختر از کنیزهای گوناگون باقی ماند. بی دلیل نیست که او گفته است: «اگر همه دنیا و ثروت آنرا به من بدهند، حاضر نیستم یک شب بدون زن صبح نمایم.»^{۱۱} موسی بن جعفر نیز از ثروتمندان و زمینداران بزرگ زمان خود بوده است.

بسیاری از پیروان موسی بن جعفر مرگ او را انکار کردند و اظهار داشتند، او نمرده بلکه بزودی بعنوان مهدی ظهور خواهد کرد. این افراد «علی الرضا» را بعنوان امام هشتم شیعه دوازده امامی برسمیت نمی‌شناختند، با این وجود، او و جانشینانش را تا ظهور مهدی (موسی بن جعفر)، نماینده او در روی زمین فرض میکردند. این فرقه که «وقیفه» و یا «واقفه» نامیده میشد، دارای پیروان قابل توجهی بود و با فرقه‌ای که بعدها دوازده امامی نامیده شد، رقابت میکرد.

موسی بن جعفر، امام هفتم شیعیان دوازده امامی، در سال ۱۸۳ هجری قمری در زندان هارون الرشید در گذشت. ولی، بدیهی است که شیعیان عقیده دارند، موسی بن جعفر در زندان هارون الرشید کشته شد و «علی بن موسی» ملقب به رضا جانشین او گردید.

هنگامی که مأمون، خلیفه عباسی جانشین پدرش (هارون الرشید) شد، از ترس اعراب در خراسان اقامت گزید و برای سروسامان دادن به دستگاه پوسیده خلافت عباسی، کوشش کرد بین شیعیان علی و عباسیان آشتی و یگانگی بوجود بیاورد. از اینرو «علی الرضا» را که در مدینه بسر میبرد، به خراسان فراخواند و از او دعوت کرد، ولیعهدی اش را بپذیرد. ولی، کوشش مأمون در این راه به جایی نرسید، زیرا «علی الرضا» دو سال بعد درگذشت و معلوم شد که مأمون او را با زهر مسموم و مقتول کرده است.

نویسندگان و تاریخ‌نویسان از اینکه علی الرضا دعوت مأمون خلیفه به اصطلاح ربایشگر عباسی را برای ولیعهدی پذیرفت، به شگفتی افتاده‌اند. برای مثال، شادروان کسروی در کتاب شیعه‌گری مینویسد: «این خود پرسشی است که کسی که خود را از سوی خدا برگزیده برای خلافت می‌شناخت و خلیفه عباسی را جانی و غاصب میدانست، چگونه ولیعهدی او را پذیرفت.»^{۱۲}

در زمان جانشینان «علی الرضا» یعنی سه امام نهم، دهم و یازدهم، تحولات و انشعابات چشمگیری در فرقه شیعه‌گری بوجود نیامد، ولی درگذشت حسن عسکری، امام یازدهم در

^{۱۱} شعاع‌الدین شفا، توضیح المسائل.

^{۱۲} احمد کسروی، بخوانند و داوری کنند (تهران: ۱۳۲۳)، صفحه ۶.

سال ۸۴۷/۲۶۰ که فرزندی برای جانشینی از خود بجای نگذاشت، در تاریخ شیعه‌گری، نقطه عطف زمانی و تاریخی قابل توجهی ایجاد کرد و پیروان شیعه‌گری را در وضع بی‌ثبات و ناپایداری قرار داد. در واقع میتوان گفت که با مرگ حسن عسکری، شیعه دوازده امامی از شکم تاریخ شیعه امامیه زایش یافت. زیرا تنها تفاوت بین شیعه امامیه و شیعه دوازده امامی و یا به زبان تازی «شیعه اثنی عشری» غیبت صغری و غیبت کبری به اصطلاح امام زمان است. تا زمانی که میگفتند، «مهدی قائم» فرزند «حسن عسکری» روی زمین وجود دارد و بوسیله نواب اربعه اش یکی پس از دیگری با پیروان شیعه امامیه تماس میگیرد، یعنی تا پایان دوره هفتاد ساله‌ای که از سال (۲۶۰ هجری قمری / ۸۷۱ میلادی) آغاز و در سال (۳۲۹ هجری قمری / ۹۴۱ میلادی) پایان پذیرفت، و به اصطلاح «غیبت صغری» نامیده شده است، شیعه علی به نام شیعه امامیه مشهور بود، ولی از سال (۳۲۹ هجری قمری / ۹۴۱ میلادی) که آخرین نایب از نواب اربعه مهدی قائم به نام «علی بن محمد سیمری» در بستر مرگ اعلام داشت که امام مهدی غایب شده و بنا به افسانه‌سازیهایی نویسنده‌گان فرقه شیعه‌گری، در آخر زمان دوباره رجعت خواهد کرد، «غیبت کبری» نامیده شده است.

شیعیان دوازده امامی معتقدند، امام دوازدهم در زمان «غیبت صغری» بوسیله نواب اربعه اش با پیروان شیعه‌گری تماس داشت، ولی در زمان «غیبت کبری» هیچکس نمیتواند با او تماس داشته باشد. با این وجود، گاهیگاهی او در جلد یکی از پیروانش ظاهر میشود و به امور جامعه شیعه‌گری رسیدگی میکند. با توجه به اینکه شیعیان معتقدند، امام زمان در هنگام ظهور آنقدر آدم خواهد کشت که خون تا زانوهای اسبش را فرا خواهد گرفت، شاید بتوان گفت، هدف از قصاصی‌هایی که روح‌الله خمینی و دارودسته مذهبی‌اش پس از انقلاب ۱۳۵۷ در ایران انجام دادند، آن بوده است که مقدمات ظهور امام زمان را فراهم کرده و از زحمات ایشان در زمان ظهور بکاهند. (برای آگاهی بیشتر از افسانه امام زمان، به بخش دوم همین کتاب مراجعه فرمائید.)

فقها و علمای شیعه‌گری میگویند، امام‌ها بین خدا و پیروان مذهب شیعه رابط بوده و در ضمن منبع تمام دانشهای روی زمین میباشند و زبان تمام حیوانات را می‌فهمند. مسلمانان شیعه برای رستگاری خود باید امامهایشان را بشناسند و امام‌ها و پیامبر، روز قیامت از آنها نزد خدا شفاعت خواهند کرد.

مراسم اجرای حکم دادگاه شرع
نشانه‌ای از فساد اندیشه‌گری و ستمدینی در دوره پادشاهان قاجار

فصل چهارم

شیعه دوازده امامی (اثنی عشری)

امام حق دارد از غنائم آنچه را که میخواید جدا کند و برای خود بردارد. چون کنیزکان خوب و متاعهای نفیس که به پادشاهان تعلق داشته باشد. شیخ بهاءالدین عاملی، جامع عباسی (نایب شده بوسیله آیت الله سید شهاب الدین نجفی مرعشی)، صفحه ۱۶۰

شیعه دوازده امامی از سال (۳۲۹ هجری قمری / ۹۴۱ میلادی) که به اصطلاح «غیبت کبری» امام زمان نامیده شده است، بوجود آمد. شیعه دوازده امامی دارای اصول و موازین و فقه ویژه به خود میباشد و بین سایر فرقه‌های شیعه‌گری، بزرگترین فرقه بشمار میرود، تا جایی که در اسلام معمولاً واژه «شیعه» مفهوم «شیعه دوازده امامی» را میدهد و به گونه‌ای که در پیش گفته شد، این فرقه در حال حاضر در حدود ده درصد مسلمانان دنیا را تشکیل میدهد.

پیروان مذاهب تسنن و شیعه دوازده امامی هر دو معتقدند، محمد بن عبدالله ختم پیامبران بوده است، ولی بر خلاف سنی‌ها، پیروان شیعه‌گری امامها را در فراز پیامبر قرار میدهند. عبارت دیگر، در حالیکه سنی‌ها و شیعیان هر دو گفتار و اعمال پیامبر را بعد از قرآن مرجع اصول و احکام اسلام میدانند، پیروان شیعه‌گری گفتار و اعمال امامها را نیز به این مرجع می‌افزایند. براساسی میتوان گفت، مجموع گفته‌ها و احادیثی که پیروان

شیعه‌گری به امامها (و بویژه امام جعفر صادق، امام ششم) نسبت می‌دهند، براتب پیش از گفته‌ها و احادیثی است که به خود پیامبر نسبت می‌دهند.^۱

در شیعه دوازده امامی سرسپردگی به امام که از نسل علی و همسرش فاطمه (دختر پیامبر باشد)، از هر عقیده جزئی دیگری توانمندتر است، تا جایی که در ذهنیت مذهبی پیروان شیعه‌گری، علی بن ابیطالب مقامی بالاتر از محمد بن عبدالله دارد و شیعیان در تمام روزه‌های زندگی، خواه روزهای شادی و خواه اوقات غم و اندوه، علی را به یاد دارند.^۲

در مذهب شیعه‌گری، امامها در مرکز پرستش پیروان این مذهب قرار دارند و نوشته‌های فقها و ملایان دروغ پرداز شیعه‌گری پر از شاهکارها و فرجودها و اعمال خارق‌العاده‌ای است که به امامها نسبت می‌دهند. برای مثال، فقها و ملایان شیعه‌گری عقیده دارند، امامها تنها افرادی هستند که به علوم ویژه الهی آگاهی دارند. خداوند تمام دانشهای جهان و بویژه رویدادهای آینده را به امامها الهام میکند و از اینرو آنها از تمام دانشها و اخبار این دنیا آگاه هستند. علم امامها ذاتی است و نه اکتسابی و آنها با استفاده از نیروی الهام، مسائل و مشکلات مردم را حل میکنند. امامها تمام زبانهای دنیا و حتی زبان حیوانات و گیاهها را می‌فهمند و با آنها گفتگو میکنند. آنها نه تنها میتوانند آنچه را که جلوی چشمان و در پیش رویشان قرار دارد ببینند، بلکه پشت سر خود را نیز می‌بینند. زیارت آرامگاههای امامها سبب تندرستی و دیرزیستی افراد مؤمن به آنها خواهد شد. بدن و روان امامها پس از مرگ، بیدرنگ به بهشت خواهد رفت و در آنجا انتظار پیروانشان را خواهند کشید.

امام جعفر صادق معتقد بود که دنیا هیچگاه از «حجّت خدا» یعنی امام نمیتواند خالی باشد. او همچنین عقیده داشت که امامهای خطّه نسلی علی بن ابیطالب شاهدها و نشانه‌های خدا در روی زمین و درهای رابطه با خدا و نایب و نماینده او در جهان میباشند. امامها تنها دارای اختیار «ولایت»، ولی پیامبر دارای فروزه «نبوت» و «ولایت» هر دو میباشند. امامها بوسیله خدا و پیامبر و یا امامهای پیشین برای امامت برگزیده میشوند. با توجه به نکات یاد شده بالا و نیز اینکه امام جعفر صادق آشکارا گفته است، امامها به تمام دانشهای روی زمین آگاهی دارند و از رویدادهای آن از پیش با خبر هستند، باید

^۱ Etan Kohlberg, *Belief and Law in Imami Shi'ism* (Great Britain, Norfolk: 1991), pp. 4-5.

^۲ *Ibid.*, pp. 5-6.

دانست یکی از دلائل و نشانه‌های درست و راست بودن گفته او آنست که نایبان امام در زمان شاه اسماعیل صفوی با الهام گرفتن از امام عصر پیش بینی کردند که دولت خونخوار شاه مذکور (که در گفتارهای بعدی از او سخن خواهیم گفت) تا ظهور امام زمان پایدار خواهد ماند، ولی نامبرده در سن سی و هشت سالگی درگذشت.

ما در بخش دوم این کتاب به تفصیل در باره افسانه امام زمان سخن خواهیم گفت، ولی برای ادامه شرح تحول و تکامل شیعه دوازده امامی باید بگوئیم که پیروان «شیعه دوازده امامی» که از این پس آنها را «پیروان شیعه گری» خواهیم نامید، عقیده دارند، امام زمان در زمان غیبت صفرایش بوسیله نواب اربعه با اعضای جامعه شیعه گری ارتباط داشت، ولی با مرگ نایب چهارم (علی بن محمد سیمری) غیبت کبری آغاز و شیعه دوازده امامی وارد آغاز تاریخ مذهبی خود شد.

شش قرن پس از آغاز به اصطلاح غیبت کبرای امام زمان، نهضت شیعه گری از نظر سیاسی در حال ماندگی و بیحرکتی قرار گرفت، ولی شماره‌های پیروان آن در ایران و هندوستان افزونی یافت. در سوریه، نخست پیروان شیعه گری افزایش یافت، ولی سپس رو به نقصان گذاشت. در ایران تا هنگام روی کار آمدن شاهان آل بویه در قرن چهارم هجری قمری (۳۲۳ قمری / ۹۳۵ میلادی)، شیعه گری از مقام و موقعیتی برخوردار نبود و پیروان زیادی نداشت، ولی پادشاهان آل بویه چه از روی باور و چه از راه پیشبرد هدفهای سیاسی خود، از شیعه گری هواداری کردند و آنرا در ایران، سوریه و عراق رواج دادند. در این زمان، کشورهای مصر و افریقای شمالی نیز زیر نفوذ شیعیان اسماعیلیه قرار داشت و از اینرو مذهب تسنن در برابر شیعه گری، شکل دفاعی به خود گرفت. ولی، در جنگهای صلیبی، فرقه اسماعیلیه شکست خورد و قرقهای سنی نیز با خلفای عباسی در برابر شیعیان همدست شدند و در نتیجه شیعه گری به سستی و ناتوانی گرائید. از آن گذشته، پس از برکناری دودمان پادشاهی آل بویه در قرن پنجم هجری قمری (۴۴۷ / ۱۰۵۵)، سلجوقی‌ها در ایران روی کار آمدند و چون آنها سنی بودند، دوباره شیعه گری راه سرانیشی پیمود.

پس، هنگامی که مغول‌ها در ایران قدرت را به دست گرفتند، چون خاندان چنگیزخان به یک دین ویژه وابسته نبودند و از دگرسو بسبب آمیزش با مردم ایران، به اسلام گرویدند، دوباره شیعه گری در ایران رواج گرفت. یکی از پادشاهان این دودمان به نام «اولجایتو» که به «سلطان محمد خدا بنده» معروف است، به شیعه گری روی آورد و به نام دوازده امام سکه زد. فرمود گرایش «سلطان محمد خدا بنده» به شیعه گری آن بود که

او روزی از رفتار همسرش خشمگین شد و او را سه‌طلاقه کرد. پس از آن از کرده خود پشیمان شد و تصمیم گرفت، دوباره همسر طلاق داده شده‌اش را به عقد ازدواج خود برگرداند. برای این کار، تمام علمای مذاهب اربعه (شافعی، حنفی، مالکی و حنبلی) را احضار کرد و از آنها چاره‌جویی نمود. تمامی علمای مذکور به او اظهار داشتند، بدون وجود محلل، امکان ازدواج دوباره با همسر سابقش برایش وجود ندارد.

یکی از وزرای سلطان محمد خدابنده به‌وی اظهار داشت، در شهر «حله» عالمی وجود دارد، به‌نام «علامه حلی» (۶۴۸-۷۲۶ هجری قمری) که این طلاق را باطل و همسرش را هنوز زن شرعی او میداند. شاه مغول نامه‌ای به‌علامه حلی نوشت و یکی از مأموران خود را برای آوردن او به‌حله روانه کرد. علامه حلی وارد دربار شاه مغول شد و از او پرسش کرد که آیا طلاق همسرش در حضور شاهد‌های عادل انجام گرفته؟ شاه پاسخ داد، نه، او این کار را در تنهائی و از روی خشم و غضب انجام داده است. حلی گفت، بنابراین طلاق مذکور باطل بوده و همسرش هنوز در عقد ازدواج شرعی او باقی است و با این کلاه شرعی، شاه مغول را از وجوب محلل نجات داد.

این امر سبب شد که نه تنها سلطان محمد خدابنده خود مذهب شیعه اختیار کرد، بلکه به‌ترویج و گسترش آن نیز پرداخت. همچنین علامه حلی را در دربار خود نگهداری نمود و به‌او اکرام زیاد کرد. «علامه نجم‌الدین جعفر بن محمد حلی» اهل عراق و شاگرد خواجه نصیرالدین طوسی و یکی از علمای فشری شیعه‌گری بود. برخی از نویسندگان او را پایه‌گذار فقه قشری و جزمی شیعه‌گری میدانند و عقیده دارند که ملا محمد باقر مجلسی از او الهام گرفته است.

پس از برافتادن پادشاهی مغولان، چون سربداران بر خراسان، مرعشیان بر مازندران و قره‌قونلوئیان بر بخش بزرگی از سرزمین ایران دست یافتند و کیش شیعه‌گری داشتند، این مذهب در ایران پیشرفت و رواج قابل توجهی پیدا کرد.^۲

همچنین باید در نظر داشت که اگر چه بیشتر فقهای شیعه‌گری ایرانی بودند و در واقع فرقه شیعه‌گری در گهواره تمدن، فرهنگ و ادب شکوفای ایران شکل گرفت، با این وجود، در قرون دهم و یازدهم میلادی، دانشمندان بزرگی مانند «الجوینی» و امام غزالی در خراسان با نوشته‌های خود خدمات بزرگی به‌پایداری تسنن انجام دادند. «امام محمد

^۲ احمد کسروی، بخوانند و داوری کنند (تهران: ۱۳۲۳)، صفحه ۱۳.

غزالی» (۱۱۱۱-۱۰۵۸ میلادی)، اگرچه از جبریتون و قشریون اسلامی بود و برخی از اصول و احکام فقهی را که در نوشته‌های خود مورد بحث قرار داده، با یاوه‌های لاجمائیة ملا محمد باقر مجلسی در کتابهای بحارالانوار و حلیة المتقین و یا توضیح المسائل روح الله خمینی قابل رقابت است، با این وجود، به سختی به شیعه گری و اصول و اساس بی پایه آن حمله کرده است. امام غزالی در کتاب المنقذ من الضلال، به شیعیان تاخته و عقاید آنها را بی اعتبار و گمراه کننده دانسته و اعتقاد به امام معصوم را باطل و بی اساس می‌شمارد. غزالی لعن و دشنام به یزید بن معاویه کشنده حسین بن علی را ناپسند و شیعه را رافضی میدانند. او عقیده دارد که یزید بن معاویه با کشتن حسین بن علی که یک فرد مسلمان بود، مرتکب گناه شده، با این وجود گناه او دلیل بر کفرش نیست. زیرا که ارتکاب قتل گناه است، نه کفر. امام غزالی در انتقاد از علمای شیعه مینویسد: «... علمای شیعه مانند آدمی هستند که برای همیشه بدنش را به نجاست آلوده کرده باشد. سپس برای اینکه بدنش را از آلودگی پاک سازد، در صدد به دست آوردن آب برمی آید و سرانجام پس از تلاش زیاد به آب دسترسی پیدا میکند. متأسفانه آن آب برای زدایش آلودگی از بدن او کافی نبوده و نمیتواند بدن او را از آلودگی پاکیزه بسازد. از اینرو چنین آدمی تا پایان عمر آلوده و بزاگن و غوطه‌ور در نجاست است.»^۴

پس از اینکه سلجوقی‌ها و عباسی‌ها بوسیله مغول‌ها نابود شدند و در نتیجه ظهور فقهائی مانند شیخ نصیرالدین طوسی و علامه حلی، شیعه‌گری دوباره نیرومند شد و راه را برای ظهور پادشاهان دودمان صفویه هموار کرد.

یکی از نکات جالب توجه در تاریخ تحول شیعه‌گری آنست که در حالیکه ترکهای سنی مذهب در قرن یازدهم میلادی از رشد و گسترش مذهب شیعه‌گری جلوگیری بعمل آوردند، در پنج قرن بعد، اقوام و طوایف ترک شیعه، شاه اسماعیل صفوی را در ایران روی کار آوردند و او برای نخستین بار، مذهب شیعه‌گری را در ایران به شکل مذهب دولتی و رسمی این کشور درآورد. نکته شگفت و جالب در این بحث آنست که اگرچه شیعیان دوازده امامی شمارشان از سایر فرقه‌های شیعه بیشتر بود، با این وجود، آخرین گروهی از شیعیان بودند که به قدرت سیاسی دست یافتند.

شاه اسماعیل صفوی شخصی با هوش و ذکاوت بود و چون برای پادشاهی در ایران

مشروعیت نداشت، از اینرو تصمیم گرفت با دست‌یازی به یک نیروی مافوق طبیعی برای خود مشروعیت بوجود بیاورد. برای اجرای این منظور شاه اسماعیل به مذهب شیعه‌گری گرائید و به ترویج این مذهب پرداخت و از این راه قدرت سیاسی‌اش را با نیروی مذهبی توأم کرد و پادشاه را به شکل مقامی درآورد که نه تنها حکومت امور دنیوی، بلکه وظیفه ارشاد معنوی و روحانی مردم را نیز در اختیار داشت و مذهب شیعه را آئین رسمی کشور ایران اعلام نمود. ایجاد مذهب شیعه‌گری در ایران، بهره دیگری نیز برای شاه اسماعیل داشت و آن این بود که وی با ترویج شیعه‌گری موفق شد ایرانیان را برای رویارویی با دشمن دیرین این کشور، یعنی امپراطوری عثمانی سنی مذهب متحد کرده و آنها را بر ضد امپراطوری مذکور تحریک کند.

شاه اسماعیل صفوی در اجرای هدف خود و پس از او سایر شاهان صفوی، گروهی از ملایان شیعه مذهب را برای آموزش دادن اصول مذهب شیعه‌گری و رواج آن از جیل عامل لبنان (مرکز شیعه‌گری آن زمان در منطقه خاور میانه)، بحرین و حله در عراق به ایران وارد کردند. مهمترین این ملأها که نخستین نسل آخوندها و فقهای شیعه‌گری را در ایران تشکیل میدادند، عبارت بودند از: «محقق اول شیخ‌علی کرکی»، «شیخ لطف‌الله میسی» (که مسجد او هنوز در اصفهان شهرت دارد)، «شیخ حسین بن عبدالصمد» پدر شیخ بهائی، خود «شیخ بهائی» و «شیخ‌علی منشاء»، «میرغیاث‌الدین منصور شیرازی»، «میرداماد»، «ملا محمد تقی مجلسی» و پسرش «ملا محمد باقر مجلسی».

ملأهای مذکور که بدین ترتیب برای نخستین بار وارد ایران شدند، تنها در اصول مذهب شیعه دارای اطلاعاتی بودند و از فلسفه و سیاست آگاهی نداشتند. شاه اسماعیل صفوی و پس از او سایر شاهان دودمان صفوی برای ملایان وارداتی شیعه‌گری امکانات زیاد بوجود آوردند، زندگی مرفهی برای آنها ایجاد کردند و در ظاهر بمنظور ترویج مذهب شیعه‌گری، ولی در باطن به خاطر گسترش و تحکیم قدرت سیاسی خودشان حقوق و اختیارات زیادی به ملایان دادند و آنها را از هر لحاظ حمایت کردند. همه این ملایان در زمان پادشاهی صفویه دارای مقامهای شیخ‌الاسلامی، وزارت و مشاورت شاه بودند و شاهان صفوی از همان زمان دست آنها را در تعدی و تجاوز نسبت به حقوق و اموال مردم آزاد

ملا محمد باقر مجلسی، بحارالانوار، جلد سیزدهم، مهدی موعود، ترجمه علی دوانی (تهران): دارالکتاب الاسلامیه، بدون تاریخ، صفحه ۱۲۴.

گذاشتند.

با ظهور پادشاهان صفوی، اختلافات بین شیعیان و سنیان فزونی یافت و سنیان مورد خشونت و آزار قرار گرفتند. شاه اسماعیل صفوی، شخصی بسیار خشن، قسی‌القلب و خونخوار بود. مجازاتهای زمان شاه اسماعیل عبارت بودند از: زنده کباب کردن انسان، گوشت دشمن را خوردن، زنده پوست کردن، در دیگ جوشانیدن، درختها را با زور مردان قوی مانند فتر بهم پیوستن و سپس بستن دست و پای افراد مردم به آن درختها و رها کردن آنها. شاه اسماعیل در جنگها و قتل‌عامهایی که برای ترویج مذهب شیمه کرد، در حدود دویست و پنجاه هزار نفر را کشت. شاه عباس نیز در بین سایر آدم‌کشان خود یک گروه جلادان مخصوص داشت که «چیگین» و یا آدمخوار نامیده میشدند. رئیس این گروه از جلادان آدمخوار شخصی بود به نام «ملک‌علی سلطان چارچی باشی». افراد این گروه، گناهکاران را از یکدیگر می‌ربودند و بتدریج اعضای بدن آنها را جدا میکردند و میخوردند.^۱

بهرحال، شاه اسماعیل بمحض رسیدن به قدرت دستور داد، دو عبارت «اشهد ان علیاً ولی‌الله» و «حی‌علی‌خیرالعمل» را به اذان اضافه نمایند و در هر کوی و برزن و بازار به سه خلیفه ابوبکر، عمر و عثمان (که مورد تأیید علی بن ابیطالب بوده و وی با یکایک آنها برای در دست گرفتن مقام خلافت بیعت کرده بود)، لعن و دشنام بفرستند. شاه اسماعیل همچنین با مشورت ملایانی که بدور خود جمع کرده بود، دستور داد، یک گروه تیردار ایجاد شود که به آنها تبراتیان میگفتند. دلیل اینکه این گروه تبراتیان نامیده شده بودند آن بود که واژه «تبری» معنی «دوری جستن و بیزاری شدید از عقیده و مذهبی را میدهد». بنابراین به این گروه بدین سبب «تبراتیان» میگفتند که آنها از مذهب تسنن دوری می‌جستند. افراد این گروه که با خود تبر و یا چماق حمل میکردند، مأمور بودند در کوچه و خیابان و برزن و بازار به گشت پردازند و پیوسته با صدای بلند به ابوبکر، عمر و عثمان لعنت بفرستند. اگر کسی شعار آنها را می‌شنید و بیدرنگ با صدای بلند نمیگفت «بیش باد و کم مباد»، این افراد مجاز بودند، بدون مکث سر او را با تبر قطع کنند. خوانندگان ازجمند توجه میفرمایند که چه شباهت یکسانی بین گروه «تبراتیان» و

^۱ امیرزا بیگ‌بن حسین حسینی جنابدی، روضة‌الصفویه (تهران: نسخه خطی کتابخانه شخصی ملک)، صفحه

«سپاه پاسداران» رژیم روح‌الله خمینی و دارودسته‌اش وجود دارد. نصرالله فلسفی استاد تاریخ دانشگاه تهران که خود یک شیعه دوازده امامی (و برادر محمد تقی فلسفی واعظ معروف و حقوق‌بگیر انگلستان)^۶ است، در کتاب زندگی شاه عباس اول مینویسد: «شاه اسماعیل چون بر تخت سلطنت ایران نشست، برای ترویج مذهب شیعه و برانداختن مذهب سنی از هیچ‌گونه ستمکاری و خونریزی خودداری نکرد. با آنکه در آغاز پادشاهی او اکثریت مردم ایران سنی مذهب و از اصول مذهب شیعه بی‌خبر بودند، وی فرمان داد که خطیبان، شهادت خاص شیعه یعنی «اشهد ان علیاً ولی الله» و «حی علی خیر العمل» را در اذان و اقامه وارد سازند. گروهی از مریدان خود به نام تیراثیان را نیز مأمور کرد که در کوچه و بازار بگردند و به آواز بلند خلفای سه‌گانه و دشمنان علی و دوازده امام و سنی‌مذهبان را لعن کنند. هر کس که لعن و طعن تیراثیان را می‌شنید، ناچار بود به صدای بلند بگوید: «بیش باد و کم مباد»، و هرگاه در این گفتار تأمل و تغافل روا میداشت، بیدرنگ خونس به دست تیراثیان و قورچیان شاه ریخته میشد.»^۷

یکی از ملایان دربار شاه اسماعیل صفوی نوشته است: «کشتن یک سنی که باید او را «سگ» نامید با ثواب کشتن پنج کافر حربی برابر است. نکاح سنی درست نیست. خون سنیان مباح و مالشان حلال است. واجب است که شکم زنان حامله سنی‌ها را شکافته و بچه ذکور آنها را با نیزه بزنند...»^۸

نویسندگان و تاریخ‌نویسان نوشته‌اند، درحالی‌که در زمان ظهور پادشاهان صفوی، بیشتر مردم مسلمان ایران سنی مذهب بودند و کمتر نشانه‌ای از شیعه‌گری در ایران یافت میشد، شاه اسماعیل صفوی به کمک گروه تیراثیان و یا تیرداران که در کوچه و خیابان و بازار به آدم‌خواری، پوست‌کندن و در آتش انداختن مردم مشغول بودند، مذهب شیعه‌گری را در ایران رواج داد. در جریان این فراگشت مذهبی، در طبس ۷/۰۰۰ نفر، در کاشان ۱۰/۰۰۰ نفر و در شمال شرقی ایران ۱۰/۰۰۰ نفر از مردم کشته و نابود شدند. شاه اسماعیل برای

^۶ ناصر ملکی در صفحه ۲۴۸ کتاب اسرار و عوامل سقوط ایران، آخوندیسم، مینویسد، محمد تقی فلسفی حقوق‌بگیر سفارت انگلیس بود و تنها در یک مرحله مبلغ چهارصد هزار تومان از سفارت انگلیس برای روضه‌خوانی و تحریک مردم برضد بهائیان دریافت کرد. دلیل این امر آن بود که بهائیان مرکز محفل ملی خود را از انگلستان به امریکا تغییر داده و از اینرو دولت انگلستان با آنها مخالف شده بود.

^۷ نصرالله فلسفی، زندگی شاه عباس اول (تهران: انتشارات دانشگاه تهران)، صفحه ۳۱.

^۸ کتاب انقلاب اسلام (تهران: نسخه خطی کتابخانه شخصی ملک) صفحه ۳۲.

تهدید مخالفان خود، قطعه‌های بدن قربانیان جنایاتش را برای آنها هدیه میفرستاد.^۱ سنی‌کشی شاه اسماعیل در ایران، سلطان سلیم پادشاه عثمانی را به شیعه‌کشی در آن کشور سوق داد و وی چهل هزار تن از شیعیان آن کشور را نابود کرد و سپس از علمای سنی برای جنگ با شاه اسماعیل فتوی گرفت و او را در جنگ «چالدران» شکست و فراری داد.

یکی از کارهای بسیار زشت و ناشایست شاه اسماعیل صفوی که داغ ننگ پیرایش‌ناپذیری بر او نشانده، ویران کردن آرامگاه حکیم ابوالقاسم فردوسی، شاعر آزاده، میهن‌خواه و جاودان ایران بوده است.

بدین ترتیب، با ظهور پادشاهان صفوی در قرن شانزدهم در ایران، شیعه‌گری مذهب رسمی این کشور شد و قدرت سیاسی پیدا کرد. پادشاهان صفوی با تمام نیرو شیعه‌گری، آخوندیسم، ملابازی و روضه‌خوانی و نوحه‌گری را نه تنها در ایران، بلکه در خارج از مرزهای ایران نیز گسترش دادند و بین شاه و شیخ یک اتحاد سیاسی و مذهبی بوجود آمد. این دو عامل با سفاکی‌ها و خونریزیهای بی‌سابقه، مذهبی بوجود آوردند که شوربختانه اصول و احکام بوج و نابخردانه آن در سالهای روشنگری قرن بیستم، هنوز مغز و شعور هم‌میهنان ما را در بهنهٔ افسون مغانطیسی دد منشانه‌اش زندانی کرده است.

پس از اینکه ملایان وارداتی جای خود را در سازمان حکومت پادشاهان صفوی استوار کردند، بتدریج برای خود سازمان و سلسله‌مراتبی بوجود آوردند که مهمترین آنها عبارت بودند از: شیخ‌الاسلام (که بوسیلهٔ شاه منصوب میشد)، ملاباشی، امام‌جمعه، پیش‌نماز و قاضی.

در بین سنی‌ها که نود درصد جمعیت مسلمانان دنیا را تشکیل میدهند، مقامات مذهبی باندازه سلسله‌مراتب مذهبی در شیعه‌گری واجد اهمیت نیستند. مقامات مذهبی تسنن چون در بارهٔ اصول و احکام قرآن، سنت و حدیث دارای اطلاعات ویژه هستند، از اینرو برای آنها تنها عنوان «علما» بکار میرود. ولی در شیعه‌گری، آخوندها و ملایان از قدرت زیادی برخوردارند و به آنها «روحانیون» که مفهوم وابستگی با «خدا» را میدهد، خطاب میکنند. در گذشته آنهایی که در مذهب شیعه‌گری خود را در سلک رهبران مذهبی در می‌آوردند و بدین‌منظور از عبا و عمامه استفاده میکردند، به‌سادگی «ملا» و «آخوند» نامیده میشدند. در تمام درازای تاریخ اسلام، تنها به یک نفر عنوان افتخاری «حجت‌الاسلام» داده شد و

^۱ بهرام چوبینه، شیخ و سیاست در ایران، جلد دوم (۱۳۶۱)، صفحه ۳۲۳.

آنها امام محمد غزالی (۱۱۱۱-۱۰۵۸ میلادی) بود. پس از آن نیز در زمان ناصرالدین‌شاه عنوان «حجت‌الاسلام» تنها به یک آخوند در کاشان داده شده بود. ولی پس از انقلاب سال ۱۳۵۷ خورشیدی، عنوان «حجت‌الاسلام» مفهوم نیمه‌رسمی پیدا کرده و کم و بیش مانند عنوان «آقا» در زبان فارسی بکار می‌رود. بدین شرح که همانگونه که اگر کسی بخواهد به هر فردی، از هر چینه اجتماعی که باشد، و حتی یک آدم جانی و جنایتکار احترام بگذارد، واژه «آقا» را پیش از نام او بکار می‌برد، به همانگونه نیز هر کسی بخواهد به ملاً و روضه‌خوان احترام بگذارد، پیش از نام او واژه «حجت‌الاسلام» را بکار می‌برد. عنوان «آیت‌الله» در جریان انقلاب مشروطیت (۱۹۰۶-۱۹۰۵ میلادی) بوجود آمد و دلیل اختراع این عنوان آن بود که در هوای سیاسی آنروز میخواستند، از دو آخوند به نامهای «سید محمد طباطبائی» و «سید عبدالله بهبهانی» که در بدایت امر از انقلاب مشروطیت جانبداری میکردند، در برابر «شیخ فضل‌الله نوری» که مخالف انقلاب مشروطیت بود، حمایت کنند. در جهت اجرای این هدف، عنوان «آیت‌الله» را برای این دو آخوند اختراع کردند و آنها را برای نخستین بار «آیت‌الله» نامیدند. این شرح تردیدی باقی نمیگذارد که عنوان «آیت‌الله» زائیده جریانات سیاسی زمان بوده، ولی امروز این عنوان را برای آخوندهای درجه اول مذهبی بکار می‌برند.

در زمان پادشاهان دودمان صفوی در اتحادی که بین شاه و شیخ برای حکومت و کشتار مردم یگانه و غارت اموال آنها بوجود آمد، تا زمانی که قدرت پادشاه استوار بود، بین شیخ و شاه تعادل وجود داشت، ولی هنگامی که قدرت پادشاه رو به کاهش نهاد، ملایان به رهبری ملاً محمد باقر مجلسی (در گذشته در سال ۱۷۰۰ میلادی)، ادعا کردند که چون نایبان و نماینده‌های امام زمان هستند، قدرت سیاسی و مذهبی، هر دو باید در اختیار آنها باشد. دائرةالمعارف مذهب مینویسد، با این وجود، هنگامی که افغانها به ایران حمله کردند، بجای اینکه ملایان از قدرت خود، دست کم برای نگهداری حکومت مذهبی شیعه‌گری بهره‌برداری کنند و برای رفع حمله افغانها دست به اقدامی بزنند، اظهار داشتند که کار آنها تنها اشتغال به امور مذهبی است و تقریباً تمام علمای برجسته میدان را برای تاخت و تاز افغانها خالی کردند و بسیاری از آنها رهسپار نجف شدند.^{۱۱}

پس از کشتارها و خونریزیهای وحشت‌آوری که شاه اسماعیل و شاه‌عباس صفوی به نام

^{۱۱} Mircea Eliade, *The Encyclopedia of Religion*, vol. 13 (New York: Mcmillan Publishing Company, 1987), p. 263.

دین و مذهب مرتکب شدند، شاه اسماعیل دوم (پسر شاه تهماسب) تصمیم گرفت، شیعه‌گری را در ایران براندازد و جلوی جنایاتی را که در این کشور به نام مذهب انجام می‌گرفت، بگیرد، ولی عمر پادشاهی‌اش از یکسال فراتر نرفت و از اینرو فرصت انجام این کار را پیدا نکرد. نشانه‌ها و نوشته‌های تاریخی نشان می‌دهد که اگر پادشاهان صفوی به عقیده آزادی مذهب احترام می‌گذاشتند، مذهب و حکومت را یکی نمی‌کردند و به گروه خودخواه، خائن و واپس‌گرای ملأ در کشور ما قدرت و آزادی عمل نمی‌دادند، بدون تردید تمدن و فرهنگ ما امروز، از کشور ایتالیا و یا دست کم از اسپانیا چیزی کم نداشت.

پس از سرنگونی دودمان صفویه، شیعه‌گری به قدرت پیشینی که پادشاهان صفویه بمنظور استواری قدرت سیاسی خود آنرا بنیانگزاری کرده بودند، باقی ماند، ولی مذهب از سیاست جدا و برای خود دارای سازمان جداگانه‌ای گردید. اما چون ملایان و دینمردان شیعه‌گری حاضر نبودند تنها به امور مذهبی پردازند و بوسیله و بهانه مذهب قصد رخنه در سازمان دولتی و گسترش نفوذ خود در بین زینه‌های گوناگون مردم بودند، از اینرو سیاست و مذهب به شکل دو نیروی جداگانه و برخی اوقات ناهمساز در برابر یکدیگر قرار می‌گرفتند و با یکدیگر نبرد و مبارزه می‌کردند.

هنگامی که در سال ۱۱۴۸، مردم در دشت مغان نادر افشار را به پادشاهی ایران برگزیدند او سه شرط برای پذیرش پادشاهی پیشنهاد کرد. یکی از آن شرایط سه‌گانه این بود که مردم ایران از مذهب شیعه که بنا به عقیده او فرآورده گمراه‌کننده شاه اسماعیل صفوی بوده و قرن‌ها بین مسلمانان سبب نفاق و خونریزی شده دست بردارند و به مذهب سنت بگردانند. ولی نادر افشار موافقت کرد که مذهب شیعه دوازده امامی در ردیف چهار مذهب سنی (حنفی، شافعی، مالکی و حنبلی)، بعنوان پنجمین مذهب اسلام در ایران باقی بماند.^{۱۱} در این لحظه، ملأباشی مشهور اصفهان «میرزا عبدالحسن» ملقب به «صدرالصدور» به پاخواست و به نادر اظهار داشت که وی بهتر است، کوشش‌های خود را در راه اداره و اصلاح امور دولتی به کار ببرد و از دخالت در امور مذهبی خودداری نماید. نادر از «صدرالصدور» پرسش کرد: «به چه سبب علما و طلاب باید درآمدهای هنگفت اوقاف را به خود ویژگی دهند و بدون داشتن هیچ کار و پیشه مثبتی با استفاده از درآمد اوقاف، زندگی پر از رفاه برای خود تشکیل دهند؟»

صدرالصدور پاسخ داد: «سبب این امر آنست که روحانیون پیوسته دعاگوی قبله عالم

^{۱۱} وثیقه اتحاد اسلامی نادر، مجله یادگار، شماره (۱۳۲۶)، صفحه‌های - ۴۶۴۳.

بوده و با استفاده از درآمدهای اوقاف هر روز و هر ساعت در مساجد برای بقاء و نصرت پادشاه و آبادانی کشور دعا میکنند.»

نادرشاه گفت: «پس معلوم میشود، دعای روحانیون هیچگاه مورد اجابت واقع نشده است و گرنه گروهی افغانهای پابرنه سنی این فاجعه بزرگ تاریخی را برای ایران بوجود نمی‌آوردند.»

گذشته از آن جاسوسهای نادرشاه به‌او آگاهی دادند که «صدرالصدور» در چادرش گفته است، همه مردم پیرو و طرفدار دودمان صفوی هستند. مجموع این عوامل، نادرشاه را وادار کرد دستور دهد، «صدرالصدور» را اعدام کنند و تمام درآمدهای روحانیون از اوقاف و نیز مواجب و مقرریهاتی که از سایر سازمانها کسب میکردند، قطع شود.^{۱۳} نادرشاه همچنین فرمان داد، دارائیهائی را که روحانیون از اوقاف و سایر سازمانها در اختیار داشتند، به‌خزانه دولت منتقل شود.^{۱۴}

با اجرای دستور نادرشاه، سالیانه در حدود هیجده کرور (هر کرور پانصد هزار) تومان که از درآمد اوقاف به‌ملایان داده میشد، قطع گردید. ملأها از فرمان نادر بسیار خشمگین شدند و تا آنجائی که در توان داشتند کوشش کردند، سربازان و روستائیان را بر ضد نادر بشورانند، ولی نیم بیشتری از سپاهیان نادر از سنی‌ها تشکیل شده بود و از اینرو تحریکات ملایان بر ضد نادر بجائی نرسید. روستائیان نیز از دستور نادر درباره لغو روش اختصاص درآمد اوقاف به‌ملایان استقبال کردند. زیرا، بدینوسیله مبلغی از مالیات آنها کاسته شد. سپس نادرشاه، فرشتگان دولت را فراخواند و به آنها اظهار داشت: «اگر شما به‌ملأ نیاز دارید، باید مخارج آنها را خودتان بپردازید، من به‌ملأ هیچ نیازی ندارم و برای آنها متحمل مخارجی نیز نخواهم شد.»^{۱۵}

هنگامی که یک خواننده اندیشه‌گر، رویدادهای اسلام و شیعه‌گری را از نخستین روز بنیاد آنها ژرف‌نگری میکند، بدون تردید به این نتیجه میرسد که همانگونه که شادروان علی

^{۱۳} اصفهانی، اصفهان نصف جهان، تنظیم از ستوده (تهران: ۱۳۴۰)، صفحه‌های ۵۷-۲۵۶.

^{۱۴} John Malcolm, *History of Persia*, vol. ii (London: 1982), pp. 63-64; Ann. K.S. Lambton, *Landlord and Peasant in Persia* (London: 1953), pp. 131-32.

^{۱۵} احمد مجدالاسلام کرمانی، تاریخ انقلاب مشروطیت ایران (اصفهان: انتشارات دانشگاه اصفهان: ۱۳۵۰)، صفحه‌های ۳۶-۵۳۱.

دستی گفته است، تاریخ اسلام براساسی تاریخ رویدادهای پیکارگران و نبردآوران برای کسب قدرت و جاه و مقام بوده است و تمام گفته‌های لاجمابه، نابخردانه و تماخره‌آمیزی که دینمردان اسلامی از قول الله و عوامل منافیزیکی به‌خورد مردم داده‌اند، همه برای استوار کردن بنیاد نفوذ اجتماعی و قدرت دنیوی خودشان بوده است.

بطور کلی افراد مختلف مردم را از نظر معتقدات منافیزیکی به چهار گروه میتوان بخش کرد: خداپرستان (Pantheists)، معتقدان به یکی از ادیان و مذاهب موجود، خداشناسان (Atheists)، و شکاکان (Agnostists). خداپرستان آنهایی هستند که مخالف وجود خارجی و مجرد خدا بوده و عقیده دارند، خداوند دارای وجود و شخصیت جداگانه‌ای نیست، بلکه مظهر و تجلی آن در تمام عوامل موجود و عناصر طبیعی وجود دارد. این افراد در واقع گامی از معتقدان به مذاهب و ادیان گوناگون که برای خدا قائل به ذات و وجود یگانه هستند، فراتر نهاده و وجود خدا را در هر شیئی، جسم و یا اورگانیزی متجلی میدانند. گروه دوم، معتقدان و پیروان یکی از مذاهب و یا ادیان موجود، خواه آسمانی و کتابدار و خواه غیر آن هستند. گروه سوم که خداشناسان نامیده میشوند، وجود هر عامل غیرقابل لمسی را انکار میکنند و به وجود عوامل غیر قابل مشاهده منافیزیکی اعتقادی ندارند. بدیهی است که چون پیروان این تئوری به وجود خداوند عقیده ندارند، بطور طبیعی به ادیان و مذاهب موجود نیز ایمان و اعتقادی ندارند. گروه چهارم که نویسنده برای آنها در زبان فارسی واژه «شکاکان» را قائل شده، در واقع Agnostic ها هستند. پیروان این تئوری عقیده دارند که هوش و خرد انسان توانائی درک و شناسائی عوامل منافیزیکی از قبیل وجود خداوند و سایر فراتاش‌های وابسته به آنرا ندارد و از اینرو تا حدودی میتوان گفت که خود را بین پیروان گروههای Pantheist (خداشناس) و Atheist (خداشناس) قرار میدهند.

حال باید توجه داشت که بنا به باور نویسنده؛ بعضی از پیامبران، مانند محمد بن عبدالله و امامهای شیعه‌گری از نظر عقاید منافیزیکی از هر یک از گروههای چهارگانه بالا بی‌ایمان‌تر بوده و نه تنها نمیتوان آنها را در زمره خداشناسان گروه‌بندی کرد، بلکه در رده «خداشناسان» و «شکاکان» نیز نمیتوان آنها را قرار داد. زیرا این افراد نه تنها به وجود خداوند یکتا عقیده و ایمانی نداشتند، بلکه خداوند و تمام عوامل وابسته به او را در خدمت منافع شخصی و راضی کردن احساسات جاه‌طلبانه و خودخواهانه خود به‌بازی گرفته‌اند. زیرا، برای مثال چگونه ممکن است خداوند عادل در دنیا وجود داشته و نخست یکی از

بندگان خود به نام «موسی عمران» را به پیامبری برگزیند و به او مأموریت دهد، بندگان و آفریده‌شده‌هایش را به اصول آئینی که به او دیکته میکند، فراخواند و سپس پیامبر دیگری را برگزیند و به وی فرمان دهد که بندگان را به آئین دیگری دعوت کند و اگر آنها از پذیرش آئین جدید خودداری کردند، آنانرا قتل عام کند! و در جهت اجرای فرمان خدا، پیامبر جدید (محمد بن عبدالله) روزی از صبح تا شام بنشیند و ناظر و شاهد اجرای دستور خود در قتل و قصابی ۸۰۰ نفر از پیروان آئین قبلی باشد! (منظور قتل عام ۸۰۰ نفر مردان طایفه یهودی بنی قریظه به دستور محمد است.) آیا هیچ عقل سلیمی باور میکند که خداوند عادلّی که در قرآن ۹۹ نام به او ویژگی داده شده، پیامبر خود را آزاد کند تا برخلاف اصول و احکامی که برای سایر بندگان مقرر کرده، هر یک از زنان این جهان را که میل دارد، بدون رعایت و یا اجرای هیچ نوع تشریفات تصاحب کند! (آیه شماره ۵۰ سوره احزاب).

و آیا هیچ انسان خردوری میتواند پذیرش کند، خداوندی که پیامبر و امام، او را آلت تأمین منافع شخصی خود قرار داده‌اند، آنقدر از نظر شأن و ارزش برناس و فرومرتب باشد که به پیامبرش توصیه کند، در همخوابگی با زنان حرمسرایش لازم نیست، نوبت آنها را رعایت کند و میتواند نوبت هر یک از آنها را که بخواهد عقب بیندازد و با هر یک از آنها که اراده کند، بدون در نظر گرفتن نوبت، به‌رختخواب آنها برود (آیه شماره ۵۱ سوره احزاب).

بنابراین شایسته است بگوئیم افرادی که بدین ترقیب خدا و کار داده‌های وابسته به او را آلت اجرای احساسات خودخواهی و جاه‌طلبی و حتی ارضای نفسانیت خود قرار داده‌اند، از نظر ارزشهای اخلاقی، نه تنها از گروه «شکاکان» بلکه حتی از «خداناشناسان» نیز انسانی وضع‌تر بوده‌اند. زیرا، یک انسان خداناشناس و یا شکاک، دست کم وجود خدائی را که به او ایمان ندارد، برای ارضای احساسات خودخواهی و جاه‌طلبی و نفسانی خود به‌بازی نمیگیرد. ولی، تاریخ اسلام نشان میدهد که وجود خداوند یا نامی که محمد بن عبدالله از بزرگ بت خانه کعبه، یعنی «الله» اقتباس و روی او گذاشت، پیوسته آلت اجرای خواست‌های دنیوی و نفسانی محمد بن عبدالله، امامهای شیعه‌گری و سپس نمایان آنها بوده‌است.

بر پایه آنچه که در پیش گفته شد، در زمان پادشاهی نادرشاه (۱۷۴۷-۱۷۳۶ میلادی) و همچنین کریمخان زند (۱۷۷۹-۱۷۵۰ میلادی) تا روی کار آمدن دودمان قاجاریه

در سال ۱۷۷۹، شیعه دوازده امامی به حال رکود درآمد و بویژه از هر گونه قدرت سیاسی محروم شد. ولی، آغامحمدخان قاجار، دوباره سیاست مذهبی پادشاهان صفوی را در ایران رواج داد و شیعه دوازده امامی را تقویت کرد.

آغامحمدخان قاجار از اصالت دودمانی بهره‌ای نداشت و در صدد دست‌یازی به‌کردادی بود که بتواند پایه‌های قدرت و پادشاهی‌اش را نیرومند سازد. از اینرو لزوم اتکاء به‌مذهب را حتی بیش از شاه اسماعیل صفوی احساس کرد. آغامحمدخان قاجار، سردودمان قاجاریه خود را ایرانی نمی‌شمرد و تیره خود را از مغولان میدانست. او در نامه‌ای که به‌علیخان افشار رهبر طوایف افشار آذربایجان نوشت، اظهار داشت که طوایف ترک و مغول که در ایران بسر می‌برند باید دست اتحاد بهم بدهند تا ایرانیان خود نتوانند به‌پادشاهی برسند. بدیهی است که با این زمینه ناتوان انسانی و قومی، هیچ‌کردادی برای آغامحمدخان بیش از اتکاء به‌مذهب نمیتوانست در اجرای هدفش کاربرد داشته باشد. آغامحمدخان در زمان تاجگذاری‌اش تأکید کرد که پایه حکومتش را برنهاد مذهب شیعه دوازده امامی بنیاد خواهد نهاد و در هنگام مراسم تاجگذاری، شمشیری را که در آرامگاه شاه اسماعیل صفوی ودیعه گذاشته شده بود، به‌کمر بست.^{۱۶}

آغامحمدخان تصمیم داشت؛ قدرتهای مذهبی و سیاسی، هر دو را یکجا در دست بگیرد و فرمانروای مطلق ایران شود،^{۱۷} ولی عمرش کفاف نداد و بزودی پس از تاجگذاری مقتول گردید.

«ماکس وبر» از بزرگترین جامعه‌شناسان عصر ما نوشته است، اگر مشروعیت حکومت حاکمی بوسیله پیوندهای موروثی تأییدپذیر نباشد، وی به‌نیروی دیگری نیاز دارد تا بوسیله آن خودرا مورد پذیرش ملت قرار دهد و مشروعیت حکومتش را پابرجا سازد. بدیهی است که هیچ‌عاملی بیش از نیروی مذهب نمیتواند به‌چنین حاکم بی‌اصل و نسبی کمک کند تا حکومتش را بر مردم تحمیل نماید.^{۱۸}

گفته «ماکس وبر» در باره شاه اسماعیل و آغامحمدخان قاجار، کاربرد تردیدناپذیر و قاطعی داشت. زیرا ایندو شاه بی‌اصل و نسب با تکیه کردن به‌مذهبی که شاید خود

^{۱۶} نفیسی، تاریخ اجتماعی و سیاسی ایران، جلد اول (تهران: ۱۳۳۵)، صفحه ۵۱۰.

^{۱۷} روزنامه خاطرات اعتمادالسلطنه، تنظیم از افشار (تهران: ۱۳۵۰)، صفحه ۵۶.

^{۱۸} Max Weber, *Economy and Society* (New York: 1968), p. 1147.

به‌اندازه‌ی آنهایی که قربانی هدفهای سیاسی و جاه‌طلبانه‌ی آنها شدند، به آن ایمان نداشتند، پایه‌های قدرت خود را استوار کردند و بنیانگزار دو دودمان پادشاهی واپسگرا در ایران شدند.

پس از قتل آغامحمدخان قاجار، جانشینش فتحعلی‌شاه از آغامحمد خان نیز در آزاد کردن مهار ستمدینی ملایان و آخوندها نیز گامی پیشتر رفت. درحالی‌که پادشاهان صفوی، مذهب را در دولت حل کرده و نیروهای سیاسی و مذهبی را در خود جمع و متمرکز کرده بودند، فتحعلی‌شاه به روحانیون آزادی عمل داد و روحانیت شیعه دوازده امامی با سازمان و تشکیلات جداگانه‌ای برای خود یک نیروی مستقل بوجود آورد. پادشاهان صفوی در واقع خود را نماینده‌ی امام مهدی قائم میدانستند، ولی پادشاهان قاجاریه خود را نگهبان شیعه‌گری در ایران شناختگری میکردند. فتحعلی‌شاه یکی از مذهبی‌ترین پادشاهان قاجار بشمار میرود. او دستور داد، مساجد زیادی ساخته شود و ضریحهای رهبران مذهبی مرمت گردد. در زمان پادشاهی فتحعلی‌شاه، تهران و اصفهان به شکل مراکز مذهبی درآمدند و بر پایه دستور او اهالی شهر مذهبی قم از پرداخت مالیات معاف شدند. او با روحانیون پیوندهای نزدیک برقرار کرد و در زمان او شیخ الاسلام‌ها و امام جمعه‌های زیادی بوجود آمدند و با آزادی کامل با دستاویز خدا و دین و مذهب به‌جان مردم افتادند و به‌مکیدن خون آنها پرداختند. در حالی‌که در زمان پادشاهان صفوی، قضات دادگاههای شرع از طرف پادشاه گزینش می‌یافتند، در زمان پادشاهان قاجاریه، آخوندها بدون فرمان شاه، دادرسی امور مردم را در دادگاههای شرع بر عهده گرفتند.

«حامد الگر» مینویسد، درآمد ملایان معمولاً باید بوسیله‌ی اوقاف متعلق به مساجد و سایر اماکن مذهبی تأمین شود، ولی این یک قاعده کلی نیست و آخوندها به‌گونه مستقیم از مردم نیز اعانه‌ها و کمک‌های مالی دریافت میکنند.^{۱۹} درباره‌ی فتوایی که آخوندها برای مردم میدهند، فرض براینست که آنها نباید از مردم پولی دریافت کنند. زیرا، اگر قاضی از مردم پول دریافت کند، بیطرفی و بی‌نظری خود را در امر دادرسی خدشه‌دار خواهد کرد. ولی، محمدتقی بروجردی نوشته است که نامبرده معتقد است، چون نوشتن حکم قضاوت جزء عمل دادرسی نیست، آخوندی که مبادرت به نوشتن حکم قضاوت میکند، شایسته

^{۱۹}Hamid Algar, *Religion and State in Iran 1785-1906* (Los Angeles: University of California Press, 1980), p. 14.

گرفتن مزد خواهد بود.^{۲۰} بدیهی است که گروهی نیز عقیده دارند، نوشتن حکم قضاوت از کار فتوی جدا نیست و آخوند نباید برای این کار وجهی دریافت کند.^{۲۱}

اگر از پوسته ظاهری این تئوری‌ها عبور کنیم، به این واقعیت میرسیم که آخوند و ملا، در واقع یک پارازیت و انگل مفتخوار و سربار اجتماعی است که دین و مذهب را وسیله مفتخواری و ایجاد تأمین رفاه و آسایش خود قرار داده و بدیهی است که متی که آخوند و ملا سربار آن شده باید در ژرف واپسگرایی باقی بماند تا آخوند بتواند بر خرد او غالب شده و حقوق و آزادیهای او را قربانی تأمین منافع خصوصی خود نماید. «لمبتون» یکی از ایران‌شناسان شپیری که سالها در ایران پژوهش کرده، به زبان فارسی استادی کامل داشته و کتابهای متعددی در باره ایران و حتی در موضوع دستور زبان فارسی برشته نگارش درآورده مینویسد: «در زمان پادشاهان قاجار علما برای حکومت کار میکردند و بسیاری از آنان از دولت حقوق و مستمری دریافت میکردند که البته این کار مخالف شأن مذهبی و معنوی آنها بود.»^{۲۲} «لمبتون» همچنین مینویسد: «یکی از هدفهای ایجاد سازمان اوقاف در ایران، اختصاص دادن درآمد آن به سبدها و سایر گروههای مذهبی و روضه‌خوانی بوده است.»^{۲۳} «لمبتون» در جای دیگر مینویسد: «علما در دهات میرفتند و در هنگام خرمن برداری از روستائیان حق خود را مطالبه میکردند.»^{۲۴}

«الگر» از قول «سپیس» مینویسد، بعضی از آخوندهای کم اهمیت به تجارت می‌پردازند و در حالیکه قرآن (آیه ۲۷۵ سوره بقره)، آشکارا ربا را منع کرده است، به وام دادن پول و رباخواری اشتغال میورزند و حتی در حدود ۴۰ تا ۵۰ درصد بهره دریافت میکنند.^{۲۵}

«ریس» کنسول پیشین بریتانیا در اصفهان نیز نوشته است، سابقه‌ای وجود دارد که آقاجانی، مجتهد طراز اول اصفهان قصد داشت بانکی بنیاد نهد و با نرخ ۱۸ درصد به مردم وام بدهد و سالیانه سود سهام بانک را با نرخ ۱۲ درصد پرداخت کند.^{۲۶}

^{۲۰} Mohammad Ali Keshmiri, *Nujum us-Sama* (India, Luckwood: 1886), p. 410.

^{۲۱} محمد سنگلجی، قضا در اسلام (تهران)، صفحه‌های ۳-۲.

^{۲۲} Lambton, *Gajar Persia* (Austin: University of Texas Press, 1987), p. 30.

^{۲۳} Lambton, *Landlord and Peasant in Persia*, p. 233.

^{۲۴} *Ibid.*, p. 238.

^{۲۵} Algar, *Religion and State in Iran 1785-1906*, p. 14.

^{۲۶} F.O. 60/557, *Report of Reece*, British Consul in Esfahan, 1894.

روانشاد احمد کسروی مینویسد، در نیمهٔ دوم سدهٔ نوزدهم، علمای بسیار مشهوری مانند حاج ملاعلی کنی و میرزا آقا جواد به‌احتکار غله می‌پرداختند و این امر نشان می‌دهد که در بعضی اوقات جمع‌آوری پول و ثروت بر مذهب برتری می‌آید.^{۲۷}

«الگر» نوشته است با وجود نقاط ضعف شدیدی که علما از نظر مالی داشتند، این نقطه ضعف نتوانست از قدرت و نفوذ اجتماعی آنها بکاهد.^{۲۸}

بدین‌ترتیب در زمان پادشاهی فتحعلی‌شاه، حکومت ایران زیر نفوذ آخوندها قرار داشت. این شاه نادان و خرافات‌زده زیر فشار آخوندها با روسیه وارد جنگ شد و در نتیجه آن هفده شهر قفقاز در شمال ایران از نقشهٔ جغرافیائی این کشور حذف شد. برای اثبات خرافات پرستی فتحعلی‌شاه و نفوذ روحانیون در دربار او ونیز خیانت آنها، کافی است به این رویداد شرم‌آور اشاره کنیم که زمانی که فتحعلی‌شاه زیر فشار «آقا سید محمد باقر بهبهانی» آخوند مشهور و منتقد آن زمان موافقت کرد با روسیه وارد جنگ شود، به او اظهار داشت به‌شرطی با روسیه به جنگ خواهد پرداخت که وی نامه‌ای به او بدهد که او مسئول آغاز جنگ نبوده و به توصیهٔ روحانیون به این اقدام مبادرت کرده تا در شب اول قبر آنرا به نکیر و منکر نشان دهد. آقا سید محمد باقر بهبهانی با تقاضای ابلهانهٔ فتحعلی‌شاه موافقت کرد و نامه‌ای در این جهت به وی تحویل داد. فتحعلی‌شاه در زنیارگی و حرم‌سراداری نیز بسیار مسلمان بود و از ائمهٔ شیعهٔ دوازده امامی پیروی میکرد، زیرا وی با یکهزار زن ازدواج کرده است.

«پارسنز» مینویسد، تا نیمهٔ نخست قرن نوزدهم برخلاف مسیحیت در اروپا، مذهب در ایران دارای سازمان مستقلی نبود. در نیمهٔ نخست قرن نوزدهم، مذهب شیعه راه خود را از روشی که دین اسلام در سایر کشورها داشت جدا کرد و با ایجاد سازمان مذهبی جداگانه برای خود در برابر دولت به‌شکل یک نیروی توانمند سیاسی درآمد و درحالی‌که دولت خود را مسئول حفظ نظم و امنیت داخلی و خارجی و ادارهٔ امور کشور میدانست، مذهب شیعه خود را مسئول و نگهدارندهٔ شرع اسلام اعلام نمود.^{۲۹}

^{۲۷} احمد کسروی، زندگی من، (تهران: ۱۳۳۲)، صفحه‌های ۱۷۳ و ۲۲۰.

^{۲۸} Algar, *Religion and state in Iran 1875-1906*, p. 16.

^{۲۹} Talcott Parsons, "Christianity and Modern Industrial Society," in Edward E. Tiryakian, ed., *Sociological Theory, Values and Sociocultural Change* (New York: 1930), p. 46.

جدائی مذهب شیعه از دولت در قرن نوزدهم در ایران و نیروئی که پادشاهان قاجار به روحانیون دادند، سبب شد که هر زمانی که روحانیون اراده میکردند، بعنوان اینکه دولت وقت قادر به حفظ منافع ملت شیعه در برابر امپریالیست‌های خارجی نیست، در سیاست دخالت و مردم را بر ضد دولت به شورش تحریک میکردند. بهترین مثال در این باره رویداد تحریم تنباکو در سالهای (۱۸۹۲-۱۸۹۱ میلادی) میباشد که روحانیون مردم را بر ضد دولت وقت تحریک و ناصرالدین شاه را مجبور کردند، قرارداد انحصار تنباکو به یک کمپانی انگلیسی را لغو نماید.

«شاردن» نوشته است، در نیمه دوم سده نوزدهم شمار مجتهدین بسیار ناچیز بود.^{۳۰} «ملکلم» نیز نوشته است، در نیمه دوم سده نوزدهم، شمار مجتهدین از سه تا چهار نفر تجاوز نمیکرد. حتی در ابتدای پادشاهی ناصرالدین شاه شمار مجتهدین به دوازده تن نرسید.^{۳۱} ولی، به نوشته «اعتماد السلطنه» در سالهای پایان پادشاهی ناصرالدین شاه شمار علما به سیصد و پنجاه نفر رسیده بود که یکصد و هفتاد و پنج نفر آنها مجتهد بودند.^{۳۲} عنوان حجت الاسلام در این زمان تنها به یک مجتهد در کاشان داده شده بود.^{۳۳} Keddie و Cole مینویسند، یک نویسنده فرانسوی شمار ملایان ایران را در سال ۱۹۷۹، یکصد و هشتاد هزار نفر ذکر کرده است. ولی، نویسندگان مذکور این رقم را نادرست خوانده و سپس به منبع آگاه دیگری اشاره میکنند که شمار ملایان را در آن زمان یکصد و بیست هزار نفر بشمار آورده و اظهار عقیده میکنند که رقم آخر به حقیقت نزدیکتر است.^{۳۴}

در سالهای نخست پادشاهی ناصرالدین شاه، امیر کبیر صدراعظم نامدار و میهن‌خواه ایران، تصمیم گرفت دست به یک رشته اصلاحات پایه‌ای در کشور بزند و چون بخوبی درک کرده بود که بزرگترین نیروی بازدارنده از هر نوع پیشرفتی ملایان هستند، از اینرو تصمیم گرفت نفوذ سیاسی آنها را کنترل و نیروی سیاسی دولت را توانمند سازد. ولی، ناصرالدین شاه نابخرد، زیر تأثیر نفوذ ملایان، امیر کبیر را ناجوانمردانه کشت و با دادن

^{۳۰} J. Chardin, *Les Voyage de Chevalier Chardin en Perse*, Langles, ed. (Paris: 1811), iv, pp. 1945-95.

^{۳۱} Malcolm, *History of Persia*, vol. ii.

^{۳۲} اعتماد السلطنه، المعادیر و الآثار (تهران: ۱۸۸۸)، صفحه ۱۳۷.

^{۳۳} خورموجی، حقایق اخبار ناصری، تنظیم از خدیو جم (تهران: ۱۳۴۴)، صفحه‌های ۱۴۶، ۱۴۷، ۱۵۸، ۱۶۱.

^{۳۴} Juan Cole and Nikki Keddie, *Shi'ism and Social Protest* (New York: University Press, 1986), p. 193. quoted in Paul Balta and Claudine Rulleau, *L'insurge* (Paris: 1979), p. 152.

امتیازاتی به آخوندها، پیوند آنها را با دولت بهبود بخشید.^{۳۵}

دوره پادشاهی دودمان قاجاریه یکی از گزندبارترین و شوم‌ترین دوره‌های تاریخی ایران است. زیرا پادشاهان دودمان قاجاریه مدت یکصدوسی‌چهار سال (۱۷۸۶-۱۹۲۰ میلادی)، یعنی همزمان با آغاز انقلاب صنعتی، اجتماعی و فرهنگی در اروپا بر کشور ما فرمانروائی کردند و در حالیکه در این دوره دنیا به سرعت به سوی پیشرفت و تمدنی شگرف و بی‌سابقه گام برمیداشت، پادشاهان نادان، ناتوان و فاسد قاجار برای حفظ قدرت سلطه خود، کشور ما را به قهقرا سوق دادند. یکی از اقدامات ویرانگر آنها افزودن به قدرت ملایان و ایسگرا بود. «سرپرسی سایکس» نوشته است: «ناصرالدین شاه گفته است، من میل دارم درباریانم هیچگاه ندانند که آیا بروکسل یک شهر است و یا یک سبزی خوردنی مانند کلم.»^{۳۶}

ناصرالدین شاه در حدود مدت پنجاه سال (۱۸۹۶-۱۸۴۸ میلادی) در زمانی که دنیا با شتاب بر اثر انقلاب صنعتی پیش میرفت، بر ایران پادشاهی کرد و نه تنها به فکر اصلاح وضع کشور نبود، بلکه بیشتر وقتش را در حرمسرایش میگذرانید. او به مراسم تعزیه‌خوانی که ترکیبی از روضه‌خوانی، سینه‌زنی، زنجیرزنی و غم‌زنی است علاقه زیادی داشت. این رسم نابخردانه در دوره ناصرالدین شاه به اوج خود رسید. این شاه برناس و فاسد که در حرمسرایش شمار یکهزاروششصد زن، خواجه‌حرمسرا و مستخدم بسر میبردند، مبالغه‌هنگفتی از بودجه کشور در حال ورشکست ما را صرف هزینه‌های تعزیه‌خوانی کرد. او تکیه دولت را در شمال سبزه‌میدان ویژه تعزیه‌خوانی ساخت. بازیگران تعزیه که در واقع یادآور و اجراکننده تراژدی وحشی‌گریهای تازیهای بیابانی ۱۴۰۰ سال پیش بودند، از دولت حقوق می‌گرفتند و بهمین سبب، پس از مرگ ناصرالدین شاه، رویداد مرگش را در تعزیه نشان دادند. حال‌ای کاش، برگزارکنندگان تعزیه‌ها و مربیان تعزیه‌خوانها، موضوع عشق حسین بن علی به «اورینب» را نیز در لابلای رویدادهای تعزیه‌خوانی وارد و اجرا می‌کردند، تا دست کم «تراژدی» وحشی‌گریهای تازیهای بیابان کربلا تبدیل به «تراژدی کمدی»

^{۳۵} معالم حبیب‌آبادی، مکارم‌الاکثار (اصفهان)، شماره ۵، صفحه ۱۶۱۶.

^{۳۶} Percy Sykes, *A History of Persia*, vol. ii (London: Mcmillan and Co., Limited, 1951), p. 395.

عشق حسین بن علی به «اورینب» و پیروزی حسین در بیرون آوردن «اورینب» از چنگ یزید و ازدواج با او میشد.

یکی دیگر از موارد دخالت ملّایان در امور سیاسی، نقش آنها در انقلاب مشروطیت است. نویسندگان ملّایان را از لحاظ نقششان در انقلاب مشروطیت به دو گروه بخش میکنند و باور دارند یک گروه آنها به رهبری شیخ فضل الله نوری مخالف مشروطیت و گروهی دیگر به رهبری سید عبدالله بهبهانی و سید محمد طباطبائی طرفدار ایجاد مشروطیت در ایران بودند. ولی، در مقاله پژوهشی دانشمندانه‌ای که سعید امیرارجمند در شماره آوریل سال ۱۹۸۱ مجله Middle East Studies در باره «نقش روحانیون ایران در انقلاب مشروطیت ایران» برشته نگارش درآورده، آشکارا نشان داده است که پس از اعدام شیخ فضل الله نوری، وظیفه مخالفت با پیشرفت ایجاد مبانی حکومت مشروطه در مجلس شورای ملی را سید عبدالله بهبهانی برعهده گرفت و آخوند ملا کاظم خراسانی که او نیز نخست طرفدار ایجاد مشروطیت در ایران بود و همچنین ملّایان ساکن نجف (که علمای نجف نامیده میشوند)، نیز به او پیوستند.^{۳۷}

نکته جالب آنست که اگرچه ملّایان در دوره‌های پادشاهی دودمانهای صفوی و قاجار قدرت اجتماعی و سیاسی بیش از اندازه بدست آوردند، ولی در هیچیک از این ادوار، هیچ سابقه و مدرکی وجود ندارد که آنها حتی برای یکمرتبه ادعای حکومت کرده باشند. شاید دلیل این امر به نوشته روانشاد احمد کسروی آن باشد که این افراد در خود شایستگی این امر را نمیدیدند. ولی، در سالهای پایانی پادشاهی محمد رضا شاه، روحانیون با حمایت دولت بریتانیا و امریکا، سرانجام قدرت را در ایران بدست گرفتند.^{۳۸} در زمانی که این کتاب زیر چاپ میرود، مدت پانزده سال از حکومت سیاه آخوندها بر ایران میگذرد. در این مدت، کشور ما بر اثر نادانی، خیانت و فساد ملّایان با شتاب به قهقرا میرود، اقتصاد آن ورشکسته شده، سیاست خارجی آن بر تروریسم جهانی تمرکز یافته، کشور نیمه‌ویرانه شده و اعتبار خود را در جامعه جهانی از دست داده است.

یافشاری در این عقیده که یگانه حکومت مشروع در روی زمین انحصار به امام غایب دارد و در غیاب او مجتهدین باید به نیابت و نمایندگی از جانب او حکومت کنند، از

^{۳۷} Said Amir Arjomand, "The Ulama's Traditionalist Opposition to Parliamentarism 1907-1909, *Middle East Studies* (April 1981): 174-90.

^{۳۸} دکتر مسعود انصاری، نقش روحانیت در تاریخ معاصر ایران، ۱۳۶۰.

فرآورده‌های خرافی پادشاهان ستمگر و فاسد دوره قاجاریه است.^{۳۹} همانگونه که فرد آدمی هرچقدر که از لحاظ سرمایه‌های دانش، خرد و کیاست تهی‌تر باشد، زودتر و آسان‌تر فریانی خرافات و اراجیف شیادان و فریبکاران خواهد شد، بهمانسان نیز حکومت‌هایی که دارای مشروعیت و پشتوانه مردمی نباشند، زیادتر خود را به‌عوامل ناشناخته بنداری و نیروهای منافذیکتی غیر واقعی وابسته خواهند کرد و این درست شیوه و روشی است که پادشاهان دودمان صفوی و قاجار به‌سبب نداشتن مشروعیت و ناتوانی و کانهایی برای خود برگزیدند و گروهی افراد انگلی، بیکاره و ستم‌پیشه را به‌نام ملا، مجتهد و روضه‌خوان بر مردم کشور ما حاکم نمودند. این افراد نیز تا آنجائی که توان بی‌انتهای پندار کاذب‌شان اجازه میداد، برای تأمین منافع فردی و گسترش نفوذ اجتماعی خود، اقدام به اختراع امام، حدیث، دعا و اوواد فابخردانه‌ای کردند که حتی عقل انسانهای عقب‌افتاده نیز از ماهیت کاوک و تماخره آسای آنها در شگفت میماند.

از انقلاب مشروطیت به بعد، به‌نسبت دوره‌های پادشاهی شاهان صفوی و قاجار، قدرت ملایان در ایران رو به‌کاهش نهاد، با این وجود هنوز آنها در تحمیق و فریب مردم نقش قابل توجهی داشتند. رضاشاه پهلوی (۱۳۰۴-۱۳۲۰)، امور قضائی و آموزش و پرورش را از دست آخوندها خارج کرد و آنها را به‌دولت واگزار نمود و ملایان را به‌مساجد بازگردانید. شوربختانه محمد رضاشاه پهلوی (۱۳۵۷-۱۳۲۰)، از نیرنگ‌ها و دسیسه‌های این گروه غافل ماند و دوباره به‌آنها آزادی عمل داد و سرانجام رژیم او با فتنه آخوندها فروپاشید.

³⁹ Kohlberg, *Belief and Law in Imami Shi'ism*, p. 20.

فصل پنجم

اختلافات مذاهب شیعه‌گری و تسنن

الله اکبر

«الله اکبر» یعنی «الله بزرگتر است» و «الله کبیر» یعنی «الله بزرگ است». دلیل اینکه در نیایشهای اسلامی، اصطلاح «الله اکبر» مرسوم شده، آنست که «الله» بزرگترین بت خانه کعبه بوده و از اینرو تازیها آنرا «الله اکبر» یعنی بتی که از سایر بت‌ها و بویزه بت‌های بزرگ (لات، منات و عزی) بزرگتر بوده، مینامیده‌اند. وجود اصطلاح «الله اکبر» در نیایشهای اسلامی این پرسش را بوجود می‌آورد که آیا دین اسلام، یک خدائی و یا چند خدائی است. زیرا اگر «الله» از سایر خداها بزرگتر باشد، باید خدایان دیگری نیز در طراز او وجود داشته و دین اسلام دین چند خدائی باشد. بهرحال، اصطلاح «الله اکبر» ادامه روش بت‌پرستان تازیهای زمان جاهلیت است که اکنون شاه‌کلید نیایشهای مسلمانان شده و شوربختانه آنها به‌مفهوم آن توجیهی ندارند.

مهمترین اختلافات مذاهب شیعه‌گری و تسنن در دین اسلام در امور و موارد زیر دیده میشوند: قرآن، اصول دین، حدیث، اصول فقه، خمس و زکات، ازدواج متعه (صیغه)، تقیه، تأویل (تفسیر)، اجتهاد، مرجع تقلید، آداب نماز، روزه و حج، زیارت ائمه، روضه‌خوانی و تعزیه‌خوانی، قربانی کردن حیوانات، صدقه دادن و سفره انداختن و جانشینی پیامبر. در این بحث به‌شرح هر یک از این موارد خواهیم پرداخت.

قرآن

قرآن و اصول و احکام آن از مهمترین ارکان چهارگانه مذاهب تسنن و شیعه‌گری بوده و هر دو مذهب آنرا بکار می‌برند و به اصول و احکام قرآن ایمان و عقیده کامل دارند. ولی دربارهٔ چگونگی اجرای اصول و احکام قرآن با یکدیگر اندکی اختلاف دارند که در واقع از اختلافاتی که چهار مذهب (حنبللی، شافعی، حنفی و مالکی) با یکدیگر دارند، زیادتیر نیست که در این باره توضیح بایسته داده خواهد شد.

اصول دین

مذهب شیعه در بارهٔ سه اصل «توحید»، «نبوت»، «از جمله اینکه محمد بن عبدالله پیامبر آخرین است» و «معاد» با مذهب تسنن یگانگی عقیده دارد. ولی، پیروان تسنن به «عدل» و «امامت» که از فروع مذهب شیعه‌گری است، اعتقاد ندارند.

حدیث

پیروان مذهب تسنن عقیده دارند که «حدیث» تنها قول و گفتار پیامبر میباشد، ولی پیروان شیعه‌گری «حدیث» را به مجموع گفتارهای امامهای شیعیان نیز سرایت میدهند و بین گفتارهای پیامبر (احادیث نبوی) و گفتارهای امامها (احادیث علوی) فرقی و تفاوتی قائل نیستند.

در اسلام دو نوع حدیث وجود دارد: «حدیث قدسی» و «حدیث نبوی». «حدیث قدسی» که «حدیث الهی» نیز نامیده میشود، عبارت از احادیثی است که شامل گفتار «الله» باشد. «حدیث نبوی» تنها گفتار و قول پیامبر میباشد. پیروان شیعه‌گری، هم به «حدیث قدسی» و هم «حدیث نبوی» به هر دو اعتقاد دارند، با این تفاوت که «حدیث نبوی» را به مجموع گفتارهای امامهای شیعه‌گری نیز سرایت میدهند و بین گفتارهای پیامبر (احادیث نبوی) و گفتارهای امامها (احادیث علوی) تفاوتی قائل نیستند.

اصول فقه

فلسفه در جدل کند پنهان   وانگهی فقه بر نهاد نامش
خاقانی

در فقه شیعه دوازده امامی نیز مانند فقه مذهب تسنن، احکام قرآن و احادیث، دو منبع مهم

فقه بشمار میروند، ولی از بعضی جهات با یکدیگر تفاوت دارند. بدین شرح که پیروان تسنن برای درک مفاهیم احکام قرآن و احادیث از «اجماع» و «قیاس» استفاده میکنند، در حالیکه پیروان شیعه‌گری «اجماع» و «قیاس» را برای درک مفاهیم احکام قرآن و احادیث کافی نمیدانند و اساس و پایه فقه شیعه‌گری را برنهاد اصول و احکامی که بوسیله محمد و امامها آموزش داده شده قرار میدهند. در واقع در مذهب شیعه‌گری، حدیث از احکام قرآن و آموزشهای محمد و امامها در باره احکام مذکور و یا نفس متون قرآن تشکیل میشود.

بطور کلی پیروان مذهب تسنن برای احکام شرعی سه منبع قائل هستند: قرآن، سنت و اجماع. برای اینکه به مفهوم واقعی و پایه راستین فقه اسلامی پی ببریم، بی‌مناسبت نیست، به هر یک از منابع مذکور اشاره کوتاهی داشته باشیم. «قرآن» مجموعه اصول و احکامی است که محمد وانمود کرده است از جانب «الله» به او وحی شده و در کتاب قرآن گردآوری شده است. «سنت» به اعمال و کرداری گویند که پیامبر و اصحاب او پیوسته به آن عمل کرده باشند. «سنت» بر سه گونه است: سنت قول، سنت فعل و سنت اقرار. «سنت قول»، روایاتی است که از گفتار پیامبر باقی مانده است. «سنت فعل»، از کردار و منش پیامبر ناشی میشود. «سنت اقرار»، به اعمال و کرداری میگویند که افراد جامعه اسلامی به آن عمل کرده و مورد انکار پیامبر قرار نگرفته است. «اجماع» عبارتست از اتفاق کردن مجتهدین و علمای جامعه اسلامی در یک عصر معین در باره امور و موارد دینی. حال باید دانست که پیروان شیعه‌گری هر زمانی که با یک مشکل شرعی روبرو میشدند، به امام جمعه مراجعه و او به مشکل شرعی آنها پاسخ میداد، ولی از سال ۳۲۹ هجری قمری / ۹۴۰ میلادی که به اصطلاح غیبت کبری امام قائم آغاز شد و شیعیان دیگر برای رفع مشکلات شرعی خود به نواب امام زمان «نیست در جهان» دسترسی نداشتند، عامل «عقل» را به اصول فقه شیعه‌گری اضافه کردند. بعبارت دیگر «عقل» در فقه شیعه‌گری به عوامل (قرآن، سنت و اجماع) افزوده شد و یکی از ادله اربعه فقه اسلامی بشمار آمد. از این پس هر زمانی که شیعیان با یک مشکل شرعی روبرو میشدند که پاسخ آن در قرآن، سنت و اجماع وجود نداشت، به «عقل» متوسل میشدند و این روش را «اجتهاد» نامیدند که در گفتار بعدی از آن سخن خواهیم گفت.

و اما باید دانست که «عقل» از نظر شرعی دارای مفهوم ویژه‌ای است که با مفهوم این واژه در فرهنگ فلسفه و ادبیات تفاوت دارد. بدین شرح که از نظر فلسفی واژه «عقل» جوهری است جدا از ماده که در ذات انسان وجود دارد و اگرچه دارای فروزه مادیگری

نیست، ولی به جسم مادی انسان وابسته بوده و نیروی تدبیر و خردگرایی او را هستی می‌دهد. یک نگاه اجمالی، ولی ژرف به کتاب شیعه چه می‌گوید؟ نوشته مهدی سراج انصاری، در باره ادله اربعه (قرآن، سنت، اجماع و عقل)، به روشنی مفهوم عامل «عقل» را در فقه شیعه‌گری نشان می‌دهد. ملائی مذکور می‌نویسد: «اجماع مولد سنت، سنت زائده قرآن و قرآن نتیجه تشخیص عقل است و مذهب شیعه روی این اساس محکم ریخته شده است و در مقام اثبات عقاید خود در هر جا متمسک به این دلیل است که سرانجام به دلیل عقل منتهی می‌شود.»^۱

آنچه که از شکل ظاهری نوشته ملائی مذکور استنباط می‌شود آنست که عقل اساس و پایه و نقطه حرکت و زاینده سایر ارکان ادله اربعه بوده و سلسله منطقی ارکان تشکیل دهنده ادله اربعه به شرح زیر می‌باشند:

عقل..... قرآن..... سنت..... اجماع

درحالی‌که برآستی در منطوق لفظی و نه استدلالی آخوند مذکور، «عقل» در ردیف آخر و به شرح زیر در بین سایر ادله اربعه قرار می‌گیرد:

قرآن ← سنت ← اجماع ← عقل

دلیل این امر آنست که ماهیت بحث آخوند مذکور لفظی و بیانی است، نه منطقی و استدلالی. عبارت دیگر، وی پس از اشاره به سه رکن قرآن، سنت و اجماع، به گونه لفظی گفته است: «که سرانجام به دلیل عقلی منتهی می‌شود»، و به سادگی از بحث گذشته است. ولی، ما برای اثبات نظر خود و پوچی نوشته ملائی مذکور، وارد زرفای بحث خواهیم شد. آنجائی که نویسنده می‌گوید، سنت از قرآن و اجماع از سنت پدید می‌آید، قرآن را چشمه زاینده ادله اربعه فقه قلمداد می‌کند. ولی، اگر احکام قرآن را در برابر «عقل» قرار دهیم، آیا انطباقی بین آنها خواهیم دید، پاسخ اینست که نه تنها انطباقی بین احکام قرآن و عقل وجود ندارد، بلکه معیار هم‌سنجی بین ایندو عامل نیز امکان ندارد. اشاره به چند آیه قرآن این موضوع را ثابت می‌کند:

آیه اول سوره بنی اسرائیل می‌گوید: «سُبْحٰنَ الَّذِیْ اَنْزَلَ مِنَ السَّمَآءِ مَائِدًا وَجَعَلَ لَیْلًا مِّنَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ اِلَی الْمَسْجِدِ الْاَقْصَا الَّذِیْ بَنَوْا حَوْلَهُ لِنُرِیْهِ مِنْ اٰیٰتِنَا اِنَّهُ هُوَ السَّمِیْعُ الْبَصِیْرُ.»

یعنی «هنزه است خدائی که بنده خود را یک‌شب از مسجد الحرام به مسجد الاقصی که پیرامون آنرا بر نعمت ساخت سیر داد تا آیات خود را به او بنمایاند. به درستی که خدا

^۱ مهدی سراج انصاری، شیعه چه می‌گوید؟ (تبریز: کدبفروشی بنی هاشمی، ۱۳۵۸ هجری قمری)، صفحه ۵۱.

شنوا و بیناست.»

دانش پیشرفته نجوم و ستاره‌شناسی به افسانه معراج محمد به آسمانها میخندد. این افسانه درست مانند قصه‌های جن و پریان است که برای کودکان رشد نکرده حکایت میکنند. آیا کدام انسان خردوری میتواند باور کند که چون قرآن گفته است، محمد از مسجدالاقصی به آسمانها بالا رفت، باید برای این رویداد ارزشی راستین قائل شد؟ آیا تنها به اتکاء به نوشته آخوند «مهدی سراج انصاری» که به گونه ساده میگوید: «قرآن سرانجام به دلیل عقلی منتهی میشود،» میتوان خرد، درایت و شعور خود را نفی کرد و پذیرا شد که چون آیه اول سوره بنی اسرائیل میگوید، محمد شبی از مسجدالاقصی به آسمان پرواز کرده، برآستی چنین عملی انجام گرفته است؟

آیا عقل و کیاست انسان میتواند متن آیه ۵ سوره الملک را باور کند که میگوید: «وَلَقَدْ زَيَّنَّا السَّمَاءَ الدُّنْيَا بِمَصْنُوعٍ وَجَعَلْنَاهَا رُجُومًا لِلشَّيَاطِينِ وَأَعْتَدْنَا لَهُمْ عَذَابَ السَّعِيرِ.» «و ما آسمان دنیا را به چراغهای رخشان زین و زیور دادیم و آنها را به منزله تیرهایی قرار دادیم تا شیاطین را برانند و آماده کردیم برای آنها عذاب آتش را.» آیا برآستی ستارگان، چراغهای آسمان هستند و برای این بوجود آمده‌اند که از نزدیک شدن شیاطین به آسمان جلوگیری کنند. محمد بن عبدالله که ذهنیتش از تازیهای قرن ششم میلادی فراتر نبرفته، نه تنها ستارگان را چراغهای آسمان و تیرهای راننده شیاطین فرض کرده، بلکه آنقدر در دانش نجومی عامی و ناآگاه بوده که در آیه ۶۵ سوره حج میگوید: «... وَيُنسِكُ السَّمَاءَ أَنْ تَقَعَ عَلَى الْأَرْضِ ...» یعنی «... خداوند آسمان را نگه میدارد که روی زمین نیفتد...» در آیه ۷ سوره نبا نیز گفته است: «وَالْجِبَالُ أَوْتَادًا» یعنی «کوهها را مانند میخ در زمین فرو کردیم.» بدین ترتیب، کره زمین در مغز بیخسته محمد مانند خیمه بسیار بزرگی به نظر آمده که سطح آن مانند صحرای عربستان مسطح، سقف آن آسمان بوده و کوهها نیز میخهایی هستند که خیمه را روی زمین ثابت نگه میدارند. همچنین محمد فکر میکرده است که خورشید یکی از اجزاء وابسته به کره زمین است. زیرا در آیه ۸۶ سوره کهف میگوید، ذوالقرنین در ضمن مسافرتش به محل طلوع خورشید رسید. همچنین این قصه‌گوی نادان و فریبر، سوره هفتاد و دوم کتاب قصه‌اش قرآن را به جن اختصاص داده و ۱۵ آیه از ۲۸ آیه این سوره و ۱۲ آیه از سایر سوره‌های قصه‌نامه‌اش قرآن را به جن و پری ویژگی داده است.

بدیهی است که نقاط ضعف قرآن تنها به موارد مذکور که برای نمونه و مثال به آنها اشاره گردید، تمام نمیشود، بلکه به یقین میتوان گفت، دست کم بیشتر اصول قرآن از

زمینه‌های منطقی و خرد تهی است. آنوقت آیا میتوان این یاوه‌های کودکانه و نابخردانه را چون در قرآن آمده و یا به قول شیخ جواد خراسانی، جبرئیل از قول خدا نقل کرده، عقلی دانست و یا آنها را بر دلائل و فرمودهای عقلی برتری داد؟

هنگامی که ما به‌ماهیت غیر منطقی منونی که محمد بن عبدالله از قول الله در قرآنش وارد کرده توجه میکنیم، بخوبی میتوانیم به‌ارزش «سنت» که اعمال و رفتار پیامبر و «اجماع» که اتفاق نظر علما و مجتهدین روی یک موضوع ویژه است، پی ببریم. گذشته از آن در جرگه‌های به‌اصطلاح علمی ملایان دو نوع بحث و یا استدلال وجود دارد: یکی «استدلال و یا بحث نقلی» و دیگری «استدلال و یا بحث عقلی». «بحث و استدلال نقلی» آنست که موضوع آن بر پایه گفتارهای دیگران استوار باشد. مانند هزاران حدیث، سنت و یا روایتی که از قول پیامبر و امامها زبان به‌زبان می‌گردد. «بحث و استدلال عقلی» آنست که بر پایه‌های عقلی متکی باشد. در اینجا نیز باید توجه داشت که مفهوم «عقل» برای فقهاء، علما و ملایان، همان مفهوم متکی به‌روایات و احادیث و گفتارهای پویج و بیسوده و نابخردانه‌ای را که از آن سخن راندیم، خواهد داشت. یکی از نویسندگان شیعه‌گری به‌نام «محمد جواد مغنیه» که علی‌دوانی در ترجمه جلد سیزدهم بحارالانوار مجلسی به‌نام مهدی موعود از او تجلیل بعمل آورده، در کتابی که زیر عنوان زمامدار آینده به‌چاپ رسانیده، آشکارا تکلیف مفهوم «عقل» را در فقه اسلام تعیین کرده و گفته است: «اگر کسی فکر کند که احکام اسلام باید با عقل برابر باشد، اشتباه کرده است. اگر منظور اسلام این باشد که هر حکمی را باید با عقل تطبیق داد و احکام اسلام را بوسیله عقل درک کرد، خودش را محکوم کرده است.»^۱

از آنچه که گفته شد، نتیجه گرفته میشود که در فقه اسلامی مفهوم «عقل» به‌مفهوم «حجت» و آنهم «حجت جزئی» نه «حجت سیال» بکار میرود. بنابراین مفهوم «عقل» در فرهنگ شیعه‌گری به‌مفهوم «حجت جزئی» نزدیک‌تر از مفهوم تدبیر، خرد و درایت پویا میباشد. بدین ترتیب، در تقسیم‌بندی بحث و استدلال به «بحث و استدلال نقلی» و «بحث و استدلال عقلی» در فقه شیعه‌گری، شایسته‌تر است بجای «بحث و استدلال عقلی» از عبارت «بحث و استدلال حجتی» بهره‌برداری شود تا با مفهوم خرد، تدبیر و درایت آمیزش پیدا نکند.

^۱ محمد جواد مغنیه، زمامدار آینده، ترجمه ابراهیم وحید دامغانی و عزیزالله حسنی اردکانی (تهران: انتشارات فراهانی، بدون تاریخ)، صفحه‌های ۹۳-۹۲.

خمس و زکات

پیروان مذاهب تسنن و شیعه‌گری در باره پرداخت «زکات» با یکدیگر یگانگی نظر دارند و هر دو مذهب پرداخت «زکات» را برای مسلمانان واجب میدانند، ولی در باره «خمس» با یکدیگر اختلاف نظر دارند. بدین شرح که پیروان شیعه‌گری معتقدند، هر یک از شیعیان باید یک پنجم درآمد خود را بعنوان «خمس» به ملاً و آخوند بپردازند، ولی پیروان مذهب تسنن، پرداخت «خمس» را مردود میدانند.

«زکات» در فقه اسلامی قسمتی از مال است که مسلمانان باید در راه الله بدهند. «زکات» به نه چیز تعلق میگیرد: طلا، نقره، جو، گندم، خرما، مویز، شتر، گاو و گوسفند. گذشته از آن «زکات» به پاره‌ای از نباتات نیز که بتوان آنها را وزن کرد، تعلق میگیرد. مانند، برنج، ماش، ذرت، باقلا، کنجد و غیره. هر مالی حد نصابی دارد که هنگامی که مال به آن حد نصاب رسید، پرداخت زکات آن مال واجب میشود.

جالب اینجاست که اهل تسنن وصول «زکات» را وظیفه دولت میدانند، ولی در مذهب شیعه‌گری وصول «زکات» و «خمس» هر دو از وظائف ملایان قلمداد شده و یکی از منابع درآمد آخوندها و در معنی وسیله اخذی و کلاشی آنها بشمار میرود. Cole و Keddi مینویسند، علمای شیعه مبالغه‌گفتی از همدینان خود بعنوان «زکات»، «خمس»، «ردّ مظالم»، «صوم و صلوات» دریافت میداشتند. «ردّ مظالم عبارت از مالی است که شخصی بابت وام و یا وامهائی که برعهده دارد، ولی بستانکار آن وام معلوم نیست، به ملایان میدهد تا وجدان و یا ذمه خود را از وام مذکور پاک کند.» «صوم و صلوات» پولی است که افراد جامعه اسلامی به ملایان و آخوندها میدهند، تا برای آنها نماز و روزه بخوانند. نویسندگان مذکور از قول یک گزارش رسمی دولت بریتانیا مینویسند، در سال ۱۹۱۸ مجموع پولهای که پیروان شیعه‌گری بابت موارد یادشده بالا، تنها به سید محمد کاظم طباطبائی بزدی، مرجع تقلید شیعیان جهان در نجف پرداختند، به اندازه‌ای کلان بود که وی بیش از مبلغ ۱۰۰/۰۰۰ پوند آنرا در اختیار سازمانهای خیریه قرار داد.^۳

برای اینکه بخوبی بتوانیم به سرشت فاسد آخوندها و ملایان پی ببریم، به گونه اختصار به شرح حال یکی از حجّت‌الاسلامهای آغاز قرن نوزدهم هجری در زمان پادشاهی فتحعلی‌شاه قاجار می‌پردازیم. شرح حال این آخوند از فرهنگ علامه دهخدا برداشت شده و وی نیز آنرا از قصص العلماء نوشته میرزا محمد تنکابنی و تذکره القبور نگارش آخوند گزی گرفته است.

^۳ Juan Cole and Nikki Keddie, *Shi'ism and Social Protest* (New Haven: Yale University Press, 1986), pp. 189-90.

بنا به نوشته دهخدا، آخوند «سید محمد باقر موسوی شفتی» (۱۲۶۰-۱۱۸۰ هجری قمری) در شفت گیلان زایش یافته و برای تحصیلات دینی به نجف رفته است. این آخوند در نجف به اندازه‌ای از نظر مالی تهیدست بوده که روزی یکی از دوستانش به نام حاجی محمد کرباسی به دیدارش می‌رود و مشاهده می‌کند که وی از شدت گرسنگی غش کرده و از حال عادی خارج شده است. محمد کرباسی، غذای لازم به او می‌دهد و او را به حال می‌آورد. «محمد باقر شفتی» در سال ۱۲۱۷، برای سکونت دائم با دست خالی و به قول خودش تنها با یک جلد کتاب انموذج وارد اصفهان می‌شود و در مقام اجتهاد قرار می‌گیرد و عنوان «حجت‌الاسلام» کسب می‌کند. سپس این آخوندی که پیش از کسب عنوان «حجت‌الاسلام» زمانی از شدت گرسنگی در حال مرگ بوده، بوسیله عنوان حجت‌الاسلامی آنقدر از خمس و زکات و سهم امام و رد مظالم پول و مال و منال بهم می‌زنند که در زمان فتحعلی‌شاه قاجار سالی هفتاد میلیون تومان مالیات به دولت وقت می‌پرداخته است. دهخدا مینویسد، شفتی آنقدر از سهم امام و فشار بر مردم مال جمع می‌کند که نه آفتاب و نه باد شمال، هیچکدام قادر به مساحت کردن زمین‌ها، املاک و آبادیهای او نبوده‌اند. او در سایر شهرهای ایران از جمله یزد، شیراز و بروجرد نیز دارای املاک و آبادیهای زیادی بوده است. نه تنها شیعیان ایران، بلکه شیعیان هندوستان، قفقاز و ترکستان نیز برای او سهم امام می‌فرستاده‌اند. ثروت شفتی به اندازه‌ای زیاد بوده که حتی پادشاهان آن زمان نیز از او وام می‌گرفته‌اند. «حجت‌الاسلام شفتی» بر پایه نوشته دهخدا با یکصد نفر زن ازدواج کرده است. دهخدا می‌افزاید، روزی فتحعلی‌شاه از ساختمان مسکونی خود که در خارج از شهر اصفهان واقع بوده با دوربین مشاهده می‌کند که فیل با بار زیاد در حال حرکت است. به اطرافیان‌ش می‌گوید: «برای ما فیل می‌آورند.» ولی، سپس مشاهده می‌کند که فیل را به سوی شهر حرکت دادند. جریان را پرسش می‌کند، به وی پاسخ می‌دهند، آن فیل را شیعیان هندوستان برای «حجت‌الاسلام شفتی» فرستاده‌اند و بار او سهم امام «حجت‌الاسلام» بوده است.

دهخدا همچنین نوشته است، زمانی علمای اصفهان که «حجت‌الاسلام شفتی» در بالای همه آنها قرار داشت، از بی‌کفایتی حاکم جدید شهر استفاده کرده و اوپاش و لوطیان شهر اصفهان را به حرکات زشت و اخذ اموال و تجاوز به بانوان و نوامیس مردم

انگیزش کردند.

«شفتی» ادعا داشته است که در غیاب امام مهدی قائم (امام زمان) او دارای همان حقوق و اختیارات او می‌باشد. «شفتی» تا اندازه‌ای قدرت بهم‌زده بود که سه نفر از علمای زمان خود را بمنظور تأمین منافع خویش تکفیر و آنها را از میدان بدر کرد. نویسندگان مذکور نوشته‌اند، افرادی که در اصفهان به حکم «شفتی» تازیانه زده شده‌اند، از حساب بیرون است. «شفتی» با دستهای خود شمار یکصد و بیست نفر را به اتهام ارتکاب اعمال غیر شرعی کشته است. نکته بسیار شگفت‌انگیز در روش اجرای مجازات‌های او این بوده که وی نخست با اصرار و ملایمت زیاد و ذکر اینکه خودش در روز قیامت نزد جدش برای متهمین شفاعت خواهد کرد، آنها را وادار به اعتراف می‌کرده و سپس آنها را بیشتر با حال گریه با دستهای خود گردن می‌زده است.

پیش از «شفتی» در تمام درازای دوازده قرن تاریخ اسلام، عنوان «حجت‌الاسلام» تنها به یک نفر داده شده بود و آنهم امام غزالی بود. ولی پس از زمان شفتی هر آخوند، روضه‌خوان و ملائی را «حجت‌الاسلام» مینامند.

این بود، شرح حال یک آخوند و آنهم نه یک آخوند عادی، بلکه یک «حجت‌الاسلام». زورستانی‌ها، کلاسی‌ها و ستمدینی‌هایی که این آخوند به نام خمس و زکات و سهم امام، ردّ مظالم و غیره از مردم ساده و بیچاره نموده، بجای خود، ولی آیا قابل تصور است که یک ملائی غیر مسئول بدون دادگاه، وکیل مدافع، زندان و تشریفات دادرسی، یکصد و بیست نفر را با دستهای پلید خود به نام دین و مذهب قصابی کند؟ آیا خمینی و دارودسته‌اش با جنایاتی که در کشور ما مرتکب شدند، روی این ملائی جنایت‌پیشه را سفید نکرده‌اند؟ مادام «رونالد» یکی از انقلابیون بزرگ فرانسه بود که پس از روی کار آمدن «روبسپیر» مانند سایر افرادی که در انقلاب کبیر فرانسه سر به گیوتین باختند، او نیز اعدام شد. هنگامی که او را برای اعدام به سوی گیوتین می‌بردند، اظهار داشت: «ای آزادی! چه جنایاتی که به نام تو مرتکب نشده‌اند!» و من نویسنده این کتاب باور دارم، باید گفت: «ای دین و مذهب! چه سیلاب‌های خونی که مردان خدا (الله) به نام تو جاری نکرده‌اند!»

دین و مذهب در اصل برای آن بوجود آمد که به مردم درس خداشناسی داده و ارزشهای اخلاقی و معنویات را بین افراد بشر گسترش دهد، ولی براستی و بدون تردید میتوان گفت که تا کنون هیچ پدیده‌ای بیش از دین و مذهب در دنیا سبب خونریزی و

آدم‌کشی نشده است.

نویسنده این کتاب آخوندها و ملایان شیعه‌گری را مشغول افسون‌شدگی و فریب‌خوردگی ذهنی پیروان شیعه‌گری نمی‌شناسد، بلکه تقصیر خردباختگی مردم را متوجه قربانیان این فریبکاری، یعنی خود آنهاست که هنوز دنباله‌روی این افراد هستند. میدانند زیرا آخوندها در واقع مانند آشپزی هستند که بدون حساسیت وجدانی با مواد تقلبی و غیرسالم غذا تهیه میکند و با افزودن ادویه دلپذیر، طعم و صورت ظاهر فریب به آن میدهد و بمنظور تأمین منافع فردی خود آنها را به‌خورد مردم میدهد. حال اگر افراد مردم به‌فریبکاری چنین آشپزی پی بردند، ولی با این وجود مشتری پایدار غذای او شدند، گناه تباه کردن تندرستی و آلودگی بهداشت جسمی مردم را نمیتوان تنها در عمل آن آشپز جستجو کرد، بلکه این گناه خود مردم است که به‌خرید کالای فاسد چنین انسان دغلمکار و دون سرشتی ادامه میدهند.

فلاسفه و نویسندگان، سرشت و خوی بشر را سرکش و ستمکار برمی‌شمارند. «داستایوفسکی» در کتاب قمارباز، میگوید: «وحشی‌گری، زورگوئی و کاربرد قدرت بیحد حتی روی یک حشره برای بشر لذت‌آفرین است. بشر در ذات ستمکار بوده و دوست دارد شکنجه‌گری کند.» «زیگموند فروید» از قول «تیتوس پلاتوس» نمایشنامه‌نویس معروف رومی قبل از میلاد مسیح، در کتاب خودتمدن و ناراضیهای آن، مینویسد، Homo homini lupus یعنی «بشر برای هم‌نوع خود حکم گرگ را دارد.» «سنت آگوستین» نیز میگوید: «اگر به‌خاطر ترس از قدرت دولت نبود، افراد بشر مانند ماهی‌ها یکدیگر را میدربندند.»

بنظر میرسد، آخوندها و آنهایی که عنوان پیامبر، امام و نماینده خدا به‌خود می‌بندند، برای ارضای این فروزه ذاتی بشر، روشی بسیار راحت و آسان در اختیار داشته باشند. زیرا در حالیکه یک انسان عادی با زور بازو و نیروی بدنی به‌شخص دیگری زورگوئی و ستمگری کرده و او را قربانی خوی تجاوزگری خود قرار میدهد و ویرا از حقوق فردی، مادی و اجتماعی‌اش محروم می‌سازد، ولی آخوند و امام و پیامبر، انسانهای هوشمند و زیرکی هستند که خوی تجاوزگری خود را با سلاحی بمراتب خطرناک‌تر، ولی بسیار خوش‌ظاهرتر از زور بازو و نیروی بدنی افراد عادی راضی میکنند. بدین ترتیب که نخست با حربۀ فریبنده و افسونگر خدا و دین و مذهب، خرد افراد مردم را می‌ربایند، سپس این افراد خردباخته را آلت هدفهای ستمدینی خود می‌سازند و آنگاه بدست داوطلبانه آنها به‌آسانی

به منافع فردی و نفوذ اجتماعی خود جامعه عمل می‌پوشانند. بعبارت دیگر، در حالیکه افراد عادی مردم با زور بازو و نیروی جسمی خود به حقوق فردی، مادی و اجتماعی دیگران تجاوز میکنند؛ آخوند، ملا، امام و پیامبر با چراغ به‌انجام این هدف می‌پردازند و از اینروست که کالاهای گزیده‌تری ربایش میکنند. زیرا نخست خرد افراد مردم را می‌ربایند و پس از آن دیگر ربایش سایر دارائی‌های مادی و یا معنوی آنها برایشان بسیار آسان خواهد بود. برای مثال، در حالیکه یک شخص کلاهبردار باید به‌انواع حیل‌ها و ترفندها برای ربایش اموال دیگران توسل جوید، ولی پیامبر به‌راحتی از جانب الله آیه‌ای نازل میکند و یکی از وظائف مؤمنان به‌دین را صدقه دادن به پیامبر بر می‌شمارد. (آیه ۱۰۴ سوره توبه و آیه ۱۳ سوره مجادله).

خوشبختانه، فجایعی که آخوندها و ملایان پس از رویداد سال ۱۹۵۷ در ایران مرتکب شدند، پنجه‌های آغشته به‌خون آنها را برای همه باز و آشکار کرده است. ولی اگر باز هم افراد مردم به‌دنباله‌روی و پیروی از آنها ادامه دهند، همانگونه که گفته شد، تقصیر منوجه خودشان خواهد بود، نه آنهایی که به‌اصطلاح خود را روحانی نامگذاری کرده و در راه تأمین منافع فردی و گروهی و استوار کردن نفوذ اجتماعی خود یا حربه فریبده خدا و دین و مذهب، نخست خرد و سپس به‌آسانی سرمایه‌های مادی و معنوی آنها را ربایش میکنند.

بدیهی است گناه دیگری که در این جهت میتوان به‌گردن آخوندها استوار کرد، گستاخی آنها در مبالغه‌گوئی و تبلیغ روشی است که خود آنها «محال عادی» در برابر «محال عقلی» خوانده‌اند. فقها «محال» را به‌دوگونه بخش میکنند: «محال عقلی» و «محال عادی». «محال عقلی» رویدادی است که امکان انجام آن وجود ندارد و به‌باور آنها حتی از عهده پیامبران نیز خارج است. مانند اجتماع نقیضین، یعنی اینکه روز و شب در یک زمان و در یک مکان بوجود آیند. «محال عادی» آنست که تحقق آن از نظر عقلی امکان‌پذیر باشد، ولی افراد بشر به‌مشاهده آن خو نکرده باشند. مانند اینکه بشر عادت نکرده است، بازگشت مردگان را ببیند، و یا سخن گفتن کودکی را در هنگام زایش مشاهده کند و یا اینکه عصائی به‌ازدها تبدیل شود. «محمد جواد مغنیه» می‌نویسد، عیب کار آنجاست که افراد بشر فکر میکنند هر چیزی که امکان آن از نظر عادت محال باشد، از دیده خرد نیز امکان‌ناپذیر است.

در اینجا باید از این سفسطه‌گران ترفندباز پرسش کرد، آیا هیچ عقلی میتواند

بپذیرد که در هنگام ظهور امام زمان (گذشته از جنبهٔ تخیلی وجود او) خورشید از مغرب طلوع کند! و آیا هیچ انسان خردوری میتواند باور کند که میان «محمد حقیقه» و «امام زین‌العابدین» در بارهٔ امامت اختلاف بوجود آمد، حکمیت را نزد «حجرالاسود» بردند و این سنگ به‌سود «امام زین‌العابدین» داوری کرد.^۵ و آیا هیچ بچه‌ای میتواند باور کند، الاعی در این دنیا وجود داشته باشد که بین دو گوش او یک میل فاصله باشد! آیا هیچ عقلی میتواند بپذیرد که حسین بن علی در میدان جنگ کربلا دچار استفساء شد، ولی برای اینکه ثابت کند در راه خدا و برای اسلام مأموریت دارد تن به کشتن بدهد، انگشتان دستش را به‌سوی پائین گرفت و از نوک آنها آب به پائین سرازیر شد! آیا این یاوه‌های نابخردانه‌ای را که در بیمارستانهای روانی نیز برای آنها نمیتوان خریداری یافت، میتوان زیر مبحث‌های «محال عقلی» و «محال عادی» طبقه‌بندی نمود؟

باشد در عصری که جهانیان با شتاب به‌سوی روشنگری و پیشرفت می‌تازند، ما هم به‌خود آئیم و خرد خویش را از اسارت شیعه‌بازان مذهبی و فریبگران روحانی آزاد سازیم.

ازدواج متعه (صیغه)

یکی دیگر از موارد اختلاف بین پیروان مذاهب تسنن و شیعه‌گری، «ازدواج متعه» و یا «صیغه» میباشد. «متعه» در زبان تازی از مصدر «متاع» گرفته میشود و معنی «جنس» و «کالا» میدهد. از نظر اسلام و آخوند زن وسیلهٔ ارضای شهوت مرد و تولید مثل است. از اینرو وجود زن برای مرد، در واقع مانند وجود یک «متاع» و یا «کالا» است. بهمین جهت برای ازدواج موقت مرد با زن که ممکن است، تنها برای یک نوبت همخوابگی انجام شود، واژهٔ «متعه» به‌معنی «متاع کوچک و موقت» گزینش یافته است.

پیروان مذهب تسنن با ازدواج متعه مخالفت کامل دارند، ولی این‌گونه ازدواج بین شیعیان شیوع فراوان دارد.

فقهای مذهب شیعه مشروعیت ازدواج موقت و یا متعه و یا صیغه را بر پایهٔ قدرت و اختیاری که در اجتهاد دارند از تفسیر آیهٔ ۲۴ سورهٔ نساء گرفته‌اند. آیه مذکور حاکی است: «وَالْمُحْصَنَاتُ مِنَ النِّسَاءِ إِلَّا مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ كِتَابَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَأُحِلَّ لَكُمْ مَا وَرَاءَ ذَلِكَ

^۵ ملا محمد باقر مجلسی، بحارالانوار، جلد سیزدهم، مهدی موعود، ترجمه علی دوانی (تهران: دارالکتاب الاسلامیه، بدون تاریخ)، صفحه ۴۲۰.

^۶ همان کتاب، صفحه ۹۶۸.

أَنْ تَبْتَغُوا بِأَمْوَالِكُمْ مُحْسِنِينَ غَيْرَ مُسْتَفْهِينَ فَمَا اسْتَمْتَعْتُمْ بِهِ، مِنْهُنَّ فَتَأْتُوهُنَّ أَجُورَهُنَّ بِرِيبَةٍ وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيمَا تَرَاصَيْتُمْ بِهِ مِنْ بَعْدِ الْفَرِيضَةِ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا.»

ترجمه فارسی آیه مذکور بدین شرح است: «ازدواج زنان شوهردار برای شما منع میشود، بجز زنهایی که دست راست شما مالکیت آنها را برعهده دارد. اما سایر زنان برای شما حلال هستند به شرط اینکه نسبت به آنها هدف شهوانی نداشته باشید بلکه با آنها با پاکدامنی ازدواج کنید. دادن هدیه به آنها وظیفه شماست، اما حد این عمل مربوط به توافق بین شما و زن مورد نظر است و البته در حدی که بین شما و زن مذکور توافق حاصل میشود، گناهی برایتان وجود ندارد.»

مفسران قرآن عبارت «دست راست» را به زنهایی که در جنگها دستگیر میشوند، تعبیر کرده‌اند. تاریخچه و منشاء تفسیر این آیه برمیگردد به صدر اسلام و زمان محمد بن عبدالله. شرح موضوع بدین‌قرار است که در زمان خود محمد بن عبدالله، برپایه آن قسمت از آیه مورد نظر که دلالت بر «حصول رضایت زن برای ازدواج با دادن هدیه و مال به او» را دارد، ازدواج متعه و یا موقتی برقرار بود، ولی این روش نابخردانه فردی و اجتماعی، برآستی آنقدر از نظر ارزشهای انسانی و آثار اجتماعی آن، زشت و زیان‌آور بود که عمر بن الخطاب، خلیفه دوم در زمان خلافت خود، آنرا منع کرد و گفت: «مُتَعَاتِنِ مُحَلِّتَانِ كَاتِنَا عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ أَنَا أَحْرَمُهُمَا وَأَعَاقِبُ مَنْ يَفْعَلُهَا: مُتَعَةُ الْحَجِّ وَ مُتَعَةُ النِّسَاءِ.» یعنی «دو متعه در زمان پیامبر حلال بود، ولی من آنها را حرام و ارتکاب کننده آنها را مجازات میکنم. آندو عبارتند از: «حج متعه و متعه زنان.»

بعدها فقهای شیعه گری برپایه آن قسمت از آیه مذکور که میگوید: «فَمَا اسْتَمْتَعْتُمْ بِهِ، مِنْهُنَّ فَتَأْتُوهُنَّ أَجُورَهُنَّ...» یعنی میل مرد به زن برای پیوند جنسی با او و رضایت زن برای ورود به رابطه مذکور را برپایه توافق زن و مرد روی مال و هدیه جائز دانسته است، ازدواج موقت و یا «متعه» را از نظر قانون شرع اسلام مجاز اعلام کردند.

شیخ صدوق در کتاب من لایحضره الفقیه که یکی از چهار کتاب مقدس فقه شیعه گری را تشکیل میدهد، نوشته است، امام جعفر صادق گفته است، کسی که به رجعت ما ایمان ندارد و متعه (عقد موقت) را حلال نداند از ما نیست.

گروهی از پژوهشگران، «صیغه» و یا «ازدواج متعه» را یک نوع کلاه شرعی برای فحشاء و گروه دیگری که با نظر ملایم‌تر و مثبت‌تری به این پدیده می‌نگرند، آنرا وسیله‌ای برای رواج فحشاء برشمرده‌اند. با توجه به اینکه در ازدواج متعه؛ نفقه، طلاق و ارث وجود

ندارد و درحالی‌که در ازدواج دائم، زن مدت سه ماه و ده روز عده نگه میدارد، در ازدواج متعه عده تنها ۴۵ روز است، میتوان گفت که ازدواج «متعه» یک نوع فحشاء شرعی است که نه تنها به ارزشهای انسانی زن داغ ننگ میزند و شخصیت او را لگنه‌دار میکند، بلکه از نظر روانی نیز سبب میشود که چون زن بدن خود را در برابر گرفتن مبلغی پول، برای مدت معینی به‌مرد بفروشد و آلت ارضاء نفسانیات مرد میشود، در خود احساس حقارت و خودکم‌بینی میکند و این امر ممکن است سبب بسیاری از ناراحتی‌های روانی برای او بشود.

نویسنده از افراد آگاه شنیده است که قربانیان این روش غیر اخلاقی معمولاً در مراکز مذهبی، مانند صحن‌های مزارهای امامها، امامزاده‌ها، مساجد و روضه‌خوانیها متمرکز میشوند و مردهایی که در جستجوی چنین زنهایی هستند، در اماکن مذکور به‌شکار آنها می‌پردازند. نویسنده خود در زمانی در محوطه سبز اطراف حرم امام رضا در شهر مشهد سرگرم قدم زدن و بررسی چگونگی اوضاع و احوال آنجا بودم که ناگهان زن سائخوردی‌ای به‌من نزدیک شد. نخست فکر کردم شاید او قصد گدائی دارد، ولی مشاهده سرووضع تا اندازه‌ای آراسته‌اش مسیر فکری‌ام را تغییر داد. پس از پایان سخنانش، برایم روشن شد که تمام ابعاد فحشاء عادی در ازدواج صیغه و یا «متعه» نیز وجود دارد. خوانندگان ارجمند بخوبی میتوانند، سخنان آن زن را حدس بزنند. وی اظهار داشت: «اگر شما به‌صیغه نیاز دارید، من خانم جوان، محترم و خوش‌اخلاقی را می‌شناسم و حاضریم او را به‌شما معرفی کنم.»

اگر نویسنده بخوادم تمام واقعیت را شرح دهم باید اضافه کنم که من از روی کنجکاوی پرسش کردم: «شرایط انجام این کار چیست؟ چقدر هزینه آن خواهد شد و آیا شما نیز انتظار دریافت پاداشی را دارید یا نه؟» پاسخ داد: «شرایط موضوع بستگی به‌میل و اراده و رضایت شما و آن خانم دارد و من در این باره نمیتوانم چیزی بگویم. ولی مورد دوم، یعنی پاداش من، بستگی به‌لطف و کرم شما دارد.»

آنچه که از مفهوم آیه ۲۴ سوره نساء و روش انجام تشریفات این عمل برمیآید آنست که در این بحث به‌اصطلاح شرعی، تنها عامل «پول» یعنی مرکز ثقل فرهنگ تازی مورد توجه قرار دارد. بعبارت دیگر، اگر زن و مرد در هنگام عقد قرارداد همخوابگی روی داد و گرفت پول، توافق کنند عمل شرعی بوده و آنها میتوانند به‌گونه شرعی و آزادانه با یکدیگر پیوند جنسی برقرار کنند، ولی اگر پیش از پیوند جنسی بین زن و مرد در باره

پول گفتگو و توافق نشود، آنوقت عمل غیر شرعی بوده و «شلاق» در انتظار همگانی، جای «پول» را خواهد گرفت.

بهرحال، صیغه و یا فحشاء شرعی یک رسم ناپسند اجتماعی و از پس مانده‌های رسوم و آداب بیابانی تازیهای ۱/۴۰۰ سال پیش صحراهای عربستان است که بر فربودی بانوی والای ایرانی سنگینی میکند و در دگرگونیهای اجتماعی و فرهنگی که با فروپاشی رژیم فاسد آخوندیسم در ایران روی خواهد داد، این رسم ناشایست تازی‌نشان نیز باید از فرهنگ تابناک ایرانی زدوده شود.

تقیّه

حیات و مکر است فقه و علم و خوی او
نیست ذانا که او محتال یا مکار نیست
ناصر خسرو

واژه «تقیّه» در زبان عربی از ریشه «اتقی، يتقی» به معنی «محافظة کردن خود» گرفته میشود و واژه مهم «تقوا» به معنی «پرهیزکاری و یا خداترسی» نیز از همان ریشه گرفته میشود. ولی، مفهوم مذهبی این واژه در شیعه‌گری «پنهان کردن عقیده و ایمان» میباشد. بین تمام مذاهب و ادیان جهان، اصل «تقیّه» تنها بوسیله پیروان مذهب شیعه به مورد اجرا گذاشته میشود. فقها و بنیانگذاران شیعه‌گری در دفاع از اجرای عمل «تقیّه» بوسیله پیروان این مذهب میگویند، چون گروندگان مذهب شیعه‌گری نسبت به پیروان مذهب تسنن در اقلیت بوده و پیوسته بسبب عقاید ویژه مذهبی خود، مورد آزار و اذیت آنها قرار گرفته‌اند، از اینرو برای نگهداری از خود و جلوگیری از نابود شدن اصول و عقاید شیعه‌گری بوسیله پیروان تسنن، به اصل «تقیّه» و کتمان کردن عقاید مذهبی خود روی آورده‌اند.

در برابر استدلال مذکور، منتقدان اصل «تقیّه» معتقدند که پناهجویی پیروان شیعه‌گری به اصل «تقیّه»، روش بسیار ساده‌ای است که آنها را در برابر معتقدات پوچ و بی‌اساسشان نسبت به اصول اسلامی حفظ میکند. بویژه اینکه چون پیروان شیعه‌گری، هیچ دلیل و منطق خردگرایانه‌ای ندارند که ثابت کنند، محمد بن عبدالله پیامبر اسلام،

علی بن ابیطالب را به‌جانشینی خود برگزیده، از اینرو هر زمانی که با موضوع حقانیت غیر قابل انکار خلافت ابوبکر پس از محمد بن عبدالله و اینکه خود علی با سه خلیفه پس از محمد بیعت کرده و خلافت آنها را تأیید نموده است، روبرو میشوند، به‌تقیه می‌پردازند و می‌گویند خود محمد نیز اصل «تقیه» را تأیید کرده است.^۶

پیروان شیعه‌گری عقیده دارند، علی به‌خطر جلوگیری از خونریزی، به «تقیه» پرداخت و در برابر خلفای سه‌گانه‌ای که پس از محمد خلافت را از او ربایش کردند، به‌جنگ و مبارزه دست نزد. بدین ترتیب، اگرچه شیعیان خود را پیرو علی میدانند، ولی هر زمانی که سخن از ربایش حقانیت علی بوسیله خلفای سه‌گانه بیان می‌آید، علی را به‌ترسوئی و بی‌کفایتی محکوم کرده و بر خلاف اینکه ادعا میکنند، علی دوست هستند، همانگونه که نسبت به سایر مسلمانان ابراز نفرت میکنند، علی را هم مورد تنفر قرار میدهند.^۷

معین‌الدین میرزا مخدوم در النواقید لبیان الروافید^۸ مینویسد، یکی از موارد سوء استفاده پیروان شیعه‌گری از اصل «تقیه» انکار رابطه دوستانه بین علی بن ابیطالب و عمر بن الخطاب، خلیفه دوم مسلمانان است. زیرا، علی دختر خود «امه کلثوم» را در دوازده سالگی با نهایت میل و رغبت به‌عقد ازدواج عمر درآورد و این ازدواج سبب نزدیکی ویژه‌ای بین علی و عمر شد. ولی، چون پیروان شیعه‌گری نمیتوانند اعتراف کنند که علی و عمر دارای روابط نزدیک دوستانه بودند، از اینرو می‌گویند، علی بن ابیطالب دخترش را به‌پیروی از اصل تقیه به‌عقد ازدواج عمر درآورده است. اگر عقاید شیعیان در این باره درست باشد و علی روی اصل «تقیه»، دخترش «امه کلثوم» را به‌عمر به‌زناشوئی داده باشد، در اینصورت باید گفت که بین عمر و «امه کلثوم» عقد ازدواج صحیح و شرعی وجود نداشته و «امه کلثوم» با آگاهی کامل پدرش علی و برادرانش حسن و حسین با عمر رابطه زنا داشته است، نه زناشوئی شرعی. «میرزا مخدوم» می‌افزاید، چگونه شیعیان میتوانند باور کنند که علی دخترش را به‌پیروی از اصل «تقیه» به‌عقد ازدواج عمر درآورده و اهل بیت

^۶ احمد بن زنی دهلان، رساله فی کیفیات المناظره مع الشیعه والرأد علیهم (قاہرہ: ۱۳۲۳)، صفحہ‌های ۴۶-۴۵.

^۷ ابوالحسین محمد بن احمد الملائی، التنبیه والرأد علی اهل الاہوی والیضاد، به‌کوشش دبرینگ (استانبول،

۱۹۳۶)، صفحہ‌های ۲۵-۲۴.

^۸ Quoted by Kohlberg, *Belief and Law in Imami Shi'ism*, p. 395.

راستگو باشد از آنچه شما را بر حذر میدارد، بر شما واقع خواهد شد و خدا مردم مستمکار دروغگورا هرگز هدایت نخواهد کرد.»

مفسران شیعه قرآن عقیده دارند، آیه ۱۰۶ سوره نحل به «عمارین یاسر»، یکی از یاران محمد بن عبدالله و از پیروان مهم علی مربوط میشود. «عمارین یاسر» مرد سالخورده و علیلی بود که بوسیله قریشی‌ها دستگیر شد و زیر شکنجه آنها اعتراف کرد که به اسلام ایمان ندارد و خدایان اجدادی قریشی‌ها را پرستش میکند. ولی، محمد از گفته او دفاع کرد و اظهار داشت، عمار سرتاپا یکپارچه ایمان است.

پیش از اینکه این بحث را ادامه دهیم، باید به این نکته اشاره کنیم که هر انسانی که از شعور نسبی برخوردار باشد، تردید نخواهد کرد که متن این آیه‌ها به انسان درس ناجوانمردی و پشت‌پازدن به اصول اخلاقی و شرافت و ارزشهای انسانی را میدهد. زیرا، چگونه انسانی که نسبت به دیگری احساس دشمنی، کینه‌توزی و یا دست‌کم نفرت دارد، میتواند با دروغ و حيله و تزویر خود را دوست و یار او نشان دهد و در ضمن شرافت و جوانمردی خود را حفظ کند. و آیا از نظر اخلاقی درست است، کسی که نسبت به دیگری احساس دشمنی دارد، نظر او را با تظاهر به‌روش دوستانه به‌خود جلب کند و سپس در عالم دوستی او را فریب دهد و در باره وی روشی دزآهنگ بکار ببرد! آیا هنگامی که انسان خود را در کنار شخصی قرار میدهد که آن شخص در باطن با او دشمن، ولی در ظاهر خود را دوست او نشان میدهد، میتواند هنگام آمیزش با چنین شخصی، از اذیت و آزارش مصون بوده و امنیت جسمی، جانی و غیره داشته باشد. این روش یکی از فروزه‌های تازیهای بیابانی است که به‌قول «الکتابی» یکی از شعرای دوره جاهلیت برای بدست آوردن چند خرما از پشت بیکدیگر خنجر میزدند. این همان روشی است که محمد بن عبدالله برای از پادرا آوردن دشمنانش مانند، «کعب بن اشرف»، «عصما دختر مروان» و «ابوعفک»^۱ بکار برد و سپس این روش ورخی و ننانسانی را در متن آیه‌های مذکور قرار داد.

امام جعفر صادق نیز با الهام از آیه ۱۳ سوره حجرات که میگوید: «إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَاكُمْ.» یعنی «براستی که گرامی‌ترین شما نزد خداوند پرهیزکارترین شماست»، گفته است: «ان أعملکم عندالله أتقیکم.» یعنی «شایسته‌ترین شما از لحاظ

^۱ برای آگاهی از روش ناجوانمردانه کشتار این افراد به کتاب زیر مراجعه فرمائید: دکتر روشنگر، کوروش بزرگ و محمد بن عبدالله (سافرانسیسکو: انتشارات پاریس، ۱۳۶۹)، صفحه‌های ۵۹-۵۵.

انجام وظائف مذهبی نزد خداوند کسی است که بخوبی تقیه کند.^{۱۲} گفته‌های دیگری نیز در موضوع «تقیه» به سایر امامها استناد داده شده است. مانند «لا ایمان لمن لا تقیه له.» یعنی «کسی که تقیه نکند ایمان ندارد.» و «لا دین لمن لا تقیه له.» یعنی «کسی که ایمان نداشته باشد تقیه نخواهد کرد.»^{۱۳} همچنین «مثل مؤمن لا تقیه له کمثل جسد لا رأس فیه.» یعنی «کسی که تقیه نکند مانند جسدی است که سر نداشته باشد.»^{۱۴} شیخ صدوق، یکی از بزرگترین فقهای شیعه گفته است: «نسخ تقیه تا ظهور امام زمان که مذهب شیعه دین همگانی نخواهد شد، مجاز نخواهد بود.»^{۱۵}

«تقیه» آنقدر در شیعه‌گری رواج دارد که براستی میتوان سنی‌ها را شیعیانی دانست که در حال «تقیه» هستند. پیروان شیعه‌گری معتقدند، غیبت به اصطلاح امام زمان در سال (۲۶۰ هجری قمری / ۸۷۴ میلادی)، تقیه‌ای بوده که برای حفظ جان وی انجام گرفته است.

نکته شایان توجهی که در باره اصل «تقیه» در مذهب شیعه‌گری وجود دارد و هرگونه پدافندی را از پیروان این مذهب سلب میکند، آنست که شیعیان نه تنها این اصل را در برابر مخالفان خود، بلکه بین خود نیز بکار می‌بندند. برای مثال، در حدیث آمده است که سلمان فارسی که از یاران نزدیک محمد بن عبدالله و علی بن ابیطالب بود، آگاهی‌ها و دانش ویژه خود را حتی از ابوذر غفاری که او نیز از یاران و نزدیکان محمد و علی هر دو و نیز همیار خود سلمان فارسی بود، پنهان میکرد. دلیلی که از قول امام زین‌العابدین برای این امر آورده شده، اینست که چون ابوذر غفاری توانائی نداشت، اهمیت دانش سلمان فارسی را درک کند، از اینرو هرگاه از دانش او آگاهی مییافت، مجبور بود، یا او را بسبب داشتن آگاهی‌های مذکور سرزنش کند و یا بعنوان یک رافضی او را بکشد. در واقع، امام زین‌العابدین با این گفته خواسته است بگوید که اگر ابوذر غفاری میدانست در افکار سلمان فارسی چه میگردد، او را میکشت و بنابراین سلمان فارسی با پنهان نمودن افکار

^{۱۲} محمد بن مرتضی محسن القیاض، تفسیر الصافی (ایران: ۱۸۹۳)، صفحه ۴۹۱.

^{۱۳} احمد بن محمد الباقر، المحاسن، به کوشش محمد صدیق بحر العلوم (تبعی: ۱۹۶۴)، صفحه ۲۰۳.

^{۱۴} الحسن بن علی عسکری، تفسیر (هندوستان، لاکنو: ۱۸۹۳)، صفحه ۱۶۳.

^{۱۵} Goldziher, "Da Prinzip der Tikija im Islam, ZPMG 60," (1906), p. 218.

خود از سلمان فارسی، «تقیه» کرده است.^{۱۶}

علامه ملا محمد باقر مجلسی که سرآمد فقهای شیعه بشمار میرود، افسانه شیرین و شگفت‌انگیزی در باره علامت ظهور امام زمان در جلد سیزدهم بحارالانوار^{۱۷} بیان کرده و در ضمن بیان افسانه مذکور نکته‌ای در باره چگونگی تقیه کردن امام رضا شرح داده که یادآوری و بازنمود آن بسی دل‌انگیز به نظر میرسد. مجلسی مینویسد، «برنظی» در کتاب قرب الاسناد، روایت میکند که امام رضا به او گفته است، جدش امام جعفر صادق از امام محمد باقر نقل کرده است که نخستین علامت ظهور امام دوازدهم، سال ۱۹۵ خواهد بود که در این سال بنی‌هاشم جلای وطن میکنند و «در سال ۲۰۰ خدا هر چه میخواهد میکند.»

بدیهی است به گونه‌ای که میدانیم، نه تنها اکنون آن سالها سیری شده، بلکه سده‌ها نیز از آن زمان میگذرد و هنوز از ظهور امام زمان، غیر از افسانه‌های ملایان شیعه‌گری اثری دیده نشده است. آنوقت، مجلسی زیر عنوان «توضیح مؤلف» در باره حدیث مذکور مینویسد، منظور از علامت ظهور امام زمان در سال ۱۹۵، نزاع بین امین و مأمون بر سر خلافت بوده است که بر اثر آن بسیاری از بنی‌عباس جلای وطن کردند. سپس وی می‌افزاید، امام رضا از روی تقیه بنی‌هاشم را نام برده است.

از شرح افسانه سرگرم کننده مذکور و توضیح مجلسی، دست کم دو نتیجه ساده گرفته میشود: ۱- دروغها، مکرها و روشهای حيله‌گرانه‌ای را که امامها برای قریب دادن پیروان خود بکار برده‌اند، باید حمل بر تقیه کرد. ۲- ارتکاب مکر و حيله بوسیله امامها، چون به‌سروش شرعی تقیه مزین است، ساحت ذاتی معصومیت، بیگناهی و تنزه امامها را خدشه‌دار نخواهد کرد.

پایه و اساس مذهب شیعه‌گری، براسنی آنقدر سست و بی‌بنیاد است که فقهای مذهب تشیع در پاسخ به انتقادات تنوری مذکور در مانده شده و بغیر از اتکاء به اصول جزئی آیات قرآن و احادیث باقیمانده از امامها چاره دیگری ندارند. برای مثال، «هنری کوربین» از اسلام‌شناسان مذکور میگوید: «اگر آموزشهای امامها به گونه‌ای که خودشان ادعا میکنند، تنها شامل اصول و احکام شرعی و چگونگی اجرای آنها میشد، هیچ دلیلی

^{۱۶} کلینی، اصول کافی، جلد اول، صفحه ۱۱۰۱ حسین بن محمد نوری طبرسی، نفاس الرحمن من فضائل سلمان (تهران: ۱۳۸۵)، صفحه‌های الف ۲۸، ب ۱۷.
^{۱۷} مجلسی، مهدی موعود.

وجود نداشت که آنها به اصل تقیه نیاز داشته باشند.^{۱۸} نویسندگان دیگر می‌گویند، اگرچه آیات قرآن، احادیث امامها و تفسیرهای فقها حاکی بر اینست که تقیه باید به گونه استثنائی در حالت ناچاری بکار رود، ولی اصل مذکور در شیعه‌گری به شکل قاعده‌ای درآمده که هرگاه مصلحت شخصی افراد ایجاب کند، از آن برای منافع شخصی خود بهره خواهند گرفت، به گونه‌ای که میتوان گفت، تقیه جای خود را در شیعه‌گری به ریا و دورویی و ترس داده است.

باتوجه به شرح بالا به قول یکی از نویسندگان، امروز تقیه از پوشش مفهوم پیشین خود که کتمان معتقدات مذهبی برای حفظ خود از خطر میباشد، خارج و دارای مفاهیم گوناگونی شده است. این مفاهیم را به چهار گروه میتوان بخش کرد: (۱) تقیه اکراهیه، (۲) تقیه خوفیه، (۳) تقیه کتمانیه، (۴) تقیه مداراتی.

«تقیه اکراهیه» عبارتست از اجرای دستور یک فرد ظالم، برای حفظ جان خود از خطر نابودی. اگرچه تعریف این نوع تقیه از سایر انواع «تقیه» ساده‌تر بنظر میرسد، ولی مفهوم و مکانیسم آن از همه پیچیده‌تر است. این نوع «تقیه» به شرایط سیاسی شیعیان مربوط میشود و اشکال بزرگ آن اینست که تشخیص ستمگر و دادن این عنوان به او کار ساده‌ای نیست.

«تقیه خوفیه» عبارتست از انجام اعمال و فریضه‌هایی که بوسیله رهبران مذهبی تسنن وضع شده و باید بوسیله اقلیت‌ها برای حفظ جان‌شان در برابر اکثریت در کشورهای سنی اجرا شود.

«تقیه کتمانیه» عبارتست از پنهان کردن معتقدات مذهبی و انجام عملیات زیرزمینی برای رسیدن به هدفهای مذهبی در زمان ناتوانی و نبودن امکانات لازم برای تبلیغات آشکار. «تقیه مداراتی» عبارتست از همزیستی مسالمت‌آمیز با اکثریت سنی، شرکت در مجامع اجتماعی و مذهبی آنها بمنظور حفظ یگانگی اسلام و ایجاد یک دولت نیرومند اسلامی برای تمام مسلمانان.^{۱۹}

همان نویسنده از قول انتقادگران اصل «تقیه» مینویسد، بر پایه گروه‌بندی مذکور، چون شیعیان در اقلیت هستند، از یک سو به خود اجازه میدهند هر زمانی که با خطر جانی

¹⁸ E. Corbin, *En Islam Iranien* (Tehran: 1352), pp. 6,7,45,54-56,80.

¹⁹ Hamid Algar, *Modern Islamic Political Thought* (Austin: University of Texas Press, 1982), p. 177.

روبرو شدند، اعتقادات دینی خود را کتمان کنند و از دگرسو پنهان نگهداشتن عقاید دینی خود را بمنظور پیروزی ایدئولوژی مذهبی خود الزام آور میدانند.²⁰ بنابراین آنچه گفته شد، انتقادگران اصل «تقیه» معتقدند، «تقیه» روشی است که افراد ترسو و ناتوان مغز بمنظور خودداری از روبرو شدن با واقعیات و مبارزه شرافتمندانه برای پیشبرد ایدئولوژی مذهبی خود بکار میبرند و بدینوسیله وجدان مذهبی خود را از احساس گناه بسبب پشت کردن به واقعیات آزاد میسازند. انتقادگران «تقیه» میگویند، پافشاری امامها در لزوم «تقیه»، در واقع تجویز آفرینش یک سازمان سری برای نگهداری معتقدات شیعه‌گری و تبلیغ آنهاست. گذشته از آن اصل «تقیه» با یکی از اصول مهم اسلام که «امر به معروف و نهی از منکر» میباشد، تضاد آشکار دارد. زیرا چگونه ممکن است، یک مسلمان شیعه لباس «تقیه» بپوشد و با پنهان کردن عقاید و افکارش از دیگران، آنها را به کار خوب هدایت و یا از دست زدن به کار زشت بازشان دارد.

با وجود اینکه «تقیه» یکی از اصول انکارناپذیر مذهب شیعه‌گری بوده که کاربرد آن بوسیله فقها برای شیعیان واجب دانسته شده و بر پایه آنچه که گفتیم، بجز «دروغ شرعی» مفهوم دیگری برای آن نمیتوان یافت، «دکتر محمد بهشتی» و «دکتر جواد باهنر» که اولی رئیس شورای عالی قضائی و دومی نخست وزیر رژیم روح‌الله خمینی بودند و هر دو بوسیله مخالفان حکومت جمهوری اسلامی کشته شدند، در کتاب «فلسفه اسلام» مینویسند، «دروغ» ریشه و اساس تمام مفاسد روی زمین میباشد. این دو نویسنده با تجلی این گهر علمی یا از وجود اصل «تقیه» در شیعه‌گری ناآگاه بوده و یا در نوشتن مطلب مذکور به‌ریاکاری و عوام‌فریبی دست زده‌اند. زیرا، اگر نویسندگانه‌های مذکور میخواستند نبود علمی خود را حفظ کنند، میبایستی در بحث مربوط به «دروغ» که زیر عنوان «خصائل نکوهیده شخصیت» شرح داده‌اند، دروغ را به‌دو گروه بخش‌بندی میکردند: یکی «دروغ عادی» و دیگری «دروغ شرعی» و اصل «تقیه» در شیعه‌گری را زیر عنوان «دروغ شرعی» توجیه میکردند.

آنچه که از گفتار این بخش نتیجه گرفته میشود آنست که «تقیه» روشی است که به‌انسان درس نادرستی، خودنگری، ریا و دورویی میدهد. تقیه را میتوان روش افراد ترسو،

²⁰ *Ibid.*, p. 178.

²¹ Muhammed Hosein Beheshti and Javad Bahonar, *Philosophy of Islam* (Utah, Salt Lake City: undated), pp. 303-304.

بی اراده و دژآهنگ بشمار آورد. چنین اصل و روشی میتواند، تنها در میان افرادی مانند تازیهای بیابانی عربستان که از فرهنگ انسانی نشانی نداشتند، یافت شود. براسی میتوان گفت، الهی که پس از شکنجه شدن «عمار یاسر» آیه شماره ۱۰۶ سوره نحل را به محمد الهام کرده و گفتار دروغ «عمار یاسر» را در انکار دین خود مجاز و اخلاقی شمرده، چنین خداوندی یا الله و خدائی بوده که تازیها بت او را قرنبا درون خانه کعبه پرستش میکردند و یا شیطانی بوده که از آیههای ویژه خود به محمد الهام کرده و الله توان کنترل او را نداشته است که نگذارد، پیامبرش را فریب دهد. خدائی که چنین آیهای را به محمد الهام کرده، همان الله گمراه کننده، مکار (و آنهم بسیار مکر کننده‌ای) بوده که محمد در آیههای ۱۴۲ و ۱۴۳ سوره نساء، آیه ۳۳ سوره رعد، آیههای ۲۳ و ۳۶ سوره زمر، آیه ۸ سوره فاطر، آیههای ۱۸۳ و ۱۸۶ سوره اعراف، آیه ۳۰ سوره انفال، آیه ۵۴ سوره آل عمران و غیره از آن سخن رانده است. زیرا، خداوند واقعی که از هر عیب و نقصی پاک و منزّه است، هیچگاه به بنده‌اش درس گمراهی و مکر و حيله نمیدهد و او را به راه غیر راست رهنمون نمیشود. همانگونه که ازدواج «هتعه» و یا «صیغه» یک پوشش شرعی برای فحشاء میباشد، همانسان نیز «تقیه» یک لباس شرعی برای دروغ، ریا، دورویی و ناجوانمردی است. آن گروه از افراد ترمسو و بی‌ارزشی که خود را به پوشش ننگ‌آور «تقیه» آلوده میکنند، به یقین در پوش مردانی هستند که از نیوند مردانگی بهره و نصیبی ندارند. نوشتارهای ادبی ایرانیان بر است از حماسه‌های رادمردانی که دلیرانه در راه بدآفند از عقیده و آئین خود ایستادگی کردند و قهرمانانه در راه عقیده، آئین، ملت و مین خود جان باختند. اگر مرد تازی تژادی به نام «عمار یاسر» زیر شکنجه فریضی‌ها از ترس و فرومایگی به دروغ‌گویی پرداخت و دین و آئین خود را انکار کرد و الله تخیلی و یا شیطانی محمد، آیه‌ای به او الهام کرد و عمل «عمار یاسر» را مجاز دانست، ولی رادمردان حماسه‌آفرین ایرانی؛ مانند بابک خرم‌دین‌ها، عمادالدین نسیمی‌ها، حسین بن منصور حلاج‌ها، احمد کاشی‌ها و عین‌القضات‌ها که ارزشهای انسانی آنها از فرهنگ تابناک ایران نشان گرفته بود، بین مرگ و انکار عقاید خود، حاضر شدند، قاتلان‌شان بدن آنها را قطعه قطعه کنند و به ننگ انکار عقیده و آئین خود تسلیم نشوند. برای مثال، زمانی که احمد کاشی روی عقیده، ملایان در باره افسانه آفرینش جهان Creationism، خط بطلان کشید، او را نزد شاه عباس بردند. وی احمد کاشی را به کشتن تهدید کرد تا او را به توبه کردن از عقایدش وادار کند. ولی احمد کاشی گفت: «ما را از کشتن باکی نیست.» عمادالدین نسیمی نیز اگرچه میدانست با فشاری در افکارش به ناپودی‌اش خواهد انجامید، با این وجود گفت:

مشتاق گُل از سرزنش خار نترسد جوای رخ یار، زاغیار نترسد
 عیار دلاور که کند ترک سر خویش از خنجر خونریز و سر دار نترسد
 عمادالدین نسیمی، همچنین در انتقاد از آخوندها و صوفیان گفته است، آخوند، صوفی
 و ملا؛ نماینده نیروهای ارتجاعی جامعه، شعبده باز، راهزن، دغلكار و مطیع شيطان هستند.
 در آغاز این بحث گفتیم که «تقیّه» از نظر واژه، برادر اشتقاقی «تقوا» به معنی
 پرهیزکاری میباشد. حال پس از بازشکافی ژرفی که از اصل «تقیّه» در شیعه‌گری بعمل
 آمد، در پایان این بحث باید بگوئیم، اگر «تقیّه» یعنی تظاهر دروغین و نیرنگ و دورونی در
 گفتار و منش یکی از نشانه‌های پرهیزکاری در شیعه‌گری باشد، پس باید به حال آنهاانی که
 قربانی ناپرهیزکاری و خیانت و جرم‌یشگی بیروان این مکتب قرار میگیرند، گریست.^{۱۱}

تأویل (تفسیر)

یکی دیگر از اختلافات مهم مذاهب شیعه و تسنن، موضوع «تأویل» و یا «تفسیر» در
 مذهب شیعه‌گری است. فقهای شیعه‌گری معتقدند، اصول و احکام قرآن و احادیث و حتی
 چگونگی حرای آنها را نه تنها باید از مفاهیم ظاهری و بیرونی آنها درک کرد، بلکه باید
 به حقیقت نفس درونی آنها نیز توجه داشت. دلیل این امر بر پایه معتقدات پیروان
 شیعه‌گری نیست که اصول و احکام قرآن بوسیله جبرئیل فرشته به محمد دیکته شده و از
 اینرو، در موارد لزوم باید از ظاهر و یا خارج مفاهیم اصول و موازین قرآن با «تأویل» و
 «تفسیر» به ماهیت و ذات احکام قرآن پی برد. ولی، فقهای مذهب تسنن عقیده دارند که
 اصول و احکام قرآن بطور مستقیم از خداوند به محمد وحی شده و از اینرو قابل «تأویل» و
 «تفسیر» نیست. فقهای شیعه‌گری در تفسیر اصول و احکام قرآن تا آنجا پیش میروند که
 میگویند، حتی هنگام درک مفاهیم ظاهری آیات قرآن باید به ماهیت درونی آنها نیز
 پی برد.

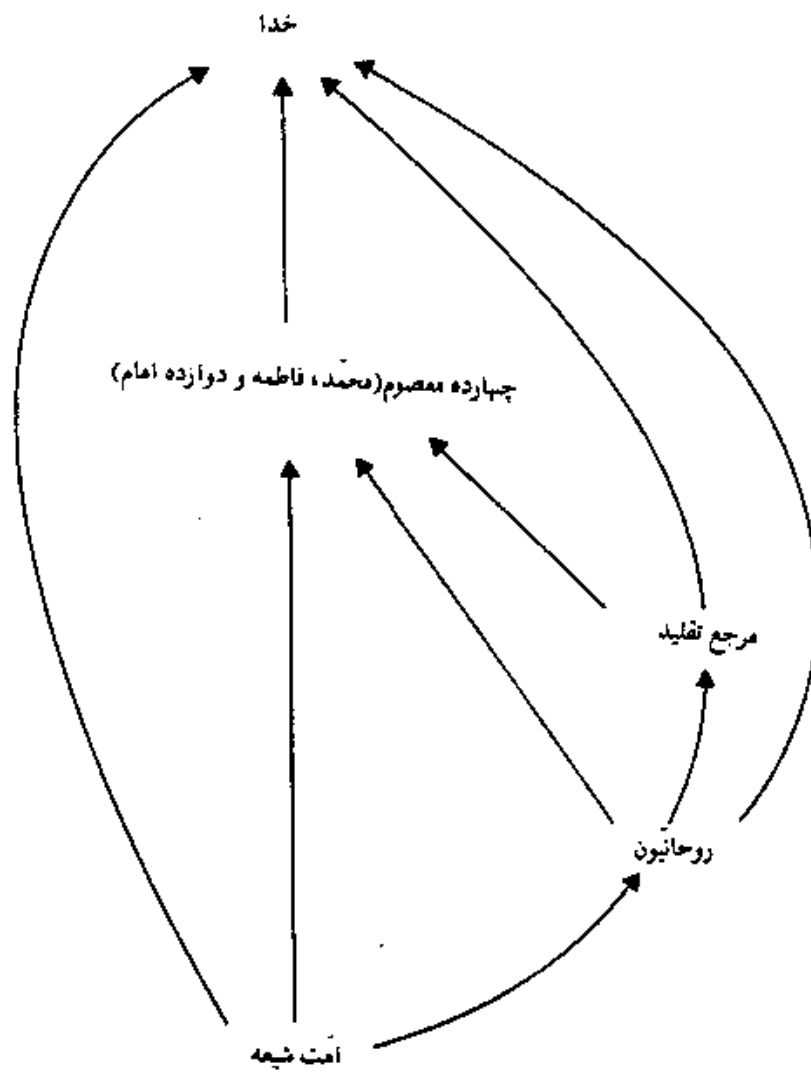
فقهای شیعه‌گری «تأویل» و «تفسیر» اصول و موازین قرآن را کار امام و مجتهد
 میدانند. بدیهی است که این اختیار و روش، پیوسته دکان منفعت خصوصی و نفوذ

^{۱۱} میگویند، پس از انقلاب ۱۳۵۷، یک مسیحی ایرانی، مسلمانی را مورد خطاب قرار داد و درحالیکه به روح‌الله
 خمینی اشاره میکرد، گفت: «این که امامتونه و اینهمه خونریزی و جنایت میکنه، پس وای به شمرتون.»

آخوندها و ملایان را گرم و پر رونق نگه‌میدارد. ملایان بر پایه اصل «تفسیر و یا تأویل اصول و احکام اسلامی» ادعا میکنند که چون اختیار دارند، اصول و احکام قرآن و احادیث را در جهت نیازهای روز افراد جامعه اسلامی تفسیر کنند، از اینرو مذهب شیعه‌گری از تسنن پیشرفته‌تر و انسانی‌تر است. ولی، تاریخ نشان داده است که آخوندها و ملایان شیعه‌گری، هر زمانی که دست به تفسیر و تأویل اصول و احکام قرآن و اسلام زده‌اند، در واقع این عمل را به منظور تأمین منافع فردی و گروهی خود انجام داده‌اند. بهترین فرزند این موضوع پشت‌هم‌اندازیهای فقهی روح‌الله خمینی در ایجاد تئوری «ولایت فقیه» برای در دست گرفتن قدرت در ایران بود. خمینی با تفسیری که از آیه ۵۹ سوره نساء کرد، یک دلیل بوج و ساختگی و نا انسانی برای حکومت آخوندها و ملایان در ایران اختراع کرد و به گونه‌ای که میدانیم با در دست گرفتن قدرت در ایران، کشور ما را سالها به عقب برگردانید و مردم ایران را به روز سیاه فقر و محرومیت نشانید. آیه ۵۹ سوره نساء میگوید: «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ فَإِن تَنَزَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ إِن كُنتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ذَلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا»

«ای کسانی که ایمان آورده‌اید از خدا و رسول و آنهایی که بین شما دارای قدرت هستند فرمانبرداری کنید. اگر در بین خود سرچیزی اختلاف دارید و برآستی به خدا و روز قیامت ایمان دارید، به خدا و پیامبر مراجعه کنید. این برای شما بهتر و متصفانه‌تر خواهد بود.»

خمینی آیه مذکور را دست‌آویز قرار داد و با تفسیری که به شرح مذکور از آن نمود، اظهار داشت، از بین علمای هر زمان، یکی از آنها باید به نمایندگی امام زمان گزینش یابد و فقیه مذکور، اجرای وظیفه پیامبر و امام را در جامعه اسلامی برعهده بگیرد و اعضای جامعه اسلامی باید همانگونه که نسلهای پیشین از پیامبر فرمانبرداری میکردند، از نماینده او نیز فرمانبرداری کنند. ما در بخش دوم این کتاب، افسانه تولد، وجود و ظهور امام زمان را که حتی مادر داغ‌دیده‌ای را که بالای نعش فرزند دل‌بندش مشغول مویه و زاری است، به‌خنده خواهد انداخت، شرح خواهیم داد. ولی در این بحث باید به این نکته اشاره کنیم که چنین امام زمانی که افسانه وجود و ظهورش در فراز شوخیها و داستانهای ساختگی کودکان خردسال عقب افتاده است، آدمهای ورّخج‌نهادی چون روح‌الله خمینی و پس از آن سید علی خامنه‌ای زیارت‌نامه‌خوان، برآستی برای او شایسته‌ترین نماینده‌ها میباشد.

سلسله مراتب مذهبی بر پایه اعتقادات پیروان شیعه‌گری

اجتهاد

مخور ای دوست فریب زهد از عصاه زاهد
که در گنبد زین مغزی صدا بسیار می بیجد

به گونه‌ای که در بحث اصول فقه گفتیم، از زمان به اصطلاح غیبت کبرای امام قائم که عامل «عقل» به سایر منابع فقه اسلامی (قرآن، سنت و اجماع) افزوده شد و «ادلّه اربعه» را در فقه شیعه‌گری بوجود آورد؛ هر زمانی که شیعیان با یک مشکل شرعی روبرو شده‌اند که پاسخ آن در قرآن، سنت و اجماع وجود نداشته، به «عقل» متوسل شده و این روش را اجتهاد نامیده‌اند. بدیهی است که در همان گفتار توضیح داده شد که مفهوم «عقل» در فقه شیعه‌گری با مفهوم این عامل در فلسفه و ادبیات تفاوت دارد و بعقیده نویسنده این کتاب، مفهوم «عقل» در فقه شیعه‌گری به «حجت جزمی» نزدیک‌تر از خرد و درایت پویا می‌باشد. «اجتهاد» در فقه اسلامی دو وظیفه را دربر می‌گیرد. یکی تأیید متون احکامی که از پیش بوجود آمده و دیگری تفسیر متون آنها. «فقه» مجموعه قواعد و مقرراتی است که علما در پیش بوسیله اجتهاد ایجاد کرده‌اند. روشی که علما در اجتهاد بکار می‌برند، «اصول فقه» نامیده می‌شود. افرادی که وظیفه اجتهاد را برعهده می‌گیرند، «مجتهد» نامیده می‌شوند.

در مذهب شیعه‌گری، «اجتهاد» در بست به پیامبر و امام ویژگی دارد. بر پایه نوشته کلینی در فروع کافی، اختیار اجتهاد از امام جعفر صادق به فقها انتقال داده شده و این افراد در غیاب امام دوازدهم، اختیار اجتهاد را از امام غایب (مهدی) دریافت میکنند. قاضی‌های واقعی در شیعه بوسیله امام برگزیده میشوند و اگر مقامات دولتی خواستند به آنها اختیار دادرسی بدهند، نباید آنها پذیرش کنند، مگر اینکه بخواهند تقیه کنند.

در تسنن «اجتهاد» وجود ندارد، زیرا پیروان تسنن تابع و اجراکننده اصول و احکام مکاتب مذهبی خود (حنبلی، شافعی، حنفی و مالکی) هستند. ولی، در شیعه‌گری، «اجتهاد» وظیفه روز مجتهدان است و هر مسلمان شیعه مذهبی باید از مجتهد و یا کسی که وظیفه اجتهاد را برعهده دارد، پیروی کند.

در زمان پادشاهان صفوی که بازار منجک بازبهای قضایی و لفاظی‌های مذهبی رونقی بسزا گرفته و پردرآمدترین و بانفوذترین کسب و کار شده بود، ملایانی که در رشته فقه و

اجتهاد سرگرم ایجاد و اختراع مکتب‌ها و اصول و احکام فقهی و عوام‌فریبی بودند، به دو گروه تقسیم شدند: گروه «اخباریه» و گروه «اصولیه». بنیانگذار و رهبر مکتب «اخباریه»، محمد امین استرآبادی (درگذشته در سال ۱۶۲۳ میلادی) بود. این شخص در کتاب خود الفوائد المدینه، به شدت به مجتهدین حمله کرد و اظهار داشت که مجتهدین با روش «اجتهاد» خود، در حال نابود کردن اسلام هستند. استرآبادی عقیده داشت که در زمان غیبت امام زمان، (به اصطلاح خودش) یک عالم روحانی مجاز نیست در تفسیر احکام و اصول الهی از «عقل» خود بهره بگیرد، بلکه باید تنها به احادیث موجود و گفته‌های پیامبر و امام که در کتب اربعه (اصول کافی، من لایحضره الفقیه، تهذیب الاحکام و الاستبصار) آمده است، متکی شود. عبارت دیگر، هر عالمی باید در واقع پژوهشگر حدیث باشد و بالاتر از آن گامی برندارد. بهمین دلیل، این مکتب فقهی «اخباریه» نامیده شده است.

پیروان مکتب «اصولیه» بر عکس معتقد بودند که حتی در زمان غیبت امام زمان، مجتهد می‌تواند در تفسیر اصول قرآن و احادیث و حل مشکلات فقهی عقل خود را بکار ببرد. مکتب «اخباریه» تا دوره پادشاهی کریمخان زند بر مکتب «اصولیه» برتری داشت و از این زمان رو به ناتوانی گذاشت و بر اثر کتابی که یکی از آخوندهای پیرو مکتب «اصولیه» به نام محمد باقر وحیدی بهبهانی (درگذشته در سال ۱۷۹۲ میلادی) منتشر کرد، مکتب «اخباریه» بکلی از بین رفت.

«حامد الگر» عقیده دارد که اگر مکتب «اخباریه» در قرن هجدهم بوسیله مکتب «اصولیه» شکست نخورده و نابود نشده بود، امروز مجتهد وجود نداشت و تنها متون موجود اصول و احکام قرآن و احادیث بر جامعه اسلامی حکومت میکرد. وی همچنین می‌افزاید که اگر مکتب «اصولیه» در نبرد با مکتب «اخباریه» پیروز نشده بود، ملایان نمیتوانستند خواهان قدرت سیاسی بشوند و انقلاب سال ۱۹۷۹ ایران، دست کم با شکل حاضر بوجود نمی‌آمد.^{۱۳}

به نظر میرسد که «حامد الگر» که یک پرفسور و نویسنده پاکستانی است، در برابر این مطلب زیاده‌تر به‌تئوری توجه داشته تا به سرشت آخوند و ملا. یک نویسنده آلمانی

23 Hamid Algar, "Iran and Shi'ism," in *The Islamic Revolution in Iran*, ed. Klim Siddique (London: The Open Press Limited, 1980), p.6.

میگوید، ایدئولوژی پیوسته زیر تأثیر و تابع روانشناسی افراد مردم قرار میگیرد. بهمین دلیل باید توجه کرد که ناسوت آخوند و ملأ با در دست داشتن آلت دین و مذهب قادر است هر نا ممکنی را در جهت تأمین منافع خود، ممکن و عملی سازد و وجود اصل «تفسیر احکام و اصول مذهبی» تنها یکی از دست آویز ملأیان برای نگهداری نفوذ و قدرتشان بکار میرود.

مرجع تقلید

مقلد با تقلید از مجتهد شیعه در واقع از رسول خدا و امام فرمانبرداری میکند و اصول فکر انسانی در این تقلید راه ندارد. هنگامی که مقلدی مجتهدی را شناخت و به او ایمان آورد، دیگر اجازه ندارد در احکام و عبادات از او دلیل بخواهد، بلکه باید بطور کامل به اطاعت از او گردن نهد.

دائرة المعارف شیعه، صفحه ۶۷۳.

یکی دیگر از تفاوت‌های بارز مذاهب شیعه گری و تسنن وجود «مرجع تقلید» در شیعه گری است. در میانه‌های قرن نوزدهم که بتدریج قدرت و اختیار ملأیان فزونی یافت، آنها مقام تازه‌ای در شیعه گری اختراع کردند و آنرا «مرجع تقلید» نامیدند. مخترع و آفریننده این تئوری، آخوندی بود به نام شیخ مرتضی انصاری (در گذشته در ۱۸۶۴ میلادی). این آخوند در کتابی که زیر عنوان فراند الاصول نوشت، اظهار نظر کرد که در هر زمان باید آخوندی در «مرجع تقلید» قرار بگیرد و هر فرد شیعه مذهبی وظیفه دارد، از آن مرجع، یعنی آخوندی که در آن مقام قرار میگیرد، تقلید و پیروی کند. با این وجود او معتقد بود که ملأیان نباید در امور سیاسی و حتی در امر قضاوت دخالت کنند. بدین ترتیب، با ابتکار این آخوند، در سلسله مراتب فقه شیعه گری مقامی بوجود آمد که بر مجتهدان عادی برتری و ریاست داشت. چون این مقام مذهبی در شیعه گری «مرجع تقلید» نامیده شده است، از اینرو شایسته است به مفهوم واژه «تقلید» نظری بیفکنیم.

واژه «تقلید» را فرهنگ‌های معتبر فارسی، چنین تعریف کرده‌اند: در گردن کردن قلاده (تاج المصادر بیستی)، تفویض کردن عمل بر ولی چنانکه قرار دادن قلاده بر گردن وی (اقرب الموارد)، پیروی کردن کسی بدون دریاقت حقیقت آن (غیث اللغات)، پیروی

کسی بدون دریافت حقیقت و از روی کار دیگران کاری کردن (ناظم‌الاطباء). البته نباید فراموش کنیم که واژه «قلاده» نیز از واژه «تقلید» گرفته میشود و معنی آلتی میدهد که به گردن حیوانی می‌بندند و او را به هر نقطه‌ای که بخواهند بدون اراده‌اش میکشند. اوحدی در باره «تقلید» می‌گوید:

پی تقلید رفتن از کوری است در هر کس زدن ز بی‌نوری است

سعدی نیز در بوستان گوید:

عبادت به تقلید گمراهی است خنک رهروی را که آگاهی است

بازشکافی مفهوم واژه «تقلید» بخوبی ما را با ماهیت اهانت‌زا و خواری‌آفرین وجود «مرجع تقلید» برای شیعیان آشنا میکند. مسلمان شیعه‌ای که از «مرجع تقلید» بی‌روی میکند، در واقع سند بندگی و فرومایگی خود را امضاء میکند و اختیار خرد و درایت خود را به‌ملائی واپس‌گرا و کهنه‌پرستی که ذهنش از فرهنگ تازیهای بیابانی ۱/۴۰۰ سال پیش صحرای عربستان فراتر نمیرود، می‌سپارد. شخص «مقلد» آزادی مغزی، فردی و اجتماعی خود را به‌بیخردان مذهبی واگذار میکند و بدینوسیله خود را از رویشها و یسرفت‌های فردی و اجتماعی محروم می‌سازد.

بطور خلاصه تئوریهای «اجتهاد» یعنی پذیرش اندیشه و خواست آخوند و ملا و «تقلید» یعنی کاربرد اندیشه و تمایل ملا و آخوند را باید مکمل یکدیگر و هر دوئی آنها را بنوبه خود، کامل‌کننده تئوری «نبوت» محمد بن عبدالله بشمار آورد.

آداب نماز، روزه و حج

آنکس که بین کعبه و بتخانه فرق دید نابالغ است و کودک، باشد اگرچه پیر مذاهب تسنن و شیعه‌گری هر دو معتقد به برگزاری نماز، روزه و حج هستند، ولی در چگونگی اجرای آنها اندکی با یکدیگر اختلاف دارند. بدین شرح که شاه‌اسماعیل صفوی، دو عبارت «أَشْهَدُ أَنْ عَلِيٌّ وَلِيُّ اللَّهِ» و «حَيَّ عَلَى خَيْرِ الْعَمَلِ» را به‌اذان شیعیان افزود. سنی‌ها بین برگزاری نمازهای ظهر، عصر، مغرب و عشاء چند ساعت فاصله قائل میشوند، ولی شیعیان نمازهای ظهر و عصر را با یکدیگر و مغرب و عشاء را نیز یکجا برگزار میکنند. شیعیان هنگام برگزاری نماز در حال ایستاده، دستهای خود را به‌حالت طبیعی به‌طرف پائین می‌آورند، ولی پیروان تسنن دستها و بازوانشان را در حالت ایستاده روی سینه قرار میدهند. شیعیان در حالت برگزاری نماز (در حالت سجده) پیشانی خود را

یکی از مراسم تعزیه‌خوانی در زمان فاجعه در شهر قزوین
ظاهر این آئین عزاداری برای قتل یک نازی، ولی باطن آن سوگواری برای ترور هوش و خرد انسانها بوسیله
واعظان و دکانداران مذهبی است.

روی یک تکه گل سفت شده که راست گوشه بوده (و معتقدند از خاک سرزمین کربلا تهیه شده)، میگذارند، ولی سنی‌ها پیشانی خود را در هنگام نماز روی زمین میگذارند. پیروان شیعه‌گری روزه را چند دقیقه زودتر از سنی‌ها آغاز میکنند و چند دقیقه دیرتر از آنها افطار میکنند.

در انجام فرائض حج نیز بین مذاهب تسنن و شیعه‌گری اختلافات ناچیزی وجود دارد که مهمترین آنها اینست که شیعیان بیشتر از سنی‌ها در اطراف کعبه (بت‌خانه تازیهای پیش از اسلام) طواف میکنند.

دعا

در فرهنگ و آداب مذهبی پیروان شیعه‌گری دعاهای زیادی وجود دارد که در مذهب تسنن نشانی از آنها به چشم نمیخورد. مهمترین این دعاها عبارتند از: دعای کمیل، دعای صحابه (علی)، صحیفه سجاده (امام زین العابدین)، جوشن کبیر که معمولاً در شبهای ماه رمضان خوانده میشود. گذشته از آنها، دعاهای دیگری نیز به امامها نسبت داده شده که پیروان شیعه‌گری وقت گرانبهای خود را در ذکر این اورداد تلف میسازند. یکی دیگر از دعاهائی که بین پیروان شیعه‌گری رایج است و در قرن بیستم اختراع شده، مفاتیح‌الجنان عباس قمی است.

هنگامی که انسان از متون بی‌مایه و مسخره قرآن که محمد بن عبدالله ادعا کرده است از جانب الله بداو الهام شده، آگاه میشود، بخوبی میتواند، مفاهیم و درونمایه‌های دعاهای یاوه مذهب شیعه‌گری را حدس بزند.

زیارت ائمه

یکی دیگر از فرائض مذهبی شیعیان که بطور طبیعی در مذهب تسنن بی‌سابقه است، زیارت آرامگاههای امامها و امامزاده‌ها میباشد. مهمترین این آرامگاهها متعلق به علی بن ابیطالب و حسین بن علی است که به گونه‌ای که در گفتارهای پیشین شرح دادیم، محل خاک‌سپاری هیچیک از ایندو نفر بطور یقین معلوم نیست.^{۱۱}

در بیشتر و بلکه همه شهرهای ایران گورهای وجود دارد که به نام امامزاده معروف

^{۱۱} به‌مضمون‌های ۴۶ و ۷۲ همین کتاب مراجعه فرمائید.

است. هیچ منطق، دلیل و یا سندی وجود ندارد که اینهمه امامزاده‌های تازی نژاد در ایران زندگی کرده و یا حتی گذارشان به محل‌هایی که میگویند در آن نقاط دفن شده‌اند، افتاده باشد. شرح تاریخچه ایجاد امامزاده‌های قلابی مذکور اینست که برخی از افراد شیاد و کلاهبردار، بامداد یک روز از خواب برخاسته و اظهار داشته‌اند، در خواب دیده‌اند که در این محل امامزاده‌ای دفن شده و یا معجزه‌ای را که هیچکس حتی از محمد بن عبدالله که پیامبری دین اسلام را به‌خود بست، مشاهده نکرده است، به‌او بسته و ادعا کرده‌اند در آن محل امامزاده‌ای به‌خاک سپرده شده و آنرا وسیله کلاهبرداری و پول‌ستانی از مردم ساده‌لوح و بینوا کرده‌اند. نویسنده این کتاب یقین دارد که هرگاه این گورها نبش شود، هیچ اثری از استخوان و یا حتی فسیل مرده نیز در آن یافت نخواهد شد.

بدون تردید در ایران آینده، آزاد و آبادی که از زرف خاکسترهایی که از آتش زدن این کشور بوسیله روح‌الله خمینی و دارو دسته ملایش باقی‌مانده شکوفه خواهد زد و شرگروه مفتخوار ملا و روضه‌خوان از سر مردم کوتاه خواهد شد، تمام این اماکن درپوزه‌نشین باید ویران و محل آنها به‌مراکز پیشرفته آموزش و پرورش، کتابخانه‌های همگانی، ورزشخانه‌های عمومی و سایر مراکز مفید و سازنده اجتماعی و فرهنگی تبدیل شود.

روضه‌خوانی و تعزیه‌خوانی

روضه‌خوانی و تعزیه‌خوانی نیز یکی دیگر از اقدامات اجتماعی-مذهبی واپسگرانه‌ای است که به‌شیعه‌گری ویژگی دارد. رسم روضه‌خوانی در سال ۱۶۲/۳۵۱ بوسیله عضدالدوله دیلمی از شاهان آل بویه اختراع شده است. او در این سال دستور داد، معاویه بن ابوسفیان در هر کوی و برزن لعنت شود و نیز روز دهم ماه محرم که روز کشتن حسین بن علی است، بازارها و مغازه‌ها بسته شود، هیچ معامله‌ای در این روز انجام نگیرد و برای حسین بن علی مراسم عزاداری انجام شود.

در خارج از ایران، روضه‌خوانی تنها در بحرین معمول است. در سایر کشورهای که دارای جمعیت شیعه مذهب هستند، مانند هندوستان، پاکستان، عراق، لبنان، ترکیه و قفقاز؛ شیعیان در ایام محرم به عزاداری می‌نشینند، ولی روضه‌خوانی نمیکنند.

تعزیه‌خوانی بوسیله ناصرالدین شاه قاجار در کشور ما رواج گرفته است. رسوم و آداب غیر انسانی روضه‌خوانی و تعزیه‌خوانی سبب شده است که گروه بسیاری از هم‌میهنان خردباخته و افسون‌شده ما سالیانه مبالغ گزافی پول و وقت گرانبهای خود را برای برگزاری

این اقدامات مسخره و نابخردانه به‌در دهند و دیوانه‌وار به‌سر و روی خود بکوبند. غمه‌زنی، زنجیرزنی، سینه‌زنی و قفل‌زدن به بدن، از دیگر رسوم نابخردانه شیعیان است که نویسنده این کتاب از شرح آنها شرم دارد و خوانندگان گران‌ارج را به‌چند فرتور وحشت‌آوری که در این زمینه تهیه و در کتاب چاپ شده است، رجوع می‌دهد.

قربانی کردن حیوانات، صدقه دادن و سفره انداختن

قربانی کردن حیوانات، صدقه‌دادن و سفره انداختن نیز از دیگر اقدامات خرافی شیعیان است که بدون تردید باید یکی از فرموده‌های عقب‌ماندگی فرهنگ و تمدن ما در همبودگاه بین‌المللی بشمار رود.

جانشینی پیامبر

یکی از موارد مهم اختلاف بین مذاهب شیعه و تسنن جانشینی محمد بن عبدالله، به اصطلاح پیامبر اسلام است که ما در فصل اول این کتاب زیر عنوان «تاریخچه پیدایش شیعه‌گری» به شرح آن پرداختیم.

بخش دوم

امام زمان

یک مذهب همه‌پذیر هنگامی با به‌عرضه وجود میگذارد که یک عقیده خرافی لباس فلسفی به تن کند.

Dean Inge

فصل ششم

امام زمان در شیعه‌گری

اگر کس فکر کند که احکام اسلام باید با عقل برابر باشد، در اشتباه است و خود را محکوم کرده است.
محمد جواد مغنیه، زمامدار آینده، صفحه‌های ۹۳-۹۲

بازشکافی روانی مهدویت

فلاسفه و اندیشمندان بزرگ، بویژه «هگل»، «فوترباخ»، «اسپینوزا» و «برتراند راسل» در نوشتارهای فلسفی خود، وجود خدا و سایر عوامل متافیزیکی را زائیده ناتوانی انسان و ناکامی‌های او میدانند. فلاسفه مذکور عقیده دارند، انسان خداوند را در تصور خود می‌آفریند و سپس یادِ قالب او فرو میرود و یا ذات فرضی او را در وجود خود تخیل و سپس با این کاتالیزم روانی خود را توانمند احساس میکند. برای اینکه خداوندی که در پندار انسان آفریده میشود، بزرگ و توانا جلوه کند، انسان باید در ژرفای خواری و زیبونی فروافتد، تا خداوند را توانا ببیند. هر اندازه که انسان از نظر نیروی اندیشه‌گری و توان جسمی و روانی ناتوان‌تر باشد، خدائی را که در پندارش می‌آفریند، بزرگ‌تر و قوی‌مندتر جلوه خواهد کرد.

اکنون باید توجه داشت که پیشینه پندار یک وجود غیر عقلانی متافیزیکی نجات‌دهنده‌ای که زمانی ظهور خواهد کرد و جور و ستم را در دنیا از بین خواهد برد و دردنیائی

که پر از بیدادگری شده است، عدل و انصاف بوجود خواهد آورد، دنبالهٔ چگونگی اندیشه‌گریهای یادشده در بالا میباشد و به مذهب شیعه‌گری ویژگی ندارد، با تفاوت اینکه امامها، فقها و ملایان شیعه‌گری از وجود این تمایل روانی در شیعیان سوء استفاده کرده و در گراف‌گویی، افسانه‌پردازی و عوامفریبی دربارهٔ وجود «مهدی» گوی گستاخی و نابخردی را از سایر ملت‌ها ربوده‌اند.

تمام مذاهب و ادیان مهم، با توجه به خواسته‌ها و تمایلات روانی پیروان ناامید و ستمزده خود، ظهور یک مصلح و منجی بزرگ جهانی را به آنها وعده داده و افراد بشر نیز که برای رهائی از تباهی، ستم و فساد و دسترسی به زندگی بهتر، پیوسته در جستجوی یک نیروی غیبی و متافیزیکی بوده، با آغوش باز پذیرای چنین افسانه خوش‌ظاهری شده‌اند. در این جریان، شارلاتانهای فرصت طلبی که پیوسته بمنظور پر کردن جیبهای خود در گوشه و کنار اجتماع کمین کرده‌اند، از این نیاز روانی و اجتماعی افراد بشر سوء استفاده کرده، به نام امام، نایب و نماینده امام، ملأ، روضه‌خوان، دلال مذهبی و غیره پا به میدان گذاشته، خود را نایب و نماینده مهدی غیبی وانمود کرده و با آوردن صدها و هزاران حدیث و روایت افسانه‌ای و ساختگی، ذهن و شعور مردم را به عقاید خرافی مهدی پرستی و انتظار برای ظهور یک مهدی غیبی سرگرم کرده و بدینوسیله نسل پس از نسل، مردم ساده‌لوح را در غفلت و بیخبری نگهداشته، بر خرد آنها نفوذ کرده و آنها را چاپیده‌اند.

نکته اینجاست که هر زمانی که جور و ستم فرمانروایان شدت میگرفت و بر سختی زندگی افراد مردم افزوده میشد، عقیده مردم به نزدیک بودن زمان ظهور مهدی اوج میگرفت و دکان دلائل مذهبی و به اصطلاح رابطان بین مردم و امامهای غیبی رونق بیشتری می‌یافت. برای مثال، در پایان دوره خلافت خلفای اموی که فساد و ستمگری به اوج رسیده بود، تمام فرقه‌های مذهبی آنروز، انتظار ظهور مهدی‌های خود را داشتند. در این جریان، «حارث بن سریح» ایرانی از طرف شعوبه که منتظر ظهور نجات دهنده ایران بودند، شایع کردند که بزودی مردی برای نجات ایران با پرچم سیاه از سوی مشرق ایران ظهور می‌کند، حکومت بنی امیه را سرنگون خواهد کرد و در ایران حکومت داد و مردمی بوجود خواهد آورد. توندهای «حارث بن سریح» در مردم نفوذ کرد و در دل آنها نور امید دمید و سبب شد که ایرانی‌ها برای سرنگونی حکومت خلفای اموی، خود را به دامان عباسی‌ها بیندازند.^۱ در سال ۱۲۶۵/۶ میلادی نیز در زمان سلطنت هلاکوخان مغول در شیراز مردی

^۱ حسن ابراهیم حسن، تاریخ سیاسی اسلام، ترجمه ابوالقاسم پاینده (تهران: انتشارات جلوه‌دان، ۱۳۵۸)، صفحه‌های ۱۳۵-۱۳۶.

به‌نام سید شرف‌الدین خود را امام زمان اعلام کرد و گروهی از افراد به‌دور او جمع شدند، ولی جنبش مذهبی او بیرحمانه سرکوب شد.^۱ سید علی‌محمد شیرازی مشهور به (باب) نیز در دوره پادشاهی قاجاریه که جان مردم از فساد و ستم پادشاهان و عیاشی و خودکامگی شاهزادگان فاسد قاجار و بیدادگری حکام آنها به لب رسیده بود، به‌نام امام زمان ظهور کرد و مردم ناامید و محرومیت زده را به‌دعوت خود فراخواند. مردم ستم‌دیده و بی‌پناهی که از فساد و فجایع دستگاه پادشاهی ستمگر قاجاریه به‌امان آمده بودند، گروه گروه به او پیوستند.

بطور کلی، عقیده به وجود یک «قائم» و یا «مهدی» که در زمانی که دنیا پر از تباهی و ستم و فساد میشود و ناامیدی در دل‌های افراد بشر خانه میگیرد، بطور معجزه‌آسا ظهور میکند و برای مردم پیام آور فربودی، صلح، دادگری و بهزیستی میشود، در تمام ادیان و مذاهب جهان وجود داشته است. افسانه‌های میترا در ایران، یونان، مصر و چین قدیم و نیز هند و اسکانندیناوی و بومیان وحشی مکزیک و غیره همه وجود مهدی و ظهور معجزه‌آسای آن را اندیشه‌گری کرده‌اند. وجود و ظهور مهدی در ادیان گوناگون مانند هندوئیسم، بودیسم، موسویت، مسیحیت، زرتشت و اسلام نیز پیش‌بینی شده است. زرتشتیان معتقد به ظهور سوشیانت، یهودیها و مسیحی‌ها عقیده به بازگشت مسیح، هندوها ظهور «ویشنو»، مسیحیان حبشه پادشاه خود «تیودور»، پرتغالیها «اون سباستین» را انتظار دارند تا دنیا را از ستم و تباهی خالی و پر از داد و انصاف نماید.

بنابراین، عقیده به مهدی نجات دهنده‌ای که برای گسترش داد و انصاف در دنیا ظهور میکند، به شیعه‌گری ویژگی ندارد و کم و بیش تمام مذاهب و ادیان برای خود ظهور چنین نجات دهنده‌ای را پیش‌بینی کرده‌اند. منتها، تفاوت مهم «مهدویت» بین شیعه‌گری و سایر مذاهب و ادیان آنست که در مذاهب و ادیان غیر شیعه‌گری، مهدی سبیل و نمودار صلح، صفا، آشتی، برادری و هدایت افراد مردم به منش نیک و در نتیجه بهزیستی است، ولی به گونه‌ای که در گفتارهای آینده خواهیم دید، در شیعه‌گری ظهور مهدی قائم با ترس، وحشت، تردید، قتل، خونریزی، نابودی، کشتار و ویرانی همراه است. فقها و ملایان شیعه‌گری در این جهت تا آنجا پیش رفته‌اند که حتی دامان خدا را نیز به‌رسالت منفی و خونریز و ویرانگر «مهدی» آلوده کرده و نوشته‌اند: «... مهدی تا آن

^۱ و صاف، کتاب مستطاب و صاف (بمبئی: ۱۲۶۹ هجری قمری)، صفحه‌های ۱۹۲-۱۹۱

اندازه خون خواهد ریخت تا خدا را راضی و خشنود گرداند...»^۲ همچنین در نوشته‌های ملایان و فقها درباره ظهور و رسالت مهدی می‌خوانیم: «... مهدی چیزی جز شمشیر به مردم نمی‌دهد...»^۳ «... مهدی بر جن و انس غلبه می‌کند و یکنفر از افراد فرومایه را در روی زمین باقی نمیگذارد...»^۴ «... این امر واقع نمیشود، مگر اینکه نهم مردم از بین بروند...»^۵ «... به خدا قسم از هر صد نفر آنها بلکه از هر هزار نفر آنها یک نفر را باقی نمیگذارد...»^۶ «... لشگریان امام قائم قصد هر شهری را میکنند، آنجا را خراب و ویران مینمایند...»^۷

بدیسی است همانگونه که هزارها تن از شیادان و کلاهبرداران از ساده‌لوحی مردم عادی سوء استفاده کرده و ادعای پیامبری نمودند، صدها نفر نیز از افراد دغلتکار در کشورهای گوناگون دنیا خود را به ادیان و مذاهب مختلف وابسته کرده و ادعای مهدویت نمودند. در زمان خود محمد بن عبدالله، برخی از پیروان او از اسلام برگشتند و ادعای پیامبری نمودند و بسیاری از مردم به آنها گرویدند. این افراد عبارت بودند از «اسود عنسی» که خود را «رحمان الیمن» خواند، «طلیحه» و «مسيلمه». محمد بن عبدالله، افراد مذکور را دستگیر کرد و همه آنها را از دم تیغ گذرانید. پس از مرگ محمد نیز زنی به نام «سجاح دختر حارث بن سوید» ادعای پیامبری نمود که کارش بجائی نرسید.

مکانیسم روانی افراد بشر در پذیرش پیامبر و مهدی به سببهایی که در بالا شرح داده شد، به اندازه‌ای توانمند است که اگرچه افراد بشر هزارها مرتبه فریب شیادان پیامبرنا را خورده، بازهم استعداد خود را برای قربانی شدن بوسیله فریب و نیرنگ این گروه از افراد حیله‌گر و نابکار حفظ کرده و هنوز هم فریب آنها را می‌خورند. مترجم جلد سیزدهم بحار الانوار (مهدی موعود)، نگارش به اصطلاح علامه ملا محمد باقر مجلسی، در مقدمه کتاب هنگامی که می‌خواهد میرزا علی‌محمد باب را که دعوی مهدویت کرد، بگوید، در چند

^۲ ملا محمد باقر مجلسی، بحار الانوار، جلد سیزدهم، ترجمه علی دوانی، مهدی موعود (تهران: دارالکتاب الاسلامیه، بدون تاریخ)، صفحه ۱۰۷۲.

^۱ همان کتاب، صفحه ۱۱۲۵.

^۵ همان کتاب، صفحه ۱۰۱۷.

^۶ همان کتاب، صفحه ۱۰۲۵.

^۳ همان کتاب، صفحه ۱۱۵۸.

^۴ همان کتاب، صفحه ۱۱۰۰.

جای کتاب از مردم بعنوان «عوام کالاتعام» یعنی «مردم عادی مانند چارایان» و «مردم همج الرعا» یعنی «مردم پست و فرومایه» نام میبرد و میگوید چون مردم عادی مانند چارایان و پست و فرومایه هستند، دعوت میرزا علیمحمد باب را پذیرا شدند و بهوی گرویدند.^۱ باید به این آخوند دو نکته را یادآوری کرد: یکی اینکه مردم برای رهائی از دستگاه ستمدینی و فساد و نابکاری خود آنها، یعنی ملایان و روضه‌خوانها به میرزا علیمحمد شیرازی گرویدند. دلیل این امر آنست که حسینعلی مازندرانی که پس از قتل باب ادعای «مَنْ يَطْهَرِ اللَّهَ» کرد و خود را «بهاء الله» نامید و رهبر بدون رقیب بیروان باب شد، در کتاب «ایقان» مینویسد، زمانی که میرزا علیمحمد شیرازی، قائم آل محمد ظهور کرد، علما و ملایان زمان او، بدترین علمای روی زمین بودند.^۲ دوم اینکه چگونه است، هنگامی که مردم فریب میرزا علیمحمد شیرازی (باب) را خوردند، آخوندها آنها را «چارایان» و «پست و فرومایه» نامیدند، ولی آنهایی که دست کم مدت پانصد سال است، مشتری دکانهای پر قزوبر و ریای ملایان شیاد و دغلکاران مذهبی شده و بر اثر جنایات ناشی از ستمدینی و نانسانی آنها به روز سیاه نشسته‌اند، «عوام کالاتعام» و «همج الرعا» نیستند!

ریشه‌های مهدی‌گری در مذهب شیعه

در قرآن، یعنی کتابی که محمد برای دین نوظهورش اختراع کرد، در آیه ۳۸ سوره انعام از قول الله گفت: «وَمَا مِنْ دَابَّةٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا طَيْرٍ يَطِيرُ بِجَنَاحَيْهِ إِلَّا أُنْمِئَتْ أُمَّةٌ لَكُمْ مِمَّا قَرَّبْنَا فِي الْأَلْكِتَابِ مِنْ شَيْءٍ...» یعنی «هیچ حیوانی روی زمین و هیچ پرنده‌ای وجود ندارد که با بالهایش پرواز کند که از او در این کتاب ذکری نرفته باشد...» و در آیه ۵۹ همان سوره (انعام) باز هم از قول الله تأکید کرد که: «وَلَا يَأْتِيَنَّكُمْ فِي كِتَابِ هُدًى» یعنی «خشک و تری نیست که در قرآن نیامده باشد»، با این وجود در قرآن هیچ ذکری از مهدویت نرفته است. عقیده به مهدی نجات دهنده در شیعه‌گری در زمان بنی امیه و علی بن ابیطالب بوجود آمد. دست کم شش نفر از یازده امام شیعه دوازده امامی، زمانی نامزد مهدویت قرار گرفته‌اند. نخستین کسی که در مذهب شیعه‌گری، نامزد مهدویت قرار گرفته، «محمد حنفیه»^۱ فرزند علی بن ابیطالب و نابرداری «حسن بن علی» و «حسین بن

^۱ همان کتاب، صفحه‌های ۱۵۲، ۱۵۱، ۱۵۶، ۱۵۷ مقدمه.

^۲ حسینعلی مازندرانی، ایقان، صفحه ۲۰۵.

^۳ به مطالب صفحه شماره ۸۳ همین کتاب مراجعه فرمائید.

علی، بوده است.

هنگامی که «محمد حنفیه» وفات یافت، پیروانش که «کیسانیه» نامیده میشوند، اظهار داشتند که وی نمرده، بلکه در نزدیکی‌های مدینه در دره «رضوی» که آب و غسل فراوان دارد، غایب شده و پس از مدتی دوباره ظهور و با عدل و داد بر دنیا فرمانروائی خواهد کرد.

پس از مرگ محمد حنفیه، چون محمد باقر، امام پنجم شیعیان زندگی خود را در سکوت و خاموشی و تقیه میگذرانید، پیروان شیعه‌گری به برادرش زید گرویدند و پس از اینکه او در سال ۱۲۱ قمری به دست «هشام بن عبدالملک» خلیفه اموی به هلاکت رسید، ادعا کردند زید نمرده، بلکه غایب شده و دوباره ظهور خواهد کرد. این گروه را «زیدیه» (یا پنج امامی) نامیده‌اند.

امام محمد باقر نیز یکی دیگر از نامزدهای مهدویت بوده است، زیرا پس از مرگ وی پیروانش عقیده داشتند که او نمرده، بلکه غیبت کرده و بعدها دوباره ظهور خواهد کرد و دنیا را بر از عدل و داد خواهد نمود. پیروان محمد باقر را «باقریه» نامیده‌اند.

جعفر صادق، امام ششم شیعیان نیز از عنوان «مهدویت» بی‌نصیب نمانده است، زیرا پس از مرگ وی، گروهی معتقد بودند که جعفر صادق غیبت کرده و دوباره ظهور خواهد کرد. افراد این گروه عقیده داشتند، کسی که به نام جعفر صادق در میان مردم پدیدار شده، جعفر نبوده، بلکه خود را چنان وانمود کرده است. این گروه را «ناووسیه» نامیده‌اند.

به گونه‌ای که در پیش گفتیم، امام جعفر صادق، فرزند ارشدش اسماعیل را به‌جانشینی خود برگزید، ولی او در زمان حیات پدر درگذشت. پس از مرگ جعفر صادق، گروهی از پیروان او معتقد بودند که اسماعیل پس از جعفر صادق امام برحق است. این گروه به دو دسته تقسیم شدند. عده‌ای می‌گفتند، اسماعیل نمرده، بلکه غیبت کرده و در آخر زمان دوباره ظهور خواهد کرد. این افراد پسر اسماعیل به نام محمد را جانشین جعفر صادق و امام هفتم پنداشتند. دسته دیگری عقیده داشتند که چون اسماعیل در زمان پدرش درگذشته است، از ایشرو امامت با او پایان گرفته است. افراد این گروه را «اسماعیلیه» و یا هفت امامی خوانده‌اند.

موسی بن جعفر معروف به موسی کاظم، امام هفتم هم از عنوان مهدویت برکنار نمانده است. پس از درگذشت موسی بن جعفر، پیروانش مرگ او را انکار کردند و او را قائم و مهدی دانستند و معتقد بودند که موسی بن جعفر زنده است و امامت به او ختم شده و تا او

دنیا را پر از عدل و داد نکند، رحلت نخواهد کرد. این فرقه را «واقفه» و یا «واقفیه» می‌نامند.

علی‌التقی، امام دهم نیز فرزندی داشت به‌نام «سید محمد» که برادر حسن عسکری بود و گروهی معتقد به امامت و غیبت و زنده بودن او بودند. این فرقه را «محمدیه» نامیده‌اند.

حسن عسکری نیز از دیگر امامهائی است که بوسیلهٔ پیروانش مرگش انکار و قائم و یا مهدی خوانده شده است. چون حسن عسکری پیش از مرگ (بطوریکه به تفصیل شرح آن خواهد آمد)، جانشینی برای خود تعیین نکرد، از اینرو شیعیان بر پایهٔ احادیثی که می‌گویند هیچ امامی تا جانشین خود را آشکارا تعیین نکند از دنیا نخواهد رفت، به چند فرقه و گروه تقسیم شدند و اگرچه همهٔ آنها معتقد بودند که حسن عسکری زنده و قائم است، ولی در چگونگی آن با یکدیگر اختلاف نظر داشتند.

گفتار بالا نشان می‌دهد که پیروان شیعه‌گری دوازده امامی، دست کم شش نفر از بازده امام خود را پیش از مرگ حسن عسکری؛ «قائم»، «مهدی» و «امام زمان» نامیده‌اند. بنابراین، چون حسن عسکری بدون جانشین از دنیا رخت بر بست، از اینرو شیعیان دوازده امامی نیاز روانی خود را برای اتکاء به یک مقام متافیزیکی حاضر و موجود که هم بتواند برای آنها پناهگاه بیدادگریهای قدرتمندان بوده و هم امید دهندهٔ ظهور دوباره و رفع بیدادگریها باشد، با تخیل وجود و ظهور دوباره یک «قائم» یا «امام زمان» فرضی، برآورده‌اند.

مهدیگرایی در مذهب شیعه تا آنجا ذهن پیروان شیعه‌گری را اشغال کرده که شهرستانی در کتاب الملل والنحل^{۱۱} نوشته است، تقریباً تمامی امامان پس از مرگ دچار بیماری غیبت از طرف هواخواهان‌شان شدند، به گونه‌ای که شیعه‌گری به شکل فرقه‌ای منتظر درآمده که انتظار رجعت و ظهور امام زمان خود را دارد.

بهر جهت، در این گفتار نخست بر پایهٔ آنچه که مهم‌ترین و مشهورترین فقها و نویسندگان شیعه دربارهٔ سرگذشت مادر امام زمان، چگونگی زایش امام زمان، نشانه‌های ظهور او، اقدامات و عملیات او پس از ظهور و دگرگونی‌هایی که در نتیجهٔ ظهور او روی خواهد داد، افسانه‌سرایی کرده‌اند، به بحث خواهیم نشست و آنگاه به سرگذشت راستین حسن عسکری، رویدادهای مربوط به زندگی زناشویی او و اینکه بر پایهٔ نوشته‌های

^{۱۱} ابوالفتح محمد بن عبدالکریم شهرستانی بفضل الدین صدرترکه اصفهانی، الملل والنحل (تهران: ۱۳۲۱).

پژوهشگران نامدار، او هیچ فرزندی از خود باقی نگذاشت، خواهیم پرداخت. مطالب بخش نخست این گفتار، بطور طبیعی، ورود به بخش دوم را منتهی میسازد، زیرا افسانه‌پردازیهایی نویسندگان شیعه‌گری درباره زایش، وجود و ظهور به اصطلاح امام‌زمان، به اندازه‌ای نابخردانه و کُپلانه است که هر انسان با ایمانی را نیز به‌خنده و تماخره وادار می‌کند، با این وجود، در گفتار بعدی، به شرح راستین موضوع دست خواهیم زد.

بدیهی است که اگر افراد مردم با خرد و بینش حدّ میانه به‌نوشتارها و گفتارهایی که آخوندها و ملایان درباره افسانه امام‌زمان نوشته‌اند، توجه می‌کردند، لزومی به‌نوشتن چنین کتابی پیش نمی‌آمد — چنانکه اگر مردم ایران پیش از انقلاب ۱۳۵۷ خورشیدی، کتاب توضیح المسائل روح‌الله خمینی را می‌خواندند، بدون تردید، پیش از اینکه او خود از چهره کریه و ناانسانی‌اش نقاب بردارد، او را بخوبی شناسائی می‌کردند و خود را از افسونهای نیرنگ‌نهاد او و دارودسته‌اش برکنار نگه می‌داشتند، ولی چون دولتمردان رژیم پیش از خمینی خواندن یاوه‌گوئیهای او را منع کردند، از اینرو مردم ایران قربانی دسیسه‌های او و گروه نابکارش شدند — همینطور نیز اگر مردم نوشتارهای فقها، ملایان و دینمردان مذهبی را با بینش و اندیشه‌گری بررسی می‌کردند، چه بسا خود می‌توانستند نگارنده‌های تواناتری از نویسنده این کتاب باشند.

نویسنده این کتاب باید اعتراف کند، هنگامی که مطالب این گفتار را از کتابهای گوناگون فقهای نامدار اسلامی اقتباس می‌کرد، اگر چه از بی‌آزمی آنها در دروغ‌بافی‌ها و منجک‌بازیهای مذهبی به‌شگفت افتاد، با این وجود، این کار برایش از تفریح و سرگرمی خالی نبود و گاهی اوقات از افسانه‌سرانیهای سراپا دروغی که شرح آنها در گفتار بعدی خواهد آمد، بطور ناخودآگاه لبخندی، لبانش را از هم می‌گشود. آرزو دارد، خواننده‌های والاارج این کتاب نیز تجربه نویسنده این کتاب را در این باره احساس کنند. در این صورت امید به‌سرگرمی و تفریح خوانندگان ارجمند، از خواندن تخیلات نابخردانه و بی‌پایه فقهای شیعه‌گری در صنعت امام‌زمان‌سازی، نورگانی است که جانشین پژوهشخواهی نویسنده از خوانندگان گران‌ارج در ائتلاف و قشانشان برای خواندن نوشته‌های دینمردانی که گویا با نویسنده کتاب امیر ازسلان نامدار به‌رقابت برخاسته‌اند، خواهد شد.

افسانه «ترگس» مادر امام زمان

داستان مادر امام زمان را بطور چکیده از جلد سیزدهم بحار الانوار^{۱۲} مجلسی که بزرگ آفریننده فقه شیعه‌گری است و خود نیز مطالب کتابش را از سایر بزرگ‌مردان فقه شیعه مانند «شیخ الطایفه محمد بن حسن طوسی» معروف به «شیخ طوسی»، «محمد بن یعقوب کلینی»، و غیره اقتباس کرده و نیز سایر نویسندگانی که کم و بیش افسانه ازدواج مادر امام زمان را با حسن عسکری به گونه یکسان در نوشته‌های خود بازگوئی کرده‌اند، شرح می‌دهیم. مجلسی از قول شیخ طوسی در کتاب غیبت مینویسد، «بشر بن سلیمان نخاس» برده‌فروش که همسایه علی‌التقی و حسن عسکری در سامره بوده، روایت کرده است که روزی «کافور» غلام علی‌التقی (امام دهم شیعیان) نزد او آمد و اظهارداشت که اربابش، علی‌التقی، او را احضار کرده است. «بشر بن سلیمان» می‌گوید، زمانی که به دیدار علی‌التقی رفتم، او به من گفت: «ای بشر، تو از فرزندان انصار پیامبر و دوست خانواده او هستی و از اینرو من قصد دارم، خدمت بزرگی به تو واگذار کنم.»

سپس، «علی‌التقی» نامه‌ای به خط و زبان رومی به رشته نگارش درآورد و آن را با مهر خود نشان‌گذاری کرد و با کسبه زردرنگی که مبلغ دوست و بیست اشرفی در آن بود، به من داد و گفت، این نامه و این کیسه را بگیر و به بغداد برو و صبح روز معینی (که تاریخش را تعیین کرد) در سر پل فرات حاضر شو و منتظر ورود کشتی‌هایی که از سوریه وارد بندر میشوند و حامل اسیران هستند، باش. در این کشتی‌ها شماری زنهای برده وجود دارند که برای فروش عرضه خواهند شد. تو تمام روز را در آنجا منتظر بمان تا یک کشتی وارد شود که نام مالک آن «عمر بن یزید» خواهد بود. بیشتر خریداران زنهای برده، اشراف بنی عباس و نیز چند جوان عرب هستند. «عمر بن یزید» دختر برده‌ای را به معرض فروش خواهد گذاشت که دو لباس ابریشمی روی یکدیگر پوشیده است تا خود را از دیدن و یا لمس شدن بوسیله خریداران محافظت کند.

در این زمان، کنیز مورد نظر از پس پرده‌ای که در آنجا قرارداد شده به سبب اینکه در جریان فروش، حرمت او هتک شده است به زبان رومی ناله میکند. یکی از مشتریانی که در آن محل حاضر شده، زیر تأثیر رفتار و منش پرهیزکارانه کنیز مذکور قرار می‌گیرد و

^{۱۲} مجلسی، مهدی موعود، صفحه‌های ۱۹۸-۱۸۸.

به «عمر بن یزید» میگوید، من به سبب رفتار نیک‌شهرمانه‌ای که از این کنیز مشاهده میکنم، نظرم به او جلب شده و حاضریم او را به بهای دوپست و بیست دینار از تو خریداری کنم. کنیزک که از میل مشتری مذکور به خود آگاه میشود، به زبان عربی به وی میگوید: «اگر تو دارای ثروت و حشمت حضرت سلیمان پسر داوود نیز باشی، من به تو میل و رغبتی ندارم، بیسوده پول خود را برای خریداری من تلف مکن.» «عمر بن یزید» که این موضوع را از زبان کنیز می‌شنود، با اعتراض به وی میگوید: «پس من چه باید بکنم؟ زیرا، ناگزیرم تو را به یکی از این مشتریان بفروشم.»

کنیز پاسخ میدهد: «چرا تو آنقدر برای فروش من شتاب داری؟ بگذار خریداری برای من پیدا شود که من بتوانم به او اعتماد کنم و قلبم به فروزه‌های نیک او آرام گیرد.» «بشر» میگوید، امام علی‌التقی به من دستور داد، هنگامی که تو جمله مذکور را از آن کنیز شنیدی، نزد برده فروش برو و به او بگو، من از یکی از اشراف دارای نامه‌ای به خط و زبان رومی هستم که ویژگیهای والای اخلاقی و انسانی خود را در این نامه شرح داده، این نامه را به آن کنیز بده تا بخواند و درباره نویسنده نامه بیندیشد. هرگاه او مایل شد برای نویسنده نامه خریداری شود و تو نیز راضی به فروش او شدی، من ویرا به وکالت از جانب نویسنده نامه مورد نظر خریداری خواهم کرد.

«بشر بن سلیمان» می‌افزاید، «عمر بن یزید» نامه را از من دریافت کرد و آن را به کنیز داد. هنگامی که کنیز مذکور، آن نامه را خواند، سخت به گریه افتاد و به «عمر بن یزید» برده فروش گفت: «تو باید مرا به صاحب این نامه بفروشی و سوگند یاد میکنم که هرگاه از این کار خودداری کنی، خود را هلاک خواهم کرد.»

«بشر» میگوید، من با «عمر بن یزید» بسیار گفتگو کردم تا او را راضی نمودم به همان بهای دوپست و بیست دیناری که امام علی‌التقی به من داده بود، کنیز مذکور را به من بفروشد. سپس پول را به برده‌فروش دادم و کنیزک مذکور را در حالیکه بسیار شاد و خندان به نظر می‌رسید، به محلی که در بغداد برای سکونتش اجاره کرده بودم، آوردم. کنیز مورد نظر، با بی‌تابی نامه امام را از جیب بیرون آورده، می‌بوسید و روی دیدگان خود می‌نهاد و آن را به بدن و صورت خود می‌مالید.

«بشر» ادامه میدهد، در حالی که من از بازتاب آن دختر شکفت‌زده شده بودم به او گفتم تو در حالیکه نویسنده نامه را نمی‌شناسی، چگونه آنرا میبوسی؟ پاسخ داد، ای انسان

بی‌خبر، تو باید بدانی که من «ملیکه» دختر «یشوعا» پسر قیصر روم هستم. مادرم از فرزندان حواریون است و تیره خانوادگی‌ام به‌شمعون وصی حضرت عیسی میرسد. من سرگذشت شگفت‌انگیزی دارم که اکنون آن را برایت شرح میدهم.

من نوه قیصر روم هستم. هنگامی که سیزده ساله بودم، جدم تصمیم گرفت مرا به عقد ازدواج پسر برادرش درآورد. جشن باشکوهی برای انجام این کار برپا کرد، سیصد نفر از رهبانان و روحانیون نصاری را که از دودمان حواریون عیسی بن مریم بودند، و هفتصد نفر از اعیان و اشراف روم و چهار هزار نفر از امراء و فرماندهان و سران لشکر و بزرگان کشور را فرا خواند. آنگاه دستور داد، تخت ویژه‌ای ساختند که به‌انواع جواهرات زینت و آراسته شده و دارای چهل پله بود. در هنگام انجام مراسم ازدواج، پسر عموم، روی تخت مذکور قرار گرفت و قیصر دستور داد صلیب‌ها را به دست بگیرند. اسقف‌ها در برابر قیصر قرار گرفتند و انجیل‌های خود را گشودند. در این زمان، بطور ناگهانی صلیب‌ها فرو افتادند و پایه‌های تخت درهم شکست و پسر عموم نیز از بالای تخت بزیر افتاد و بی‌هوش شد. با مشاهده این رویداد رنگ چهره اسقف‌ها دگرگون شد و به‌لرزه افتادند.

اسقف‌ها و روحانیون و امراء و اعیان و اشراف حاضر رو به‌جدم قیصر روم کردند و اظهارداشتند: «پادشاه، چه خبر شده؟ گویی روز زوال مسیحیت فرارسیده است. از شما تقاضا داریم، چاره‌ای بیندیشید!»

جدم از این رویداد سخت خشمگین شد و دستور داد، پایه‌های تخت دوباره نصب و با جواهرات آذین‌گردند، صلیبها افراشته شوند و پسر عموم دوباره روی تخت قرار بگیرد. ولی، پس از نصب تخت مرصع، دوباره همان جریان شوم تکرار شد، صلیب‌ها و پایه‌های تخت فرو ریختند و پسر عموم از تخت بزیر افتاد و بی‌هوش شد. مهمانان پراکنده شدند و این مرتبه جدم نیز زمین خورد و سپس برخاست و به‌اطاق خصوصی‌اش رفته و جریان جشن بدین ترتیب بهم خورد.

سپس، شبی خواب دیدم که عیسی مسیح و شمعون و حواریونش در قصر جدم، در محلی که تخت نصب شده بود، اجتماع کرده‌اند، ولی به‌جای آن تخت، منبری وجود دارد که از آن نور می‌درخشید. پس از چند لحظه محمد بن عبدالله و جانشینش علی بن ابیطالب و گروهی از فرزندان وی وارد قصر شدند. عیسی مسیح به‌استقبال محمد رفت و او را در بر گرفت. محمد بن عبدالله در حالی که به حسن عسکری اشاره میکرد، به‌عیسی مسیح گفت: «ای روح خدا، من آمده‌ام تا دختر جانشین تو شمعون را برای فرزندم حسن عسکری خواستگاری کنم.»

عیسی نگاهی به‌شمعون کرد و گفت: «تو چقدر خوشبخت و سعادتمندی که بالایش یگانگی و ازدواج با خانواده محمد را یافته‌ای.» شمعون با پیشنهاد عیسی موافقت کرد. محمد بالای منبری که از آن نور میبارید رفت و مراسم ازدواج را اجرا کرد و عیسی، حواریون او و فرزندان خود را گواه ازدواج گرفت و مرا به‌زنانشونی فرزندش درآورد. هنگامی که از خواب بیدار شدم، از بیم جانم، موضوع رؤیایم را برای پدر و جدّم بازگو نکردم و آن را نزد خود پوشیده نگاهداشتم.

رؤیای مذکور سبب شد که عشق حسن عسکری در خانه قلمب جای بگیرد و شدت این عشق تا اندازه‌ای بود که نه‌تنها از آشامیدن مشروبات الکلی دوری جستم، بلکه از خوردن غذای کافی نیز خودداری می‌کردم. این موضوع سبب رنجوری و بیماری‌ام شد. جدّم تمام پزشکان شهر را برای درمانم احضار کرد، ولی آنها نتوانستند برای درمانم چاره‌ای بیندیشند و خدمتی انجام دهند.

پس از ناامیدی جدّ و پدرم از درمانم، پدرم به من گفت: «نور دیده، آیا به‌عقیده خودت، راه و روشی وجود دارد که بتواند ترا درمان کند؟» پاسخ دادم: «پدر جان، درهای خوشی بروی من بسته شده است، ولی اگر نوزندانی‌های مسلمان را آزاد کنی، شاید عیسی مسیح و مادرش برای درمانم کمکی به‌من بکنند.»

پدرم تقاضای مرا پذیرفت و از آن پس، من به‌ظاهر وانمود کردم که بهبودی حاصل کرده و کمی غذا خوردم. این امر سبب خشنودی پدرم شد و از اینرو او به‌اسیران مسلمان و رعایت احترام آنها توجه بیشتری بکار برد.

چهارده شب بعد، من رؤیای دیگری دیدم. بدین شرح که در خواب دیدم، فاطمه زهرا دختر پیامبر با مریم، مادر عیسی و حوریان بهشتی به‌سوی من آمدند. مریم مادر عیسی روی به‌من نمود و گفت، این بانوی جهان و مادر شوهر توست. من دامن فاطمه زهرا را گرفتم و گریه کردم و شکایت نمودم که چرا حسن عسکری به‌دیدن من نمی‌آید. فاطمه زهرا اظهار داشت، تا تو مسلمان نشوی، حسن عسکری به‌دیدار تو نخواهد آمد. اگر تو میل داری، حسن عسکری به‌دیدارت بیاید، باید به یگانگی خداوند و این که محمد پدر من، خاتم پیامبران است گواهی بدهی. من اظهار داشتم: «لااله الااله، محمد رسول‌الله.» آنگاه، فاطمه زهرا اظهار داشت، اکنون منتظر فرزندم حسن عسکری باش که او را نزد تو خواهم فرستاد.

چون از خواب برخاستم، شوقم برای دیدار حسن عسکری از همیشه بیشتر شده بود. شب بعد، حسن عسکری را در خواب دیدم و شکایت کردم که چرا مرا تنها گذاشته است. اظهار داشت، سبب اینکه من به دیدار تو نمی‌آیم، مذهب تو بود. اکنون که به دین اسلام درآمده‌ای هر شب در خواب با تو دیدار میکنم تا زمانی که روزگار هجران من و تو به‌وصال تبدیل شود، از آن شب به بعد، هر شب او را در خواب می‌بینم.

«بشر بن سلیمان» میگوید، از او پرسش کردم، چه شد که تو زندانی و اسیر شدی؟ پاسخ داد، در یکی از شبهایی که حسن عسکری به خوابم آمد، اظهار داشت، که جدم قصد دارد، لشگری به جنگ مسلمانان بفرستد و من باید سر و وضع ظاهری‌ام را تغییر دهم و به گونه ناشناس در لباس خدمتکاران همراه گروهی از زنانی که در اختیارم بودند، به میان لشکریانی که عازم جنگ با مسلمانان بودند، بروم. من این کار را انجام دادم و در ضمن جنگ، مسلمانان ما را دستگیر کردند و اکنون می‌بینی که نتیجه کار به کجا انجامیده است. ولی، من تا کنون به کسی نگفتم که نوه قیصر روم هستم.

«بشر بن سلیمان» می‌افزاید که به او گفتم، تو که رومی هستی، چگونه به زبان عربی سخن می‌گویی، پاسخ داد، جدم زنی را که چندین زبان می‌دانست، به خدمت من گماشته بود که زبان عربی را به من بیاموزد و بدین سبب من میتوانم به زبان عربی سخن بگویم.

«بشر بن سلیمان» می‌گوید، پس از ورود به سامره، من آن دختر را نزد امام علی‌التقی بردم. او با شادی از دختر مذکور استقبال کرد و از وی پرسش نمود: «آیا تو بین ۱۰/۱۰۰۰ دینار پول نقد و یک خیر شادی آور، کدامیک را می‌پذیری؟» دختر گفت: «خیر خوب را.»

با شنیدن این موضوع، امام علی‌التقی به‌وی گفت: «همان‌گونه که در رؤیاهایت دیده‌ای، تو به عقد ازدواج فرزندم حسن درخواهی آمد و مادر کسی خواهی شد که بر این دنیا حکومت و آن را پر از عدل و داد خواهد کرد.»

آنگاه، علی‌التقی، دختر مذکور را به‌خواهرش حکیمه خاتون سپرد تا به‌وی رسوم و آداب اسلامی را بیاموزد و او را برای ازدواج با فرزندش حسن عسکری آماده نماید.

بازنمود نویسنده

بدیهی است که خوانندگان اندیشمند از لابلای افسانه‌سراشیهایی که صنعتگران مذهبی درباره امام زمان‌سازی کرده‌اند، خود حدیث مفصل خواهند خواند، ولی بی‌مناسبت نیست،

توجه خوانندگان ارجمند به این نکته جلب شود که داستان‌سرایان و افسانه‌پردازان عادی، هنگامی که برای آفرینش رویدادهای ساختگی داستانهای خود به اندیشه‌گری می‌پردازند، کوشش می‌کنند، ساختمان و پدیده رویدادها را تا آنجا که امکان دارد، به واقعیت‌ها نزدیکتر نگهدارند تا فرآورده داستان آنها آسانتر و زودتر به ذهن خوانندگان بنشیند. افراد مردم نیز بیشتر به خواندن و جذب داستان‌هایی کشش پیدا میکنند که رویدادهای داستان زیاد از واقعیات دور نیستند. اما، هنگامی که نویسندگان مذهبی خامه در دست میگیرند، با توجه به اینکه تمام نیروهای معجزه‌گر ناشناخته متافیزیکی را در اختیار خود فرض و از آنها بهره‌گیری میکنند و هیچکس نیز یارای آن را ندارد که دست کم آنها را به باد پرسش بگیرد و نیز انتظار هم ندارد نشانه‌هایی از آن نیروها را در زندگی عادی مشاهده کند و یا خرد خود را در برابر آنها به کار اندازد، از اینرو نویسندگان مذهبی در تجلی اندیشه‌هایی که پذیرش آنها حتی برای کودکان عقب‌افتاده نیز سنگین است، هیچ پرواتی به خود راه نمیدهند. برای مثال، از ملایانی که با مغز و پسگرای خود به اندیشه بافی‌های قضائی مذکور پرداخته‌اند، باید پرسش کرد.

۱ - آیا در تمام درازای تاریخ ۲/۷۰۰ ساله ادبیات امپراتوری روم و کشور ایتالیای امروزی، کسی شنیده است که یک نفر رومی نام دختر خود را «ملیکه» گذاشته باشد؟ واژه «ملیکه» یک کلام عربی است که شکل مؤنث واژه «ملیک» به معنی «پادشاه» و جمع آن «ملکاء» میباشد. بنابراین هنگامی که به واژه «ملیک»، «ها»ی تأنیث افزوده شود، تبدیل به «ملیکه» شده و معنی «ملکه» خواهد داد. آنوقت آخوندهائی که صنایع افسانه‌سراییهای مذهبی را در اختیار گرفته‌اند، بدون اینکه به خود زحمت بدهند و دست کم یک نام رومی روی دختری که در افسانه‌پردازیهای خود، او را مادر امام زمان و نوه قیصر روم اندیشه‌گری کرده، بگذارند، واژه عربی «ملیکه» را برای قهرمان افسانه خود برگزیده‌اند. وانگهی، آیا هیچ انسانی می‌تواند باور کند که خانواده امپراتوری روم یک نام عربی برای دختر خود برگزیند!

۲ - آیا حسن عسکری زبان و خط رومی میدانسته است؟ یک شیعه قشری مؤمن ممکن است، بگوید از معجزه امام دور نیست که زبان و خط رومی بداند. پاسخ اینست که اگر یکی از این یازده امام شیعه‌گری، کوچکترین صنعت یا هنری به پیروان و یاران همزمانش نشان داده باشد که به اصطلاح خودشان دلیل بر «علم لدنی» او باشد، میتوان باور کرد که حسن عسکری نیز زبان و خط رومی میدانسته است. ولی اگر تمام نوشتارهای

افرادی را که با امام‌ها هم‌زمان بوده‌اند، پژوهش کنیم، بدون تردید به این نتیجه می‌رسیم که نه تنها آنها هیچ خاصیت و یا هنری بیش از افراد عادی مردم نداشته‌اند، بلکه بطوریکه در گفتار پیشین به تفصیل شرح دادیم، همه آنها عمر خود را در جمع آوری پول، بیکارگی، زنبارگی، و به قول خودشان تقیه گذرانیده‌اند. ولی پس از مرگ آنها، ملاهائی مانند شیخ صدوق، ملا اسماعیل سبزواری، ملا علی کرکی و ملا محمد باقر مجلسی و غیره بوسیله حکمرانان وقت که قصد نفوذ در مردم و استوار کردن قدرت خود از راه مذهب را داشته‌اند، خریداری شده و صدها معجزه و صفات و توانائی‌هایی که بالاتر از قدرت انسان است به امامها نسبت داده‌اند. علی دوانی، مترجم جلد سیزدهم بحار الانوار (مهدی موعود)^۳ آشکارا می‌نویسد که شاه سلیمان صفوی، قسمتی از املاک مخصوص خود را وقف نوشتن کتاب بحار الانوار نمود.

۳ — یکی از نکاتی که در افسانه شیرین مادر امام زمان «ملیکه»، نویسنده این کتاب را به‌خنده واداشت، موردی بود که علامه مجلسی نوشته است: «... چون در کشتی برده‌فروشان از ملیکه هتک حرمت شده بود، او به زبان رومی ناله‌ای سر داد.» از بررسی این قسمت از نوشتار علامه مجلسی، معلوم می‌شود که ناله در زبانهای مختلف با یکدیگر تفاوت دارد. بعبارت دیگر ناله در زبانهای گوناگون دنیا، مانند انگلیسی، فارسی، آلمانی، فرانسه، روسی، و غیره با یکدیگر فرق دارند. اگر اینطور باشد، بدون تردید سرفه، عطسه، گریه و خنده نیز در زبانهای گوناگون دارای اشکال و اصوات متفاوت هستند. برآستی آخوندهای شیعه‌گری چه علوم و فضیلت‌هایی دارند که ما اندیشه آنها را نیز به‌خود راه نداده‌ایم!

۴ — نکته مهم دیگر در صنعت امام زمان سازی فقه‌های شیعه‌گری آنست که اگر در واقع این افراد رنگی به‌کفش خود ندارند و آنچه را که می‌گویند، درست است، چرا نام قیصر روم، جد «ملیکه» را ذکر نمی‌کنند! آیا چه سبب و حکمتی وجود دارد که آنها پدر ملیکه «یشوعا» را نام می‌برند ولی از بردن نام جدش، که به اصطلاح قیصر روم بوده، خودداری می‌کنند. پاسخ این پرسش آنست که اولاً چون افسانه آنها ساختگی است، از اینرو نمیتوانند برای امپراتوران و قیصرهای رومی که نامشان در کتابهای تاریخ ذکر شده است، نام ویژه‌ای جعل کنند. ثانیاً چون نام تمام قیصرها و امپراتوران رومی و همچنین تاریخ زایش، زندگی و مرگ، تعداد فرزندان و سایر مشخصات آنها در کتابهای تاریخ وارد

^۳ همان کتاب، صفحه‌های ۶۳-۶۴.

شده است، اگر «ملیکه» را به امپراطور ویژه‌ای نسبت میدادند، مچشان باز میشد و حتی نزد فریب خوردگانیشان نیز رسوا می‌شدند. بنابراین کوشش کرده‌اند، با پشت‌هم‌اندازی، نام پدر دختر ساختگی داستان خود را که به اصطلاح پسر امپراتور روم است، «یشوعا» بنامند و بگذرند. حال چه «یشوعائی» و فرزند کدام امپراطوری؟ پاسخ این راز در ژرف نهاد حیل‌گر و عوام‌فریب فقها و ملایان پنهان شده است. گذشته از تمام نکاتی که ذکر شد، واژه «یشوعا» از نام «یسوع» و یا «یشوع» که هر دو در زبان عربی مفهوم «عیسی مسیح» را میدهند، گرفته شده و هر عرب زبانی میدانند که «یسوع» و یا «یشوع» مفهوم نام «عیسی مسیح» را دارد و برخی اوقات بجای آن بکار میرود. بنابراین آنها در افسانه پردازی مذکور به پسر امپراطور روم یک نام عربی داده و گذشته‌اند. هرکسی که به تاریخ روم نظری بیفکند، آشکارا می‌بیند که نه تنها از نیمه‌های قرن نهم میلادی که صنعت امام زمان سازی بوسیله فقهای شیعه‌گری آغاز شده، بلکه در تمام درازای تاریخ ۲/۷۰۰ ساله روم و ایتالیای کنونی، هیچ‌یک از امپراتوران روم دارای فرزند پسر به نام «یشوعا» نبوده‌اند.

۵ - موضوع جالب توجه دیگر در اختراع سلسله رویدادهای افسانه امام زمان سازی ملایان و فقهای شیعه‌گری، دور افتادن آنها از ارزشهای اخلاقی و انسانی و داغ آزریمی است که به گونه غیر مستقیم و ناخودآگاهانه به نیوند امام حسن عسکری زده‌اند. زیرا آنجا که ملایان شیعه‌گری می‌گویند، امام حسن عسکری به «ملیکه» آموزش میدهد که خود را به لباس خدمتکاران درآورد و همراه زنانی که عازم جنگ با مسلمانان بودند، به جیبه برود تا بوسیله مسلمانان دستگیر شود، آیا فکر نکرده‌اند:

الف - سرشت امام باید از خطا منزّه باشد و درس حیل و مکر و تزویر به دیگران

ندهد!

ب - چگونه از نظر اخلاقی یک امام معصوم به خود اجازه داده است، با مکر و حیل به دختر جوانی آموزش دهد از والدینش فرار کند و پس از انجام این عمل غیر اخلاقی و نائسانی او را به عقد ازدواج کسی که قرار است رهبر آینده دنیا بشود درآورد!

پ - حتی تصور فرار «ملیکه» نوّه جوان امپراتور روم از کاخ امپراتوری به این سادگی‌هایی که ملایان افسانه پردازی کرده‌اند میسر نبوده و آنهمه کارکنان دربار امپراتور روم آنقدر نابینا نبوده‌اند که اجازه دهند «ملیکه» (نیست در جهان) به آن سادگی که ملایان افسانه سازی کرده‌اند از کاخ پدر و جدش فرار کند.

ت - اگر ازدواج «ملیکه» با مهدی قائم (نیست در جهان) تقدیر الهی بوده، چرا امام حسن عسکری به گونه رسمی و شرافتمندانه از امپراتور روم «ملیکه» را برای فرزند خود خواستگاری نکرده است!

۶ - نکته مهم دیگر منش و روش رفتار تازیهای مسلمان با زنانی است که در جنگها اسیر میشدند. نگاهی به تاریخ اسلام و رویدادهای آن بویژه در صدر اسلام نشان می‌دهد که دو انگیزه اساسی تازیها را به گرد محمد جمع کرد. یکی چپاول و غارت اموال شکست خوردگان که محمد عنوان شرعی «انفال» و یا «غنائم جنگی» برای آن برگزید و دیگری تصاحب زنان آنها، خواه شوهر داشتند و خواه بدون شوهر بودند. آیه ۲۴ سوره نساء در این باره آشکارا می‌گوید: «وَالْمُحْصَنَاتُ مِنَ النِّسَاءِ إِلَّا مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ...» «ازدواج با زنان شوهردار برای شما منع میشود، بجز زنهایی که دست راست شما مالکیت آنها را برعهده دارد...»

به گونه‌ای که در گفتار پیش آوردیم، تمام ترجمه‌گران و تفسیرکنندگان قرآن بدون استثناء، مفهوم «مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ» و یا «زنهایی که دست راست شما مالکیت آنها را برعهده دارد»، به معنی «زنهایی که در جنگها اسیر میشوند، خواه شوهردار و خواه بدون شوهر» ترجمه و تفسیر کرده‌اند. از دگرسو میدانیم، تازیهای زن گرسنه، بمجرد اینکه زنان بیگانه را در جنگها دستگیر میکردند، بیدرنگ آنها را در اختیار خود در می‌آوردند. به گونه‌ای که خود محمد بن عبدالله زیباترین زنان حرمسرايش را زنان اسیر و شوهر کشته در جنگها تشکیل میدادند. نمونه بارز این زنها، به گونه‌ای که در پیش گفتیم عبارتند از، «صفیه» زن زیبای «کنانه بن ربیع» رئیس یهودیهای خیبر که بوسیله محمد مقتول شد. «ریحانه» زن دلربای یکی از مردان طایفه یهودی بنی قریظه که به همراه در حدود هشتصد نفر مردان طایفه مذکور اعدام شد و «جویریة» زن زیبای پسرعموش «ابن ذوالشقر» که پس از قتل شوهرش، محمد او را به زنان حرمسرايش افزود. آنوقت چگونه است که درباره سرنوشت «ملیکه» بیکباره آیه ۲۴ سوره نساء نادیده گرفته شده، فرهنگ خشونت‌بار و تجاوزگر تازیها انسانی و مینوی شده و ابن کثیر که جوان زیبای سفید پوست رومی با دو لباس ابریشمین که روی یکدیگر پوشیده، از جبهه جنگ تا عرصه کشتی برده‌فروشان، سالم مانده و تازیهای زن گرسنه به بدن او دست نزده‌اند!

۷ - نکته مهمتر از تمام نکاتی که تاکنون گفته شد، نوشته طبری میباشد. طبری مینویسد، پس از سال ۲۴۲ قمری / ۸۵۶ میلادی، جنگ مهمی بین عباسیان و رومیان روی

نداده و هیچ نشانه‌ای نیز وجود ندارد که امپراتور روم از عباسیان تقاضای آزادی نوهٔ دختری‌اش را کرده باشد.^{۱۵}

بدیهی است، برخی نویسندگان شیعه‌گری مانند «محمد بن یعقوب کلینی» و «شیخ مفید» داستانهای دیگری از مادر امام زمان شرح داده‌اند. کلینی میگوید، مادر قائم کنیزی از «نویه» در استان شمالی سودان بوده و «شیخ مفید» مینویسد، مادر امام زمان کنیزی بود که در خانه حکیمه، خواهر علی‌التقی پرورش یافت. ولی، نویسندهٔ این کتاب برتری داد شرح افسانه مادر امام زمان را از «شیخ صدوق» و «مجلسی» که از ارکان مهم مذهب شیعه‌گری هستند، اقتباس نماید. باید توجه داشت که ملا محمد باقر مجلسی، جلد سیزدهم بحار الانوار خود را به شرح مهدی موعود ویزگی داده و شیخ علی‌دوانی آنرا در ۱۲۸۳ صفحه به فارسی ترجمه کرده و به اصطلاح مترجم «آیت الله بروجردی، مرجع عالم تشیع نیز آن را تصویب کرده است.»

نویسندگان شیعه‌گری عقیده دارند، مادر امام زمان یا دارای نام «نرجس»، «مریم بن زید علویه»، «ریحانه»، «صیقل»، و «سوسن» بوده و یا اینکه این نام پس از ورود به‌خانه علی‌التقی به‌وی داده شده است.^{۱۶} در بخش پایانی این کتاب خواهیم دید، «صیقل» نام کنیزی بوده که پس از مرگ حسن عسکری در خانه‌اش یافت شده و المعتمد خلیفه عباسی، پس از درگذشت حسن عسکری، او را بیش از مدت یک سال زیر نظر داشته تا یقین حاصل کند که از حسن عسکری جنینی در زهدان ندارد.

زایش امام زمان

علامه ملا محمد باقر مجلسی^{۱۷} مینویسد، در تألیفات علمای شیعه روایتی دیدم که با سند معتبر از امام علی‌التقی و امام حسن عسکری نقل کرده‌اند که چون خداوند اراده کند امامی را بیافریند، قطره‌ای از آب بهشت در ابری قرار میدهد و آن قطره آب در میوه‌ای از میوه‌های بهشتی میچکد و امام آن را میخورد و از این میوه نطفهٔ امام بسته میشود. (بدیهی است که در زیرنویس افزوده شده است که شاید منظور از میوه‌های بهشتی، میوهٔ پاک و

^{۱۵} تاریخ طبری، جلد سوم، صفحه ۱۴۳۴.

^{۱۶} بحار، جلد ۵۱، صفحه ۲۸، نقل از الدروس ۱ کمال، صفحه‌های ۳۲-۳۱.

^{۱۷} مجلسی، مهدی موعود، صفحه ۱۸۴ به بعد.

پاکیزه باشد.) هنگامی که نطفه در شکم مادر تبدیل به جنین و چهل روزه شد، سخن مردم را می‌شنود و زمانی که چهارماهه شد، بر روی بازویش آیه ۱۱۵ سوره انعام بدین شرح نوشته می‌شود: «وَتَمَّتْ كَلِمَتُ رَبِّكَ صِدْقًا وَعَدْلًا لَا مُبَدِّلَ لِكَلِمَاتِهِ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ.»

و هنگامی که امام زایش می‌یابد، به امر خداوند می‌ایستد و نوری از او به اطراف جهان می‌تابد و بدان وسیله مردم و اعمال آنها را می‌بیند و در آن نور است که امر الهی بر او نازل می‌شود و به هر طرف که رو کند آن نور جلوی چشم اوست.

در زمانی که نویسنده این کتاب، به اقتباس مطالب بالا سرگرم بود، یادش افتاد که چرا اگر امامها دارای این نیروها هستند، پس علی ابن ابیطالب نتوانست در پرتو این نور، توطئه و تبانی خوارج را بر ضد خود کشف کند و قربانی ضربات شمشیر زهرآلود «ابن ملجم مرادی» قرار نگیرد. و بهمانگونه، چرا حسین بن علی، نتوانست در آن نور، از کنش و واکنشهایی که در کوفه وجود داشت آگاه شود و «مسلم بن عقیل» را برای آگاهی از جریان مذکور به کوفه فرستاد. و مهمتر اینکه گذشته از علم لدنی او که ویژه امامهاست، چرا در پرتو آن نور نتوانست بی‌غریب یا دست کم آگاهی حاصل کند که فرستاده‌اش «مسلم بن عقیل» را در کوفه اعدام کردند و با آگاهی از این جریان از عزیمت به کوفه خودداری کند و مجبور نشود از دشمنانش بخواهد او را آزاد کنند تا بی‌سر و صدا به نقطه دیگری برود و جان خود و خانواده‌اش را در خطر نابودی قرار ندهد.

مجلسی ادامه می‌دهد، در همان کتاب به نقل از «حسین بن حمدان» خوانده است که هر زمانی که «حکیمه خاتون» عمه حسن عسکری او را دیدار می‌نموده، دعا می‌کرده است، خداوند فرزندی به او دهش کند. تا اینکه روزی حسن عسکری به حکیمه خاتون می‌گوید، عمه آنچه تو پیوسته از خدا برای من آرزو می‌کردی، امشب زایش خواهد یافت. حکیمه خاتون پرسش می‌کند، از چه کسی؟ حسن عسکری پاسخ می‌دهد، از «نرجس» و از عمه‌اش تقاضا میکند آن شب را که پانزدهم شعبان بوده، نزد آنها بماند و به جریان زایش نرجس کمک کند.

حکیمه خاتون نزد نرجس میرود، ولی اثری از بارداری در او نمی‌بیند. آنگاه نزد حسن عسکری بازگشت میکند و جریان را با او در میان می‌گذارد. حسن عسکری لبخندی می‌زند و اظهار می‌دارد، ما امامها مانند افراد عادی مردم در شکمهای مادرانمان قرار نمی‌گیریم و از راه رحم زایش پیدا نمی‌کنیم، بلکه در پهلوهای مادران خود جای می‌گیریم و از ران راست مادرانمان خارج می‌شویم. زیرا ما نور خدائیم و پلیدیها قادر نیستند، نور را آورده سازند.

آنگاه می‌افزاید که اثر حمل نرجس در هنگام سپیده‌دم ظاهر می‌شود.

حکیمه می‌گوید، آن شب تا هنگام سپیده‌دم نرجس را زیر چشم داشتم. او نزد من خوابیده بود و پهلوی به پهلوی می‌شد. نزدیک سپیده‌دم، ناگهان از جای برخاستم، به سوی او رفتم و ویرا به سینه چسبانیدم و نام خدا را بر او خواندم. حسن عسکری با صدای بلند اظهار داشت، عمه سوره انا انزلنا را بر او بخوان. از نرجس پرسیدم: «حالت چگونه است؟» پاسخ داد: «آنچه آقا گفت، ظاهر گردید.»

هنگامی که سوره انا انزلنا را بر او خواندم، جنین او نیز با من شروع به خواندن کرد. سپس جنین به من سلام نمود. چون صدای او را شنیدم وحشت کردم. اما حسن عسکری اظهار داشت: «عمه از کار خدا شگفتی مکن!»

هنوز سخن امام پایان نیافته بود که نرجس از نظرم ناپدید گشت. گوئی میان من و او پرده‌ای آویخته شد. از این رو فریاد کنان به سوی امام شتافتم. امام گفت، عمه! برگرد که او را در جای خود خواهی دید. هنگامی که بازگشتم، مشاهده کردم پرده‌ای که بین من و نرجس ایجاد شده بود، برداشته شد و نوری از وی درخشیدن میکرد که دیدگانم را خیره نمود.

سپس طفلی را مشاهده کردم که مشغول سجده است. آنگاه طفل روی زانو نشست و در حالیکه انگشتان خود را به سوی آسمان گرفته بود، اظهار داشت: «اشهدان لاله الا الله و ان جدی رسول الله و ان ابی امیرالمومنین.» پس از آن تمام امامها را نام برد تا به خودش رسید، سپس گفت: «اللهم انجولی و عدی و انهم لی امری و بلی و طاتی و املاء الارض بی قسطاً و عدلاً خداوندا!» «آنچه به من وعده داده بودی مرحمت کن و سرنوشتم را به انجام برسان! قدمهایم را ثابت بدار و بوسیله من زمین را پر از عدل و داد کن!»

مجلسی^{۱۸} در جای دیگر از شیخ صدوق نقل میکند که در آن شب حکیمه خاتون نزدیک نرجس به خواب رفت. هنگامی که از خواب برخاست مشاهده کرد، بچه زایش یافته و خدا را سجده میکند.

امام حسن عسکری می‌گوید، عمه جان! فرزندم را نزد من بیاور. هنگامی که حکیمه خاتون فرزند را نزد حسن عسکری میبرد، امام دست زیر رانها و پشت بچه میگذارد و پاهای او را به سینه میچسباند و زبان در دهانش میگرداند و دست بر چشم و گوش و بندهای او

^{۱۸} همان کتاب، صفحه ۱۸۱ به بعد.

میکشد و میگوید: «فرزندم! با من حرف بزن و بچه اشهد میخواند.»

روز هفتم ولادت نوزاد، حسن عسکری از عمه‌اش می‌خواهد که بچه را نزد او ببرد. این کار انجام می‌گیرد، ولی هنگامی که عمه‌جان رویوش از روی نوزاد بر میدارد، بچه را نمی‌بیند. امام حسن عسکری میگوید، عمه‌جان او را به کسی سپردم که مادر موسی فرزند خود را به او سپرد!

مجلسی^{۱۱} در جای دیگر از قول محمد بن عبدالله مطهری در کمال‌الدین نقل میکند، هنگامی که حکیمه خاتون، نوزاد را نزد امام حسن عسکری میبرد، او به امام سلام میکند. ناگهان، چند مرغ در گرد او به پرواز در می‌آیند. امام حسن عسکری یکی از آن مرغان را فرا می‌خواند و به‌وی می‌گوید: «این طفل را ببر نگهداری کن و در هر چهل روز به ما برگردان.»

مرغ، نوزاد را بر میدارد و پرواز میکند و سایر مرغان نیز به دنبال او به پرواز در می‌آیند. امام حسن عسکری با نگاه نوزاد را بدرقه میکند و میگوید، ترا به‌خدائی می‌سپارم که مادر موسی^{۱۲} خود را به او سپرد. فرگس خاتون گریه میکند، امام می‌گوید، آرام باش که طفل ما جز از پستان تو شیر نمی‌خورد.

حکیمه می‌گوید، از امام پرسیدم آن مرغ چه بود؟ پاسخ داد، روح القدس بود که از ائمه مراقبت میکند و آنها را پرورش میدهد. پس از چهل روز، بچه را نزد برادرزاده‌ام برگردانیدند. حضرت مرا خواست، چون خدمتش رسیدم، دیدم بچه چهل روزه راه می‌رود. گفتم، این که دو ساله به‌نظر میرسد، امام پاسخ داد، فرزندان انبیاء و اولیا نشو و نمایشان با افراد عادی تفاوت دارد و کودکان یکماهه آنها مانند بچه یکساله دیگران هستند، در شکم مادر حرف می‌زنند و قرآن می‌خوانند.

حکیمه خاتون ادامه میدهد، من هر چهل روز طفل را میدیدم، تا آنکه چند روز پیش از وفات پدرش او را به‌شکل مردی دیدم و او را نشناختم. از امام پرسیدم این کیست که دستور می‌دهی پیش رویش بنشینم؟ پاسخ داد پسر فرجس است که جانشین من خواهد شد.

مجلسی^{۱۳} از قول شهید اول نقل میکند که امام جعفر صادق گفته است، در شبی که قائم آل محمد متولد میشود، هر مولودی متولد شود با ایمان است و اگر در سرزمین شرک

^{۱۱} همان کتاب، صفحه ۲۰۱ به بعد.

^{۱۲} همان کتاب، صفحه‌های ۲۷-۲۲۶.

متولد گردد، خدا به برکت وجود امام، او را به سرزمین ایمان منتقل خواهد کرد.

بازنمود نویسنده

این بود چکیده‌ای از ۴۵ صفحه مطالبی که علامه مجلسی درباره زایش امام زمان قلمفرسایی کرده است. در زبان انگلیسی، شخصی که متون کتب مقدس را با خرده‌گیری مورد ارزشیابی قرار دهد و یا در این کار تخصص داشته باشد Exegete نامیده میشود. حال اگر یک Exegete و یا کارشناس انتقادجو بخواهد مطالب کودک‌مفزانه بالا را مورد ارزش‌یابی انتقادجویانه قرار دهد، براستی کارش بسیار آسان و راحت خواهد بود، زیرا افسانه‌پردازیهایی مذکور دارای هیچگونه زیربنای منطقی و خردگرایانه‌ای نیست. با این وجود، چون یاوه‌سراییهایی مذکور که نه‌متون کتب مقدس است، و نه اینکه اصولاً به سبب بی‌مایگی شایستگی ارزشیابی دارد، از مغز و خامه بزرگ فقهای امام‌زمان‌سازی شیعه‌گری تراوش کرده، نیازمند چند بازنمود به شرح زیر است:

۱- هر گاه برای چند لحظه از الله (مکار، محیل، ستمگر، قهار، جبار، انتفامجو، خونریز و البته برخی اوقات بخشنده‌ای) که محمد با یک طرز فکر سیاسی برای تازیه‌ها ساخته و خواسته است آن را جانشین الله (بزرگ بت‌خانه کعبه) کند بگذریم، خداوندی که سایر ادیان و مذاهب برای جهان آفرینش فرض کرده و بر ماشین منظم دستگاه هستی کنترل دارد، خدای معقولی است که تمام کارهای او خردگرایانه بوده و هیچگاه عملی بر خلاف منطق و طبیعت دستگاه آفرینش از او دیده نشده و نخواهد شد. برای مثال، تا کنون هیچکس ندیده است که خداوند به آهوئی قدرت پرواز دهش کند و یا در حالی که عمر میانه سگ در حدود هفده سال است، خداوند سگی را عمر پنجاه ساله بدهد. همچنین تاکنون کسی ندیده است که برای مثال، از آسمان باران رنگی بر سر افراد بشر فروبارد، یا چشمهای انسانی از پشت بدن او درآید و یا مانند الله شگفت‌زا و قهار محمد در قرآن^{۱۱} با مکر و حيله بندگانش را گمراه کند و سپس به جرم و گناه گمراهی آنها را در آتش جهنم بسوزاند. تردید نیست که این اعمال قبیح از خدای واقعی، آن پروردگار آفریده

^{۱۱} آیه ۱۸۳ سوره اعراف، آیه ۴۵ سوره قلم، آیه ۳۰ سوره انفال، آیه ۵۴ سوره آل عمران، آیه ۱۴۲ سوره نساء، آیه ۳۴ سوره صافات، آیه ۳۷ سوره زمر، آیه ۱۴۳ سوره نساء، آیه ۲۳ سوره رعد و آیه‌های ۲۳ و ۳۶ سوره زمر، آیه ۱۸۶ سوره اعراف، آیه ۳۱ سوره مدثر و آیه ۳۱ سوره رعد.

دوست و هدایت‌کننده‌ای که بر کائنات هستی نظارت دارد، سر نخواهد زد. آنوقت در حالیکه به قول خود علامه مجلسی^{۱۱} از خداوند کار قبیح صادر نمی‌شود، آیا میتوان فرض کرد، زنی تا زمان زایمان نشانی از آبستنی نداشته باشد و یا جنین او از رانش خارج شود! و آیا میتوان فرض کرد، مرغانی که از شعور و کیاست خالی هستند، مسؤلیت پرورش انسانی را که فرض شده است در آینده جهان بشریت را رهبری کنند، بر عهده داشته باشند! یک کودک به رشد نرسیده ممکن است فکر کند که خداوند با قدرت لایتناهی‌اش میتواند، دنیا را در درون پوسته تخم مرغی جای دهد، ولی اگر خداوند برآستی دارای چنین قدرتی هم باشد، آیا انتظار انجام چنین امری از او منطقی است؟ و اگر ما خرد خود را از پوسته مشتی افسانه‌سرایهای مذهبی آزاد کنیم، آیا در تمام درازای تاریخ از خداوند و دستگاه آفرینش او کوچکترین نشانه‌ای برخلاف عقل و منطقی و قواعد و قوانین ثابت و معین دیده شده است؟ اگر کسی بگوید قدرت خداوند، امکان هر تصویری را می‌تواند عملی سازد و از قدرت خداوند همه چیز بر می‌آید، همین گفته دلیل ناآگاهی و نادانی او خواهد بود. زیرا، تمام کارهای خداوند بر پایه قاعده و نظم و بیزه و ثابتی انجام می‌گیرد که در الهیات موضوع تئوری Uniformitarianism را تشکیل می‌دهد. در سال ۱۹۵۱ «آلبرت اینشتین» تئوری نسبیت را که یکی از بزرگترین کشفیات تاریخ علم بوده و پایه و اساس کاربرد نیروی اتمی را بوجود آورد کشف کرد. خبرنگار ساده‌لوحی که با تئوریهای «اینشتین» آشنائی نداشت و نمیدانست که اصول و قواعد علمی و جریان گردش دستگاه جهان هستی دارای نظم و ترتیب ویژه‌ای هستند، در این باره از «اینشتین» پرسش نمود: «اینشتین» به وی پاسخ داد: «هیچگاه نمی‌توان تصور کرد که خداوند با دستگاه جهان هستی به بازی نرد پردازد.»

اما از آنجائی که فقها و علمای تهی مغز شیعه‌گری از پاسخ به یاوه‌هائی که در افسانه‌سرایهای خود تخیل کرده‌اند باز میمانند، به‌سادگی می‌گویند از قدرت خدا هرچه بگوئی بر می‌آید. زمانی که نویسنده این کتاب، شاهد برگزاری مراسم حج در عربستان سعودی بودم، شبی با روحانی کاروانی که در آن بسر می‌بردیم به بحث نشستیم و از او پرسش کردم: «هنگامی که مهدی قائم، امام زمان ظهور میکند، با اینهمه تسلیحات سنگین و بمبهای اتمی و نیدروژنی چه میکند و چگونه قادر خواهد بود با وجود چنین سلاحهایی

^{۱۱} مجلسی، مهدی‌موعود، صفحه ۲۳۶.

دنیا را فتح کند؟» آخوند مورد پرسش با بلاهت همراه با مکاری که از چهره هر ملائی مشاهده می‌شود، پاسخ داد: «امام‌زمان با قدرت معجزه‌ای که خداوند به او داده، با یک حرکت دست، تمام این تسلیحات را به چوب تبدیل می‌کند.» با لبخندی که از توان کنترل خارج بود، اظهار داشت: «آیا شما این پاسخ را به‌عنوان انجام وظیفه مذهبی و حرفه‌ای خود و برای اینکه پرسش مرا بدون پاسخ نگذارید، می‌دهید و یا اینکه این پاسخ از عقل و درایت شما ناشی می‌شود؟» در حالیکه پرسش دوم سبب گره خوردن رگهای چهره‌اش شده بود؛ اظهار داشت: «آنچه هم مذهب و هم عقل من می‌گوید، آنست که از قدرت خدا هرچه بگوئیم، ساخته است.»

من تئوری Uniformitarianism را آنچنان که در خور ذهنیت او بود برایش بازشکافی کردم و توضیح دادم که در تمام درازای تاریخ جهان هیچ نشانه‌ای وجود ندارد که خداوند هیچگاه کاری خلاف نظم و قاعده انجام داده باشد. بنابراین در زندگی واقعی و عملی، توسل به یک دلیل متافیزیکی معجزه‌گر و دگرگون کردن شکل زندگی ما به‌گونه‌ای که در تمام درازای تاریخ تجربه کرده‌ایم، دور از مباحث خردمنشانه می‌باشد. در حالیکه شور و هیجان منفی و غیر قابل کنترلی که از خشم کوفته شده‌اش نیرو می‌گرفت، مبانی اندیشه‌گری راستین و خردگرایی او را در خود حل کرده بود، باز همان فرمول جزمی سابق را تکرار کرد و باز از اراده و قدرت خدا سخن گفت.

براستی، یا مغز این افراد در نادانی مطلق شرطی شده و یا اینکه با فهم نسبی خود، واقعیات را درک می‌کنند، ولی بمنظور حفظ منافع فردی خویش، خود را ناچار به پوشیدن لباس فریبکاری و ستمدینی می‌بینند. یکی از نویسندگان شهیر بنام «برتولت برشت» گفته‌ای دارد که روشنگر این بحث خواهد بود. وی می‌گوید: «کسی که از حقیقت آگاهی ندارد نادان، و آنکه از حقیقت آگاه است، ولی دانائی خود را انکار می‌کند، مجرم و جانی است.» بنا به این گفته، آن گروه از آخوندهائی که از ماهیت پوچ و بی‌پایه پاره‌هائی که به مردم می‌فروشند آگاه هستند و با آگاهی از سرشت عمل خود به این کار دست می‌زنند، براستی جنایتکار هستند و آن دسته از آخوندهائی که از حقایق ناآگاه بوده و از راه نادانی و خرافات‌زدگی به این کار دست می‌زنند، نادان هستند. حال باید پذیرش کرد، آنهایی که از نادان دنباله‌روی می‌کنند از او نادانتر و افرادی که با آگاهی خود را قربانی ستمکاری جرم‌پیشگان می‌کنند، نیاز به درمان روانی دارند.

شوربختانه اثر خسرانی که از ستمکاری دیگران بر انسان وارد می‌آید، علت و سبب

افراد ملتشی که خرد خود را قربانی خرافات برمنش میکنند، این مصیبت‌ها را به سر خود می‌آورند.

نمی‌شناسد و فرمود ستمکاری هرچه باشد، اثر آن یکسان است. بعبارت دیگر، چه ملاّ از روی نادانی و چه آگاهی دست به ستمدینی بزند، اثر ضربه‌ای که به قربانیان عمل وارد میشود یکسان است. ملت برومند ایران که زمانی پرچمدار فرهیختگی دنیا بود، زیر افسونهای واپسگرای ملاّیان، امروزه همه افتخارات فرهنگی و جهانی خود را از دست داده و بجای اینکه نیروهای سازنده خود را در راه پیشرفت‌های فرهنگی، اجتماعی و ملی خود بکار گیرد، آنها را در راه اراجیفی از قبیل: «امام‌زمان از ران مادر زایش می‌یابد»، «بول و غایط او از مشگ و عنبر خوشبوتر است»، «انسان هنگام ورود به آبتنگاه باید نخست پای چپ و هنگام خروج باید ابتدا پای راست را پیش بگذارد»، «وطی در دُبر زن حائض کفّاره ندارد»، و مانند آنها تلف میکند و بدیهی است تا ملت ایران این یاوه‌های خرافی را از فرهنگ خود نزاید و از خواب افسونگرانه‌ای که منجک بازان مذهبی بر او مستولی کرده‌اند بیدار نشود، راه نجاتی برای او نخواهد بود.

۲ — نکته دیگر راجع به پیشگونی امام جعفر صادق درباره زایش امام‌زمان و ظهور اوست. جعفر صادق نه تنها غیب‌گوئی‌های زیادی درباره قائم آل محمد و ظهور او نموده، بلکه بطوری که در گفتار پیشین دیدیم، گفته است، امامها به کلیه دانشهای روی زمین آگاهی دارند و از رویدادهای آن از پیش باخبر هستند.^{۳۳} گذشته از آن مجلسی ۶۰ صفحه از کتاب مهدی موعود خود را (از صفحه ۳۳۳ تا صفحه ۳۹۴) به پیشگونی‌ها و غیب‌گوئی‌های امامها از علی بن ایطالب گرفته تا حسن عسکری ویزگی داده است. اگر هزاران فرمودی را که در ردّ افسانه امام‌زمان وجود دارد کنار بگذاریم، تنها همین نکته کافی است که به آسانی و سادگی روی آنهمه افسانه‌سرا‌نیهای بی‌بایه درباره وجود مهدی قائم خط بطلان بکشد. زیرا در قرآن دو آیه وجود دارد که الله آشکارا به محمد میگوید، به بندگان من بگو که تو هیچ‌وجه از غیب آگاهی نداری و تنها اموری به شکل وحی بر تو نازل میشود. متن این دو آیه مذکور و ترجمه فارسی آنها به شرح زیر است:

آیه ۱۸۸ سوره اعراف: «قُلْ لَا أَمْلِكُ لِنَفْسِي نَفْعًا وَلَا ضَرًّا إِلَّا مَا شَاءَ اللَّهُ وَلَوْ كُنْتُ أَعْلَمُ الْغَيْبِ لَاسْتَكْتَرْتُ مِنَ الْخَيْرِ وَمَا مَسَّنِيَ السُّوءُ إِنْ أَنَا إِلَّا نَذِيرٌ وَبَشِيرٌ لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ.»

«بگو بجز آنچه خدا بر من خواسته، من اختیاری در نفع و ضرر خود ندارم. و اگر من از غیب آگاهی داشتم، منافع خود را چند برابر میکردم و زیانهای خود را نابود می‌ساختم.»

^{۳۳} به صفحه شماره ۱۰۱ همین کتاب مراجعه فرماید.

ولی به من تنها وحی می‌شود و من برای گروه مؤمنان بشارت آورنده هستم.»
 آیه ۳۰ سوره محمد: «وَلَوْ نَشَاءُ لَأُزِّنَتْ كَلِمَتُهُمْ لَعَرَفْتَهُمْ بِسَمْعِهِمْ وَلِتَعْرِفَهُمْ تَرَفِي لَحْنِ الْقَوْلِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ أَعْمَالَكُمْ.»

«اگر ما می‌خواستیم آنها را به تو می‌شناسانیم و تو آنها را بوسیله سیمای ظاهرشان می‌شناختی، ولی تو آنها را بوسیله آهنگ سخنانشان خواهی شناخت و خدا به آنچه شما می‌کنید آگاه است.»

به گونه‌ای که ملاحظه می‌شود، مفهوم این دو آیه آشکارا به محمد بن عبدالله دستور می‌دهد، به مردم بگوید، او از غیب آگاهی ندارد، آنوقت آیا این درست است که خود محمد بن عبدالله، یعنی به اصطلاح پیامبری که بوسیله جبرئیل فرشته با خدای کون و مکان رابطه و گفتگو داشته و حتی در شب افسانه‌ای معراج با خداوند در آسمان هفتم دیدار کرده است، از غیب آگاهی نداشته باشد، ولی یازده امام شیعه‌گری از رویدادهای هزارها سال آینده با خبر بوده و توان پیشگویی و غیبگویی درباره آنها داشته باشند!

چقدر براستی جالب است که محمد بن عبدالله بزرگ مخترع بافراس و سازنده چیره‌دست دین اسلام خود آشکارا گفته است، از غیب آگاهی ندارد، ولی امام علی النقی درباره وجود «ملیکه» نوه قیصر روم غیب‌دانی کرده، با دانش غیبی خود او را خواب‌نما و شیفته و عاشق پسرش حسن عسکری نموده و دنباله افسانه به شرحی که آمد، شکل گرفته است!

۳ — مجلسی از قول شیخ صدوق در کمال‌الدین نوشته است، «علی بن حسین بن فرج» از «محمد بن حسن کرخی» روایت کرده است که «ابوهارون» گفته است، من امام زمان را دیدم. رویش مانند ماه شب چهارده می‌درخشید و خط موئی از روی ناف مبارکش می‌گذشت. لباس او را کنار زدم، دیدم آتش ختنه شده است. از امام حسن عسکری جریان را پرسش کردم، پاسخ داد او ختنه شده زایش یافته و ما ائمه همه ختنه شده متولد می‌شویم. ولی با این وجود بر روی آلت تیغ میکشیم.

نویسنده این کتاب، پس از خواندن روایت مذکور دو پرسش در مغز ناتوانش بوجود آمد و آرزو کرد، کاش آستانه امام حسن عسکری را درک میکرد تا پرسشهای خود را با حضرتش در میان می‌گذاشت.

پرسش نخست آنست که، در حالی که در گفتار بالا دیدیم که امام به حکیمه خاتون فرموده‌اند، کودکان یکماهه آنها مانند بچه یکساله دیگران در شکم مادر حرف می‌زنند و

است که محمد خود مانند سایر افراد بشر مدت نه ماه در شکم مادرش آفته‌ماند و سپس از شکم مادر زائیده شد، ولی امامها، از جمله امام قائم در بهلولی مادر قرار میگیرند و از ران او زایش میابند!

با توجه به آنچه که در این بحث گذشت، به عقیده این نویسنده، آن گروه از هم‌میهنان ساده‌ما که قریانی ترفندهای آخوندها و ملایان شده و شبهای پانزدهم شعبان هر سال، آئینه بول و انرژی برای گرامیداشت سالروز زایش قائم تباه میسازند، بجای برپا داشتن جشن سالروز قهرمان افسانه‌ای یک داستان هزار و یکشب عربی، برآستی باید سالروز خردباختگی و فریب‌خوردگی خود را جشن بگیرند.

فصل هفتم

سرگذشت راستین امام حسن عسکری

خطر مهم مذهب هنگامی آغاز میشود که مورد احترام مردم فرار بگیرد.
جان دیونی

حسن عسکری، امام یازدهم شیعیان در سال ۸۴۵/۲۳۲ زایش یافت و در سال ۸۷۴/۲۶۰ درگذشت. امام حسن عسکری ۶۸۸/۲۵۴ پس از درگذشت امام علی النقی به امامت نشست و مدت شش سال امامت کرد. چون خلیفه «المعتمد علی الله عباسی» (۲۷۹-۲۵۶ قمری)، خلیفه همزمان او، جریان زندگی و فعالیت‌هایش را به شدت زیر نظر گرفته و او را بوسیله جاسوسان خود محاصره کرده بود، حسن عسکری از تماس آزاد با پیروانش محروم بود، هیچ گونه فعالیت سیاسی نداشت و در تقیبه کامل بسر می برد!

در سال ۸۷۴/۲۶۰، امام حسن عسکری بیمار شد و به بستر بیماری افتاد. هنگامی که معتمد خلیفه عباسی از بیماری حسن عسکری آگاهی حاصل کرد، بیدرنگ پنج نفر از خدمتکاران خود را که یکی از آنها «نحریر» خدمتکار ویژه اش بود، به منزل حسن عسکری فرستاد و به آنها دستور داد، وی را بطور دقیق زیر نظر داشته باشند. آنگاه معتمد پزشکان و «حسن بن ابی شوارب» قاضی القضاات را به همراه ده نفر از معتمدان خود را به منزل حسن عسکری فرستاد، تا از نزدیک او را زیر نظر داشته باشند. بیماری حسن عسکری روز بروز شدیدتر شد و سرانجام در روز هشتم ربیع الاول ۲۶۰ هجری برابر با اول

^۱ ابن شهر آشوب، مناقب، جلد سوم، صفحه ۵۳۳، نظریات الانامه (قاهره: ۱۹۶۹)، صفحه ۳۶۴.

ژانویه ۸۷۴ میلادی درگذشت.

پس از درگذشت حسن عسکری، خلیفه به برادرش «ابوعیسی بن متوکل» دستور داد بر جنازه حسن عسکری نماز بگذارد. چون جنازه برای نمازگزاری آماده شد، «ابوعیسی بن متوکل» پوشش جسد حسن عسکری را کنار زد و او را به علویان و عباسیان بنی‌هاشم و سایر حضار نشان داد و گفت: «این حسن بن علی بن محمد بن الرضا است که به مرگ طبیعی در بستر خود مرده است و گروهی از خدمتگزاران خلیفه و بزرگان در زمان مرگ بر بالینش حاضر بوده‌اند.»^۱ سپس دوباره روی جسد را پوشانید و پس از برگزاری مراسم نماز، او را در سامره در خانه‌ای که پدرش دفن شده بود، به خاک سپردند.^۲

انگیزه پافشاری «ابوعیسی بن متوکل» برادر خلیفه برای اثبات اینکه امام حسن عسکری به مرگ طبیعی درگذشته، آن بود که شیعیان پس از مرگ هر امامی، بمنظور بدنام کردن خلیفه و پیش برد هدفهای سیاسی خود شایع میکردند که خلیفه امام را مسموم کرده و یا اینکه می‌گفتند، امام غیبت کرده و دوباره ظهور خواهد کرد. چنانکه با وجود کوششهای «ابوعیسی بن متوکل» برای اثبات اینکه امام حسن عسکری به مرگ طبیعی درگذشته است و نشان دادن جسد او به خویشاوندان وی، باز هم ملا محمد باقر مجلسی، ادعا کرده است که خلیفه معتمد او را مسموم نموده است.^۳

پس از خاک سپاری حسن عسکری، خلیفه معتمد هیئت را برای بازرسی دارائی و بازماندگان او به‌خانه‌اش روانه داشت. این هیئت همه دارائیهای حسن عسکری را مهر و موم کردند و آنگاه تلاش کردند ببینند آیا فرزندی از او باقی مانده است یا نه. هیئت یاد شده این وظیفه را تا آنجا پیش بردند که تمام زنان و کنیزان حسن عسکری را از نظر بارداری مورد معاینه قرار دادند.^۴

بنا به نوشته شیخ صدوق، پس از آن جعفر برادر حسن عسکری به‌دربار خلیفه معتمد عباسی رفت و به‌او گزارش داد، با وجود تحقیقات دامنه‌داری که هیئت اعزامی او انجام داده و به این نتیجه رسیده‌اند که از امام حسن عسکری، هیچ فرزندی باقی نمانده، پیروان او هنوز

^۱ محمد بن یعقوب کلینی، اصول کافی، صفحه ۴۳۴.

^۲ همان کتاب، همان صفحه.

^۳ همان کتاب، جلد اول، صفحه ۴۵۰۵؛ کمال، صفحه ۴۳.

^۴ کمال، صفحه ۴۷۳.

عقیده دارند که حسن عسکری فرزندی از خود باقی گذاشته است. معتمد خلیفه عباسی بیدرنگ گروهی از سربازان خود را همراه جعفر به‌خانه عمن عسکری فرستاد تا خانه او و همسایگانش را مورد بازرسی قرار داده و ببینند آیا از او فرزندی باقی مانده است یا نه! گروه مذکور هنگام بازرسی به‌کنیزی به‌نام «صیقل» از نظر بارداری مشکوک شدند و او را دستگیر کردند. معتمد خلیفه عباسی مدت دو سال «صیقل» را زیر نظر «نحریر» خدمتکار ویژه خود، همسران و کنیزان خود و زنان «ابن ابی شوارب» قاضی القضاة در حرم خود زندانی کرد. پس از مدت دو سال، هنگامی که برای همه روشن شد که امام حسن عسکری هیچ فرزندی از خود باقی نگذاشته، «صیقل» آزاد شد.

پس از آزادی «صیقل» جعفر برادر حسن عسکری ادعای میراث کرد و از این جهت بین جعفر و مادرش «حدیث» بر سر میراث حسن عسکری که او را «أم‌الحسن» نیز گفته‌اند نزاع درگرفت. «حدیث» اعلام داشت که امام حسن عسکری او را تنها وارث خود دانسته و بنا به اصول و احکام فقه شیعه، جعفر هیچ حقی بر ارث برادر ندارد.^۱ اختلاف بین جعفر و مادرش «حدیث» بر سر ارث حسن عسکری به دادرسی گذاشته شد و اگرچه قاضی به‌نفع حدیث رأی داد، سرانجام میراث حسن عسکری بین جعفر و حدیث نصف شد. نکته‌ای که در اینجا نباید از نظر دور بیفتد، دعوائی است که بین افراد خانواده یا عصمت امام‌های شیعه‌گری بر سر مال و منال دنیا درگرفته و کارش به‌دادگاه خلیفه عباسی رسیده است.

اگرچه تحقیقات گسترده و ژرف معتمد خلیفه عباسی و اظهارات و فرودهایی که جعفر ارائه داد، ثابت کرد که حسن عسکری از خود فرزندی باقی نگذاشته است، ولی پیروان او که مشاهده کردند، اگر جانشینی برای حسن عسکری دست و پا نکنند منافع مادی و سیاسی آنها در پروا قرار خواهد گرفت، از اینرو به‌جعفر لقب «کذاب» دادند و تا به‌امروز او مورد لعن و نفرین شیعیان قرار دارد، در حالیکه او از افراد راستگو و درستکار زمان خود بوده است.

هنگامی که امام حسن عسکری درگذشت و ثابت شد که از او فرزندی باقی نمانده و

^۱ کلینی، اصول کافی، جلد اول، صفحه ۴۳۳.

^۲ بنا بر اصول و احکام فقه شیعه، اگر متوفی از خود پسر و برادر باقی بگذارد، برادر حقی به میراث او ندارد.

(صلوٰق، المقتب، تهران: ۱۳۷۷)؛ صفحه ۱۷۱، کمال، صفحه‌های ۴۷ و ۵۸.

میرانش تقسیم شد، گروهی که منطقی و درست‌منش بودند، اظهار داشتند که امامت شیعه‌گری پایان پذیرفته است. گروه دیگری برادرش «جعفر» را به امامت پذیرفتند. اما گروهی که رهبر آنها مرد حیل‌گر و نابکاری بود به نام عثمان بن «سعید عمری» اظهار داشتند که امام حسن عسکری دارای فرزندی است که محمد نام دارد و لقب او قائم آل محمد و امام عصر و صاحب الزمان و امام منتظر است. امام قائم در سال ۲۵۵ هجری، یعنی چهار سال پیش از مرگ پدر زایش یافته و بیدرنگ در چاهی در سامره غیبیت کرده است و تنها با «نایب» و یا «باب» خود در تماس است و برای حفظ جاننش، خود را به دیگران نشان نخواهد داد.

«عثمان بن سعید عمری» که خود را نخستین میانجی و نایب امام قائم مینامید، ادعا میکرد که با امام تماس دارد و از پیروان شیعه‌گری پول جمع میکرد و میگفت آنها را به امام میدهد. گاهی اوقات نیز با نیرنگ و حیل، پیامهایی را بوسیله نامه‌ای که «توقیع» خوانده میشد از سوی امام قائم به مردم میرساند.

جالب اینجاست که پیروان شیعه‌گری که مدت پنج سال از این امام پنهان نشانه‌ای ندیده بودند، از «عثمان» منجک باز پرسش نکردند، اگر این بچه پنج ساله است، پس چه کسی او را در چاه یا سردابی نگهداری میکند. وانگهی، اگر براستی او امام است، نفس عنوان «امامت» او ایجاب میکند که بین مردم باشد، پس این چه امامی است که در چاه غیبیت کرده است. ولی، بطوریکه روانشاد کسروی گفته است: «در شیعه‌گری، دلیل خواستن و یا چیزی را به داوری خرد سپردن، از نخست نبوده، اکنون هم نمیتواند وجود داشته باشد.»^۱

«عثمان بن عمری» با شیادگی و پشت هم اندازی از سال ۲۶۰ تا ۳۰۵ هجری قمری یعنی مدت ۴۵ سال، به نام اینکه باید سهم امام را به مهدی قائم برساند، شیعیان آن زمان را سروکیسه میکرد.

پس از مرگ «عثمان بن عمری» پسرش «محمد بن عثمان» که بوسیله پدر شیادش به خوبی برای جیب‌بری شیعیان تربیت و آماده شده بود، وظیفه نیابت امام «نیست در جهان» را بر عهده گرفت و از سال ۳۰۵ تا سال ۳۲۶ هجری قمری، از شیعیان پول جمع‌آوری میکرد و می‌گفت آنها را در خیک روغن میگذارد و برای امام قائم ارسال

^۱ احمد کسروی، بخوانید و داوری کنید، صفحه ۶.

میدارد.

پس از محمد بن عثمان وظیفه نیابت را یک ایرانی به نام «حسین بن روح نوبختی» بر عهده گرفت و این شخص نیز برای مدت سه سال یعنی از سال ۳۲۶ تا سال ۳۲۹ هجری قمری به نام امام قائم، از مردم کلاهداری میگرد.

پس از مرگ «حسین بن روح نوبختی» ایرانی دیگری به نام «علی بن محمد سیمری» بر تخت شیادی امام قائم تکیه زد. دوران فرمانروائی چهارمین نایب امام زمان کم و بیش کوتاه بود. شیعیانی که برای امام قائم به شیادان مذکور سهم امام میبرداختند، از او میخواستند که یا امام را به آنها نشان داده و یا به وسیله قانع کننده‌ای، وجود ویرا به آنها ثابت کند. به نظر میرسد که این فشار روی «علی بن محمد سیمری» شدت پیدا کرد و از دگرسو فرمانروائی مالی «سیمری» بر جیب‌های مومنان شیعه زیاد به درازا نیانجامید، زیرا او در سال ۳۲۹/۹۴۱ به بیماری بدون درمانی دچار شد و در بستر مرگ اظهار داشت که او بزودی خواهد مرد و بعد از او «نیابت خاصه» پایان خواهد پذیرفت و غیبت کبری امام قائم آغاز خواهد شد و تا روز قیامت به درازا خواهد کشید. محمد سیمری در بستر مرگ نامه‌ای را به مردم نشان داد و ادعا کرد که امام قائم آن نامه را به وی داده است. متن نامه مذکور که در کتاب غیبت^۱ و ترجمه آن در کتاب مهدی موعود^۲ آمده به شرح زیر است:

«بسم الله الرحمن الرحيم. ای علی بن محمد سیمری! خداوند پاداش برادرانت را

در مصیبت مرگ تو بزرگ گرداند. زیرا تو تا شش روز دیگر خواهی مرد. پس به کارهای خود رسیدگی کن و به هیچکس به عنوان جانشین خود وصیت مکن، زیرا که غیبت کبری واقع شده است.

من آشکار نمی شوم مگر پس از اجازه پروردگار عالم، و این بعد از گذشت زمانها و قساوت دلها و پر شدن زمین از ستم خواهد بود. بزودی در میان شیعیان کسانی پیدا میشوند که ادعا میکنند مرا دیده‌اند. آگاه باش که هرکس پیش از خروج سفیانی و صحیحة آسمانی ادعا کند که مرا دیده است، دروغگوست و افترا می‌بندد. ولا حول ولا قوة الا بالله العلی العظیم.»

پیش از اینکه دنباله این افسانه ولودراماتیک را ادامه دهیم، شایسته است به این نکته

^۱ شیخ طوسی، غیبت، صفحه ۱۵۷.

^۲ مجلسی، مهدی موعود، صفحه ۶۸۸.

بسیار مهم اشاره کنیم که به نظر میرسد چون قهرمانان و هنریشگان افسانه مذکور از یک رهبری مرکزی که عملیات آنها را با یکدیگر هماهنگ کند، بی‌بهره بوده‌اند، از اینرو در سناریو نویسی‌ها و هنرنماییهای خود با یکدیگر ضد و نقیض‌گویی کرده‌اند. دلیل این امر آنست که در حالی که متن نامه مذکور که به اصطلاح بازیگران این تآثر، امام قائم به‌طور مستقیم به‌نایب خود «علی بن محمد سمیری» داده، آشکارا می‌گوید: «... آگاه باش که هر کس پیش از خروج سفیانی و صیحه آسمانی ادعا کند که مرا دیده است، دروغگوست و افترا می‌بندد»، ولی ملا محمد باقر مجلسی، بزرگ فقیه فقه اسلامی با شهادت غیر اخلاقی شگفت‌انگیزی، باب بیست و سوم جلد سیزدهم کتاب بحارالانوار (مهدی موعود) خود را به‌شرح «کسانی که آن حضرت را دیده‌اند»، ویژگی داده و شیخ علی دوانی آنرا در ۱۰۳ صفحه به‌فارسی ترجمه کرده است.

بدیهی است، به‌گونه‌ای که در کتابهای مربوط آمده، در درازای هفتاد سالی که غیبت صغری نامیده شده است، رقبای شیادی برای نایبان و بابهای خاصه امام قائم ظهور کردند و برای استفاده از سهم امامی که شیعیان می‌پرداختند، خود را «میانجی» و نایب و باب امام «نیست در جهان» خواندند و کوشش کردند، جایگاه پردرآمد شیادان خاصه را اشغال کنند، ولی «نواب چهارگانه» که در دغلکاری دست چیره‌ای داشتند، با نامه‌هایی که از امام «نیست در جهان» جعل می‌کردند و به‌شیعیان نشان می‌دادند، نایبان تازه و نوظهور را از قول امام قائم، دروغگو می‌خواندند و آنها را زمین‌دان بدر می‌کردند.

«علی بن محمد سمیری» و یارانش در شیادی و پشت هم اندازی تا آنجا پیش رفته بودند که حتی شایع کرده بودند، شیعیان مجاز نیستند، نام امام غایب را ببرند، زیرا این کار ممکن است جان او را به‌مخاطره بیندازد. با این وجود شیعیان، در هنگام پرداخت سهم امام، به «نواب اربعه» و بویژه «علی بن محمد سمیری» فشار می‌آوردند، امکانی بوجود آورد تا آنها از وجود امام زمان اطمینان حاصل کنند. سرانجام او در برابر فشار آنها از پای درآمد و اعلام داشت که امام زمان تا زمان ظهور در روز قیامت غیبت کرده و هیچکس به‌او دسترسی نخواهد داشت. بدیهی است که اگر شیعیان به «شیادان اربعه» فشار نیاورده بودند که امام زمان را به آنها بنمایانند، شاید نسل آنها به این زودیها قطع نمیشد.

یکی از علمای برجسته شیعیان به‌نام محمد حسین آل کاشف الغطاء، در کتاب خود

اینست آیین ما،^{۱۱} درباره اثبات امام زمان شرحی دارد که قابل توجه می‌باشد. این ملای نابغه می‌نویسد: «سایر فرقه‌های اسلامی عقیده به وجود امام زمان را بی‌اساس می‌پندارند و در این باره به‌ما خرده می‌گیرند. اگر بخواهیم سخنان آنها را با نظر دقیق و دور از تعصب بررسی کنیم، تنها دو ایراد آنها شایسته بحث است. اول، موضوع طول عمر امام غایب که آنها نمی‌توانند باور کنند، انسانی برخلاف موازین طبیعی بیش از یکهزار سال عمر کند. دوم، اینکه می‌گویند، وجود امامی که از نظرها پنهان است، چه فایده‌ای می‌تواند برای جامعه اسلامی در بر داشته باشد؟»

این نابغه‌الله در اثبات طول عمر امام زمان به شرح شماری احادیث ساختگی و بی‌پایه و متشابهات قرآنی متوسل می‌شود و از جمله از قرآن نقل می‌کند که نوح هم نهصد و پنجاه سال در میان قوم خود زندگی کرده و حتی عمر او را به ۳/۰۰۰ سال می‌رساند. بدیهی است که مجلسی نیز در کتاب مهدی موعود،^{۱۲} ضمن اشاره به نهصد و پنجاه سال عمر نوح، داستان خنده‌دارتری در اثبات عمر امام زمان ذکر کرده است. وی نوشته است، محدثین روایت کرده‌اند که دجال که هم اکنون وجود دارد، در عصر پیامبر نیز حیات داشته و تا زمانی که خروج می‌کند، زنده خواهد ماند.

روش استدلال ملایان شیعه‌گری در اثبات وجود امام زمان، درست مانند انسان کهنلی می‌باشد که ادعا کند، در این دنیا دیو وجود دارد و هنگامی که از او پرسش می‌کنند، چگونه می‌تواند ادعای خود را ثابت کند، پاسخ دهد در کتابی زیر عنوان امیر ارسلان نامدار خوانده است که وی دیو سپیدی را از پای درآورده است. بنابراین چون در کتاب امیر ارسلان نامدار، سخن از دیورفته است، وجود دیو در دنیا غیر قابل انکار است. باید توجه داشت که افسانه‌های آدم و حوا، نوح، یعقوب، یوسف و زلیخا و غیره، همه از داستانهائی است که محمد از کتب مقدس یهودیها اقتباس نموده و چون متون آنها را بخوبی درک نکرده، بطور دست و پا شکسته آنها را در قرآن وارد کرده است. آنوقت آیا خرد و منطق اجازه می‌دهد، برای اثبات وجود امامی که تنها علت وجودی‌اش، بردن جیب ملایان و کلاشان مذهبی از سهم امام است، افسانه‌های مذهبی عمر نوح، خضر، دجال و غیره مثال آورده شود؟

^{۱۱} محمد حسین آل کاشف الغطاء، اینست آیین ما، ترجمه آخوند مکارم شیرازی، صفحه‌های ۹۹-۱۱۰.

^{۱۲} مجلسی، مهدی موعود، صفحه‌های ۶۳-۶۲.

و اما، کاشف الغطاء در پاسخ موضوع دوم، یعنی امام غایب برای جامعه اسلامی چه بهره‌ای دارد؟ مینویسد، چه مانعی دارد، این امر هم ممکن است یکی از افعال الهی باشد که هنوز حل آن برای ما میسر نشده است.

به عقیده نویسنده این کتاب شایسته‌تر می‌بود، این ملای تابعه، در فضل نمائی خود در مورد بالا، بجای ضمیر «ما» ضمیر مفرد «من» را بکار میبرد، زیرا این مغز پوسیده، کهنه پرست و بسته این افراد و یا هنر شیادی و یا فریبگری آنهاست که از درک واقعیات این دنیا بی‌نصیب مانده است.

کدام خرد حتی غیر کاملی میتواند باور کند که خداوند کسی را مدت هزاران سال در چاهی نگهدارد و بعد از هزاران سال او را از چاه خارج کند و بوسیله او دنیا را پر از داد و نیکی کند و سپس او را به دست زن ریشداری بکشد؟ مگر خدا قدرت ندارد، نطفه چنین شخصی را از صلب پدری در رحم مادر قرار دهد و بطور طبیعی به او وجود انسانی بخشد که باید مدت (تا این زمان) ۱۴۰۰ سال او را در چاهی ذخیره کند؟ گذشته از آن، آیا یک انسان زنده در ته چاه، چگونه می‌تواند امر تغذیه و سایر نیازهای طبیعی خود مانند پوشاک، آب، هوا، بهداشت و محل زیست سالم با درجه هوای مطلوب و غیره را برآورده سازد؟

بهر جهت، هنگامی که به شرح بالا، هنرنمائی «شیادان اربعه» به بن بست رسید، آنها میدان را خالی کردند و شیعیان بدون امام شدند. فقها، علما و ملایان، فرصت را غنیمت شمرده و دکان پر سود نیابت امام را با زرق و برق تازه‌ای نوسازی و زینت کردند. دست‌آویز آنها در این عمل احادیثی بود که امامها از پیش ذکر کرده بودند و یکی از آنها را روانشاد کسروی بدین شرح در کتاب بخوانند و داوری کنند^{۱۳}، آورده است: «واما فی الحوادث الواقعة فارجعوا فیها الی رواة حوثنا فانهم حجتی علیکم كما انا حجة الله علیهم.» یعنی «در رویدادهائی که با آنها برخورد می‌کنید، به آنهائی که گفته‌های ما را یاد گرفته‌اند، مراجعه کنید. آنها <حجت> ما به شما و ما <حجت> خدا به آنها هستیم.»

در حالیکه «نواب اربعه» خود را جانشینان ویژه امام «نیست در جهان» نامیده بودند، علما، فقها و ملایان با این دست‌آویز به قون خودشان الهی، منطقی و عقلانی، وارد میدان شدند و خود را «نواب عامه» امام قائم نامیدند. دانشمندان روانشناسی عقیده دارند، هدف

^{۱۳} احمد کسروی، بخوانید و داوری کنید، صفحه ۷.

ناخودآگاه هر انسانی در این دنیا کسب قدرت است. به گونه‌ای که میدانیم قدرت انواع و اقسام گوناگون دارد، از قبیل: قدرت جسمی، قدرت فردی، قدرت اجتماعی، قدرت سیاسی، قدرت نظامی، قدرت مالی، قدرت مذهبی، و غیره. ولی، در حالیکه تمام انواع قدرتها کم و بیش دارای مرزهای محدودی هستند، تنها «قدرت مذهبی» است که مرز و حدی ندارد. زیرا «قدرت مذهبی» مغزها را از خرد تهی، نیروی اندیشه‌گری و بینش راستین را از مغزها سلب و آنها را برای پذیرش افسونهای نابخردانه و واپسگرایانه از گونه آنچه که در گفتارهای این کتاب دیده‌ایم آماده می‌سازد. گذشته از آن هر یک از قدرتهائی که ذکر کردیم بجز «قدرت مذهبی» دارای فروزه «درون‌کنشی» است. برای مثال، دارا بودن «قدرت اجتماعی» لازمه آن نیست که شخصی «قدرت مالی» نیز داشته باشد، ولی «قدرت مذهبی» دارای فروزه «برون‌کنشی» است. بدین شرح که هرکس «قدرت مذهبی» داشته باشد، با نفوذ دروغین در چگونگی مغزی، روانی و معتقدات مذهبی دیگران، سایر قدرتها از قبیل سیاسی، فردی، اجتماعی، مالی را نیز به دست خواهد آورد. بهمین سبب است که «نیکولا ماکیاولی» پرچمدار علوم سیاسی عصر حاضر گفته است: «با مذهب به آسانی می‌توان ارتش و انضباط بوجود آورد، ولی با ارتش نمیتوان مذهب ایجاد کرد.»^{۱۴}

این اصل طلایی و طلاخیز را ملایان، علما و فقها بخوبی تشخیص داده و اینهمه داستانهای مبہوت کننده و نابخردانه را برای این ساخته‌اند که خود را نایب امام زمان به شیعیان جا زده و وجوه سرسام‌آور سهم امام، خمس، زکات، رد مظالم، نمازخوانی و روزه‌گیری شیعیان را به جیبهای خود سرازیر کنند. در بخش پیش نوشتیم، یک گزارش رسمی دولت بریتانیا در سال ۱۹۱۸ حاکی است، پولهای که شیعیان در این سال تنها به سید محمد کاظم طباطبائی یزدی، مرجع تقلید شیعیان در نجف پرداختند، به اندازه‌ای کلان بود که وی بیش از مبلغ ۱۰۰/۰۰۰ پوند آنرا در اختیار سازمانهای خیریه قرار داد.^{۱۵} امروز وظیفه ملایان در زورستانی پولهای شیعیان از زمان «نواب اربعه» و یا بهتر بگوئیم، «شیادان اربعه» بمراتب آسانتر شده است. زیرا در حالیکه «نواب اربعه» پولهای شیعیان را به نام اینکه به مهدی قائم (امام زمان) تحویل میدهند، از آنها زورستانی می‌کردند

^{۱۴}Niccolo Machiavelli, *The Prince and the Discourses* (New York: Modern Library, 1950), p. 147.

^{۱۵} به مطالب صفحه ۱۳۱ همین کتاب مراجعه فرمائید.

و خود پولها را بالا می‌کشیدند، ولی امروز فقها، علما، ملایان، روضه‌خوانها و سایر مفتخواران مذهبی، پولهای زحمتکشان و رنجبران شیعه‌گری را به نام «نُواب عامه» امام‌زمان زورستانی و آنها را به نام مزد و پاداش بیکارگی خود در راه زندگی ارتجاعی و تجملی خود هزینه می‌کنند و به‌خردربانی از مردم ادامه می‌دهند. آنوقت از برخی از خدمات میهنی و اجتماعی مانند نظام وظیفه نیز معاف بوده و گذشته از آن از درآمد اوقاف نیز بهره می‌برند. برآستی تا خردوران از سرمایه بیهمتای شرف و نیوند خود نگهداری نکنند، کار و وظیفه خردربانی از آنها چه آسان خواهد بود!

فصل هشتم

علائم ظهور امام مهدی قائم

«دانش» مانند آتش است، هیچگاه به خودی خود روشن نخواهد شد. ولی زمانی که روشن شد، به خودی خود گسترش می‌یابد.
(نامه «جانسون» به «ویلیام دروموند» ۱۳ آگوست ۱۷۶۶)

فقها و نویسندگان مشهور شیعه گری و بورژوازی ملا محمد باقر مجلسی، علائم ظهور امام مهدی قائم را بر پایه گفتارهای امامها به تفصیل در نوشته‌های خود شرح داده و ما مطالب این گفتار را از نوشته‌های آنها چکیده گری و به شرح زیر به رشته نگارش در می‌آوریم. از خوانندگان ارجمند صمیمانه تقاضا دارد توجه داشته باشند که مطالب این گفتار بدون کم و زیاد از فقها و نویسندگان مذکور اقتباس شده و نویسنده این کتاب در چگونگی رویدادهایی که شرح داده میشود و نیز اصطلاحات و جمله‌هایی که بیمعنی، کودکانه و مسخره به نظر میرسد، هیچگونه دخل و تصرفی بعمل نیاورده است.

نویسنده این کتاب بخوبی آگاهی دارد که خواندن گفتار زیر، برای کدبانان خرد و ادب کار ساده‌ای نخواهد بود و اینهمه لاف‌زنیهای نابخردانه که به شرح زیر خواهد آمد و از اندیشه‌گریهای رؤیائی گروهی افراد تهی مغز، یاوه‌گو و فریبکار تراوش کرده، مغز هرانسان اندیشمندی را خسته و روان او را کوفته خواهد کرد، با این وجود از خوانندگان

والا ارج تقاضا دارد با شکیبائی افرادی که رویدادهای افسانه‌هایی مانند حسین کرد شبستری و یا امیر ارسلان نامدار را میخوانند، مطالب زیر را بررسی کنند تا بتوانیم به نتیجه برسیم.

خروج سفیانی

یکی از نشانه‌های ظهور امام زمان خروج «سفیانی» است. سفیانی از فرزندان ابوسفیان بوده و چهره‌ای بسیار زشت و کریه و پرآبله دارد و کیش او نصرانی است. هدف سفیانی از خروج پیش از ظهور امام قائم، آزار و کشتن فرزندان پیامبر و شیعیان آنهاست. مجلسی در کتاب مهدی موعود دهها مرتبه تکرار کرده است که پیش از ظهور امام مهدی، «خروج سفیانی حتمی است». سفیانی در ماه رجب، از بیابان خشکی به نام «یابس» ظهور می‌کند و گنجهای پنجگانه شام (دمشق، حمص، فلسطین، اردن و قسیرین) را به چنگ می‌آورد و سپس وارد دمشق می‌شود. سفیانی در دمشق دو لشکر فراهم میکند، یکی را به شرق و دیگری را به مدینه میفرستد. لشگری را که به مدینه گسیل میدارد، زمانی که وارد بابل که جزء سرزمین لعنت شده بغداد است میشود، بیش از سه هزار نفر را به قتل میرساند و بیش از یکصد نفر زن را مورد تجاوز قرار میدهد و سیصد جوان رشید از بنی‌عباس را میکشد و سپس مانند سیل به کوفه میریزد و حوالی آن را ویران میسازد. آنگاه از آنجا به شام میرود. پیروان سفیانی اعلام میدارند که در برابر سر هر نفر از شیعیان علی، مبلغ یکهزار درهم جایزه میپردازند.

از هنگام خروج سفیانی تا زمان نابودی‌اش پانزده ماه به‌درازا میکشد. مدت ششماه جنگ میکند و هنگامی که پنج منطقه دمشق، حلب، حمص، فلسطین و اردن را به تصرف درآورد، به مدت حامله بودن یک زن، یعنی نه ماه بر آن پنج منطقه حکومت میکند. در این زمان سپاهی، سفیانی و پیروانش را دنبال میکند و همه آنها را بدون استثناء به قتل میرساند. مجلسی از قول «کراجکی» در کنزالفوائد مینویسد، هنگامی که امام قائم ظهور می‌کند، در «مر» (سرزمینی در کشور یمن) آگاهی مییابد که حاکمی را که برای مکه تعیین کرده بود، کشته شده است. از اینرو به مکه باز میگردد و با قاتلان حاکم مقتول دعوا میکند، ولی پیش از آن کاری انجام نمیدهد. سپس مردی از یاران خود را به حکومت آنجا منصوب میکند و آنگاه وارد نجف میشود. مردم مکه دوباره نایب منصوب از طرف امام قائم را میکشند. امام قائم، یاران خود از طایفه جن را برای مجازات آنها به مکه گسیل میدارد

و خود نیز دوباره به آنجا باز میگردد و همه آنها را به خاک هلاک می افکند! پس از آن، امام قائم به راه خود ادامه میدهد تا به سرزمین «بیتضاء» (بیابانی بین مکه و مدینه) میرسد. در آنجا لشکر دوم سفیانی قصد جان امام مهدی را میکند، ولی جبرئیل به فرمان خدا در آنجا حضور مییابد و با پای خود ضربتی به زمین میزند و با آن ضربت همه لشکریان دوم سفیانی بجز دو نفر از قبیله «جهینه» در زمین فرو میروند.^۱

در این زمان، مردی که صورتش به پشت بدن و پشت بدنش به سینه اش برگشته است نزد امام قائم آمده و میگوید: «آقا! من بشر هستم. یکی از فرشتگان به من دستور داده که خدمت شما برسم و نابودی لشکر سفیانی را در بیابان (بیتضاء) به آگاهی شما برسانم.» حضرت قائم به این مرد میگوید، داستان خود را شرح بده. وی توضیح میدهد: «من با برادرم در لشکر سفیانی بودیم و همه جا را ویران کردیم و منبر پیامبر را شکستیم و قاطرهای خود را در مسجد پیامبر بستیم. سپس با سیصد هزار سرباز عازم خراب کردن خانه خدا در مکه شدیم. ولی زمین، سفیانی و همه سربازانش را بجز من و برادرم بلعید. در آن هنگام فرشته ای به ما یک سیلی زد و چنانکه می بینید صورتمان به پشتمان و پشتمان به طرف جلوی بدنمان برگشت. سپس فرشته مذکور به من گفت نزد شما بیایم و نابودی لشکر سفیانی را به شما بشارت دهم و در حضورتان توبه کنم.»

امام قائم، پس از شنیدن ماجرای آن مرد، دستی به صورت او میکشد و صورتش دوباره به طرف جلوی بدنش برگردانده میشود و به حالت عادی در می آید.^۲ امام محمد باقر گفته است، هنگامی که سفیانی خروج میکند، دو نفر دیگر نیز به نامهای یمنی و خراسانی در همان روز و همان ماه و همان سال خروج میکنند، ولی یمنی در راه حق گمام بر میدارد و بنابراین شیعیان باید به زیر پرچم او بروند.^۳

نعمانی نیز در کتاب غیبت نعمانی از قول امام محمد باقر نوشته است، در زمان سلطنت بنی عباس، خلفای این سلسله با یکدیگر اختلاف پیدا می کنند و هنگامی که کارشان

^۱ ملا محمد باقر مجلسی، بحارالانوار، جلد سیزدهم، مهدی موعود، ترجمه علی دوانی (تهران: دارالکتاب الاسلامیه، بدون تاریخ)، صفحه ۱۱۵۸.

^۲ همان کتاب، صفحه های ۵۵-۹۵.

^۳ همان کتاب، صفحه های ۵۷-۱۱۵.

^۴ همان کتاب، صفحه ۱۰۱۲.

به پریشانی کشید، خراسانی و سفیانی، یکی از شرق و دیگری از غرب مانند دو آسیبی که مسابقه میدهند، هر یک کوشش میکنند، زودتر خود را به کوفه برسانند. آنها سلسله بنی عباس را نابود میکنند و یکنفر از آنها را باقی نمی‌گذارند.^۴

در اینجا شیخ علی دوانی از پیش بینی‌ها و یاوه‌های نابخردانه افراد مذکور دچار سرگیجه شده و در زیرنویس نوشته است: «باید این گونه روایات را با دقت مورد مطالعه قرار داد و دید که آیا موضوع هلاک و نابودی و انقراض دولت بنی فلان، همان بنی عباس است، یا قوم دیگری. و آیا منظور سلطنت گذشته بنی عباس است که بوسیله هلاکو خان مغول منقرض شد، یا در آخرالزمان نیز دولت دیگری مانند بنی امیه که سفیانی دولت آنها را تشکیل میدهد، مجدداً سلطنت اسلامی را تصاحب میکنند؟»

بدیهی است که شیخ علی دوانی مترجم کتاب مهدی موعود، که خود از جیره‌خواران حکومت فعلی جمهوری اسلامی در ایران است، قادر نیست بین حکومت سفیانی و دولتی که آخوندها و ملایان در ایران تشکیل داده‌اند، رابطه‌ای اندیشه‌گری کند، ولی اگر کسی که با حکومت جمهوری اسلامی پیوندی ندارد، بخواهد به‌صنعت افسانه پردازیهایی بی پایه مذکور دست بزند، برایش بسیار آسانتر است که حکومت سفیانی را با دولت حکومت فعلی جمهوری اسلامی در ایران شبیه‌گری کرده و حدس بزند که هدف از حکومت سفیانی همان حکومت آخوندهای جمهوری اسلامی در ایران است و سرانجام آخوندهای چپگرا و کمونیست و آخوندهای جیره‌خوار غربی‌ها به‌جان یکدیگر می‌افتند و آنوقت سفیانی و یمنی و به‌دنیاال آنها امام مهدی قائم ظهور خواهد کرد.

طلوع خورشید از مغرب

شیخ طوسی در کتاب غیبت از «عامر بن واثله» از علی بن ابیطالب روایت کرده است که در هنگام ظهور امام قائم، خورشید از مغرب طلوع میکند و آفتاب از ظهر تا عصر از حرکت باز می‌ایستد.^۵

^۴ همان کتاب، صفحه ۱۰۱۵

^۵ همان کتاب، صفحه ۹۸۴

فرود آمدن عیسی بن مریم از آسمان

در همان کتاب از علی بن ابیطالب روایت شده است که هنگام ظهور امام قائم، «عیسی بن مریم» از آسمان برای یاری قائم فرود می آید، زمین در جزیره العرب فرو میرود و آتشی در قلب شهر عدن بیرون می آید و مردم را به سوی محشر سوق میدهد.^۷

خشکسالی

شیخ طوسی در کتاب غیبت از امام جعفر صادق روایت کرده است که پیش از آمدن امام قائم خشکسالی خواهد شد و خرما در نخل از بین میرود.^۸

ایجاد شکاف در نهر فرات

در همان کتاب از امام محمد باقر روایت شده است که یکی از نشانه‌های ظهور امام زمان آنست که نهر فرات شکاف بر میدارد و آب آن به کوجه‌ها و محله‌های کوفه سرازیر می‌شود.^۹

شیوع بواسیر، سکنه و جذام

یکی دیگر از نشانه‌های پیش از ظهور امام قائم، بنا به روایت علی بن بابویه از «موسی بن ابراهیم» از پدرش امام جعفر صادق که اصل خبر از محمد بن عبدالله بوده، اینست که بواسیر، سکنه و جذام از نشانه‌های نزدیک ظهور امام مهدی قائم هستند.^{۱۰}

گرفتگی ماه و خورشید

امام محمد باقر گفته است، پیش از ظهور امام مهدی، ماه در پنجم رمضان و خورشید در پانزدهم این ماه می‌گیرند. گرفتگی ماه و خورشید چنان وحشتناک است که از زمان ظهور حضرت آدم چنین خسوف و کسوفی روی نداده است. این خسوف و کسوف سبب میشود

^۷ همان کتاب، همان صفحه.

^۸ همان کتاب، صفحه ۹۸۸.

^۹ همان کتاب، صفحه ۹۹۱.

^{۱۰} همان کتاب، صفحه ۱۰۵۳.

که حساب ستاره شناسان بهم خورد.^{۱۱}

مرگ سرخ و مرگ سفید

امام جعفر صادق گفته است، پیش از ظهور امام قائم دوگونه مرگ بوجود می‌آید: مرگ سرخ و مرگ سفید. این دو مرگ سبب میشوند که از هر هفت نفر، پنج نفر جان خود را از دست بدهند. منظور از مرگ سفید، طاعون و هدف از مرگ سرخ شمشیر (جنگ و خونریزی) خواهد بود. امام جعفر صادق گفته است، در جریان ظهور امام قائم، دو سوم مردم نابود میشوند. از او پرسش کرده‌اند، هنگامی که دو سوم از مردم نابود شوند، دیگر چه کسی باقی می‌ماند! پاسخ داده است، آیا شما میل ندارید، جزء یک سوم باقیمانده از مرگ باشید؟^{۱۲}

طلوع ستاره‌ای از شرق

شیخ مفید در کتاب ارشاد مینویسد، پیش از ظهور امام قائم، ستاره‌ای از شرق طلوع میکند که مانند ماه درخشش دارد، سپس گرفته و کمانی میشود و دوسر آن بهم نزدیک میشوند و در آسمان یک سرخی پیدا میشود و در اطراف آسمان پخش میگردد و آتشی دراز در شرق نمایان میشود و سه یا هفت روز در هوا باقی میماند.^{۱۳}

مردان کشور ایران به‌جان هم می‌افتند و کشته می‌شوند و بردگان بر ضد اربابان شورش میکنند

از دگر نشانیهای پیش از ظهور امام مهدی آنست که دو گروه از مردم ایران به‌جان هم می‌افتند و خون یکدیگر را میریزند و بردگان بر ضد اربابان خود شورش میکنند و آنها را به قتل میرسانند.^{۱۴}

تبدیل بدعت گزاران دینی به هیمن و خوگ

آنهاست که در دین بدعت گذاشته‌اند، از شکل آدمی خارج و به‌صورت هیمن و خوگ در

^{۱۱} همان کتاب، صفحه ۹۸۱.

^{۱۲} همان کتاب، صفحه‌های ۹۸۱-۸۲.

^{۱۳} همان کتاب، صفحه ۹۹۷.

^{۱۴} همان کتاب، صفحه‌های ۹۸-۹۹۷.

می آیند.^{۱۵}

هجوم ملخ‌های خون رنگ

یکی دیگر از نشانه‌های ظهور امام زمان، هجوم ملخ میباشد. شیخ طوسی در کتاب غیبت از علی بن ابیطالب روایت کرده است که پیش از ظهور حضرت قائم، دو بار ملخ می‌آید. یکبار در هنگام کشت و زرع و یکبار در غیر زمان کشت و زرع. رنگ ملخ‌ها مانند خون است.^{۱۶}

سایر نشانه‌های ظهور امام

همچنین از امام محمد باقر روایت شده است که پیش از ظهور امام قائم، دشمنان خاندان پیامبر دچار قوس و گرسنگی میشوند و بسیاری از آنها تلف می‌گردند.^{۱۷} از سایر نشانه‌های پیش از ظهور امام قائم آنست که شتر سواری که آنقدر در راه شتاب کرده است که شترش لاعر و شکمش فرو رفته شده است، نزد مردم در عرفات می‌آید و خیر مرگ خلیفه‌ای را به آنها میدهد. انتشار این خبر در حکم آزادی خاندان محمد و همه مردم است. همچنین پیش از ظهور امام قائم، آتش بزرگی از جانب مشرق در آسمان ظاهر میشود.^{۱۸}

از امام جعفر صادق در کتاب غیبت شیخ طوسی روایت شده است که پیش از ظهور امام قائم، جوانان طایفه‌های بنی امیه و بنی عباس بطور ناگهانی سالخورده میشوند و خداوند به پرندگان آسمان و درندگان زمین فرمان میدهد، گوشت آنها را بخورند.^{۱۹} یکی از نشانه‌های ظهور امام قائم آنست که جوان پاکدلی از خاندان پیامبر به نام «محمد بن حسن» بدون هیچ گناهی کشته میشود. پانزده روز پس از کشته شدن این شخص، امام قائم ظهور میکند.^{۲۰}

^{۱۵} همان کتاب، صفحه ۹۹۸.

^{۱۶} همان کتاب، صفحه ۹۸۶.

^{۱۷} همان کتاب، صفحه ۱۰۰۹.

^{۱۸} همان کتاب، صفحه ۱۰۲۱.

^{۱۹} همان کتاب، همان صفحه.

^{۲۰} همان کتاب، صفحه ۹۷۹.

نشانه‌هایی از خردباختگی‌های پیروان شیعه‌گری
 انسانهای زنده و با فرهنگ، ولی خردگم‌کرده‌ای که در عزای انسانهای مرده و بدون فرهنگ زیر تأثیر
 افسونهای مذهبی، بدن چاک کرده‌اند.

شیخ طوسی در کتاب غیبت از امام محمد باقر روایت کرده است که در شب جمعه بیست و سوم ماه رمضان پیشباز ظهور قائم، صدائی از آسمان شنیده میشود (که در واقع صدای جبرئیل است) که نام امام قائم را میرسد. تمام ساکنان روی زمین از شرق تا غرب آن صدا را به زبان بومی خود می شنوند و میفهمند. با شنیدن این صدا هر کس خواب است بیدار میشود و آن که ایستاده است می نشیند و افرادی که ایستاده اند می نشینند و آنها که نشسته اند از وحشت آن صدا بر می خیزند و دختران از پرده بیرون می آیند. آن صدا میگوید: «آگاه باشید که حق در پیروی از علی و شیعیان اوست. آنگاه شیطان در پایان همان روز از زمین صدا میزند، آگاه باشید که حق در پیروی از عثمان و هواخواهان اوست. در این هنگام، اهل ایمان دچار تردید میشوند»^{۲۱}

پس از رویداد جریان یادشده بالا، مهدی قائم همراه لشگریانش به گونه هراسان از مکه وارد مدینه میشود. در نزدیک شدن لحظه ظهور امام قائم برای مدت ۲۴ مرتبه در ماه جمادی الآخر و ده روز از ماه رجب چنان بارانی میبارد که کسی نظیر آن را ندیده است. با آن باران، خداوند گوشت و بدن مردگان مؤمنان را در قبرهایشان میرواند. آنگاه مردگان از قبرها خارج میشوند و به دنیا برمیگردند و با مردم معاشرت میکنند و به ملاقات یکدیگر میروند. پس از قطع باران مذکور، همه زمینهای مرده سرسبز و خرم میشوند و تمام بدبختی های پیروان شیعه گری برطرف میشود. در این زمان شیعیان متوجه میشوند که هنگام ظهور مهدی قائم از مکه فرار رسیده است و برای یاری او به مکه میروند.^{۲۲}

«سید علی بن عبدالحمید» در کتاب انوار مضمیثه نوشته است، از امام جعفر صادق پرسش شد، چگونه میتوان از ظهور امام مهدی آگاهی پیدا کرد، امام جعفر صادق پاسخ داد: «صبح که یکی از شما از خواب برمیخیزد، کاغذی را در زیر سر خود مییابد که روی آن نوشته شده است: «طاعة معروفة» یعنی «پیروی از قائم کار خوبی است.»»^{۲۳}

بازنمود نویسنده

درباره افسانه سرایشهای فقهای شیعه گری درباره علامت ظهور امام مهدی قائم باید به نکات زیر توجه نمود:

^{۲۱} همان کتاب، صفحه ۱۰۱۰.

^{۲۲} همان کتاب، صفحه ۹۹۸.

^{۲۳} همان کتاب، صفحه ۱۰۹۶.

۱- در حالیکه محمد بن عبدالله فکر میکرده است: سبب بدر و هلال ماه، تعیین اوقات عبادات حج است (آیه ۱۸۹ سوره بقره)، عالم دارای چندین شرق و غرب است (آیه ۲۵۸ سوره بقره، آیه ۴۰ سوره معارج، آیه ۹ سوره مدثر، آیه ۱۷ سوره الرحمان و آیه ۵ سوره صافات)؛ خورشید در چشمه آب تیره‌ای غروب میکند (آیه ۸۶ سوره کهف) و خداوند کوهها را مانند میخ در زمین فرو کرده است (آیه ۷ سوره نبا)، شگفتی ندارد که مشاهده کنیم، امامها و فقها و علما در افسانه‌سراییهای خود، یکی از نشانه‌های ظهور امام زمان را طلوع خورشید از مغرب تخیل کرده و اضافه کنند که در هنگام ظهور امام زمان، حرکت خورشید از ظهر تا عصر بازمی‌ایستد.

۲ - با توجه به اینکه بیماری بدون درمان و کشنده «ایدز» مسری بوده، ولی بیماری «بواسیر» نه کشنده و نه بدون درمان است، معلوم نیست چرا امامها و علما و فقهای شیعه‌گری که از تمام رویدادهای گذشته و آینده آگاه هستند؛ بیماری کشنده و بدون درمان «ایدز» را که میگویند در سال ۲۰۰۰ میلادی، شمار بیست میلیون نفر به آن مبتلا شده و شمار هشت میلیون نفر به سبب ابتلای به این بیماری از پای درخواهند آمد، جزو بیماریهای شایع در زمان ظهور امام مهدی قائم و از نشانه‌های آن بشمار نیآورده‌اند! شاید هم پاسخ این چیستان این باشد که بزودی و پیش از ظهور امام مهدی قائم، برای درمان این بیماری، دارو و روش درمان نجات دهنده‌ای کشف خواهد شد. در اینصورت این خبر را باید به شمار بیست میلیون نفر مبتلایان به این بیماری بدون درمان و کشنده شادباش گفت.

۳ - علما و فقهای شیعه‌گری باید بدانند، در تمام درازای تاریخ بشر هیچ نشانه‌ای وجود ندارد که خداوند شکل تکامل یافته اورگانسمی مانند انسان را به شکل موجود فرومایه‌تری مانند میمون و خوک تبدیل کرده باشد. ولی، بر طبق تئوری غیر علمی Transmigration و یا «تناسخ ارواح»، که تنها دارای ارزش مذهبی است، روح یک اورگانسم از هر طبقه و درجه‌ای ممکن است به اورگانسم دیگری تبدیل شود. تنها در این حالت دگردیسی از اورگانسم برتر به اورگانسم فرومایه‌تری است که بعضی افراد اونیفورمهای مذهبی به تن می‌کنند و به شرح یاوه‌سراییهای مذکور می‌پردازند.

فصل نهم

دجال و الاغش

بسیاری از افراد هنگامی که دچار سوءهاضمه می‌شوند، فکر میکنند مذهبی شده‌اند.

Robert G. Ingersoll

یکی از جنبه‌های میتولوژیک افسانه امام زمان، موضوع «دجال» و الاغ اوست. فقهای کارشناس امام زمان سازی، نوشته‌اند، یکی از نشانه‌های ظهور امام زمان «دجال» است. شیخ صدوق در کتاب کمال‌الدین^۱ از «نزال بن سبره» روایت میکند که علی بن ابیطالب خطبه‌ای خواند و پس از آن سه بار گفت: «ای مردم! پیش از اینکه مرا از دست بدهید، هر پرسشی دارید از من بکنید.»

«صعصعه بن صوحان» برخاست و از علی پرسش کرد، «دجال» چه زمانی خواهد آمد؟ علی پاسخ داد، زمانی که مردم نماز خواندن را فراموش کنند، و در امانت خیانت کنند، دروغ بگویند، رباخواری کنند و رشوه بگیرند. این را به دنیا بفروشند و سفیهان را بکار بگمارند. با زنان مشورت کنند، پیوند خویشان پاره کنند و برای خون یکدیگر

^۱ نقل بوسیله ملا محمد باقر مجلسی، بحارالانوار، جلد سیزدهم، مهدی موعود، ترجمه علی دوانی (تهران: دارالکتاب الاسلامیه، بدون تاریخ)، صفحه ۱۰۷۶.

ارزشی قائل نباشند. ظلم و بیدادگری سبب فخر مردم شود، امراء فاجر، وزراء ظالم و سرکردگان دانا خائن شوند. زنان نوازنده آلات طرب و موسیقی به دست گیرند و نوازندگی کنند.

به‌منظر نویسنده این کتاب، ظهور حضرت قائم را نباید به این زودبها انتظار داشت، زیرا از انقلاب سال ۱۳۵۷ خورشیدی دست کم در ایران تمام نشانه‌های مذکور از بین رفته است. دلیل این موضوع آنست که انقلاب سال ۱۳۵۷ در ایران حکومت دین بوجود آورد و نمایندگان خدا و نایبان امام زمان را به کرسی قدرت نشاند. از آن پس ولایت فقیه و رئیس جمهوری و وزراء و امام جمعه‌ها خود، پیشوائی نمازهای جماعت را عهده‌دار شدند. در این کشور دیگر کسی دروغ نمی‌گوید. روح‌الله خمینی و دار و دسته خداپرست و دیندارش خود با فریب و دروغ قدرت را در ایران به‌دست نگرفتند. رشوه‌خواری در این کشور ریشه‌کن شد و دولتمردان حکومت جمهوری اسلامی ایران، حسابهای خود را در کشورهای خارجی با پولهای دزدی و غارت و رشوه‌خواری انباشته نکردند. از ورود هر نوع نوار آواز و موسیقی و طرب به کشور جلوگیری بعمل می‌آید و اگر افرادی حامل چنین آثاری باشند، مجازات می‌شوند. همان‌گونه که امام زمان در هنگام ظهور دست ردّ به‌سینه کسی نگذاشته و همه اشقیاء را از دم شمشیر دادگرانه خود میگذراند، روح‌الله خمینی و دار و دسته‌اش نیز تمام طاغوتی‌ها و مفسدین فی‌الارض و محاربان با خدا را از دم تیغ گذرانیدند. زنها در این کشور در کسبه‌های سیاه‌زندانی شده، افراد سفیه از قبیل اوباش و ارادل و امراء فاجر و وزراء ظالم از کارهای مهم برکنار شده و بجای آنها افراد صالح و خداپرست و حزب‌اللّهی مصدر کار شده و اگر شخص فرومایه‌ای مانند محمدعلی رجائی و یا روضه‌خوان بساز و بفروشی به‌نام علی اکبر هاشمی رفسنجانی در این کشور به‌ریاست جمهوری رسیدند و یا دزد بی‌آزومی مانند سعید رجائی خراسانی از طرف مردان خدائی که در ایران حکومت میکنند، به‌نمابندگی سازمان ملل متحد برگزیده شد و در محلّ خدمت خود در روز روشن مرتکب دزدی گردید و دستگیر شد و یا یک قاچاقچی حرفه‌ای مواد مخدر به‌نام محمد صادق طباطبائی به‌سمت معاون نخست‌وزیر منصوب شد و به‌سبب قاچاق مواد مخدر در کشور آلمان دستگیر و زندانی گردید، همه اینها دارای فلسفه‌هایی است که علم آن جزء دانشهای نهفته علم لدنی پیامبران و امامها و مردان خداست و افراد عادی بشر قادر به‌فهم و درک آن فلسفه‌ها نیستند. خداوند تبارک و تعالی نیز برای پیامبر عزیزگونه‌اش محمدبن عبدالله در این باره آیه‌ای نازل فرموده است که می‌گوید: «... وَمَا يَفْقَهُهَا إِلَّا الَّذِينَ كَفَرُوا»

یعنی «... به جز علما کسی آنها را تعقل و درک و فهم نخواهد کرد.» (آیه ۴۳ سوره عنکبوت) آنها را هم که می‌گویند، روح‌الله خمینی خودش دجالی بود که به سبب ماهیت فاسد، واپسگرا و غیرانسانی‌اش، تمام افراد هرزه، نادان، قشری و بی‌ارزش را به خود جذب و آنها را در حکومتش مصدر کار کرد، اشتباه می‌کنند. زیرا پس از مرگش، گنبد و ضریحی که برایش برپا کردند از گنبد و ضریح خود پیامبر و همه امامها جلال و شکوه و شوکتش بیشتر و برتر است.

به هر حال، پس از «صمصمه بن صوحان» نوبت پرسش به «اصبغ بن نباته» می‌رسد. وی از علی بن ابیطالب پرسش می‌کند، «دجال» کیست؟ علی در برابر پرسش مذکور پاسخی می‌دهد که ما پاسخ او را با گفته‌های امام جعفر صادق، نوشته‌های صدوق در کتاب کمال‌الدین از قول محمد بن عبدالله، دکتر محمد خزائلی در کتاب اعلام قرآن و علامه مجلسی در بحارالانوار،^۱ بطور خلاصه شرح می‌دهیم.

علی بن ابیطالب درباره «دجال» می‌گوید، دجال «صائد بن صید» است. «دجال» از مادر یهودی زایش یافته و چشم ندارد و چشم دیگر او در پیشانی‌اش قرار دارد و مانند ستاره صبح می‌درخشد. چیزی شبیه به یک لکه آمیخته به خون در چشم او وجود دارد. در پیشانی او نوشته شده است: «این شخص کافر است.» هر شخص بیسواد و باسوادی می‌تواند این جمله را بخواند. «دجال» داخل دریاها می‌شود و آفتاب با او می‌گردد. در جلوی رویش کوهی از دود وجود دارد و پشت سرش کوه سفیدی است که مردم آنرا کوه گندم می‌بینند. دجال در یک قحطی سخت پیش از ظهور مهدی و یا مقارن آمدن او از اصفهان یا سجستان از قریه «یهودی» ظهور میکند و بر الاغ سفیدی سوار است. محمد بن عبدالله می‌گوید، فاصله میان دوگوش الاغ دجال یک میل راه است. بهشت و جهنم در اختیار او قرار دارد. در حالیکه او در قحطی شدیدی ظهور میکند، کوهی از نان و نهری پر از آب با خود دارد. بیشتر پیروان او یهودی و زنان و عربهای بیابانی هستند. او بجز مکه و مدینه به همه جای زمین گام می‌گذارد.

علی بن ابیطالب می‌گوید، یک گام الاغ دجال یک میل راه است. از هیچ آبی نیگذرد مگر اینکه آن آب تا روز قیامت خشک می‌شود. با صدای بلند خود چنان ندا در مدهد که از مشرق تا مغرب، جن و انس و شیاطین صدای مهیب او را می‌شنوند. دجال

^۱ همان کتاب، همان صفحه.

دشمن خداست و میگوید: «ای افراد بشر، من خدای بزرگ شما هستم به سوی من بیایید.» از هر موی الاغی که دجال بر آن سوار است، نغمه‌ای به گوش میرسد و آن نغمه‌ها موجب جذب مردم سست و ناپرهیزکار به او می‌شود. بیشتر پیروان او زنازادگان، یهودیان و زنان و عربهای بیابانی، شرابخواران و نوازندگان و بازیگران هستند. دجال در یک دوره چهل روزه و یا چهل ساله دنیا را پر از ظلم و جور و کفر میسازد و سرانجام به دست مهدی نابود میشود.

«دجال» زنا، لواط و سایر منکرات را آزاد میکند تا جایی که مردان و زنان و پسران بطور آشکارو عریان در خیابانها یکدیگر را در آغوش میگیرند. هنگامی که سرکشی و ستمگری «دجال» از اندازه گذشت و بیدادگریهای او و پیروانش همه جاگیر شد، به گفته علی بن ابیطالب سه ساعت از روز جمعه برآمده، کسی که عیسی بن مریم پشت سرش نماز میگذارد (منظور مهدی قائم امام زمان است)، او را میکشد. باید توجه داشت که برخی از نوشته‌های اسلامی نیز نوشته‌اند که عیسی بن مریم «دجال» را میکشد.

علی بن ابیطالب میگوید، پس از کشته شدن «دجال»، «دابة الارض» (حیوانی عظیم الجثه) از سمت صفا ظهور میکند. «دابة الارض» انگشتر سلیمان و عصای موسی را با خود دارد و آن انگشتر را روی هر مؤمنی که میگذارد، در جای آن نوشته میشود: «این مؤمن حقیقی است» و بر روی هر کافری که بگذارد، در محل آن نوشته میشود: «این کافر حقیقی است.» تا جایی که مؤمن صدا میزند، ای کافر وای بر تو و کافر صدا میزند، ای مؤمن خوشا به حال تو! کاش من نیز مانند تو بودم و به چنین سعادتی دست می‌یافتم.

سپس «دابة الارض» سر خود را بلند میکند و مردمی که در بین مشرق و مغرب هستند، پس از طلوع خورشید از سوی مغرب به فرمان خدا او را می‌بینند. از آن پس دیگر توبه کسی پذیرفته نمیشود. به نوشته شیخ صدوق، در اینجا علی بن ابیطالب میگوید: «از آنچه از این پس روی میدهد از من پرسش نکنید، زیرا من با حبیب خود، رسول خدا عهد بسته‌ام که بیش از این خبر به اهل عترت (منظور اولاد و احفاد اوست) آگاهی ندهم.»

بازنمود نویسنده

۱ - شیخ علی دوانی، مترجم کتاب مهدی موعود، برای اینکه زهر اینهمه مهملات بیسروته را بگیرد و آنها را با پوشش پذیراتری به‌خورد قربانیان مکتب مهدویت بدهد، در زیرنویس صفحه ۹۷۳ کتاب مینویسد: «دجال که نموداری از جنگ نور و ظلمت است، در

اقوام و ملل دیگر هم سابقه دارد... در اوستا نیز از جنگ اهریمن و اهورمزدا گفتگو شده است و آئین مانویان بر پایه منازعه دائم نور و ظلمت پی‌ریزی شده است. ولی، این جناب شیخ شاید ندانند که اولاً متون سایر کتب مقدس تا این اندازه در دروغ‌بافیهای غیر قابل تصور مذهبی پیش نرفته و علما و فقهای شیعه‌گری از لحاظ ساختن اینگونه یاوه‌ها و افسانه‌های مذهبی نابخردانه تاج قهرمانی برسر دارند، زیرا هیچیک از ادیان و مذاهب تا کنون ادعا نکرده‌اند که پیامبرشان با اشاره انگشت، ماه را به‌دو نیم کرده و یا با اسب براق به آسمانها پرواز، با خداوند دیدار و با او شیربرنج صرف کرده است. همچنین ادیان و مذاهبی که انتظار ظهور مهدیهای خود را دارند، هیچگاه نگفته‌اند که مهدی آنها «پشت سرش را مانند جلوی رویش میتواند ببیند» و یا «بول و غایط او دیده نشود، زمین آنرا ببلعد». این هنر یکتای صنعت افسانه‌سازی مذهبی تنها در تخصص انحصاری علما، فقها و ملایان شیعه‌گری قرار دارد. ثانیاً اگر یک انسان عادی اظهار کند، شخص بیسوادی میتواند بخواند و بنویسد، یا فاصله میان دو گوش الاغ میتواند یک میل باشد و یا الاغی میتواند یک میل گام بردارد، خورشید میتواند از مغرب طلوع کند و مانند این بیسودگیهای تخیلی و نابخردانه، او را بعنوان ابتلای به بیماریهای روانی Psychosis و یا Schizophrenia در بیمارستانهای روانی زیر درمان قرار میدهند. اصولاً در دانش روان پزشکی اگر کسی میل بیش از اندازه و غیر عادی به‌دروغگویی و دروغ‌پردازی داشته باشد، او را به‌ناراحتی روانی Mythomania (میتومی‌نیا) مبتلا میدانند. ولی ملایان شیعه‌گری با این یاوه‌گوئیهای نابخردانه ثابت کرده‌اند که هنر دروغ‌بافی و افسانه‌سازی آنها از مرز بیماری Mythomania نیز گذشته و وارد ناراحتیهای روانی Pshycosis و Schizophrenia که به‌درمان روانی نیاز دارد شده است.

۲ - جای نهایت شگفتی است که علما و فقها، گویا قانون اساسی مذهب خود، یعنی قرآن را نخوانده و یا در افسانه‌سازی آنقدر بی‌آزم هستند که دست کم به‌ظاهر هم که شده است، به اصول و احکام کتاب مقدس خود، یعنی قرآن نیز اعتنائی ندارند. زیرا برخی اوقات، افسانه‌هایی که صنعتگری میکنند با اصول و موازین قرآن نیز مغایرت کامل دارد. برای مثال، آنجائی که می‌گویند، پس از ظهور «دابة الارض» دیگر توبه کسی پذیرفته نخواهد شد، آیا نمی‌دانند یکی از القابی که قرآن برای خداوند قائل شده، «تَوَّاب» یعنی «بسیار توبه پذیر» هست؟ گذشته از آن در قرآن آیات زیادی وجود دارد که حاکی است، خداوند هر کسی را که توبه کند، خواهد بخشید. یکی از آنها آیه ۱۰۴ سوره توبه

است که میگوید:

« أَلَزَيْلُوا أَنْ اللَّهَ هُوَ يَقْبَلُ التَّوْبَةَ عَنْ عِبَادِهِ وَيَأْخُذُ الصَّدَقَاتِ وَأَنَّ اللَّهَ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ. »

« آیا بندگان نمی‌دانند که خداوند توبه آنها را قبول و صدقه‌های آنها را مورد پذیرش قرار خواهد داد و به درستی که خدا بسیار توبه پذیر و مهربان است. »

۳ - نکته بسیار خنده‌آور و سرگرم کننده دیگری که در کتاب مهدی موعود^۲ از قول «حسن بن ابراهیم» از کتاب غیبت نعمانی ذکر شده به این شرح است: «به حضرت امام رضا عرض کردم، میگویند قائم در زمانی ظهور میکند که دولت بنی عباس منقرض شده باشد، فرمود: دروغ گفته‌اند، در موقع ظهور او هنوز دولت بنی عباس برقرار است.»

بیچاره شیخ علی دوانی که در برابر ترجمه پیش‌بینی چرند و بی‌پایه امام رضا درباره ظهور مهدی قرار گرفته و از اینجبهت درمانده شده و جوهر در قلمش خشک شده، به شیوه مترجمان و مفسران قرآن متوسل شده است. زیرا مترجمان و مفسران قرآن، هر زمانی که در برابر تضادها و متون ناهمگون و بیمعنی قرآن قرار گرفته‌اند، برای رفع و رجوع و اصلاح آنها از خود تفاسیر شگفت‌انگیزی به ترجمه متون قرآن افزوده‌اند.^۱ شیخ علی دوانی نیز برای روپوشی و اصلاح پیش‌بینی مسخره و نادرست امام رضا، در زیرتویس افزوده است: «دور نیست که این روایت و روایت اسبق که از حضرت موسی بن جعفر رسیده در مقام تقیه از آن دو بزرگوار صادر شده باشد. زیرا این دو امام در گرماگرم دولت بنی عباس بودند و نمیتوانستند از انقراض دولت آنها سخن بگویند.»

در فصل پنجم این کتاب گفتیم، «تقیه» عبارتست از یک پوشش شرعی برای دروغ، ریا، ذوروشی و فریبکاری. و اکنون روایت مذکور ما را با مثال زنده و بارزی در باره تقیه آشنا میکند.

^۲ همان کتاب، صفحه ۱۰۳۱.

^۱ دکتر روشنگر، بازشناسی قرآن (ساترانسبکو: انتشارات پارس ۱۹۸۵)

فصل دهم

ظهور مهدی قائم (امام زمان)

اگر قرآن بر عجم نازل میشد، عرب به آن ایمان نمی آورد، ولی بر عرب نازل شد و عجم به آن ایمان آورد.
محمد بن یعقوب کلینی، اصول کافی، جلد دوم، صفحه ۲۱۷

مهدی قائم در روز شنبه که عاشورای امام حسین و هوا بسیار گرم است در یک سال طاق، مانند «موسی بن عمران» هراسان از مخفی گاه خود در مدینه بیرون می آید و وارد مکه میشود. قائم در هنگام ظهور به سن ابراهیم خلیل یعنی یکصد و بیست ساله است، ولی به شکل جوان سی ساله موقفی به نظر می آید و با گذشت روزها و شبها پیر نمیشود! بدنی نیرومند دارد، به گونه ای که اگر دست به سوی بزرگترین درخت روی زمین دراز کند، صدایش خرد میشوند. عصای موسی و انگشتر سلیمان را با خود دارد و پرچمی را که محمد بن عبدالله در جنگ بدر از آن استفاده میکرد، با خود حمل میکند.^۱

انقل بوسیلة ملا محمد باقر مجلسی، بحارالانوار، جلد سیزدهم، مهدی موعود، ترجمة علی دوانی (تهران، دارالکتاب الاسلامیه، بدون تاریخ)، صفحه ۱۰۷۶.
^۱ همان کتاب، صفحه ۱۱۱۲.

امام جعفر صادق گفته است، امام قائم شمشیر، زره، عمامه، عبا، عصا، پرچم و زین و برگ اسب پیامبر را در اختیار دارد. هنگامی که وارد مکه میشود، عبا و عمامه و زره پیامبر را میپوشد و شمشیر از غلاف بیرون می‌آورد و پرچم پیامبر را می‌افرازد. این همان پرچمی است که جبرئیل در روز جنگ بدر آن را از آسمان برای محمد آورد و محمد آن را در میدان جنگ بدر برافراشت. این پرچم را همه مردم عالم در شرق و غرب دنیا می‌بینند. سپس امام قائم، عصای پیامبر را در دست میگیرد. این عصا بنا به روایت امام محمد باقر، نخست به حضرت آدم تعلق داشته، سپس به شعیب و از او به موسی بن عمران و پس از آن به محمد بن عبدالله رسیده است. آن عصا مانند روزی که آنرا از درخت بردند، سبز است و اگر کسی با آن سخن بگوید، آن عصا نیز با او صحبت میکند. این عصا مردم بیدین را می‌ترساند و سحر ساحران را باطل میکند و به هرگونه‌ای که به او دستور داده شود، عمل مینماید.^۲

در این هنگام، امام قائم از خدا اجازه ظهور می‌طلبد که به گونه رسمی ظهور کند. زمانی که اجازه خدا برای ظهور رسمی امام قائم صادر میشود، عیسی بن مریم از آسمان فرود می‌آید و پشت سر امام مهدی نماز میگذارد. آنگاه جبرئیل در سمت راست و میکائیل در سمت چپ او قرار می‌گیرند. سپس سیزده هزار فرشته از آسمان فرود می‌آیند که در رکاب امام قائم خدمت کنند. اینها همان فرشتگانی هستند که در کشتی نوح خدمت میکردند و در زمانی که ابراهیم خلیل را در آتش افکندند به یاری او شتافتند و هنگامی که عیسی بن مریم به آسمان رفت، با او بودند. گذشته از آنها، شمار چهار هزار فرشته که دارای نشان ویژه‌ای هستند، در برابر امام قائم صف میکشند. همچنین چهار هزار فرشته که برای یاری حسین به صحرای کربلا آمدند، در رکاب امام قائم خواهند بود. باید دانست که این فرشتگان نخست برای یاری حسین آمدند، ولی او به آنها اجازه دخالت در جنگ را نداد. سپس آنها به آسمان رفتند تا از خدا اجازه بگیرند، ولی هنگامی که به زمین بازگشتند، حسین شهید شده بود. از اینرو آنها تا روز قیامت همیشه پژمرده و غمزده در کنار قبر حسین بسر میبرند.^۳

سپس محمد بن عبدالله و علی بن ابیطالب ظاهر میشوند و کتاب مهر شده‌ای که هنوز

^۲ همان کتاب، صفحه ۱۱۱۰.

^۳ همان کتاب، صفحه ۱۱۱۲.

مهرش خشک نشده به امام قائم می‌دهند و به او می‌گویند، وی باید بر پایه آنچه در این کتاب نوشته شده، عمل کند.^۵

امام قائم، پس از ظهور نزد سنگ حجرالاسود میرود و به آن تکیه می‌دهد. در این هنگام پرنده سفیدی از آسمان بر قائم فرود می‌آید و او نخستین کسی است که با امام قائم بیعت می‌کند. این پرنده یک پای خود را روی خانه خدا در کعبه و پای دیگرش را روی بیت‌المقدس می‌گذارد و با صدای رسا که تمام جهانیان می‌شنوند می‌گوید: «انی امرالله فلاستمعجلوه» یعنی «فرمان خدا صادر شده است، بنابراین بدون شتاب (در انتظار رویداد حادثه مورد نظر باشید)». آنگاه سایر فرشتگان و شش‌هزار تن از نجبای طایفه جن با امام قائم بیعت می‌کنند. شیخ صدوق در کتاب علل الشرایع نوشته است، امام جعفر صادق گفته است: «به‌خدا قسم آن پرنده جبرئیل است.»^۶

شیخ صدوق در کمال‌الدین از قول امام محمد باقر مینویسد، زمانی که قائم در مکه ظهور می‌کند، منادی او بانگ می‌زند، هیچکس لزومی ندارد با خود خوردنی و نوشیدنی بردارد. سپس امام قائم «حجر موسی» یعنی سنگی را که «موسی بن عمران» از آن آب بیرون می‌آورد و به اندازه بار یک شتر است، روی شتر بار کرده و با خود حرکت می‌دهد و به هر منزلی که می‌رسند، چشمه‌ای از آن سنگ بیرون می‌آید. هر کس گرسنه باشد سیر می‌شود و هر کس تشنه باشد، از آن آب مینوشد و چارباغان خود را نیز آب می‌دهند تا وارد نجف شوند.^۷

در این هنگام مهدی قائم می‌گوید: «ای مردم من از خداوند میخواهم که مرا بر آنهایی که بر ما آل محمد ستم روا داشتند و حق ما را گرفتند، پیروزی دهد. هر کس درباره خداوند با من گفتگو دارد بیاید و با من در میان نهد، زیرا من از هر کسی به‌خدا نزدیکترم و هر کس درباره آدم، نوح، ابراهیم، محمد بن عبدالله و سایر پیامبران مطلبی دارد به من بگوید، زیرا من از هر کسی به‌همه این افراد نزدیکترم و از همه شما میخواهم که ما را برای پیروزی بر دشمنان دودمان محمد یاری دهید.»

آنگاه، امام قائم به خانه کعبه تکیه می‌دهد و می‌گوید: «ای اهل عالم، هر کسی میخواهد

^۵ همان کتاب، صفحه ۱۰۹۹.

^۶ همان کتاب، صفحه ۱۰۶۶.

^۷ همان کتاب، صفحه ۱۱۱۳.

آدم، شیث، نوح و پسرش سام، ابراهیم و اسماعیل، موسی و یوشع، عیسی و شمعون، محمد و علی، حسن و حسین، و امامهای فرزندان حسین را ببیند، باید بداند که من همه آنها هستم. پس مرا یاری کنید.»^۸ سپس به قرائت کتب مقدس نوح و ابراهیم، تورات و انجیل و قرآن می‌پردازد و همه می‌گویند آنچه او می‌خواند همان متون مقدس راستینی است که از سوی خداوند بدون تغییر و تبدیل به پیامبران وحی شده است.^۹

امام محمد باقر به خدا سوگند می‌خورد که سیصد و سیزده نفر به تعداد سربازانی که در جنگ بدر شرکت کرده بودند و پنجاه نفر زن نیز در میان آنها هست در اطراف امام مهدی قائم گرد می‌آیند و با او بیعت میکنند. آنگاه مهدی قائم با آنها از مکه بیرون می‌رود و منادی او در مکه از آسمان او را صدا می‌زند و ظهورش را به آگاهی مردم میرساند.^{۱۰}

سپس امام مهدی قائم قصد سفیانی میکند. بعضی از لشگریان سفیانی به پیروان مهدی و برخی از پیروان مهدی به صف سربازان سفیانی می‌پیوندند. امام مهدی قائم، سفیانی و پیروانش همه را از دم تیغ می‌گذرانند به گونه‌ای که حتی یک نفر از آنها نیز باقی نماند.^{۱۱} اسبهای لشگریان امام قائم زینهای زرین دارند و قصد هر شهری را میکند، آنجا را خراب و ویران می‌سازد.^{۱۲}

شیخ مفید در کتاب اختصاص از قول امام جعفر صادق نقل کرده است که هنگامی که امام قائم ظهور میکند با پای خودش به میدان کوفه می‌رود و با دست خود به نقطه‌ای از زمین اشاره میکند و می‌گوید، اینجا را بکنید. به دستور او آن نقطه را حفر میکنند و دوازده هزار زره و دوازده هزار شمشیر و دوازده هزار کلاه خود از زیر زمین بیرون می‌آورند. آنگاه دوازده هزار نفر از غلامان و ایرانیان را می‌خواند و آن سلاحها را به آنها می‌پوشاند و به آنها دستور میدهد، کسانی را که لباسشان مانند آنها نیست، همه را بکشند. سپس امام قائم به مسجد کوفه می‌رود. شیطان در حالیکه با زانویهای خود راه می‌رود به آنجا می‌آید و می‌گوید: «ای وای، از خطر امروز!» امام مهدی قائم، پیشانی او را می‌گیرد و گردنش را می‌زند.^{۱۳}

^۸ همان کتاب، صفحه ۱۱۵۵.

^۹ همان کتاب، صفحه ۱۱۵۶.

^{۱۰} همان کتاب، صفحه ۱۰۰۲.

^{۱۱} همان کتاب، صفحه ۱۰۰۴.

^{۱۲} همان کتاب، صفحه ۱۱۰۰.

^{۱۳} همان کتاب، صفحه ۱۱۳۶.

محمد بن ابراهیم نعمانی در کتاب غیبت نعمانی از قول امام محمد باقر نقل کرده است که امام قائم از روز ظهور تا هنگام مرگ، رویهمرفته مدت نوزده سال سلطنت میکند و زمین را پر از عدل و داد مینماید، پس از آنکه از ظلم و بیدادگری پر شده باشد، امام مهدی قائم تا آن اندازه از مردم بیدین میکشد که جز دین محمد، دین و مذهب دیگری باقی نماند و خدا خشنود میشود. پس از مرگ قائم، مردی از خاندان ما برای مدت سیصد و نه سال بر روی زمین حکومت میکند (گفته‌اند این شخص امام حسین و یا یکی دیگر از ائمه در هنگام رجعت است).^{۱۴}

امام قائم دارای آنچنان نوری است که پس از ظهور او زمین از نور خورشید بی‌نیاز میشود. در زمان سلطنت امام قائم هر مردی دارای هزار پسر خواهد شد و حتی یک دختر هم در آن زمان از زنی متولد نمی‌شود. چون پس از ظهور قائم، آنقدر جمعیت زیاد است که مسجدهای موجود گنجایش آنها را برای برگزاری نماز ندارند، از اینرو امام قائم در بیرون کوفه مسجدی میسازد که یکمزار درب دارد و خانه‌های کوفه به‌نهر کربلا متصل میشوند.^{۱۵} مجلسی نوشته است، «مفضل بن عمر کوفی» از امام جعفر صادق پرسش کرده است، محل سکونت امام قائم در چه محلی خواهد بود؟ امام جعفر صادق پاسخ داده است، محل سکونت امام قائم در کوفه و محل حکومتش در مسجد جامع کوفه و بیت‌المال و محل تقسیم غنائمش در مسجد «سهله» واقع در زمینهای مسطح و صاف نجف و کوفه است. امام جعفر صادق افزوده است که هر مومن شیعه‌ای آرزو دارد، یک وجب از زمین آن محل را به یک شمش طلا بخرد.^{۱۶}

بازنمود نویسنده

۱ - شیعیان مرتضی علی بر پایه روضه‌هایی که آخوندها در بالای منبرها میخوانند، «یزید بن معاویه»، «عبیدالله بن زیاد» و «عمر بن سعد» را مسئول کشته شدن حسین بن علی و یارانش در واقعه کربلا میدانند. ولی، بر اساس آنچه که در این گفتار خواندیم، گویا الله و فرشتگان او و حتی خود حسین نیز در رویداد کربلا بی‌تقصیر نبوده‌اند. فرزندهای این

^{۱۴} همان کتاب، صفحه ۱۰۲۷، ۱۰۹۰.

^{۱۵} همان کتاب، صفحه ۱۱۱۶-۱۷.

^{۱۶} همان کتاب، صفحه ۱۱۵۹.

عقیده به شرح زیر است:

اول اینکه، هنگامی که الله، چهار هزار فرشته ویژه به یاری حسین فرستاده تا او را بر ضد دشمنانش در جنگ یاری کنند، هیچ دلیلی وجود نداشته که حسین کمک الله را رد کند و خود و یارانش را به کشتن بدهد. آیا حسین بهتر از الله به مصلحت خود آگاه بوده که کمک او را رد کرده است؟ آیا بهتر نبود که حسین در این باره از روش جدش محمد بن عبدالله، پیامبر اسلام پیروی میکرد؟ زیرا، هنگامی که در جنگ بدر، الله ده هزار فرشته به کمک محمد فرستاد، او با کمال سپاسگزاری و شادی، کمک الله را پذیرفت و دشمنانش را شکست داد. حال چون حسین از پذیرش کمک چهار هزار فرشته مذکور خودداری کرده و نه تنها با این عمل در برابر الله عصیان کرده، بلکه خود و یارانش را نیز با رد کمک الله به کشتن داده، آیا درست است که شیعیان برای کشته شدن او مویه و زاری سردهند؟ آیا کسی که پیشنهاد کمک الله را رد کند و برخلاف اراده او عمل نماید، شایستگی لقب «مظلوم» دارد؟

دوم اینکه، در حالیکه الله چهار هزار فرشته ویژه به کمک حسین فرستاده، معلوم نیست، فرشتگان مذکور چگونه دستور حسین را مبنی بر خودداری از ورود به جنگ بر ضد دشمنان او بر فرمان ارباب خود «الله» برتری داده و بدون توجه به حساسیت وضع و برای گزارش جریان انکار حسین از پذیرش کمک آنها به آسمان بازگشته‌اند.

سوم اینکه، بر پایه آموزشهای فقها و علمای مذهبی، شیعیان مرتضی علی عقیده دارند که جایگاه الله تنها به آسمان ویژگی ندارد، بلکه الله در همه جا هست و بر تمام اعمال و رفتار ما نظارت دارد. حال آیا این کار چهار هزار فرشته درست بوده که حسین را در میان دشمنان خون آشامش رها کنند و برای گرفتن آموزش از الله به آسمان بازگردند؟ آیا فرشتگان مذکور نمیدانستند که خدا روی زمین هم یافت میشود و بویژه اینکه یک خانه اختصاصی نیز در روی زمین و در مکه و درون ساختمان کعبه دارد؟

چهارم اینکه، در حالیکه الله «باد» را در اختیار سلیمان پیامبر قرار داده بود تا او بتواند بوسیله «باد» با شرق و غرب عالم در یک زمان تماس داشته باشد، چگونه الله تسبیلاتی برای فرشتگانش فراهم نیاورد تا آنها در هر لحظه بتوانند با الله تماس داشته باشند و مجبور نشوند برای آگاه کردن الله از تصمیم حسین مبنی بر رد کمک الله، به آسمان بازگردند. آیا الله که آنقدر حسین عزیزش را دوست میداشته، نمیتوانست به فرشته‌هایش دستور دهد، در چنین وضع و حالت حساسی از بی‌سیم استفاده کنند؟

پنجم اینکه، براسنی حق این میبود که در روز واقعه کربلا، الله بجای اینکه در آسمان بماند و فرشته‌هایش را برای کمک حسین به زمین بفرستد، خود به‌خانه زمینی‌اش کعبه می‌آمد و از نزدیک وضع رویداد کربلا را زیر نظر قرار میداد تا خود و فرشته‌هایش از آلوده شدن به این اتهامات برکنار میمانند.

۲ - در گفتار فصل دوم این کتاب دیدیم که تازیها اسیران ایرانی را به کار نوکری و غلامی خود میگماشتند، با آنها در یک صف راه نمیرفتند و استفاده از اسب و شمشیر را نیز در جنگ برای اسیران ایرانی منع کرده بودند. آنوقت علامه ملا محمد باقر مجلسی، فقیه تازی نشانی که خود در ایران زایش یافته و از سوی شاه اسماعیل صفوی به دریافت لقب «شیخ الاسلام» نائل شده، از قول شیخ مفید در کتاب اختصاص که او هم از امام جعفر صادق روایت کرده، پس از گذشت بیش از یک‌هزار سال از جنگ قادسیه، در صفحه ۱۱۳۶ جلد سیزدهم بحارالانوار، هنوز غلام و ایرانی را در یک ردیف و برابر یکدیگر قرار داده است. شیخ بهاءالدین عاملی نیز در کتاب فقه جامع عباسی مینویسد، غنائمی که در جنگ‌ها بدست می‌آیند، نخست حق انصار، سپس اعراب و پس از آنها عجم است.^{۱۷}

این موارد ثابت میکند که آخوند و ملا و فقیه، تازی نشان و تازی پرست است و به‌همانگونه که خمینی و دار و دست‌اش نشان دادند، برای ایران و ایرانی و ارزشهای تاریخی، ملی و فرهنگی ایرانیان ارج و منزلتی قائل نیستند. آنوقت چقدر جای شوربختی است که هم‌میهنان عزیز اصفهانی ما، گور ملا محمد باقر مجلسی، بزرگ دروغ‌پرداز و افسانه‌گوی فقه شیعه‌گری را به شکل زیارتگاه درآورده، برای دینمردان تازی و تازی پرست یقه چاک میکنند و در سالروز مرگ آنها به‌مویه و زاری می‌نشینند و ایمان و خرد خود را قربانی منافع خصوصی و گروهی ملاها و روضه‌خوانها کرده‌اند.

۳ - علما و فقها و یا افسانه‌سرایان مذهبی که به ساختن داستانهای امام زمان سازی پرداخته‌اند، برای اثبات درستی رویدادهای مسخره افسانه‌های خود بکرات یا از قول خود و یا امامها به‌خدا سوگند یاد کرده‌اند.^{۱۸} براسنی انسان هنگامی که تراوش‌های مغزی کودکانه این افراد را در لابلای افسانه‌سازیهایی مذکور میخواند، فکر میکند که این افراد در حد یاوه‌هایی که مینویسند، تپی مغز و نادان هستند، ولی زمانی که انسان سوگندهایی را

^{۱۷} شیخ بهاءالدین عاملی، جامع عباسی (تهران: انتشارات فراهانی، بدون تاریخ)، صفحه ۱۶۰.

^{۱۸} مجلسی، مهدی موعود، صفحه‌های ۱۰۰۲، ۱۰۰۵، ۱۰۰۷، ۱۰۱۴، ۱۰۲۵، ۱۰۶۶ و صفحه‌های بعد.

که این افراد به‌خدا می‌خورند و یا آن سوگندها را به‌امامها نسبت می‌دهند، مشاهده می‌کند، به‌درستی می‌تواند اطمینان حاصل کند که آنها تا آن اندازه که ابله‌نمائی میکنند، نادان نیستند، بلکه تمام مقدسات راستین و غیر راستین خود و دیگران را برای تأمین منافع خود به‌بازی گرفته‌اند.

۴ - این گفته که: «در زمان سلطنت امام مهدی قائم هر مردی دارای هزار پسر خواهد شد و حتی یک دختر نیز از زنی زایش نخواهد یافت»، نشان می‌دهد که اندیشه‌های اعراب دوره جاهلیت که وجود دختر را نحس و شوم میدانستند، هنوز مغز آخوندها و ملایان را رها نکرده است. گذشته از آن، این افسانه‌سرایان تهی مغز فکر نکرده‌اند، سرنوشت اجتماعی که هر مردی در آن اجتماع دارای هزار پسر باشد و هیچ دختری از زنی زایش نیابد، بکجا خواهد انجامید! شاید هم این‌گونه اندیشه‌گری، دوره طلبگی آنها را برایشان *dejavu* میکند.

فصل یازدهم

اقدامات مهدی قائم پس از رسیدن به قدرت

افراد عامی مذهب را واقعی، خردمندان آن را خرافی و فرمانروایان آن را مفید میدانند.

سنگا

فقها و نویسندگان شیعه‌گری نوشته‌اند، پس از اینکه امام مهدی قائم ظهور میکند و بر اریکه قدرت تکیه میزند، ستمگری در دنیا نابود میشود و عدل و انصاف همه جهان را پر میکند. رسالت امام زمان، دادگری و گرفتن حق ستم‌دیدگان است و تمام افراد ستم‌دیده از ستمی که بر آنها وارد شده، نزد امام زمان دادخواهی میکنند. امام مهدی این رسالت دادرسی را با چنان دقتی انجام میدهد که اگر مردی در شرق کشته شده و شخص دیگری در غرب به کشتن او راضی بوده، وی شریک جرم قاتل و سزاوار مجازات جرم قتل به‌شمار خواهد آمد و کشته خواهد شد. به همین سبب، چون بازماندگان قاتلان حسین بن علی از اعمال اجداد و پدران خود راضی بودند، همه سزاوار مجازات قتل خواهند بود و کشته خواهند شد.

امام زمان گامی بر نمی‌دارد، مگر اینکه مانند باغبانی که با داسش علفهای هرزه را درو میکند، او نیز به همان گونه گردن مخالفان را می‌اندازد. همچنین به گونه‌ای که در گفتار پیشین شرح داده شد، از نقطه‌ای عبور نمیکند، مگر اینکه آنجا را با خاک یکسان مینمایند. برای اینکه به چگونگی اقدامات دادگرانه امام مهدی قائم آشنا شویم به شرح اعمال او در کنار قبر پیامبر، از قول امام جعفر صادق می‌پردازیم.

هنگامی که مهدی قائم به مدینه میرود، در کنار قبر پیامبر می‌ایستد و پرسش میکند، چه افرادی در اینجا در کنار پیامبر به خاک سپرده شده‌اند؟ پاسخ میشوند: «خلفای پس از او، ابوبکر و عمر». آنگاه، امام زمان دستور میدهد قبر آن دو را باز کنند. پس از شکافتن قبر ابوبکر و عمر، مشاهده میشود که بدن آن دو تر و تازه در قبر مانده است، مهدی تا سه روز از بیرون آوردن بدنهای ابوبکر و عمر از قبر خودداری میکند. پس از سه روز دستور میدهد بدن آنها را از قبر درآورده و کفن‌هایشان را از جسدشان خارج کنند و بر درخت خشکی آنها را به دار بزنند. هنگامی که بدن ابوبکر و عمر را بر آن درخت به دار میزنند، درخت مذکور بیدرنگ زنده و سبز میشود. سپس مهدی دستور میدهد مردم از ابوبکر و عمر بیزارى بجویند. گروهی با این کار مخالفت و از بیزارى جستن از آن دو خودداری میکنند. امام قائم نیز به امر خدا دستور میدهد، باد سیاهی بر آنها بوزد و آنان را مانند ریشه‌های پوسیده درخت نخل نابود کند.

سپس امام مهدی دستور میدهد بدنهای ابوبکر و عمر را از دار پائین بیاورند و به امر خدا آنها را زنده میکند و دستور میدهد تمم مردم جمع شوند. آنگاه امام مهدی گناهان زیر را به گردن ابوبکر و عمر می‌اندازد و آنها هم اعتراف میکنند: کشته شدن هابیل به دست قابیل، برافروختن آتش برای کشتن ابراهیم، انداختن یوسف در چاه، زندانی شدن یونس در شکم ماهی، قتل یحیی، دار کشیدن عیسی، شکنجه دادن جرجیس و دانیال پیامبر، زدن سلمان فارسی، آتش زدن در خانه علی بن ابیطالب و فاطمه زهرا و حسن و حسین، تازیانه زدن به بازوی فاطمه زهرا و زدن در به پهلوی او، سقط شدن بچه اش محسن، سم دادن به امام حسن، کشتن امام حسین و افراد خانواده و یاران او و هر خونی که به ناحق ریخته شده و یا هر زنی که مورد تجاوز قرار گرفته و هر جرم و ستمی که از زمان حضرت آدم تا ظهور امام زمان ارتکاب شده است.

پس از آن، امام مهدی قائم دستور میدهد ابوبکر و عمر را دوباره بر همان درخت به دار بزنند و امر میکند آتشی از زمین بیرون بیاید و آنها را با درخت بسوزاند. آنگاه

به باد دستور میدهد تا خاکسترشان را به آب دریاها بپاشند.

«مفضل بن عمر کوفی» از امام جعفر صادق پرسش میکند، آیا مجازات مذکور آخرین عذاب آنهاست؟ امام جعفر صادق پاسخ می‌دهد: «نه! نه! در روز قیامت که محمد و علی و فاطمه و حسن و حسین حاضر هستند، آن دو نفر را در هر شبانه‌روز هزار بار میکشند و باز به امر خدا زنده میشوند تا باز عذاب شوند!»

در این هنگام سید حسنی از دیلم (گرگان) خروج میکند. سید حسنی از فرزندان علی است و با گروهی سواران چابک قصد کوفه را میکند و در سر راه خود همه افراد یدین را از دم تیغ می‌گذراند تا وارد کوفه شود و آنجا را محل سکونت خود قرار میدهد. زمانی که سید حسنی وارد سرزمین کوفه میشود، از ظهور امام مهدی آگاه میگردد. اگرچه او به وجود امام مهدی قائم و ظهور او ایمان دارد، با این وجود برای شناساندن او به یارانش نزد مهدی میرود و از او پرسش میکند: «اگر تو مهدی هستی، عصای جدت پیامبر، انگشتر و پیراهن و زره او به نام <فاضل> عمامه‌اش به نام <سحاب>، اسبش <یربوع>، شترش <غضباء>، قاطرش <دلدل>، الاغش <یعفور>، و اسب اصیلش <بُراق> و قرآنی را که علی بن ابیطالب جمع آوری کرده باید نشان دهی.»

مهدی تمام آنها را به سید حسنی نشان میدهد. سید حسنی عصای پیامبر را گرفته و به سنگ سختی میزند و سنگ بیدرنگ مانند درخت سبز میشود و شاخ و برگ درمی‌آورد. آنگاه سید حسنی و لشکریانش با امام مهدی بیعت می‌کنند. ولی، چهل هزار نفر از شیعه زبیدی با امام مهدی بیعت نمیکنند و اعمال او را سحری بزرگ میدانند. امام قائم سه روز برای آنها موعظه میکند و چون آنها در عقیده خود پابرجا میمانند، همه آنها را میکشد.^۱

در این زمان، حسین بن علی با دوازده هزار نفر از پیروان وفادار شیعه گری و هفتاد و دو نفر افرادی که در کربلا همراه او کشته شدند، آشکار میشوند. سپس علی بن ابیطالب ظهور میکند و دستور میدهد خیمه‌ای در نجف روی چارپایه‌ای برای او بنا کنند. یک پایه این چارپایه در نجف، پایه دیگرش در حجر اسماعیل، یک پایه‌اش در صفا و پایه چهارمی‌اش در سرزمین مدینه است. آنگاه محمد بن عبدالله با انصار و مهاجران و افرادی

^۱ ملا محمد باقر مجلسی، بحارالانوار، جلد سیزدهم، مهدی موعود، ترجمه علی دوانی (تهران: دارالکتاب الاسلامیه، بدون تاریخ)، صفحه‌های ۱۱۶-۱۱۷.
^۲ همان کتاب، صفحه‌های ۶۵-۱۱۶۳.

که به‌وی ایمان آوردند و در رکاب او شهید شدند، ظهور میکنند. پس از آن محمد همه مخالفان خود و آنهایی که پیامبری او را مسخره و با او جنگ کردند، و نیز افرادی را که بر ضد هر امامی عملی انجام داده‌اند، زنده میکند تا انتقام اعمالی را که از بعثت خود تا ظهور مهدی بر ضد هر امامی انجام شده، از آنها بگیرد. همه ائمه جلوی پیامبر گرد می‌آیند و یکایک شکایت میکنند که فرمانروایان ستمگر ما را از وطن بیرون راندند، حبس کردند و کشتند. در این هنگام، پیامبر به‌گریه می‌فتد و میگوید: «ای فرزندان من، هر چه به شما رسید، بیشتر از آن بسر جد شما آمد.»^۲

آنگاه فاطمه زهرا از ابوبکر و عمر درباره غصب ملک خود فدک، آتش زدن در خانه‌اش، شلاق خوردن بازویش و سقط جنین فرزند ششماه‌اش محسن شکایت میکند. نکته جالب اینجاست که زمانی که نویسنده کتاب مهدی موعود درباره حمله عمر به‌خانه علی بن ابیطالب خامه‌فرسایی میکند، مینویسد در این رویداد، علی بن ابیطالب به‌فاطمه زهرا گفت: «ای دختر پیامبر، مبدا مقته خود را از سر برداری و نفرین کنی! زیرا اگر چنین عملی انجام دهی، خداوند همه افراد حتی پرندگان روی زمین را هلاک میکند و حتی یک نفر زنده نمی‌ماند که خبر رسالت محمد، موسی، عیسی، ابراهیم، نوح و آدم را به‌دیگران بدهد.»

پس از فاطمه زهرا، علی بن ابیطالب و سپس حسن بن علی از ستم‌هایی که بر آنها گذشته است، به‌محمد بن عبدالله شکایت میکنند. سپس نوبت حسین بن علی فرا میرسد. حسین با بدن آغشته به‌خون به‌مراه یارانش جلوی پیامبر می‌ایستند و زبان به‌دادخواهی می‌گشایند. محمد زارزار می‌گرید و از گریه او، اهل زمین و آسمان می‌گیرند. آنگاه فاطمه زهرا برمیخیزد و از خدا میخواهد که برطبق وعده‌اش از کسانی که به‌او ظلم کرده‌اند انتقام بگیرد. در این زمان فرشتگان هفت آسمان و حاملان عرش الهی و ساکنان هوا و اهل دنیا و آنهایی که در زیر طبقات زمین هستند، با ناله و فریاد می‌گیرند و به‌خدا شکایت میکنند.^۳

در آن روز قاتلان و ستمگران به‌خاندن علی هزار بار کشته میشوند. آنگاه علی بن حسین و امام محمد باقر از امت خود، امام جعفر صادق از خلیفه عباسی منصور، موسی بن

^۲ همان کتاب، صفحه‌های ۱۱۶۵-۱۱۶۶.

^۳ همان کتاب، صفحه‌های ۱۱۶۶-۱۱۶۷.

جعفر از هارون و علی بن موسی از مأمون و فرزند او و محمد بن علی از معتصم و فرزندش و علی بن محمد از متوکل و فرزندش حسن بن علی از ستمهای خلیفه «متعز» دادخواهی میکنند.^۹

سپس نوبت مجازات حمیرا (عایشه) فرا میرسد. امام قائم، عایشه (زوجه پیامبر) را از قبر بیرون می آورد و به سبب اینکه به «ماریه قبطیه» (یکی از زنان پیامبر و مادر ابراهیم) نسبت زنا داده، به او تازیانه میزند.

امام مهدی قائم در واقع برای انجام دو رسالت مهم ظهور میکند: یکی ریختن خون آنهایی که از دادن زکات خودداری میکنند و دوم سنگسار کردن زناکاران.

بازنمود نویسنده

در اقدامات اصلاحی و دادگرانه‌ای که امام مهدی قائم پس از ظهور میکند، نکاتی وجود دارد که بیش از اندازه شایسته ژرف‌نگری به نظر میرسد:

۱ - امام مهدی قائم پس از ظهور، بازماندگان قاتلان حسین بن علی را که دوباره زنده شده‌اند، خواهد کشت. نویسندگان افسانه‌های امام زمان‌سازی نوشته‌اند، دلیل این امر آنست که بازماندگان قاتلان حسین بن علی از اعمال اجداد و پدران خود راضی بودند. دانشمندان جرم‌شناسی و جزاشناسی برای مجازات مجرمین و قانون‌شکنان، جمع سه عنصر را لازم میدانند. این سه عنصر عبارتند از: عنصر معنوی (قصد مجرم)، عنصر قانونی (وجود قانونی که عمل و یا خودداری از عمل را نهی کرده باشد) و عنصر مادی (یعنی شروع به انجام عمل). ولی، اقدامات امام مهدی قائم در زمان ظهور، چون الهی و آسمانی است، نشان میدهد که در آئین دادرسی امام زمان تنها وجود یک عنصر برای مجازات خطاکاران کافی است و آنهم عنصر معنوی و یا قصد افراد است. و از همه مهمتر اینکه، اثبات وجود عنصر مذکور نیز بستگی به استنباط خود امام دارد. بعبارت دیگر، لازم نیست ثابت شود که آیا مجرم دارای قصد بوده یا نه. بلکه انتساب و پیوستگی خانوادگی انسان به تیره خانوادگی‌اش برای اثبات قصد او و مجازاتش کافی و بسنده است. برآستی، باید به چگونگی اندیشه‌گری آنهایی که این افسانه‌ها را اختراع کرده و نیز به چنین شیوه دادرسی و دادگری بالایش کرد و آفرین گفت!

^۹ همان کتاب، صفحه‌های ۱۱۷۷-۷۸.

تاریخ نویسان عرب نوشته‌اند، حتی خود یزید بن معاویه پس از کشتن حسین بن علی از کرده خود پشیمان شد و بهمین دلیل، تقصیر و مسئولیت قتل حسین را به گردن «عیدالله بن زیاد» انداخت. با این حال، فقها و ملایان در بیپرده‌گوییهای خود بازماندگان قاتلان حسین را به سبب رضایت از اعمال پدران و اجدادشان قابل مجازات مرگ میدانند. باید برآستی به حال افراد ملت ینوا، فرناس و بیچاره‌ای که اختیار دین و آئین و اندیشه‌گریهای متفاوتی خود را به این افراد سپرده‌اند گریست!

۲ - اقدام اصلاحی دیگر امام مهدی قائم آنست که ابوبکر و عمر را از قبر بیرون می‌آورد، آنها را زنده میکند و گناهان و جرائم و جنایاتی را که افراد بشر از زمان کشته شدن «هابیل» به دست «قایل» تا لحظه دادرسی امام زمان مرتکب شده‌اند، به گردن ابوبکر و عمر می‌اندازد و بدان سبب آنها را هزاران مرتبه میکشد. برآستی که باید این شیوه دادرسی و دادرسی بیمانند و انسان‌منشانه را ستایش کرد!

آنهاست که با تاریخ اسلام آشنایی دارند، میدانند که اسلام روی پشتیبانی معنوی و مالی ابوبکر و در درجه بعد، نفوذ اجتماعی عمر جان گرفت. به گونه‌ای که اگر پشتیبانی این دو نفر نبود، محمد بن عبدالله سرنوشت سایر پیامبرهای دروغینی را که یکی پس از دیگری ظهور کردند و بسیاری از آنها به دست خود او نابود شدند، پیدا میکرد. گذشته از آن، میدانیم که اسلام در زمان خود محمد از سرزمین عربستان فراتر نرفت، ولی در زمان ابوبکر و بویژه عمر، مرزهای امپراتوریهای ایران و روم شرقی و کشور مصر را نیز در بر گرفت.

محمد برای ابوبکر احترام بسیار قائل بود و به وی «صدیق» یعنی «بسیار راستگو» لقب داده بود. محمد حتی گفته است که ابوبکر را از تمام مردان عالم بیشتر دوست دوست میداشته است.^۶ محمد ابوبکر را تا آخرین لحظه عمر گرامی میداشت، به گونه‌ای که حتی در رختخواب مرگ، ابوبکر را بجای خود برای برگزاری نماز به مسجد فرستاد و پیروان او این عمل محمد را دلیل گزینش ابوبکر به جانشینی او بشمار آوردند. از دگرسو، ابوبکر دختر خود عایشه را در سن شش سالگی بعنوان همسر محمد به‌خانه او فرستاد و محمد در نه سالگی او را به عقد ازدواج خود درآورد و پیش از سایر زنانش به عایشه عشق و علاقه میورزید. عمر نیز دختر خود «حفصه» را به عقد ازدواج محمد درآورد و «امه

^۶S.W. Koelle, *Mohammad and Mohammadanism* (London: Rivingstons, 1888), p. 491.

کلثوم» دختر علی بن ابیطالب را در سن دوازده سالگی به همسری گزینش کرد. آنوقت، ملاها و آخوندهای شیعه‌گری برای رونق دکان دین فروشی و شیعه‌گری خود، به یار و راه‌سرایهای مذکور که به راستی شنیدن و خواندن آنها در برابر واقعیات تاریخ اسلام مسخره و خلجان آور است، دست زده‌اند.

ولی، بهر حال به نظر میرسد که اقدام قهرمانانه دادگرانه امام مهدی قائم برای یک طبقه از افراد مردم بی لطف و خاصیت نیست و آنها طبقه مجرمین و جنایتکاران هستند. زیرا تمام جنایتکاران و زناکاران و یا گناهکاران جهان با توجه به تئوری آئین دادرسی امام مهدی، میتوانند از ارتکاب جنایاتی که مرتکب شده‌اند، احساس مصونیت کرده و مطمئن باشند که گناه جنایات آنها در پایان در دفتر ثبت گناهان ابوبکر و عمر واریز خواهد شد.

۳ - پس از ظهور امام مهدی قائم، علی بن ابیطالب ظهور میکند و دستور میدهد، خیمه‌ای برای او در نجف روی چهارپایه‌ای بنا کنند که یک پایه آن در نجف، پایه دیگرش در حجر اسماعیل، پایه سوم آن در صفا و پایه دیگرش در سرزمین مدینه است. این گونه افسانه‌سرایهای کهنلانه نشان میدهد که ذهنیت ملایان هیچگاه از حدود و حوالی شبه جزیره عربستان یعنی مدینه و مکه و نجف فراتر نرفته است. با توجه به اینکه امام مهدی قائم در زمان ظهور تمام دنیا را فتح کرده و در سراسر جهان قدرت خود را گسترش میدهد، چه بسا شایسته‌تر میبود که آخوندها در افسانه‌سازیهایی خود، چهارپایه‌ای را تخیل میکردند که یک پایه آن در مکه، پایه دیگرش در نیویورک، پایه سومش در مسکو و پایه چهارمش در سیدنی قرار داشته باشد.

۴ - امام مهدی قائم عایشه را از قبر بیرون می‌آورد، او را زنده میکند و به سبب اینکه به «ماریه قطیه» یکی از زنان محمد نسبت زنا داده او را تازیانه میزند.

تبلیغات دروغینی که فقها و ملایان شیعه‌گری بر ضد عایشه کرده‌اند، در نوشته‌های تاریخ اسلام ویزگی به خودشان دارد و شگفت سایر مذاهب و فرقه‌های اسلامی را برانگیخته است. به گونه‌ای که در بالا شرح دادیم، ابوبکر در زمانی که عایشه شش ساله بود، او را به‌خانه محمد فرستاد، محمد در نه سالگی با عایشه ازدواج کرد و درحالی‌که تمام زنان محمد غیرباکره بودند، عایشه یگانه دختری بود که در حالت باکرگی به عقد ازدواج محمد درآمد. عایشه، لقب «أم المؤمنین» گرفته بود و حتی در زمانی که وی شبی را با «صفوان بن معطل سهمی» در بیابان گذرانید و اصحاب مهم محمد و بویزه علی بن ابیطالب، محمد را زیر فشار قرار دادند تا عایشه را طلاق بگوید، ولی محمد به سبب عشق و

علاقه زیادی که به‌عایشه داشت، از طلاق دادن او خودداری کرد و سرانجام آیه‌های ۳ تا ۲۶ سوره نور را از قول الله نازل کرد، مبنی بر اینکه عایشه در شبی که با «صفوان بن معطل سهمی» در بیابان تنها مانده، مرتکب گناهی نشده است.^۶ محمد تا آن اندازه به‌عایشه عشق و علاقه داشت که از بین تمام زنان حرمسرایش، خانه عایشه را برای گذرانیدن آخرین لحظات عمرش گزینش کرد و در لحظه مرگ سرش را روی سینه عایشه گذاشت و آخرین نفسش را روی سینه عایشه بیرون داد. پس از درگذشت محمد تیز، بر سر گزینش محل خاک‌سپاری او اختلاف نظر بوجود آمد و سرانجام به‌سبب عشق و علاقه وافر که به‌عایشه داشت، او را در خانه عایشه دفن کردند. گذشته از آن، عمر در زمان خلافتش، به‌سبب علاقه ویژه‌ای که محمد به‌عایشه داشت، مقرری ماهیانه او را ۲۰/۰۰۰ درهم که دو برابر مقرری ماهیانه سایر زنان محمد بود، تعیین کرد.

با این وجود، ملایان شیعه‌گری که راه خود را از سایر فرقه‌ها و مذاهب اسلامی جدا کرده و عاشق تئوریهای افسانه‌ای مذهبی خودساخته خویش هستند، راستی‌های تاریخی را در جهت منافع خود تحریف کرده و عایشه را بجای «سوگلی» محمد، «شیطان» حرمسرای او معرفی میکنند و در افسانه‌سرایهای خود، او را شایسته تازینه‌های امام زمان میدانند.

۵ - چقدر جالب و دادگرانه است که حضرت امام مهدی قائم ظهور می‌فرمایند و به‌دادخواهی اهل بیت محمد با دقت گوش میدهند و همه آنها را که به‌خانواده محمد ستمگری کرده‌اند، مجازات می‌فرمایند، ولی معلوم نیست چه کسی باید به‌دادخواهی دست‌کم افراد زیر گوش دهد و داد آنها را از ستمگران بگیرد:

الف - هشتصد نفر یهودیان طایفه یهودی بنی قریظه که محمد دستور داد، گردن یکایک آنها را در یک روز بزنند و خود از صبح تا شام ناظر کشتن آنها بود.^۷

ب - «زید بن حارث» فرزند خوانده محمد که او عاشق همسرش «زینب بنت جحش» شد و با آوردن آیه‌های ۴، ۳۷، و ۴۰ سوره احزاب، او را از چنگ زید درآورد و به‌زنان حرمسرایش افزود.^۸

^۶ به‌مطالب صفحه‌های شماره ۲۳ و ۲۴ همین کتاب مراجعه فرماید.

^۷ William Muir, *The Life of Mohammed* (Edinburgh: John Grant, 1923), p. 139.

^۸ Koelle, *Mohammad and Mohammadism*, pp. 495-98.

- ب - «ریحانه» که محمد شوهرش را قصابی کرد و او را به حرمسرای خود برد و سرانجام «ریحانه» در سن بیست و پنج سالگی در حرمسرای محمد دق مرگ شد.^{۱۰}
- ت - «کنانه بن ربیع» رهبر یهودیان خیبر که محمد برای وادار کردن او به افشای محل پنهان کردن جواهراتش، زجر و شکنجه کرد و وی زیر شکنجه‌های محمد جان سپرد.^{۱۱}
- ث - یهودیان ساکن خیبر که محمد آنها را کشت و اموالشان را چپاول و غارت کرد.^{۱۲}
- ج - کاروانسالار کاروانی که محمد برخلاف سنت عرب که خونریزی را در ماه‌های حرام نهی کرده است، در ماه رجب او را کشت و اموال آن کاروان را غارت کرد.^{۱۳}
- چ - «ابن سفینه» که به اشاره محمد به دست «محیصه بن مسعود» در جلوی چشمان محمد کشته شد.^{۱۴}
- ح - «کعب بن اشرف» و «عصما بنت مروان» که چون بر ضد محمد شعر می‌سرودند، هردوی آنها به دستور محمد در خواب کشته شدند. «عصما بنت مروان» در هنگامی که نزد اطفالش خوابیده بود و طفل شیرخوارش در بغلش آرمیده بود، بوسیله دستیاران محمد به وضع دلخراشی کشته شد.^{۱۵}
- خ - فاطمه و علی بن ابیطالب از ستم‌هایی که بر آنها گذشته است، نزد امام مهدی قائم دادخواهی می‌کنند و او افرادی را که به فاطمه و علی بن ابیطالب ستم کرده‌اند، هزار بار میکشد. ولی معلوم نیست، آنهمه افرادی که بیرحمانه به دست علی کشته شدند و از جمله هشت هزار نفر خوارجی که در دشت نهروان با فرمان علی قتل عام شدند، نزد چه کسی باید دادخواهی کنند!

^{۱۰} Ibn Saad, *Tabaqat*, vol. iii, ed., E. Sachau, 9 vols. (Leiden: 1950), pp. 83-85; at-Tabari, *Tarikh ar-Rusul, Wa'l-Muluk*, vol. i, (Annales), ed., M. de Geoge, 15 vols. (1879-1901), p. 1772; Leon Caetani, *Annali dell Islam*, vol. i, (Milano: 1905-13), p. 601.

^{۱۱} Koelle, *Mohammad and Mohammadanism*, p. 503.

^{۱۲} Ibn Hisham, *Kitab Sirat Rasul Allah*, ed., F. Wustenfled, 2 vols. (Gottingen: 1859-60), p. 764.

^{۱۳} Maxime Rodinson, *Mohammed*, trans., Ann Carter (New York: Pantheon Books, 1971), pp. 163-65.

^{۱۴} علی دشتی، بیست و سه سال، صفحه ۱۱.

^{۱۵} Rodinson, *Mohammed*, p. 171.

براستی، اگر دنیای ما اللّٰهی مانند آنچه که محمد در شاهکار پنداری‌اش «قرآن» و ملّایان شیعه‌گری در افسانه‌سزائیهای خود تخیل کرده‌اند، میداشت، چه مفاک وحشتناک و چه جنگل شگفت‌انگیزی میبود؟

۶ - یکی از دو سبب ظهور امام مهدی قائم، ریختن خون آنهایی است که زکات نمی‌پردازند. بدیهی است که این وظیفه را باید رسالت بنیادی امام مهدی قائم برای ایجاد عدل و داد و گسترش عدالت در دنیا بشمار آورد. اجرای این وظیفه برای امام مهدی قائم تا آنجا اهمیت دارد که هرگاه چنین وظیفه‌ای برای امام مهدی قائم در سناریوی افسانه‌سازیهایی ملّایان تخیل و پیش‌بینی نمیشد، وجود امام زمان و فلسفه ظهورش در اصل معنی و مفهوم خود را از دست می‌داد. زیرا در حالیکه اهل تسنّن معتقدند، زکات باید به‌دولت پرداخت شود، فقها و علمای شیعه‌گری میگویند، زکات باید به ملّایان و آخوندها داده شود. بنابراین تردید نیست که کشته شدن افرادی که زکات نمی‌پردازند، باید نخستین و مهمترین وظیفه اصلی و بنیادی حضرت مهدی قائم بشمار آید تا آخوند و ملّایان خیالشان مطمئن باشد (که از ترس اعدام شدن بوسیله امام زمان هم که شده است) پولهای زکات امت شیعه پیوسته به جیبهایشان سرازیر خواهد شد.

۷ - اگرچه فرض است که امام مهدی قائم در هنگام ظهور بر تمام دنیا پیروز شود و بر سراسر دنیا مدت نوزده سال حکمروائی کند، ولی از دگرسو با توجه به اینکه در نوشته‌های فقها و علمای شیعه‌گری، هرجا از امام زمان و ظهور او سخن به میان آمده، از مکه، مدینه، کوفه، نجف و حدود آن (و البته بندرت خراسان و روم)، و همچنین بنی‌امیه، بنی‌عبّاس، خرما، نخل، ارباب، برده و جن نام برده شده و در تمام افسانه‌های امام زمان سازی سخنی از دنیای غرب (لندن، پاریس، هامبورگ، ژاپن، استرالیا، واشینگتن و غیره) نرفته، تردید نیست که همانگونه که در متون قرآن آمده، الله مکه و حدود و حوالی آن سبب اینهمه دگرگونیهای منفی و ویرانگر خواهد شد. بنابراین اهالی این سوی آبهای دریای مدیترانه، میتوانند اطمینان داشته باشند که در زمان ظهور امام زمان، قربانی تیغ برآ و ستمگر و خونریز او قرار نخواهند گرفت.

فصل دوازدهم

مرگ امام مهدی و پایان سلطنت او

مذهب سبب میشود که افراد مذهبی خود را با ارزش احساس کنند، نه اینکه براساسی با ارزش باشند.

Banking

پس از ظهور مهدی قائم، رجعت خاندان محمد آغاز میشود. «کراجکی» در کنزالفوائد از قول امام جعفر صادق نوشته است، نخستین شخصی که پس از ظهور امام مهدی قائم رجعت میکند، حسین بن علی است. حسین با یک حرکت سریع و تشویش آمیز از قبر برمی خیزد و خاک سر و روی خود را می تکاند. امام مهدی قائم، انگشتر خود را به حسین بن علی خواهد داد. پس از حسین پدرش علی بن ایطالب و پس از او محمد بن عبدالله از قبر بیرون می آیند.^۱

امام محمد باقر گفته است، امام مهدی قائم مدت نوزده سال حکومت میکند. وظیفه مهدی قائم آنست که ریشه دشمنان خاندان محمد و علی را از روی زمین برکند، ستم و بیدادگری را از دنیا ریشه کن و عدل و انصاف را جانشین آن سازد. امام مهدی قائم پس از

^۱ ملا محمد باقر مجلسی، بحارالانوار، جلد سیزدهم، مهدی موعود، ترجمه علی دوانی (تهران: دارالکتاب الاسلامیه، بدون تاریخ)، صفحه ۱۲۲۳.

انجام وظایف مذکور، سرانجام به دست یک زن ریشدار کشته می‌شود. پس از کشته شدن امام مهدی قائم، حسین بن علی او را غسل میدهد و کفن میکند و در قبر به خاکش می‌سپارد. پس از کشته شدن امام مهدی قائم، حسین بن علی مدت سیصد و نه سال به نام امام «منتصر» در جهان سلطنت میکند، پس از حسین بن علی، زمان حکومت علی بن ابیطالب فرا میرسد و او مدت چهل و چهار هزار سال به نام امام «سقاح» سلطنت میکند. آنگاه نوبت سلطنت محمد بن عبدالله فرا میرسد. وی مدت پنجاه هزار سال سلطنت خواهد کرد.^۱ پس از او دوباره علی بن ابیطالب رجعت و سلطنت میکند. این دور و تسلسل تا آن اندازه ادامه می‌یابد که باز در زمانهای آینده ائمه‌ای بوجود خواهند آمد و پس از آنها همین موعود باز هم ظهور خواهد کرد.

بازنمود نویسنده

در اینجا نیز شیخ علی دوانی، مترجم کتاب مهدی موعود، از ذکر ارقام نجومی مذکور و شرح اینهمه یاوه‌های تماخره آمیزی که داستان‌نویسان کودکان نیز از بکار بردن چنین ارقام نابخردانه‌ای درباره‌ی عمر انسانها آزمون دارند، به‌هراس افتاده و از اینرو در زیرنویس نوشته است، ممکن است هدف از ارقام مذکور کنایه از سلطنت طولانی افراد مذکور باشد و به‌فرض اینکه ارقام بالا به معنی حقیقی آن بکار رفته باشد، تحقق چنین رویدادهائی از قدرت خداوند دور نیست.

به گونه‌ای که در یکی از گفتارهای پیشین گفتیم به‌نظر میرسد که این شیخ جزمی مغز نمیداند که بر طبق تئوری Uniformitarianism که مورد تأیید داروین، اینشتن، اسپنسر، لایل و سایر دانشمندان شهیر و برجسته جهانی است، در تمام درازای تاریخ بشر تا کنون کسی ندیده است که خداوند هیچ عملی خارج از قوانین و مقررات و اصولی که بر نظام جهان حکومت میکنند، انجام دهد و این یاوه‌های نابخردانه تنها فرآورده صنعت افسانه‌سازیهایی مذهبی است. اندیشه‌ای که خداوند میتواند انسانی را در شکم ماهی پنهان کند و یا انسانی روی بالهای تخیلی یک فرشته میتواند به آسمانها مسافرت نماید، از گونه اندیشه‌گریهای کودکانی است که در خانواده‌های بیابانی بدون فرهنگ و جزمی مغز پرورش یافته‌اند.

^۱ همان کتاب، همان صفحه.

نکته مهم دیگر در این بحث آنست که اگر براستی خدای این عالم الله نهاد میبود و انسان عزیزی را هزاران سال در سردابه‌ای پنهان میکرد و پس از آن او را ظاهر می نمود تا دنیا را پر از عدل و داد کند و پس از آن که وی مأموریت خود را به انجام رسانید، خونس را به دست زن ریشداری به زمین می ریخت، دنیای ما چه جنگل دیوانه سرشت شگفت‌انگیزی میبود!

گذشته از تمام این مطالب آیا خداوندی که بر پایه گفته آیه ۳۱ سوره رعد: «... اگر بخواهد همه افراد بشر را به راه راست هدایت میکند...» تا آن اندازه الله نهاد است که تنها یک طبقه از بندگان تازی خود یعنی محمد و علی و خاندان آنها را بر سایر آفریده‌های خود حکمروا میکند تا آنها بیرحمانه خون سایرین را بر زمین بریزند!

تیجهای که از اینهمه افسانه‌سراییه‌های کودکانه بازیافت میشود. آنست که فقها و علمای شیعه‌گری به این سبب با اندیشه‌های فضایی خود به صنعت داستان‌سراییه‌های رؤیائی مذکور پرداخته‌اند تا این عقیده را در ذهن پیروان شیعه‌گری سنگی کنند که سلطنت دائمی در این دنیا و نیز ورود به بهشت خیالی — که پر از دختران همیشه باکره و پسران زیبارو بوده و در آنجا به بهشتیان شراب زنجبیل داده میشود — در اختیار محمد و خاندان او میباشد.

بدین ترتیب ترس از مجازات بوسیله فرمانروایان خاندان محمد و علی و وحشت از سوخته شدن در آتش جهنم پیوسته مانند شمشیر داموکلیس بالای سر شیعیان آویزان خواهد بود و ترس و وحشت مذکور سبب خواهد شد که شیعیان، محمد و علی و خاندان آنها و نایبانشان، یعنی آخوندها و ملایان را مالک و صاحب اختیار زندگی جنبدگان روی زمین بدانند.

در نتیجه ایجاد این اندیشه‌گری در ذهن پیروان شیعه، آخوند و ملا اطمینان خواهند داشت که پیوسته از خر مراد سواری خواهند گرفت، شیعیان خردباخته همیشه فرمانبردار آنها خواهند بود، و بولهای خمس و زکوة و سهم امام و رد مظالم، بدون درنگ به جیب‌های آنها روانه خواهد شد.

فر پیوست

امام زمان را باید با رزهای غیر فصلی شناخت

میرزا محمد استرآبادی، نویسنده کتاب منهج المقال و یا رجال بزرگ از علمای بزرگ مکه مینویسد، شبی من دور خانه خدا طواف میکردم که ناگاه متوجه شدم، جوان خوش سیمائی وارد آن محوطه شد و شروع به طواف به دور خانه کعبه نمود. هنگامی که آن جوان به من نزدیک شد، یک دسته گل سرخ به من داد. من گل سرخ را بوئیدم و با توجه به اینکه در آن فصل چنین گلی یافت نمیشد، گفتم: «آقا این گل‌ها را از کجا تهیه کرده‌اید؟»

^۱ نویسندگان غربی، برخی اوقات پس از پایان گفتارهای اصلی کتاب خود، مطالب دیگری را به آن می‌افزایند که در زبان انگلیسی واژه "Appendix" برای آن بکار میرود. ولی، گاهی اوقات مطالبی را به پایان گفتارهای کتاب می‌افزایند که عقیده دارند، ارزش آنها حتی از گفتارهای اصلی کتاب نیز مهمتر است و در اینصورت آن را "Excursus" میخوانند. واژه Appendix در زبان فارسی معنی «پیوست» میدهد و از اینرو اگر نویسندگان فارسی زبان در پایان مطالب کتاب خود، گفتار دیگری را بخواهند به مطالب اصلی کتاب بیفزایند، به آن عنوان «پیوست» و یا «ضمیمه» میدهند. بدیهی است که نویسنده‌ای ممکن است چندین «پیوست» به پایان کتاب خود بیفزاید که در اینصورت آنها را با شماره‌های گوناگون مشخص میکند.

نویسنده این کتاب تا کنون به کتابی که به زبان فارسی نوشته شده و از برابری واژه Excursus استفاده کرده باشد، برخورد نکرده است، ولی چون قصد دارد چنین گفتاری به مطالب اصلی این کتاب بیفزاید که بگونه مستقل میتواند گویای هدف گفتارهای کتاب و یا حتی مهمتر از آن باشد، از اینرو واژه «فرپیوست» را برای این هدف گزینش میکند که در واقع جای مفهوم واژه Excursus را در زبان انگلیسی پر خواهد کرد.

جوان مذکور پاسخ داد: «از خرابات.» و پس از بیان عبارت مذکور از نظرم غایب شد و من دیگر او را ندیدم.
مجلسی در زیر نویس شرح مذکور مینویسد: «بطوریکه سمعانی در انساب گفته است، «خرابات» نام جزیره‌ای است در اقیانوس اطلس که علما، دانشمندان و محدثین بسیاری از آنجا برخاسته‌اند.»^۲

بازنمود نویسنده

بدیهی است که خوانندگان اندیشمند خود از این لامائی‌ها حدیث شایسته خواهند خواند، ولی بی‌مناسبت نیست در جهت تخیل این آخوند افسانه‌پرداز توضیح دهیم که اقیانوس اطلس یکی از سه اقیانوس این جهان و از لحاظ وسعت پس از اقیانوس آرام، دومین اقیانوس جهان بشمار میرود. مساحت اقیانوس اطلس بین ۴۱/۰۰۰/۰۰۰ تا ۴۱/۴۰۰/۰۰۰ میل مربع است و آبهای آن ۲۰ درصد سطح کره زمین را پوشانیده‌اند و قاره‌های اروپا و افریقا را از امریکای شمالی و امریکای جنوبی جدا می‌سازد. بطوریکه آگاهی داریم، دنیای ما چهار هزار سال تاریخ نوشته شده دارد. ۲۰۰۰ سال پیش از میلاد مسیح و ۲۰۰۰ سال پس از آن. حال اگر در تمام طول این چهار هزار سال؛ برای نمونه یک کتاب، نوشته، سند یا مدرکی وجود داشته باشد که نشان دهد، نمتنها در پهنه اقیانوس اطلس، بلکه در تمام دنیا، جزیره‌ای به نام «خرابات» که یک واژه عربی است، در گذشته وجود داشته و یا در حال حاضر وجود داشته باشد، نویسنده این کتاب، خرد و شعور انسانی خود را قربانی شیاد لفظی‌های قهرمانان افسانه‌پرداز چنین یاوه‌هایی کرده و قبول خواهد نمود که محمد بن عبدالله شیعی به‌عرش پرواز و یا معراج کرده و در آسمان هفتم با خداوند شیربرنج صرف نموده است!

آیا تئوری امام زمان یک اندیشه پیشرفته و یا یک فکر پوسیده و پسگراست؟

محمد جواد مغنیه در آغاز نوشتار خود زیر عنوان زمامدار آینده، مطلبی شرح داده که

^۲ ملا محمد باقر مجلسی، بحار الانوار، جلد سیزدهم (تهران: دارالکتاب اسلامیه - بدون تاریخ)، صفحه‌های

نمودار روشن و کامل طرز فکر واپسگرای مذهب شیعه‌گری است. تمام هنر نویسنده مذکور در آنست که چگونه اندیشه‌گری واپسگرای مکتب تشیع را تنها در چهار خط بخوبی تصویر کرده است. محمد جواد مغنیه در این باره مینویسد: «باید با یقین کامل به این واقعیت اذعان داشت که شکافتن تونل‌ها و استعمال برق و تلفن و سیاحت به دور زمین و مبارزات احزاب سیاسی با یکدیگر و مجادله در مجالس قانونگزاری و ایجاد مدارس و دانشگاهها را، گروهی افراد نادان یا نیمه‌دانا به‌امید ورود به «شهر زندگی» انجام میدهند.»^۳

همان نویسنده در صفحه‌های بعد شاهکار ادبی و فلسفی خود مینویسد: «... فکر امام مهدی که زمین را پر از عدل و داد میکند، یک فکر پیشرفته و مطابق با موازین علمی است...»^۴

بازنمود نویسنده

در بدایت امر چنین بنظر میرسد که نویسنده مذکور انسان کانا، پریشان مغز و کهنه پرستی است که از درک آثار و نتایجی که پیشرفت دانش، صنعت و تکنولوژی در شکوفا کردن زندگی فردی و اجتماعی انسان و همچنین افزایش ارزشهای اخلاقی او داشته، محروم مانده و مغز پوسیده و واپسگرایش در هزاران سال پیش زندگی میکند. ولی، حقیقت آنست که وی در راستای خود، باید نویسنده‌ای اندیشمند و خردگرا باشد. زیرا اگر هنرپیشگان مذهبی، این افکار زهرآگین و واپسگرا را به مغز پیروان خود تلقین و تزریق نکنند و آنها را در خام مغزی قرار ندهند، به آسانی نخواهند توانست، فرآورده‌های صنعت دغلی شیعه‌گری و امام‌زمان‌سازی را به آنها بفروشند و در نتیجه دکان دینداری آنها تخته و بساط مفتخواری و کلاشی آنها برجیده خواهد شد.

شیخ فضل‌الله نوری نیز که روح‌الله خمینی به او لقب «شهید مظلوم» داده است، زمانی که در عبدالعظیم متحصن شده بود و فعالیت‌های ضد مشروطه را هدایت میکرد، در روزنامه‌ای که بدین مناسبت منتشر میکرد، نوشته است: «... ما ثابت خواهیم کرد که

^۳ محمد جواد مغنیه، زمامدار آینده، ترجمه ابراهیم وحید دامغانی و عزیزاله حسینی اهرکانی (مکتب الامام المتظر، بدون تاریخ)، صفحه ۳.

^۴ همان کتاب، صفحه ۵۹.

پارلمانهای اروپائی و قوانین اساسی مربوط به آنها با روح اسلام به هیچوجه سازگاری ندارند.^۵ اعمال و کرداری از قبیل آتش‌بازی، ضیافت‌های هیئت‌های سیاسی خارجی، رواج آداب و رسوم بیگانگان، سر دادن فریادهای هورا، نوشتن شعارهای زنده باد، زنده باد، مانند زنده باد تساوی و برادری، همه از مظاهر زندگی فرنگیان غربی میباشد که با آداب و رسوم مقدس اسلام ابدأ سازگاری و انطباق ندارد...»^۶

معجزه دانش پزشکی امام‌زمان

هیچکس پس از عطسه تا سه روز نخواهد مرد

شیخ صدوق در کتاب کمال‌الدین^۷ از «مظفر علوی» از «ابن عباس» از پدرش «آدم بن محمد بلخی» از «علی بن حسن بن علی» از «ابراهیم بن محمد علوی» نقل کرده است که «نسیم» خادم امام حسن عسکری، پس از تولد مهدی (امام‌زمان) یک شب نزد او رفته و ناگهان دچار عطسه شده است. مهدی نوزاد به او گفته است «یرحمک الله.» و سپس افزوده است: «آیا میل داری درباره عطسه به تو مرده‌ای بدهم.»

نسیم گفته است: «البته.»

مهدی نوزاد، اظهار داشته است: «مرده آنست که عطسه تا سه روز آدمی را از مردن

حفظ میکند.»

بازنمود نویسنده

شگفتا که غربیهای ثروتمند ولی کافر و نادان، از گنج دانشهای معجزه‌آور نهفته اسلامی برای درمان بیماریهای بیدرمان مانند سرطان، ایدز غافل مانده و سالیانه میلیونها دلار برای یافتن روش درمان بیماریهای مذکور در آزمایشگاهها هزینه میکنند! حال ممکن است یک خواننده راست‌نگر به این اندیشه بیفتد که کشورهای غربی و غیر مسلمان به کنار، چرا خود کشورهای اسلامی با اختراع یک کپسول و یا یک ماده عطسه‌آور، جلوی مرگ و میر را در کشورهای خود نمیگیرند و برای درمان بیماریهای خود به پزشکی پیشرفته

^۵ روزنامه شیخ فضل‌الله نوری، تاریخ، شماره ۲، تألیف رضوانی، ۱۹۷۷، صفحه‌های ۲۰۰-۱۹۹.

^۶ همان کتاب، صفحه‌های ۱۷۰ - ۱۶۹.

^۷ نقل بوسیله مهدی موعود، صفحه ۷۵۹.

کشورهای غربی متوسل شده و اینهمه پول برای درمان بیماریهای خود در این کشورها هزینه میکنند! پاسخ به‌چنین پرسشی جزء دانشهای لَدُنِی است که بدون تردید این نویسنده را از آن دانشی نیست!

نکته دوم در این بحث آنست که به نظر میرسد، الله تازیها خدائی غیر عادل، ستمگر و تبعیض‌کار باشد. زیرا چگونه است که چنین دانش معجزه آفرینی را در مغز یک کودک نوزاد تازی قرار میدهد، ولی آنرا از مغز دانشمندان برجسته سالخورده غربی که دهها سال در آزمایشگاههای پزشکی برای کشف روش بیماریهای بیدرمان و کمک به بشریت جان تلف کرده‌اند، برکنار و پنهان نگه میدارند!

نکته دیگر در خاصیت عطسه برای رهائی از مرگ آنست که گویا حضرت مهدی قائم (صاحب الزمان) که به‌کلیه دانشهای روی زمین آگاهی دارند، فراموش فرموده‌اند که «محمد بن عبدالله الشبلی» در کتاب المرجان فی احکام الجن، نوشته است: «...عطسه از مخلوقات شیطان است.» شاید هم این نویسنده نادان و خودسر از این گفته (صاحب الزمان) که «هیچکس پس از عطسه تا سه روز نخواهد مرد»، ناآگاه بوده است.

آیا گفتارهای پیامبر و امامها ارزشمندتر است یا پدیده‌های دانش و

خرد؟

از رشوت خواران فقهاوند شما را ابلیس فقیه است گر اینها فقهاوند

ناصرخسرو

محمد جواد مغنیه در تفاوت بین دانشمند و پیامبر مینویسد، وظیفه دانشمند آنست که کنجکاوی کند، مطالب کتابها را زیر و رو نماید، به‌استادان و راویان مراجعه و بر قرائن و ظواهر الفاظ تکیه کند و پس از نامیدی از اینکه جز آنچه فهمیده، مطلب دیگری کشف نخواهد کرد، فتوی میدهد و به‌رأی خویش عمل میکند. گاهی اوقات هم بوسیله شبهه‌ای که در خیال دارد اشتباه میکند. ولی پیامبر، گفتارهای خود را از کتاب و یا ابوه‌ریره نقل نمیکند، بلکه آنها را بوسیله جبرئیل از خدا نقل میکند. پیامبر نمیگوید، چنین دیدم و چنین فهمیدم. بهمین دلیل پیامبر از حکمی که میدهد هیچگاه بر نمیگردد. زیرا بازگشت از گفتار و دگرگون کردن اراده، مربوط به‌رأی و عقیده شخصی است، اما چون پیامبر هر چه که میگوید از جانب خدا به‌وی وحی میشود و کلام خدا حقیقت محض و غیر قابل

نغیراست، از اینرو پیامبر از گفتار و اراده خود بر نمی‌گردد.^۸

بازنمود نویسنده

درباره نوشته این نویسنده لاده چند نکته را باید یادآور شویم:

۱ - این شخص چون به نوشتن کتاب دست زده، بدون تردید باید نسبت به دیگران باسواد و صاحب قلم باشد. آنوقت در جایی که مغز یک نویسنده شیعه‌گری و به اصطلاح فاضل چنین اندیشه‌گریها و تراوشهای نابخردانه‌ای داشته باشد، میتوان به چگونگی کوتاه مغزی، کهنه پرستی و واپسگرایی ذهنی ملایان عادی که از بالای منبرها با عقل و شعور مردم بازی میکنند، بی برد!

۲ - آنجا که شیخ محمد جواد مغنیه مینویسد: «وظیفه دانشمند آنست که کنجکاوی کند، مطالب کتابها را زیر و رو نماید، به استادان و راویان مراجعه و بر قرائن و ظواهر الفاظ تکیه کند...» توجه ندارد که گذشته از دانشهای فیزیکی که بر پایه فورمولهای آزمایش شده و ثابت و تغییرناپذیر بوجود آمده‌اند، حتی پدیده‌های رشته‌های مختلف دانشهای اجتماعی نیز نخست در آزمایشگاهها مورد آزمونها و تجربیات گوناگون آماری و علمی قرار میگیرند و اگر ارزش راستین علمی آنها تأیید شده، آنوقت شکل پدیده علمی پیدا میکنند. مفهوم عقیده شیخ محمد جواد مغنیه و فقها و ملایان آنست که تمام گفته‌های بی‌پایه و تماخره‌آمیزی که از دهان پیامبر و امامها خارج شده باید بعنوان کلام الهی و پدیده بدون چون و چرای راستین مورد پذیرش قرار گیرد. برای مثال، زمانی بزمجه پخته‌ای در سفره محمد گذاشته بودند، ولی او به آن لب نزد و اظهار داشت: «این موجودات در زمانهای بسیار قدیم انسان بودند و سپس به بزمجه تبدیل شدند.»^۹ اگر بخواهیم به منطبق علما و فقهای شیعه‌گری درباره حدیث مذکور گوش دهیم، باید چون این گفته هزل‌آمیز از زبان پیامبر درآمده، آنرا بعنوان حجتی راستین و بدون تردید پذیرا شویم، ولی پژوهشهای علمی یکصد ساله اخیر که از زمان چارلز داروین (۱۸۸۲-۱۸۰۹) آغاز شده، درست خلاف این تئوری را نشان میدهد. زیرا تئوری تکامل داروین و پژوهشهایی که به دنبال تئوری مذکور

^۸ محمد جواد مغنیه، زمامدار آینده، صفحه‌های ۷۴-۷۰.

^۹ S. W. Koelle, *Mohammed and Mohammedanism* (London: Rivingtons, 1888), p. 387.

انجام گرفت، ثابت کرد که هر اورگانیزی در این دنیا بر پایه تئوری تکامل تدریجی و قواعد و روشهای منظم و ثابت (Uniformitarianism) به شکل موجود خود تکامل یافته و هیچ اورگانیزی از میزان تکاملی که به آن دست یافته به قهقرا برگشت نخواهد کرد. در صورتیکه گفته هزل آمیز محمد درباره تناسخ انسان به بزمجه، درست مخالف تئوری علمی تکامل است. حال آیا کدام دلیل و منطقی بغیر از گفته‌های بی پایه و تماشیه آمیز ملایان میتواند بگوید که تئوری تناسخ انسان به بزمجه بر تئوری علمی تکامل چارلز داروین، هربرت اسپنسر و چارلز لایل Charles Lyell برتری دارد!

نکته جالب و مسخره آمیز دیگر، یکی از توصیه‌های پزشکی محمد بن عبدالله درباره «تب» ادواری است. محمد گفته است: «تب بر اثر آتش جهنم ایجاد میشود، اما آب سرد آنرا سرد و خنک خواهد کرد.»^{۱۰} البته باید در نظر داشت که محمد بن عبدالله خود در دو هفته پایان عمرش از تب شدیدی رنج میبرد^{۱۱} و معلوم نیست اگر توصیه او درباره علت تب درست باشد، آتش جهنم چگونه بدن پیامبر خدا را لمس کرده است!

مثال دیگر، توصیه‌ای است که محمد درباره «رؤیا» به پیروانش کرده است. محمد درباره رؤیا گفته است: «هر زمانی که شما خوابی می‌بینید که به نظرتان بد و نامطلوب می‌آید، سه مرتبه به سمت چپ خود تف کنید و از خدا بخواهید شما را درباره جنبه نامطلوب خواب و شیطان حفظ کند. همچنین کسی که خواب بد می‌بیند، اگر روی سمت راست بدن خوابیده است، باید به سمت چپ بدن و اگر روی سمت چپ بدن خوابیده است باید روی سمت راست بدن تغییر جهت دهد و رؤیایش را نباید با هیچکس در میان بگذارد. این کار سبب خواهد شد که اثر نامطلوب رؤیا از بین برود...»^{۱۲} این عقیده محمد بن عبدالله، یک تازی نوعی سده ششم میلادی درباره رؤیاست. حال، باید از او بسیار سپاسگزار بود که گهرهای فضل و کیاستش را درباره رؤیا به شکل وحی از جانب خدا بیان نکرده و آنرا در قرآن نیاورده است. بطور یقین، ملایان این گفته تماشیه آمیز را درباره «رؤیا» چون از زبان محمد شنیده شده، به قول خودشان «عقلی» و ارزش آن را بالاتر از پژوهشهای علمی درباره «رؤیا» میدانند. ولی «زیگموند فروید» (۱۸۵۶-۱۹۳۹)، پدر

^{۱۰} *Ibid.*, pp. 401-402.

^{۱۱} *Ibid.*, p. 229.

^{۱۲} *Ibid.*, p. 401.

روانشناسی عصر جدید برای نخستین بار مکانیسم روانشناسی «رؤیا» را در کتاب تعبیر خواب خود بازشکافی نمود و سایر روانشناسان شهر پس از او نیز با تجربیات علمی و آزمایشگاهی، پژوهشهای او را در این باره تأیید و تکمیل کردند. چکیده نتایج پژوهشهای تجربی و آزمایشگاهی دانشمندان مذکور به شرح زیر است:

در هنگام بیداری روان آگاه ما در سطح آگاهی ذهنی و روان ناآگاهمان در ژرفای درونی مشغول فعالیت هستند. هنگامی که ما به خواب میرویم، روان آگاهمان بیحرکت و روان ناآگاهمان در سطح ظاهری و بیرونی فعال میشود. بدین ترتیب، هر حرکتی که ما در خواب انجام میدهیم و از جمله رویاهای ما در خواب نتیجه فعالیت‌های روان ناآگاه ما میباشند. رویاهای ما، اصولاً وسیله‌ای هستند که سبب رهایی ما از امیال واپس‌زده و کوفته‌مان میشوند. رویاهای ما همیشه در شکل‌ها و پوشش‌های غیر راستین و مسخ شده رخ میدهند. زیرا، اگر امیال واپس‌زده و کوفته شده ما از شکل‌های راستین خود در هنگام خواب بروز کنند، تحمل آنها برای ما غیرممکن بوده و خواب و آرامش را از ما سلب میکنند. عبارت دیگر رویاهای ما نتیجه کشش‌ها و نیروهای منفی، پدیده‌های دردآور و نامطلوبی هستند که با خاطرات رویدادهای روزانه زندگی ما آمیزش پیدا میکنند و در هنگام خواب که روان آگاه ما بیحرکت شده و روان ناآگاهمان در پهنه مغز فرمانروائی بدست می‌آورد، بعنوان رؤیا در پوشش‌های غیر واقعی به‌ظهور می‌پیوندد. نقش و مکانیسم «رؤیا» در بهداشت روانی و همچنین درمان ناراحتی‌های روانی افراد بشر تا آنجا اهمیت دارد که امروزه بسیاری از روانشناسان بالینی، ناراحتی‌های روانی بیماران خود را با بازشکافی رویاهای آنها درمان میکنند و حتی در دانش هیپنوتراپی، در حالت هیپنوتیسم به بیماران روانی، رویاهایی که با ناراحتی روانی آنها ارتباط داشته باشد، القاء کرده و بر پایه رویاهای مربوط، ناراحتی‌های روانی آنها را تشخیص میدهند و درمان میکنند. آنوقت محمد بن عبدالله، به‌سادگی گفته است، اگر خوابهای شما نامطلوب هستند، سه مرتبه به سمت چپ خود تف کنید، پهلو به پهلو شوید و موضوع رویای خود را با دیگران در میان نگذارید. بیچاره، افراد جامعه اسلامی نیز چون این تماخره‌های خلیجان آور از زبان محمد درآمده است، به‌قول شیخ محمد جواد مغنیه باید ارزش آنها را بالاتر از ارزش پژوهشهای علمی بشمار آورند.

۳ - نکته جالب دیگری که محمد جواد مغنیه در گفتار خود ذکر کرده آنست که پیامبر از حکمی که میدهد هیچگاه بر نمیگردد، زیرا هرچه میگوید از جانب خدا به‌او وحی میشود و

کلام خدا حقیقت محض و غیر قابل تغییر است. این شخص نادان و یا حیله گر، یا قرآن را نخوانده و یا آنقدر در عوامفریبی بی‌آزم است که از متن قرآن نیز با دیده بی‌اعتنائی می‌گذرد. زیرا متون قرآن سرشار از مواردی است که محمد بن عبدالله از قول الله رأی و عقیده‌اش را تغییر داده و حتی بعضی آیه‌های پیشین قرآن را با نزول آیه‌های جدید لغو کرده و گناه آن را به گردن الله بی‌زبان و بدون پدافند خود انداخته است. نمونه آیات و احکام مذکور به شرح زیر است:

آیه ۵۰ سوره احزاب میگوید:

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِنَّا أَحْلَلْنَا لَكَ أَزْوَاجَ الَّذِينَ آمَنَتْ أَجْرَهُنَّ وَمَا مَلَكَتْ يَمِينُكَ مِمَّا آفَاءَ اللَّهِ عَلَيْكَ وَبَنَاتٍ عَمَّكَ وَبَنَاتٍ عَمَّتِكَ وَبَنَاتِ خَالَكَ وَبَنَاتِ خَالَاتِكَ الَّذِينَ هَاجَرْنَ مَعَكَ وَامْرَأَةً مُؤْمِنَةً إِنْ وَهَبَتْ نَفْسَهَا لِلنَّبِيِّ إِنْ أَرَادَ النَّبِيُّ أَنْ يَسْتَنْكِحَهَا خَالِصَةً لَكَ مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ قَدْ عَلِمْتُمْ مَا فَرَضْنَا عَلَيْهِمْ فِي أَزْوَاجِهِمْ وَمَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ لِكَيْلَا يَكُونَ عَلَيْكَ حَرَجٌ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا

«ای پیغمبر ما زنانی را که مهرشان ادا کردی بر تو حلال کردیم و کنیزانی را که به‌غنیمت خدا نصیب تو کرد و ملک تو شد و نیز دختران عمو و دختران عمه و دختران خالو و دختران خاله آنها که با تو از وطن خود مهاجرت کردند و نیز زن مؤمنه‌ای که خود را بدون شرط و مهر به تو بخشد و رسول هم به نکاحش مایل باشد که این حکم مخصوص توست نه مؤمنانی که ما میدانیم درباره زنان و کنیزان ملکی آنها چه مقرر کرده‌ایم. این زنان که همه را بر تو حلال کردیم بدین سبب بود که بر وجود تو در امر نکاح هیچ حرج و زحمتی نباشد و خدا را بر بندگان رحمت است.»

حکم آیه مذکور که محمد را مجاز کرده است بدون رعایت مقررات ازدواج که برای سایر بندگان مؤمنش وضع کرده، هر زنی را که اراده کرد در اختیار خود درآورد، اصحاب نزدیک محمد مانند ابوبکر و عمر، و همچنین سوگلی حرمش عایشه را برآشفته و آنها به محمد اعتراض کردند که این چگونه خدائی است که این‌چنان او را آزاد می‌گذارد، تا هر زنی را که اراده کند در اختیار خود درآورد! محمد در برابر اعتراض آنها بدون پدافند ماند و لذا حکم آیه مذکور را با نزول آیه جدیدی که آیه ۵۲ سوره احزاب قرآن را تشکیل داده است به شرح زیر لغو نمود.

لَا يَجْعَلُ لَكَ الْإِنْسَاءَ مِنْ بَعْدُ وَلَا أَنْ تَبَدَّلَ مِنْ أَنْزَلِجَ وَلَوْ أَعْجَبَكَ حَسَنُهَا إِلَّا مَا مَلَكَتْ يَمِينُكَ
وَكَانَ اللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ رَاقِبًا

«ای رسول پس از این دیگر نه هیچ زنی بر تو حلال است و نه تبدل کردن این زنان به زن دیگر هر چند که از حسنتش به شگفت آئی و در نظرت بسیار زیبا آید مگر که کنیزی مالک شوی و خدا بر هر چیز مراقب و نگهبان است.»
همچنین در قرآن آیاتی وجود دارد که آشکارا از نسخ و لغو آیات پیشین سخن می‌گوید. برای مثال آیه شماره ۱۰۶ سوره بقره می‌گوید:

مَا تَنْسَخُ مِنْ آيَةٍ أَوْ نُنسِهَا نَأْتِ بِخَيْرٍ مِنْهَا أَوْ مِثْلَهَا أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

«ما امری یا آیه‌ای را نسخ نمی‌کنیم و یا حکم آن را متروک نمی‌سازیم، مگر اینکه بهتر از آن یا مانند آنرا بیاوریم. آیا مردم نمیدانند که خدا بر هر چیزی قادر است.»
آیه ۱۰۱ سوره نمل نیز می‌گوید:

وَإِذَا بَدَّلْنَا آيَةً مَسْكَاتٍ آيَةٍ وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا يُزَكُّ

«و ما هرگاه آیه‌ای را از راه مصلحت نسخ کنیم، بجای آن آیه دیگری می‌آوریم و خدا بهتر میداند چه چیز نازل کند...»

ذکر همین چند آیه برای نمونه کافی است، نقاب از چهره سالوس‌پیشه آخوندها و شیوخی چون شیخ محمد جواد مغنیه بردارد و یا مغز کانا و واپس‌گرای آنها را روباز کرده و ثابت کند، در قرآن چه بسیار مواردی هست که پیامبر و الله او که زائیده نهاد آسمند خودش میباشد، بکرات به نسخ و ابطال و تغییر رأی و عقیده خود پرداخته‌اند. گذشته از آن آیا میتوان از خداوندی که فرض آنست که گفتار و اعمالش بدون اشتباه و شبهه ناپذیر و حرف و نظر و فرمانش بهترین و یگانه باشد، انتظار داشت، نخست فرمان اشتباهی صادر کند و سپس با فرمان بعدی آنرا لغو و نسخ و اصلاح نماید! بعلاوه، قرآن پر است از تضادهائی که خود میتواند موضوع یک کتاب جداگانه بشود. (به کتاب بازشناسی قرآن، نگارش نویسنده، فصل هفتم، صفحه‌های ۲۰۱ تا ۲۵۷ مراجعه فرمائید).

معجزه امام زمان در درمان زخم نشیمن با دعا

محمد بن یعقوب کلینی در کتاب اصول کافی که یکی از چهار کتاب مقدس فقه شیعه‌گری است مینویسد، محمد بن یوسف گوید: «در نشیمنگاهم دمل و زخمی پیدا شد (که گویا در این زمان فیستول نام دارد)، من آنرا به پزشکان نشان دادم و پولها خرج کردم،

همه پزشکان گفتند، آنها دارویی برای درمان زخم مذکور سراغ ندارند. فاجار نامه‌ای به حضرت قائم علیه‌السلام نوشتم و از ایشان تقاضا کردم برای درمان زخم نشیمنگاهم دعا کنند. آن حضرت به من نوشتند: «خدا ترا لباس عافیت پوشاند و در دنیا و آخرت همراه ما دارد.» هنوز یک هفته از دریافت نامه آن حضرت نگذشته بود که عافیت یافتیم و نشیمنگاهم مانند کف دستم شد. پس از آن روزی یکی از دوستان خود را که پزشک است دیدار کردم و موضع دمل را به او نشان دادم. وی اظهار داشت: «ما برای زخمی که تو در نشیمنگاه داشتی، دارویی سراغ نداریم.» (یعنی زخم تو از راه معجزه بهبودی یافته است، نه از راه دوا.)^{۱۳}

بازنمود نویسنده

بدون تردید حضرت مهدی قائم (امام زمان) با علم لدنی خود از مسائل و مشکلات بسیاری سردر می‌آورند که درک و دانش آن در دسترس و اختیار افراد عادی نخواهد بود!

چگونگی اندیشه‌گری و داوری حسین بن علی، امام سوم شیعیان درباره

ایرانیان

در فصل اول این کتاب، شرکت حسین بن علی، امام محبوب شیعیان در جنگ طبرستان بر ضد ایرانیان و کشتارهایی که حضرت ایشان از مردم طبرستان کردند، بنا بر نوشته دکتر «حسن ابراهیم حسن» شرح داده شد.^{۱۴} در این گفتار، توجه خوانندگان ارجمند را به مطلبی که حاج شیخ عباس قمی^{۱۵} از قول «ضریر بن عبدالملک» در کتاب سفینه البحار، درباره امام حسین و طرز فکر او نسبت به ایرانیان شرح داده، به‌نگارش می‌آوریم.

حاج شیخ عباس قمی در کتاب سفینه البحار می‌نویسد: «ضریر بن عبدالملک می‌گوید، از حسین بن علی شنیدم که گفت: «ما از تبار قریش هستیم و هواخواهان ما عرب و دشمنان ما ایرانی‌ها هستند. روشن است که هر عربی از هر ایرانی بهتر و بالاتر و هر ایرانی

^{۱۳} محمد بن یعقوب کلینی، اصول کافی، جلد ۲، صفحه ۴۵۸.

^{۱۴} به‌صفحه‌های شماره ۷۱ و ۷۲ همین کتاب مراجعه فرمائید.

^{۱۵} حاج شیخ عباس قمی، سفینه البحار و مدینه الحکم والآثار، دو جلد، جلد دوم، (انتشارات قراهنی، ۱۳۶۳)،

صفحه ۱۶۶.

از دشمنان ما هم بدتر است. ایرانیها را باید دستگیر کرد و به مدینه آورد، زنانشانرا بفروش رسانید و مردانشان را به بردگی و غلامی اعراب گماشت.» (به تصویر اصل گفتار که در صفحه ۵۶ همین کتاب چاپ شده نگاه فرماتید.)

بدون تردید میتوان گفت، اقدامی که شاهان دودمانهای صفوی و قاجار در رواج معتقدات شیعه‌گری در کشور ما بعمل آوردند، بیش از آنچه که خود امام حسین انتظار داشت، به توصیه انسان منشانه‌اش درباره مردم ایران جامعه عمل پوشانید. زیرا امام حسین تنها توصیه کرد که تازیهای عربستان، ایرانیان را به بردگی بگیرند، ولی با آداب و رسمیهی که در کشور ما برای مراسم عزاداری امام حسین رواج گرفته، هم میهنان ما در آنسوی وظائف برده و غلام نسبت به ارباب خود، در مراسم عزاداری امام حسین، سر خود را می‌شکافند، زنجیر به بدن خود میزنند، بر سینه می‌کوبند و بدنشان را با گل می‌پوشانند. بدن یک برده، معمولاً برای مدت محدودی در خدمت ارباب به کار گرفته میشود، ولی هم‌میهنان ما زیر افسون دکانداران و دلآلان شیعه‌گری عادت کرده‌اند، در فرازی بمراتب پایین‌تر از برده، بدن و مغز و خرد خود را در راه رویداد کشته شدن حسین تازی به دست رقیبش قربانی کنند.

شاید در فرهنگ مذهبی ما ایرانیان حتی یک مورد فردی و یا اجتماعی نیز وجود نداشته باشد که اندیشه کشته شدن حسین در آن اثری نگذاشته باشد. برای مثال و نمونه، ایرانیان عادت کرده‌اند، هنگام نوشیدن آب بگویند، «فدای لب تشنه‌ات شوم، یا ابا عبدالله.» البته برخی اوقات نیز گفتار «لعنت بر یزید» را بدان می‌افزایند. کمتر خانواده‌ای در ایران یافت میشود که دست کم هفته‌ای یکبار روضه‌خوانی ترتیب ندهد و روضه‌خوان مفتخوری را برای نوحه‌خوانی در عزای حسین به‌خانه خود دعوت نکند. و میدانیم خانواده‌هایی که دارای توان مالی بیشتری باشند، یا در مساجد و تکیه‌ها و یا در منازل خود روضه‌خوانیهای همگانی بر پا میکنند. عید نوروز باستانی که پیوسته از بزرگترین به‌روزهای ایرانیان باستان بوده است، اگر با ماه محرم همزمان شود، معمولاً هم‌میهنان ما از برگزاری مراسم خجسته‌نوروز به‌خاطر عزاداری حسین خودداری میکنند. بدین ترتیب معلوم میشود، در حالیکه با پول میتوان بدن دیگری را به بردگی گرفت، ولی با معتقدات مذهبی میتوان نه‌تنها بدن، بلکه عقل و روان ملت را نیز به‌گونه ساده و آسان به‌زنجیر کشید.

نویسنده این کتاب تردید ندارد، آن گروه از مردان ارج و بر کشور ما که هر سال در روز دهم عاشورا به‌خاطر کشته شدن حسین بن علی به‌دست رقبای قدرت طلبش غم بر سر

میزنند و سینه چاک میکنند و همچنین آن دسته از بانوان والاراج ایرانی که پای نوحه‌های آخوندها و روضه‌خوانها می‌نشینند و در عزای حسین بن علی به سر و سینه خود می‌کوبند، تا کنون زیر افسون آخوندها و روضه‌خوانها از واقعیاتی که در این کتاب شرح داده شد، بیخبر و ناآگاه بوده‌اند، ولی پس از انتشار حقایق مستندی که شرح آن در این کتاب آمد، باید دید جهت روانی هم میهنان عزیز ما در پشت سر گذاشتن عقاید خرافی و افسونهای حبله‌گران فروشندگان کالاهای دروغین مذهبی و نیز روبرو شدن با راستی‌ها چگونه فراگشت پیدا میکند!

عدل شیعه‌گری در رفتار با اسیران جنگی

شیخ بهاء‌الدین عاملی در کتاب جامع عباسی، تنها مجموعه معتبر فقه شیعه‌گری در رفتار با اسیران جنگی مینویسد، افراد غیر بالغ و زنانی که در جنگها اسیر میشوند، بمحض اسارت به ملکیت افرادی در می‌آیند که آنها را اسیر کرده‌اند و کشتن آنها جایز نیست. ولی هنگامی که مردان بالغ در جنگها اسیر میشوند، امام اختیار دارد، دستور کشتن آنها را صادر کند. در اینصورت دست و پای افراد مذکور باید بریده شود و سپس آنها را آنقدر در حالت خونریزی دست و پا نگهدارند تا بمیرند...^{۱۶۰}

بازنمود نویسنده

بدیهی است، آخوند و روضه‌خوانی که تمام هنر و نبوغش در اینست که داستانهائی از خود جعل کرده و با نوحه‌خوانی آن داستانها از روی منبرها، مردم را به مویه و گریه و زاری و به سر و سینه زدن بنشانند، بطور طبیعی مشاهده زجر و شکنجه مردم در موقع جان دادن و تعاشای خونریزی بدن آنها نیز باید او را به اوج درجه رضایت روانی برساند.

عیسی مسیح دعا میکند، خداوند سرگین‌های آهوهای بیابان را باقی بگذارد تا علی بن ابیطالب آنها را ببوید و این کار سبب تسلی او از کشته شدن فرزندش حسین شود.

علامه ملا محمد باقر مجلسی، بزرگ فقیه شیعه‌گری، مطلبی در صفحه ۹۷۷ جلد سیزدهم بحار الانوار (مهدی موعود)^{۱۶۱} نوشته است که نویسنده این کتاب بدون کوچکترین تغییری

^{۱۶۰} شیخ بهاء‌الدین عاملی، جامع عباسی، (تهران: انتشارات فراهانی، ۱۳۱۹ هجری قمری)، صفحه ۱۶۰.

^{۱۶۱} مجلسی، بحار الانوار، جلد سیزدهم (مهدی موعود)، صفحه ۹۷۷.

در ساختمان جمله و یاواژه‌هایی که در آن بکار رفته، آنرا نقل میکند و بنابراین از ذکر واژه‌های غیر ادبی که بوسیله نویسنده مربوط در آن بکار رفته پوزش می‌خواهد: «...عیسی بن مریم از زمین کربلا گذشت و دید که چند آهو در آنجا گرد آمده‌اند. آهوها آمدند به نزد عیسی بن مریم و شروع به گریستن کردند. عیسی هم نشست و با آنها گریست. حواریون هم نشستند و گریه را سر دادند، در حالیکه نمیدانستند عیسی چرا نشست و برای چه گریه میکند. بعداً پرسیدند، <یا روح‌الله چرا گریه میکنید؟> فرمود: <آیا میدانید این چه زمینی است؟> گفتند، <نه.> فرمود: <این سرزمینی است که نور دیده احمد مرسل و جگرگوشه فاطمه زهرا بتول اطهر که شبیه مادر من است در آن کشته میشود و همینجا مدفون میگردد. خاک این بیابان از مشک خوشبوتر است، زیرا تربت آن در تابناک شهید است و تربت انبیاء و اولاد انبیاء نیز چنین است.>

این آهوها با من حرف زدند و گفتند که ما به شوق تربت آن نازدانه با برکت در این بیابان می‌چریم و یقین دارند که در این زمین تأمین جانی دارند. سپس عیسی دست به بشلگهای آهوان زد و آنها را بوئید و فرمود: <پروردگارا! اینها را آنقدر باقی بگذار تا آنکه پدر این شهید مظلوم بیاید و آنها را بیوید و باعث صبر و تسلی خاطرش گردد.> گفته‌اند که آن بشلگ‌ها ماند تا زمان امیرالمؤمنین که از کربلا گذشت و آنرا بوئید و گریست و همراهان را نیز به گریه انداخت و داستان آنرا به اصحاب خود اطلاع داد.»

بازنمود نویسنده

آنچه که در مطلب بالا خواندیم، ترشحات مغزی یک فقیه نابغه است که می‌گویند بنیانگزار فقه شیعه‌گری است. آیا انسان میتواند باور کند سطح مغز و اندیشه‌گری یک فقیه عالیقدر که لقب علامه به او داده‌اند، آنقدر فرونهاد باشد که چنین مطلب چرند، پاوه، نامربوط و رکیکی را در نوشتار خود بیاورد و سرگین حیوان را در ردیف خدا، پیامبر، و امامهای مقدّس قرار دهد!

آیا این فقیه عالیقدر نمیتوانست شکوفه‌های اندیشه‌گریهای طلائی‌اش را در افسانه‌سازیهای خود در یک زمینه ادبی متین و اخلاقی به‌خورد خوانندگانش دهد؟ لیدنهایی که این شخص در افسانه‌سازی مذکور کرده است به‌کناره، اگر از ملاحظات مربوط به اخلاق انسانی صرف‌نظر کنیم، آیا اخلاق مذهبی اجازه میدهد که یک علامه و فقیه بزرگ‌ارج، سرگین حیوان را به پیامبر خدا و امامهای مقدّس خود نسبت دهد و بگوید

عیسی مسیح نخست سرگین‌های آهو را بوئید و سپس به درگاه باری تعالی دعا کرد آنقدر آنها را باقی بگذارد تا آنکه بزرگ رهبر مقدس شیعه گری، علی بن ابیطالب آن سرگین‌ها را ببوید و در نتیجه بو کردن آنها از رنج کشته شدن فرزندش حسین در صحرای کربلا تشفی و تسلی یابد! این اراجیف بی‌سر و ته نشان می‌دهد که ملایان و آخوندها نه تنها برای مردم، بلکه برای مقدسات خودشان نیز احترامی قائل نیستند.

تازیها گفته‌ای دارند که می‌گوید: «الْوَعَاءُ يَتَرَشَّحُ بِمَافِيهِ» یعنی «از کوزه همان برون تراود که در اوست»، و براستی این گفته چه گواه راستینی در چگونگی ذهن و اندیشه‌گریهای بزرگ مذهبیون شیعه‌گری بشمار میرود!

طَبَّ الرِّضَا وَ يَا تَوْصِيَةَ هَايِ پَزَشْكِ اِمَامِ رِضَا

در ادبیات شیعه‌گری «طَبَّ الرِّضَا» و یا عقاید و توصیه‌های پزشکی امام رضا شهرت فراوان دارد. ما در این گفتار، تنها چند نکته از توصیه‌های پزشکی امام رضا را از کتاب طَبَّ الرِّضَا، نوشته ابوالقاسم سحاب^{۱۸} دست‌چین کرده و به شرح آنها می‌پردازیم. پیش از ورود به این بحث، شایسته است یادآوری کنیم که بر پایه عقاید فقها و علما که در گفتارهای پیشین شرح دادیم، حرف پیامبر و امام چون دارای مبانی الهی است، باید بر پدیده‌های علمی برتری داده شود.

آداب نزدیکی با زنان

از نزدیکی با زنان حیض باید دوری کرد، زیرا سبب ایجاد بیماری خوره (جذام) خواهد شد و بجهت‌ای نیز که در نتیجه این نزدیکی تولید شود، به بیماری خوره مبتلا خواهد شد. دلیل این امر آنست که در هنگام نزدیکی با زن حیض رطوبتهای فاسد با منی آمیزش پیدا خواهد کرد و سبب ایجاد بیماری خوره خواهد شد.^{۱۹}

سبب ایجاد این بیماری آنست که رطوبتهائی که در هنگام عمل نزدیکی ایجاد میشود، بتدریج سخت و سنگی میشود و به سنگ مئانه تبدیل میگردد.^{۲۰}

^{۱۸} ابوالقاسم سحاب، زندگانی امام رضا به انضمام طب الرضا (تهران: انتشارات دانش، ۱۳۵۴).

^{۱۹} همان کتاب، صفحه ۳۳۷.

^{۲۰} همان کتاب، همان صفحه.

هرگاه کسی با زنی نزدیکی کند و بدون غسل، برای بار دوم این کار را تکرار نماید، مولودی که در نتیجه عمل مذکور بوجود می‌آید، دچار جنون و دیوانگی میگردد. سبب ایجاد جنون بر اثر نزدیکی تکراری بدون غسل آنست که در نتیجه جماع رطوبت‌های فاسد زیر پوست جمع میشود و در نطفه اثر میگذارد و طفل را مستعد جنون میکند. همچنین اگر کسی در خواب محتمل شود و پس از بیداری و پیش از غسل با زنی نزدیکی کند، ممکن است دچار جنون گردد. نویسنده می‌افزاید که حضرت رسول (محمد بن عبدالله) نیز همین دستور را صادر فرموده‌اند.^{۱۱}

بازنمود نویسنده

به عقیده نویسنده این کتاب بهتر بود، به توصیه‌های پزشکی حضرت دکتر امام رضا، عنوان «طب المقدس» داده می‌شد و نه «طب الرضا». بهر جهت، درباره توصیه‌های حضرت دکتر امام رضا درباره آداب نزدیکی با زنان دست کم باید به یک نکته توجه داشت و آن تضاد توصیه ایشان با مسئله ۴۳۵ توضیح المسائل روح‌الله خمینی است. زیرا در حالیکه حضرت دکتر امام رضا نزدیکی با زن حائض را حتی از راه عادی (قبل) را منع میکند، روح‌الله خمینی آشکارا در مسئله ۴۳۵ توضیح المسائل خود، نزدیکی با زن حائض را از راه غیر عادی (دبر) نیز مجاز و بدون کفاره بر می‌شمارد. حال آیا باید به توصیه پزشکی حضرت دکتر امام رضا گوش داد و از نزدیکی با زن حائض دوری جست و یا به گفته نایب امام زمان، روح‌الله خمینی عمل کرد و به (دبر) زن حائض نیز رحم نکرد، موضوعی است که ذهن این نویسنده ناتوان را در سرگشتگی حیران کرده است. امید است خوانندگان ارجمند موفق شوند، خود را از این سرگشتگی فقهی نجات داده و به روشی رهنمون شوند که سرانجام آن جنون نباشد.

طول دادن عمل نزدیکی سبب سنگ مثانه میشود

هیچگاه عمل نزدیکی با زن را طول ندهید و منی را در هنگام عمل نزدیکی با زن حبس نکنید، زیرا این کار سبب خواهد شد که قسمت کثیف منی باقی بماند و ایجاد حبس بول و سنگ مثانه نماید.^{۱۲}

^{۱۱} همان کتاب، همان صفحه.

^{۱۲} همان کتاب، صفحه ۳۴۱.

روشهای ایمنی از بواسیر، جلوگیری از فراموشی و ازدیاد عقل اگر میخواهید از درد بواسیر در امان بمانید، هر شب هفده درم خرمائی که به شیر گاو پرورده شده باشد بخورید و بیضه‌هایتان را با روغن زنبق چرب کنید.^{۲۳}

هرگاه میل دارید دچار فراموشی نشوید و حافظه شما توانا گردد، باید هر روز زنجبیل پرورده شده با خردل با غذای خود بخورید.^{۲۴}

اگر میل دارید عقل شما زیاد شود، باید سه دانه هلیله با قندی که به زبان فارسی به آن «قند مکرر» میگویند، مخلوط و هر روز میل کنید.^{۲۵}

بازنمود نویسنده

از خوانندگان ارجمند تقاضا دارد، در نظر داشته باشند که آمیزش موضوعهای «بواسیر» و «فراموشی» و «عقل» با یکدیگر کار نویسنده کتاب طب الرضا بوده و این نویسنده بدون تغییر و بهمانگونه آنرا اقتباس کرده است.

برای ایمنی از چشم درد روزهای پنجشنبه ناخن بگیرید و برای ازدیاد روزی هنگام طلوع آفتاب دعا بخوانید

اگر ناخن‌های خود را تنها روزهای پنجشنبه بگیرید، ناخن‌هایتان هیچگاه زرد و فاسد نخواهد شد و از ترکیدن نیز محفوظ خواهد ماند. اگر این کار را مداومت دهید، هرگز به چشم درد مبتلا نخواهید شد. و اگر یکی از ناخن‌ها را برای روز جمعه بگذارید، پریشانی شما برطرف شود. راه دیگر آنست که تمام ناخن‌هایتان را روز پنجشنبه بگیرید و در روز جمعه، نوک آنها را قدری بسایید تا ریزه‌هایی از آن بریزد و بدین ترتیب در گرفتن ناخن‌هایتان جمع پنجشنبه و جمعه کرده باشید.

هرگاه میخواهید روزی شما زیاد شود، در هنگام طلوع آفتاب دعا بخوانید.^{۲۶}

^{۲۳} همان کتاب، همان صفحه.

^{۲۴} همان کتاب، همان صفحه.

^{۲۵} همان کتاب، همان صفحه.

^{۲۶} همان کتاب، صفحه ۳۴۶.

شخصی به نام سید کاظم وفائی همدانی، در کتابی زیر عنوان درّه بیضاء در پیرامون سخنان امام رضا علیه السلام^{۲۷} نوشته است، حضرت امام رضا از قول حضرت امام محمد باقر روایت فرموده است که رسول خدا ده نفر را در موضوع شراب لعن کرده است. این ده نفر عبارتند از:

- ۱ - کسی که درخت انگور را بمنظور ساختن شراب پرورش داده است. ۲ - آنکه شراب را نگهداری میکند. ۳ - کسی که انگور را برای شراب شدن میفشارد. ۴ - شخص شراب خوار. ۵ - ساقی شراب. ۶ - کسی که کوزه و یا بطری شراب را حمل میکند. ۷ - افرادی که بار شراب را حمل میکنند. ۸ - فروشندگان شراب. ۹ - خریداران شراب. ۱۰ - آنهایی که از فروش شراب غذا و میوه و غیره برای خود خریداری کنند.

بازنمود نویسنده

به نظر میرسد که اصل «تقیّه» در شیعه‌گری بین چگونگی ذهنی پیامبر و امامها از یکسو و پیروان مذهب شیعه‌گری از دگرسو شکاف بزرگی ایجاد کرده و تفاهم بین پیامبر و امامهای شیعه‌گری و پیروان آنها را از بین برده باشد. زیرا، در حالیکه حضرت دکتر امام رضا از قول اجداد بزرگوارشان امام محمد باقر و حضرت محمد بن عبدالله، لعنت‌های دهگانه مذکور را نثار شرابسازان، شرابفروشان و شرابخواران کرده‌اند، توجه نداشته‌اند که آیه‌های ۵، ۱۱، ۱۷ و ۱۹ سوره دهر حاکی است که «نکوکاران در بهشت شرابی که دارای ترکیب کافور است، خواهند آشامید». ما وارد این چیستان ظریف فلسفی نخواهیم شد که چگونه است که «الله» تبعیض کار، نوشیدن شراب برای انسان زمینی را منع میکند، ولی همان شراب را به همان انسان در بهشت پاداش نکوکاریهایش میدهد و بدینوسیله روحش را آلوده و چه بسا سبب بد مستی او در بهشت میشود، ولی آنچه مسلم است چون در گفتار الله و پیامبر و امام تضاد معنی و مفهومی ندارد، از اینرو شایسته است بگوییم جدّ بزرگوار حضرت دکتر امام رضا درباره صدور حکم شراب در یکی از دو مورد تقیه فرموده‌اند. بدین شرح که یا در هنگام نزول آیه‌ای که شرابخواری را برای انسانهای بهشتی مجاز میکند، دست به تقیه زده و یا در زمانی که لعنت‌های دهگانه را نثار شرابساز، شرابفروش و

^{۲۷} کاظم وفائی همدانی، درّه بیضاء در پیرامون سخنان امام رضا (تهران: ۱۳۵۳)، صفحه ۱۲۴.

شرا بخوار کرده، تقیه فرموده‌اند.

براستی، بیچاره آن الله بدون دفاعی که آلت دست دینمردان این دنیا شده و آنها با قول و گفتار آن الله بدون زبان، سفید را بجای سیاه و سیاه را بجای سفید به خورد بیروان خردباخته خود میدهند.

آداب نزدیکی جنسی در فقه شیعه‌گری

«دین اسلام، دین شرمگاہ است.»

صادق هدایت - نوب مروارید

مهمترین و معتبرترین کتاب فقه شیعه‌گری که اکنون در ایران رایج است، کتابی است زیر عنوان جامع عباسی که بوسیله شیخ بهاء‌الدین عاملی^{۲۸} نوشته شده و در بالای روی جلد کتاب تأکید شده که کتاب مذکور «با نظریه مبارک مرجع تقلید شیعیان جهان، آیت‌الله سید شهاب‌الدین نجفی مرعشی» نوشته و چاپ شده است. ما تنها چند مورد از مسائلی را که در کتاب مذکور دربارهٔ امور جنسی شرح داده شده، دست‌چین و بمنظور شناختگری اندیشه‌های فقهی علما و فقهای شیعه‌گری به آگاهی خوانندگان والاارج این کتاب میرسانیم.

در صفحه ۲۶۴ کتاب بالا موازینی درباره «اباحه و تحلیل» در امور جنسی ذکر شده است. باید توجه داشت که «اباحه» مفهوم مباح و یا جایز بودن و «تحلیل» معنی «حلال» بودن را میدهد. در این صفحه درباره اباحه و تحلیل در امور جنسی نوشته شده است: «... مالک کنیزحق دارد دخول کردن کنیز خود را بوسیله دیگری حلال کند و این کار از خواص فرقه ناجیه اثنی عشریه است.»

بازنمود نویسنده

درباره حکم فقهی مذکور به چند نکته باید توجه کرد: نخست اینکه، در فقه شیعه‌گری یک فرد کنیز حتی بر امیال و احساسات و خواسته‌های انسانی و بشری خود نیز مالکیت ندارد و اربابش باید در نقش دلال محبت برای او تصمیم بگیرد که آیا او باید از مردی خوشش بیاید یا نه. همچنین ارباب کنیز باید تصمیم بگیرد که آیا او حق نزدیکی کردن

^{۲۸} شیخ بهاء‌الدین عاملی، جامع عباسی، صفحه ۲۶۴.

بامردی را دارد یا نه. دوم اینکه اگر ارباب یک کنیز تصمیم بگیرد که کنیزش باید با دیگری نزدیکی کند، کنیز را بجز پذیرش فرمان ارباب، راه و چاره‌ای نیست. سوم اینکه، مفهوم این جمله که «... این کار از خواص فرقه ناجیه اثنی عشریه است»، میرساند که تا چه اندازه فقها و علمای شیعه‌گری از صدور حکم فقهی مذکور احساس افتخار میکنند و حتی این حکم را تنها از مختصات ویژه «فرقه ناجیه» و یا نجات یافته اثنی عشریه میدانند. چهارم اینکه، به عقیده نویسنده این کتاب، حکم فقهی مذکور زیاد گویا نیست و فقها و مجتهدین والامقام شیعه‌گری با تمام نبوغی که در صدور احکام فقهی و شرعی دارند، حکم مذکور را به درجه اکمال نرسانیده‌اند. دلیل این امر آنست که در حکم مذکور پیش بینی نکرده‌اند که ارباب کنیز، در برابر اینکه کنیزش را برای همخوابگی در اختیار مرد دیگری قرار میدهد، آیا حق دارد درخواست پاداش مالی نیز بکند یا نه؟ اگر پاسخ این پرسش منفی باشد، معلوم نیست چرا و به چه انگیزه‌ای مؤمن شیعه باید کنیزش را با مرد بیگانه‌ای برای عمل همخوابگی به رختخواب بفرستد! و اگر پاسخ پرسش مذکور مثبت باشد، در اینصورت فقهای شیعه باید بدانند که این کار در برخی از کشورهایی که دارای حکومت اسلامی نیستند، اشکال جنائی و جزائی پیدا خواهد کرد!

حکم فقهی بالا بدین شرح ادامه می‌یابد: «... پس اگر بوسه دادن یا خدمت گرفتن کنیز رایا دست مالیدن به بدن او را حلال کند، دخول کردن به او جایز نیست، اما اگر دخول کردن را حلال کند، بوسه دادن و دست مالیدن به بدن او جایز و حلال است.»

بازنمود نویسنده

هنگامی که نویسنده ساده دل این کتاب به اندیشه‌گری درباره احکام مقدس مذکور سرگرم بود، به اندیشه افتاد که شاید در بین خانواده‌های بالائی که دارای کنیز هستند و رسوم و آداب «ارباب و کنیز» بین آنها جاری است، بر پایه احکام فقهی مذکور، آداب و رسومی وجود دارد که میزبان از مهمان خود با بدن کنیزش پذیرائی میکند و یا شاید هم مهمان این حق را دارد که از میزبان خود در کنار پذیرائیهای مرسوم در مهمانی‌ها، تقاضای برخی پذیرائی‌های جنسی نیز بکند!

براستی، در این دنیای پهناور چه آداب و رسوم و فرهنگ‌های شگفت‌انگیزی وجود دارد که ما افراد عامی و عادی را از آنها آگاهی نیست!

باز در همان صفحه می‌خوانیم: «... همچنین مکروه است دخول کردن بر کنیز هرگاه طفلی

آنجا باشد که نگاه کند...»

بازنمود نویسنده

همانگونه که آگاهی داریم، تازیه‌ها و آخوندها عقیده دارند، فرهنگ غرب چون برای روابط جنسی افراد بشر نسبت به فرهنگ اسلام، آزادی‌هایی قائل شده، از اینرو از نظر اخلاقی سست و بی‌ارزش، ولی فرهنگ اسلامی از نظر محدودیت‌هایی که برای امور جنسی افراد بشر قائل شده، از نظر ارزشهای انسانی و اخلاقی نیرومندتر و بالاتر است.

حال باید دانست که در فرهنگ غرب، رابطه جنسی بین زن و مرد تا آنجا فردی و ایندیویدوالیستیک فرض شده که اگر کسی به نحوی از انحاء ناظر یا شاهد روابط جنسی دیگران باشد، او را به یکی از انحرافات جنسی Inspectionism، Voyeurism، Scotophilia یا Mixscopia متهم کرده و معتقدند چنین شخصی باید زیر درمان روانی قرار بگیرد. ولی جالب آنجاست که فقها و علمای شیعه‌گری با تمام افتخاراتی که از نظر محدودیت‌های امور جنسی در این مذهب برای خود قائلند، با قید اصل یاد شده در بالا، مشاهده جنسی دیگران را تنها «مکروه» شمرده‌اند. و میدانیم مکروه عملی است که انجام آن ناپسند است، ولی در ضمن غیر مجاز نیست.

نکته دیگر اینست که آیا این حکم مسخره جنبه «درون فراگیری» دارد و یا «برون فراگیری». بعبارت دیگر، آیا منظور فقها از حکم مذکور آنست که حضور طفل در هنگام عمل جنسی دو نفر مرد و زن جنبه «درون فراگیری» داشته و اگر گروه‌های سنی بالاتر از طفل، در هنگام عمل جنسی زن و مرد حضور داشته باشند، اشکال شرعی بوجود نمی‌آورد و یا اینکه هدف آنها این بوده که حضور طفل در هنگام عمل جنسی دو نفر مرد و زن، جنبه «برون فراگیری» داشته و منظور اینست که چون حضور طفل در هنگام عمل جنسی زن و مرد اشکال شرعی دارد، بنابراین حضور گروه‌های سنی بالاتر از طفل نیز درون این منع شرعی قرار خواهند گرفت.؟

به نظر میرسد که هدف فقها از صدور این حکم مورد دوم یعنی «برون فراگیری» بوده و خواسته‌اند بگویند چون حضور طفل در هنگام عمل جنسی مرد و زن اشکال دارد، بنابراین حضور گروه‌های سنی بالاتر از طفل نیز درون این منع شرعی قرار گرفته خواهند شد و از نظر شرعی و فقهی مجاز نیست، اعمال جنسی دیگران را مشاهده کنند. ولی اگر هدف فقها از ذکر عبارت حضور طفل، جنبه «درون فراگیری» داشته و بعبارت دیگر حکم

مذکور تنها اطفال را فرا بگیرد، نه گروه‌های سنی بالاتر از آنها را، آن وقت باید به کور مغزی آنها خندید. اما اگر هدفشان از ذکر حضور طفل «برون فراگیری» بوده و خواسته‌اند بگویند، چون این کار برای اطفال اشکال شرعی دارد، برای گروه‌های سنی بالاتر نیز مجاز است، ولی قادر نبوده‌اند هدف خود را در کلمات و جملاتی که در صدور حکم بکار برده‌اند، پیاده کنند و یا در اصل، عقل فقهی آنها این نکته را درک نکرده، آنوقت باید بی‌هنری و بی‌هودگی وجودی آنها را به‌چگونگی احکامشان نیز تسری دارد. بهر جهت چه مورد اول درست باشد و چه مورد دوم، واقعیت مسلم آنست که براستی انسان تا چه اندازه باید خوارانده‌شده، کوتاه ذهن و فرومایه باشد که بجز موارد روان درمانی این امور و مسائل مسخره را به بحث و حکم و آنهم به بحث فقهی بیاورد!

در صفحه ۲۶۶ همان کتاب^{۱۱} آمده است: «در هنگام دخول و پس از دخول باید گفت > بسم الله الرحمن الرحيم <»

در صفحه ۲۶۷ کتاب^{۱۲} مذکور نیز دو حکم بسیار جالب وجود دارد به شرح زیر:
«در حال جماع نگاه کردن به فرج زن حرام است، زیرا اگر فرزندی بوجود آید، کور زایش خواهد یافت.»

«در حال جماع، طرفین عمل نباید سخن بگویند، زیرا، اگر در این هنگام با یکدیگر سخن بگویند و مولودی بوجود آید، گنگ خواهد بود.»

چقدر جای شوربختی است که علما و فقهای شیعه‌گری تا این اندازه در دانائی و بویزه در علم لدنی چیره دست هستند، ولی پیروان ادیان و مذاهب غیر شیعه برای پیشگیری از نقایص نابینائی و ناشنوائی از دانش معجزه‌آفرین آنها بهره نمی‌گیرند.
بر پایه احکام کتاب بالا اعمال جنسی زیر مکروه است:

- ۱ - عمل جنسی با زن پس از احتلام و پیش از وضو گرفتن یا غسل کردن. هرگاه کسی مرتکب چنین عملی شود و فرزندی از او بوجود آید، فرزندش دیوانه خواهد شد.^{۱۳}
- ۲ - دخول کردن بر زن در شب اول هر مه (بغیر از ماه رمضان)، در اول ساعت شب دهم هر ماه، در نیمه هر ماه (بویزه نیمه ماه شعبان) و در آخر هر ماه. اگر نطفه فرزندی در اول ماه با

^{۱۱} همان کتاب، صفحه ۲۶۶.

^{۱۲} همان کتاب، صفحه ۲۶۷.

^{۱۳} همان کتاب، صفحه ۲۶۸.

در میان ماه و یا در آخر ماه بسته شود، سقط خواهد شد و اگر سقط نشود، مولود دیوانه خواهد شد (ص ۲۸۷).

۳ - اگر عمل دخول را طفلی ببیند و در نتیجه دخول فرزندی بوجود آید، هرگاه دختر باشد، فاحشه و اگر پسر باشد زنیاره خواهد شد.^{۳۲}

۴ - عمل دخول در شبی که روز آن، مردی از سفر آمده و یا دخول کردن در شبی که روز آن مرد به سفر می‌رود.^{۳۳}

۵ - اگر مردی بدون اجازه زن منی‌اش را در خارج از فرج او بریزد، واجب است ده مثقال طلا به او بدهد.^{۳۴}

بازی با تخته نرد و آلات شبیه به آن همانند تغذیه از آلت تناسلی حرام

است

حاج شیخ عباس قمی از اعظام محدثین فقه شیعه‌گری در جلد دوم کتاب سفینه البحار و مدینه الحکم والآثار^{۳۵} که کتاب برای نویسنده آن عنوان «المحدث المتبحر الجامع المحقق» بکار می‌برد، در صفحه ۵۸۳ مینویسد، درباره نرد و شطرنج از امام جعفر صادق پرسش شد. امام پاسخ داد، دست خود را به آنها آلوده نسازید. از محمد بن عبدالله نیز روایت شده است، هر کس تخته نرد بازی کند، در برابر خدا عصیان کرده است. کسی که از روی تفریح تخته نرد بازی کند، همانند کسی است که گوشت خوک بخورد و آنکس که بدون قمار به بازی تخته نرد دست بزند، مانند کسی است که دست خود را در گوشت و خون خوک فرو برد. هر کسی که با آلاتی مانند تخته نرد بازی کند، مانند آنست که از آلت تناسلی یک زن حرام تغذیه کرده باشد.

^{۳۲} همان کتاب، صفحه ۲۷۹.

^{۳۳} همان کتاب، همان صفحه.

^{۳۴} همان کتاب، صفحه ۲۸۲.

^{۳۵} حاج شیخ عباس قمی، سفینه البحار و مدینه الحکم والآثار، جلد دوم (تهران: انتشارات فراهانی، ۱۳۶۳)، صفحه ۵۸۳.

بازنمود نویسنده

بدیسی است که فضل و دانش و درک و شعور فقها و علمای شیعه‌گری و بویژه امامها و پیامبران بالاتر از درک و فهم افراد عادی مردم قرار دارد و بهمین مناسبت آنها مسائلی را مطرح و درک و فهم میکنند که افراد عادی نسبت به آنها رسائی ذهنی ندارند. با این وجود چه بسا افراد عادی مردم، گاهی اوقات حق داشته باشند، درباره نوشته‌های فرجام‌یافته فقها، علما، امامها و پیامبران پرسشهایی را مطرح نمایند. اگر این فرض درست باشد، ذهن این نویسنده به این پرسش گیر کرده است که العیاذ باللہ «آیا تغذیه از آلت تناسلی یک زن حلال، شرعی و مجاز است؟» که به روایت این فقیه عالیقدر: «تغذیه از آلت تناسلی زن حرام، گناه و همانند بازی با تخته نرد و آلات شبیه به آن است!»

فقها و علمای فاضل اسلامی ممکن است به پرسش مذکور پاسخ دهند: «که هر دو بد است، این عمل هم با حلال و هم با حرام هر دو نامشروع است. منتها گناه و شناعة عمل مذکور با حرام بیشتر از با حلال است.»

در اینجا این اندیشه بوجود می‌آید که آیا در چنته پر ثروت علمی فقها و علما اصطلاحات و واژه‌های ادبی و اخلاقی دیگری وجود ندارد که آنها باید ذهن خود را روی پائین‌ته افراد متمرکز کرده و در صدور احکام، اجتهادات، امثال و تشبیهات خود باید معمولاً به اعضای پایین‌ته مردم اشاره فرمایند!

تماشاگر بازی شطرنج همانند کسی است که به آلت تناسلی مادر خود نگاه کند.

حاج شیخ عباس قمی، همچنین در شاهکار فقهی خود، کتاب سفینة البحار،^{۳۱} در صفحه ۶۶۸ مینویسد، درباره شطرنج از امام جعفر صادق پرسش شد، امام پاسخ داد، خرید و فروش شطرنج حرام و در اختیار داشتن و استفاده از پولی که از فروش شطرنج بدست آید، کفر است.

همان نویسنده در جستار شطرنج مینویسد، شیخ ابوالفتح رازی از علی بن ابیطالب

^{۳۱} همان کتاب، جلد دوم، صفحه ۶۶۸.

روایت میکند که او گفته است، هر کس به بازی شطرنج بپردازد، در واقع مانند همان مجسمه‌هایی خواهد بود که مهره‌های شطرنج را تشکیل می‌دهند. از قول محمد بن عبدالله نیز روایت شده است که گفته است، لعنت باد بر آنکسی که شطرنج بازی کند. کسی که بازی شطرنج را تماشا کند، همانند شخصی است که گوشت خوک بخورد و به آلت تناسلی مادر خود نگاه کند.

فهرست بنمایه‌های زبانهای فارسی و عربی

- ابن الاثیر، عزالدین. النهایه فی غریب الحدیث والاطر. جلد دوم. قاهره: ۱۳۱۱ میلادی.
- _____ . کامل (تاریخ بزرگ اسلام و ایران). جلد سوم، ترجمه عباس خلیلی. تهران: انتشارات علمی بدون تاریخ.
- ابن بلخی. فارسنامه. به کوشش وحید دامغانی. تهران: انتشارات فراهانی. ۱۳۴۶.
- ابن حزم اندلسی. الفصل فی الملل والاهواء والنحل. جلد چهارم. الادبیه مصر: ۱۳۲۰ هجری قمری.
- ابن شهر آشوب. مناقب. جلد سوم.
- ابن کثیر. فضائل القرآن. بیروت: ۷۷۴ هجری قمری.
- ابن هشام، عبدالملک. سیرت رسول الله. جلد سوم. ترجمه قاضی ابرقوه. تحقیق دکتر احمد مهدوی. تهران: ۱۳۶۰ خورشیدی.
- احمد الملاتی، ابوالحسین محمد. التنبیه والرأد علی اهل الاهوی والیضاء. به کوشش دبرینگ. استانبول.
- ابی یعقوب، احمد. تاریخ یعقوبی.
- الاشعری. مقالات اسلامیة.
- قاسم بن سلام، ابو عبیدالله. اموال. قاهره: ۱۳۵۴ هجری قمری.
- اسفندیار کاتب، بهاء الدین محمد. تاریخ طبرستان. جلد اول. به تصحیح عباس اقبال. تهران: بدون تاریخ.
- اصفهانى، اصفهان نصف جهان. تنظیم از ستوده. تهران: ۱۳۴۰ خورشیدی.
- انصاری، دکتر مسعود. نقش روحانیت در تاریخ معاصر ایران. ۱۳۶۰ خورشیدی.
- بارتولد. ترکستان نامه. جلد اول. ترجمه کریم کشاورز. تهران: انتشارات بنیاد فرهنگ ایران. ۱۳۵۲ خورشیدی.
- بروجردی کاظمی. جواهر الولاية.
- برون، ادوارد. تاریخ ادبی ایران. ترجمه علی یاشا صالح. تهران: انتشارات دانشگاه تهران.
- البغدادی، عبدالقاهر. الفرق بین الفرق در تاریخ مذاهب اسلام. ترجمه محمد جواد مشکور. تهران: انتشارات اشراقی. ۱۳۵۸ خورشیدی.
- البلاذری، احمد بن یحیی. فتوح البلدان، بخش مربوط به ایران. ترجمه دکتر آذرتاش

- آذرنوش. تهران: انتشارات بنیاد فرهنگ ایران. ۱۳۴۶ خورشیدی.
- تفسیر شریف لاهیجی، تصحیح و مقدمه ابراهیم آیتی، جلد اول. تهران: انتشارات علمی، ۱۳۴۰ خورشیدی.
- چوبینه، بهرام. تشیع و سیاست در ایران. دو جلد ۱۳۶۴ خورشیدی.
- حبیب آبادی، معالم. مکارم الآثار. اصفهان. شماره ۵.
- حنی، فیلیپ. تاریخ عرب. جلد اول. ترجمه ابوالقاسم یابنده. تبریز: انتشارات حقیقت، ۱۳۴۰ خورشیدی.
- حسن دکتر ابراهیم حسن. تاریخ سیاسی اسلام. جلد اول. ترجمه ابوالقاسم یابنده.
- حسنی رازی، مرتضی. تبصرة العوام فی معرفة الاثام. به کوشش عباس اقبال.
- حقیقت، عبدالرفیع. تاریخ نهضت‌های فکری ایرانیان. تهران: شرکت مؤلفان و مترجمان ایران. ۱۳۵۷ خورشیدی.
- خمینی، روح‌الله. رساله توضیح المسائل. تهران: بازار بین‌الحریمین. تجارتخانه حسین مصدقی.
- خواند میر. تاریخ حبیب‌السیر. جلد اول.
- خورموجی. حقایق اخبار ناصری، تنظیم از خدیو جم. تهران: ۱۳۴۴ خورشیدی.
- دستغیب شیرازی، سید عبدالحسین. سرای دیگر، تفسیر سوره شریفه واقعه. انتشارات صبا.
- دشتی، علی. بیست و سه سال.
- دولت آبادی، یحیی. خاطرات یحیی دولت آبادی.
- دهخدا، علی اکبر. لغت‌نامه دهخدا. تهران: مجلس شورای ملی. ۱۳۳۶ خورشیدی.
- دهلان، احمد بن زینی. رساله فی کیفیت المناظره مع الشیعه والرأد علیهم.
- رامیار، دکتر محمود. تاریخ قرآن. تهران: انتشارات امیر کبیر. ۱۳۶۹ خورشیدی.
- رضائی، احمد. نهضت حسینی.
- رضوانی. روزنامه شیخ فضل‌الله نوری، تاریخ، شماره ۱۲. ۱۹۷۷ خورشیدی.
- روزنامه خاطرات اعتماد السلطنه، تنظیم از افشار. تهران: ۱۳۵۰ خورشیدی.
- روشنگر. بازشناسی قرآن سانفرانسیسکو: انتشارات پارس. ۱۳۷۰ خورشیدی.
- زیدان، جرجی، تاریخ تمدن اسلام. جلد اول. ترجمه و نگارش علی جواهر کلام. تهران: انتشارات امیر کبیر. ۱۳۳۳ خورشیدی.
- زین کوب، دکتر عبدالحسین. تاریخ بعد از اسلام. تهران: انتشارات امیر کبیر. ۲۵۳۵.

- سالنامه اسلام. جلد دوم. میلان: ۱۹۱۲ میلادی.
- سحاب، ابوالقاسم. زندگانی امام رضا به انضمام طب‌الرضا. تهران: انتشارات دانس. ۱۳۵۴ خورشیدی.
- سراج انصاری، مهدی. شیعه چه میگوید. تبریز: کتابفروشی بنی هاشمی. ۱۳۵۸ خورشیدی.
- سنجش فرهنگ پارسی با فرهنگ تازی. پاریس: پاسداران فرهنگ ایران. ۲۶۹۹.
- سنگلجی، محمد. قضا در اسلام. تهران.
- شریعتی، علی. تشیع علوی و تشیع صفوی.
- شفا، شجاع‌الدین. توضیح المسائل.
- شهرستانی، ابوالفتح محمد بن عبدالکریم شهرستانی افضل‌الدین صدر ترکه اصفهانی. الملل والنحل.
- شیخ طوسی. غیبت.
- صالحی نجف‌آبادی. شهید جاوید.
- صدوق. المقنع. تهران: ۱۳۷۷ خورشیدی.
- طباطبائی، محمد حسین. شیعه در اسلام. قم: انتشارات دارالتبلیغ اسلامی. ۱۳۴۸ خورشیدی.
- طبری، ابو محمد بن جریر. تاریخ طبری یا تاریخ الرسل والملوک. ۱۲ جلد. ترجمه ابوالقاسم پاینده. تهران: انتشارات اساطیر. ۱۳۶۳ خورشیدی.
- دکتر طه حسین. علی و فرزندان. ترجمه محمد علی شیرازی. ۱۳۴۸ خورشیدی.
- عاقبت نادرشاه. مجله یادگار شماره ۲۱۳۴۲ خورشیدی.
- عاملی، شیخ بهاء‌الدین. جامع عباسی. تهران: انتشارات فراهانی. ۱۳۱۹ میلادی.
- عبدالحی گردیزی، ابوسعید. زن‌الاحبار. تصحیح و تحشیه عبدالحی حبیبی. تهران: بنیاد فرهنگ ایران.
- عسکری، الحسن بن علی. تفسیر. هندوستان، لاک‌نو: ۱۸۹۳ میلادی.
- عسقلانی، ابن حجر. الاصابه فی تمیز الصحابه. جلد اول. قاهره: ۱۳۵۲ خورشیدی.
- عطار نیشابوری، فریدالدین. دیوان قصائد و ترجیحات و غزلیت. با تصحیح و مقابله و مقدمه سعید نفیسی. تهران: کتابخانه سنائی. بدون تاریخ.
- فلسفی، نصرالله. زندگی شاه عباس. تهران: انتشارات دانشگاه تهران.
- قاضی، نعمت‌الله. تاریخ سیاسی اسلام. تهران: انتشارات پیروز. ۱۳۴۹ خورشیدی.

- قمی، حاج شیخ عباس، سفینه البحار و مدینه الحکم والآثار، ۲ جلد، تهران: انتشارات فراهانی.
- کاشف الغطاء، محمد حسین آل، اینست آئین ما، ترجمه آخوند مکارم شیرازی، کتاب انقلاب اسلام، تهران: نسخه خطی کتابخانه ملک.
- کسروی، احمد، بخوانند و داوری کنند، تهران: ۱۳۲۳ خورشیدی.
- _____، زندگی من، تهران: ۱۳۳۲ خورشیدی.
- کلینی، محمد بن یعقوب، اصول کافی، جلد دوم.
- گروهی ایران شناس روسی، تاریخ ایران، ترجمه کشاورز.
- کتاب انقلاب اسلام، تهران: نسخه خطی کتابخانه شخصی ملک.
- گلدزیبر، درس‌هایی در باره اسلام، ترجمه علینقی منزوی، تهران: انتشارات کمانگر، ۱۳۵۸ خورشیدی.
- لوبون، گوستاو، تمدن اسلام و عرب، ترجمه محمد تقی فخر داعی، مازندرانی، حسینعلی، ایقان.
- مجدالاسلام کرمانی، احمد، تاریخ انقلاب مشروطیت ایران، اصفهان: انتشارات دانشگاه اصفهان.
- مجلسی، ملا محمد باقر، بحار الانوار فی اخبار الائمة الاطهار، جلد هشتم، تهران: ۱۱۱۰ هجری قمری.
- _____، بحار الانوار فی اخبار الائمة الاطهار، جلد سیزدهم، مهدی موعود، ترجمه علی دوانی، تهران: دارالکتاب الاسلامیه بدون تاریخ.
- _____ تحفة الزائرین، ۱۲۷۴ هجری قمری.
- محسن الفیض، محمد بن مرتضی، تفسیر، ایران: ۱۸۹۳ میلادی.
- محمد الباقر، احمد، المحاسن، به کوشش محمد صدیق بحر العلوم، نجف: ۱۹۶۴ میلادی.
- مسعودی، ابی الحسن علی بن الحسین بن علی، مروج الذهب و معادن الجواهر، ۲ جلد، جلد دوم، بیروت: ۱۹۶۵ میلادی.
- مغنیه، محمد جواد، زمامدار آینده، ترجمه ابراهیم وحید دامغانی و عزیزالله حسینی اردکانی، تهران: انتشارات فراهانی، بدون تاریخ.
- مقدسی، محمد بن طاهر، آفرینش و تاریخ، جلد ششم، ترجمه محمد رضا شفیعی کدکنی، تهران: انتشارات بنیاد فرهنگ ایران.
- ملکی، ناصر، اسرار و عوامل سقوط ایران، آخوندیسم.

- میرفطروس، علی. حلاج. نیوجرسی: انتشارات فارابی. ۱۰۸۷ میلادی.
- نخجوانی، هندوشاه بن عبدالله. تجارب السّف. به اهتمام عباس اقبال. تهران: انتشارات طهوری. ۱۳۴۴ میلادی.
- نظریات الامامه. قاهره: ۱۹۶۹ میلادی.
- نقیسی، سعید. تاریخ سیاسی و اجتماعی ایران. جلد اول. تهران: ۱۳۳۵ خورشیدی.
- نوبختی. فرق الشیعه. ترجمه ابو محمد حسن بن موسی - محمد جواد مشکور. تهران: بنیاد فرهنگ ایران.
- نوری طبرسی، حسین بن محمد. نفاس الرّحمان فی فضائل سلیمان. تهران: ۱۲۸۵ خورشیدی.
- نهیج الفصاحه. ترجمه ابوالقاسم یابنده. تهران: انتشارات جاویدان. ۲۵۳۵.
- الواقدی، محمد بن عمر. کتاب المغازی. ترجمه دکتر محمود مهدوی دامغانی. برلن: ۱۹۸۸ میلادی.
- وثیقه اتحاد اسلامی نادر. مجله یادگار. شماره ۴. ۱۳۲۶ خورشیدی.
- وصاف. کتاب مستطاب و صاف. بمبئی: ۱۲۶۹ هجری قمری.
- وفاء الوفاء.
- وفائی همدانی، کاظم. دره بیضاء در پیرامون سخنان امام رضا. تهران: ۱۳۵۳ خورشیدی.
- یمنی. عمده القاری. جلد اول. استانبول: ۱۳۰۸ میلادی.